

SVEUČILIŠTE U ZADRU
Odjel za arheologiju
Obala kralja Petra Krešimira IV, 2
23000 Zadar

**Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”
za stjecanje akademskog stupnja doktora humanističkih znanosti
iz polja arheologije**

Pročelnik Odjela
Prof. dr. sc. Brunislav Marijanović

Koordinator izrade programa
Doc. dr. sc. Željko Miletić

Zadar, 2006.

Sadržaj:

I. UVOD	1
II. OPĆI DIO	3
III. NASTAVNI I ISTRAŽIVAČKI PROGRAM STUDIJA	6
IV. NASTAVNI PLAN	11
V. PROSTOR I OPREMA, UVJETI IZVOĐENJA STUDIJA	19
VI. ORGANIZACIJA STUDIJA	21
VII. POPIS I OBRAZLOŽENJE PREDMETA, KOLEGIJA, TEMELJNA I DODATNA LITERATURA	22
VIII. ŽIVOTOPISI I PISANI RADOVI NASTAVNIKA	186

Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana” za stjecanje akademskog stupnja doktora humanističkih znanosti iz polja arheologije

I. UVOD

1. CILJ STUDIJA

U skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju poslijediplomski doktorski studij je završni stupanj obrazovanja kojim student stječe uvjete za samostalni znanstveni rad. Cilj je studija osposobljavanje polaznika da uspješno izrade svoj doktorski rad i steknu znanstveni habit. Individualnim pristupom poticati će se polaznike da sami predlažu specifične vidove proučavanja koji bi ih doveli do stjecanja spomenutog zvanja. U nastavi će se nastojati upoznati polaznike sa suvremenim metodama terenskog i kabinetskog istraživačkoga rada. Polaznike će se prema njihovim sklonostima usmjeravati prema novim, ali i tradicionalnim metodama koje su znatno unapredovale u zadnje doba. Isto tako nastojat će se upoznati studente s mogućnostima primjene raznih računalnih programa, osobito onih specifičnih iz pojedinih disciplina (epigrafika, numizmatika). Specifičnost studija jest usmjeravanje znanstvene pozornosti na prostor Jadrana i njegovu povezanost s ostalim mediteranskim i srednjoeuropskim područjima.

2. PROCJENA SVRHovitosti STUDIJA I USKLAĐENOST S DRUŠTVENIM POTREBAMA

Budući doktori znanosti po završetku ovog studija mogu se baviti istraživačkim radom u arheološkim institucijama (sveučilišni odjeli, instituti, specijalizirani muzeji), u brojnim muzejima tzv. kompleksnog tipa, u državnim institucijama za zaštitu spomenika kulture i konzervatorskim zavodima, u nacionalnim parkovima koji štite i kulturno-spomeničko nasljeđe. Novijim zakonodavstvom predviđeno je i osnivanje privatnih institucija, poput servisno istraživačkih agencija i sličnih, čijim se zaživljavanjem proširio spektar djelatnosti budućih znanstvenika. Polje djelatnosti arheologije, osobito predloženog studija u potpunom je skladu s nacionalnim strateškim prioritetima, s kratkoročnim i dugoročnim znanstvenim ciljevima koji obuhvaćaju razvoj temeljen na izgradnji hrvatskog identiteta, zaštiti i gospodarenju okolišem, na tercijarnim “ekološkim” uslugama vezanim uz očuvanje mora, kopnenih voda, nezagađenog tla i zračne mase; odnosno dio je razvojne strategije rasta temeljnih istraživanja i stjecanja znanja, znanstvenog vrednovanja spomeničkog nasljeđa i njegovog predstavljanja u oplemenjenom krajobrazu. U mnogim europskim zemljama istraženi i prezentirani arheološki lokaliteti dio su turističke ponude i pridonose rastu blagostanja, čemu više pozornosti treba posvetiti i u RH. Bogato kulturno nasljeđe iz prapovijesnog, rimskog i srednjovjekovnog doba koje je predmet istraživačkog rada doktoranada, kvalitetni znanstvenici i profesori na Odjelu koji već ima organiziran poslijediplomski (“predbolonjski”) studij, mogućnost nastavka znanstvenog rada mladih doktora znanosti u raznorodnim institucijama, golemo polje istraživačkih aktivnosti koje je ostvarivo u arheologiji i sukladno općim nacionalnim strateškim zamislima – sve su to elementi iz kojih uočavamo neupitnost svrhovitosti novog studija.

3. UTEMELJENJE NA KOMPETITIVNIM ZNANSTVENIM ISTRAŽIVANJIMA

Arheologija je znanost zamjetne tradicije u Hrvatskoj, istaknula je niz europski značajnih stručnjaka i dosegla visok stupanj razvoja koji se iskazuje kroz sveučilišnu nastavu, terenska istraživanja, kabinetski rad, muzealsku i konzervatorsku djelatnost te kroz izdavačke aktivnosti. Žarišta djelatnosti su sveučilišni odjeli u Zagrebu i Zadru, Institut za arheologiju u Zagrebu, te pet specijaliziranih muzeja (AM u Zagrebu, Zadru, Puli, Osijeku, Splitu, kao i MHAS u Splitu).

Uvođenjem novog Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, potpisivanjem Bolonjske deklaracije i drugih dokumenata EU stekli su se uvjeti i nametnula potreba za ponovnom obnovom cjelokupnog studija arheologije na Sveučilištu u Zadru i njegovog završnog dijela – poslijediplomskog doktorskog studija arheologije. On će se u punoj mjeri temeljiti na vrsnoj istraživačkoj iskustvenosti njegovih nastavnika, na čijim znanstvenim projektima će participirati studenti. Naime, s Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru trenutno je osam voditelja znanstvenih projekata odobrenih i financiranih od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH, a uz njih još šest nastavnika ovog studija sa drugih odjela Sveučilišta u Zadru i iz vanjskih institucija. Svih četrnaest projekata (popis u članku V. 3) prošli su postupak recenziranja, znanstvenog su karaktera, interdisciplinarni i s velikim brojem istraživača. Većina kolegija ovog doktorskog studija oblikovana je sukladno tim temama i problemima, što garantira da će se studenti upoznati sa znanstvenim postupcima u potpunom opsegu od odabira teme, primjene suvremenih interdisciplinarnih metoda u analitičko-sintetskom istraživačkom procesu, do prezentacije i upravljanja baštinom. Potonje će biti omogućeno, jer je u svim projektima izrazita terensko-istraživačka komponenta. Nastavnici – istraživači, naime, upravljaju prominentim, opsegom i složenošću, arheološkim iskapanjima na tlu RH (lokaliteti Crno vrilo, Privlaka, Resnik, *Burnum*, *Asseria*, Podvršje).

Profesori budućeg doktorskog studija, kojih je s Odjela deset u statusu od docenta do redovitog profesora, uz još sedmoricu profesora iz drugih odjela Sveučilišta u Zadru i vanjskih institucija, autori su zamašnog literarnog korpusa koji mjeri ukupno nekoliko desetaka knjiga i nekoliko tisuća znanstvenih rasprava objavljenih u zemlji i inozemstvu.

Ukupno, na studiju je sedam redovitih profesora, pet izvanrednih i pet docenata. Navedene činjenice ukazuju da će se ostvariti uvjeti za kreativna kabinetska i terenska istraživanja iz kojih će doktorandi uobličiti radnje originalnih tema i sa sadržanim izvornim znanstvenim doprinosom. Brojnost, znanstvene kvalifikacije i istraživačka agilnost nastavnika omogućit će uzorno vodstvo u izradi doktorskih radnji, mentorski individualni pristup, kao i usmjeravanje analitičko sintetskih razmatranja u disertaciji izvođenjem problematske nastave na specijalističkih kolegijima i sudjelovanjem u originalnim istraživanjima. Studenti će postići brojne vještine i kompetencije. Istome će služiti izrada znanstvenih pisanih radova i predstavljanje istraživačkih postignuća na znanstvenim skupovima, dio kojih će organizirati Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru.

4. DOSADAŠNJA ISKUSTVA PREDLAGAČA (ODJEL ZA ARHEOLOGIJU SVEUČILIŠTA U ZADRU) U PROVOĐENJU POSLIJEDIPLOMSKIH DOKTORSKIH STUDIJA

Arheologija kao dodiplomski studij postoji još od osnutka Filozofskog fakulteta u Zadru godine 1957. Dugo vremena nisu postojale kadrovske ni druge mogućnosti za početak poslijediplomske nastave, a studij arheologije u Zadru nije bio dopušten kao jednopredmetni studij. U nizu obrazovnoga programa Odsjeku za arheologiju nedostajala je upravo srednja karika – magistarski studij, jer već odavno uspješno su organizirane obrane disertacija. Nekadašnji Odsjek za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru, danas Odjel za arheologiju

Sveučilišta u Zadru, stvorio je respektabilni znanstveno-nastavni kadar i u cijelosti i vrlo uspješno organizirao je Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana” za stjecanje akademskih stupnjeva magistra i doktora znanosti koji je počeo s radom 2002. g. On je odgovorio potrebi udovoljavanja Zakonu o visokoškolskom obrazovanju kojim su poslijediplomski i doktorski studiji predviđeni kao integralni dio obrazovnoga procesa mladih znanstvenika.

Svi nastavnici već imaju nastavno, istraživačko i organizatorsko iskustvo na ovom ili nekim drugim poslijediplomskim studijima. Kvantificirajući elementi znanstvene i nastavne razine jamče da će doktorandima biti predavana znanja i vještine koji će ih osposobiti za promicanje razvojnih društvenih procesa.

5. OTVORENOST STUDIJA PREMA POKRETLJIVOSTI STUDENATA

Ustrojstvo dokorskog studija omogućuje lak prijem kvalitetnih kandidata s raznih diplomskih studija arheologije i njoj srodnih struka, a zbog bogatstva i osobitosti arheološkog nasljeđa istočne jadranske obale poticajno djeluje na upis studenata iz drugih sredina. Upravo takve osobitosti čine ovaj studij otvorenim prema mogućnosti uključivanja u združeni program s inozemnim sveučilištima. Ponajviše u dominantnim nenastavnim aktivnostima, program je tako koncipiran da se student djelomice obrazuje radom i u drugim kvalificiranim institucijama i kod stručnjaka koji nisu uključeni u nastavni rad dokorskog studija, ali su suradnici na znanstvenim projektima nastavnika ovog studija. Time se obogaćuju metodološki pristupi i šire kompetencije budućeg doktora znanosti. Kabinetski i znanstveni projekti nastavnika studija u velikoj mjeri izvode se u suradnji s drugim institucijama, što dovodi do multidisciplinarnih istraživanja.

Polaznici ovog studija mogu dio nastave slušati na drugim studijima kroz komplementarne kolegije.

6. USPOREDIVOST S PROGRAMIMA INOZEMNIH VISOKOŠKOLSKIH INSTITUCIJA

Program poslijediplomskoga studija na Sveučilištu u Zadru koncepcijski je u velikoj mjeri usporediv s većinom sličnih studija u Europi. Ovaj je studij također usporediv i po trajanju i opterećenjima. Posebnost je što su pojedine teme usmjerene na uži zemljopisni prostor i što teme, ovisne o znanstvenim preokupacijama nastavnika, proistječu iz njihova istraživačkog rada na kojeg su usmjereni i studenti. Stoga studij sadržajno samo dijelom odgovara sličnima u Europi. Studij je usporediv s onima u Njemačkoj, Francuskoj, Italiji, Austriji, ali uz pojedinosti koje su specifične za Sredozemlje i naše unutrašnje krajeve. Različitosti su uvjetovane osobitostima glavnog predmeta proučavanja na ovom studiju – arheološkog kulturnog nasljeđa istočne jadranske obale i susjednih krajeva. Način izvođenja studijskih programa u kojem preteže egzemplarno i problemsko prenošenje znanja kroz mentorski i individualni rad utemeljen na istraživanjima također je sukladan onom u Europi. Studiji arheologije u Americi programski su drugačije koncipirani.

II. OPĆI DIO

1. NAZIV STUDIJA I AKADEMSKOG STUPNJA KOJI SE STJEČE

Naziv studija je Poslijediplomski doktorski studij “Arheologija istočnog Jadrana”. On pripada području humanističkih znanosti, polju arheologije. Njime se stječe akademski stupanj doktora humanističkih znanosti iz polja arheologije.

2. NOSITELJ I IZVOĐAČ STUDIJA

Nositelj studija je Sveučilište u Zadru. Izvođač studija je Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru. U nastavnom procesu sudjeluju i znanstvenici drugih Sveučilišnih odjela iz Zadra, kao i oni Sveučilišta u Puli, Instituta za arheologiju u Zagrebu, Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Putem vannastavnih aktivnosti, osobito terenskih istraživanja, studijskom procesu pridonose stručnjaci iz muzeja, zavoda za zaštitu spomenika kulture, konzervatorskih radionica i arheoloških istraživačkih centara. Terenski rad provodit će se na svim arheološkim lokalitetima na kojima istraživanjima rukovode nastavnici Studija (Crno vrilo, Privlaka, Resnik, Asseria, Burnum, Podvršje...). U tom smislu osobito je važno istraživačko središte koje se formira u Puljanima uz arheološki lokalitet Burnum. S nekim institucijama Sveučilište je već ranije potpisalo ugovore o suradnji. Tako je potencijalno moguće uključiti znanstvenike iz europskih sveučilišta s kojima su sklopljeni institucionalni aranžmani (Wien, Udine, Mannheim, Padova, Bologna, Teramo...).

3. INTERSANTNOST I INTERAKCIJA DOKTORSKOG STUDIJA

Arheologija je humanistička znanost koja se služi brojnim pomoćnim disciplinama i umnogome primjenjuje istraživačke postupke iz drugih polja i područja (fizikalne metode, društvene analize, biomedicinska ispitivanja, umjetničke analize, statistika). Znanstveni projekti preko kojih će, kroz istraživački dio studija, polaznici stjecati velik dio ECTS bodova primjenjuju klasične arheološke postupke, nedestruktivne terenske metode (zračne snimke, georadar, magnetometar, elektromagnetske naprave), uključuju uz arheologiju brojne pomoćne discipline (bioarheologiju, paleontologiju, epigrafiku, antropologiju, numizmatiku, povijest umjetnosti, konzervaciju i prezentaciju spomenika). Stoga su i nastavne i vannastavne aktivnosti ovog studijskog programa interdisciplinarnog karaktera, izvode ih i pojedini stručnjaci koji nisu isključivo ili uopće arheolozi. Neki od njih su nastavnici studija, a drugi su znanstvenici – istraživači na nekom od 14 projekata čiji su voditelji nastavnici ovog studija. Studenti u njima kolaboriraju kroz kabinetski rad i putem terenskih iskapanja koja su posebnost arheologije. Na taj način studij je povezan sa poslovnim sektorom. Naime, arheološka iskapanja djelomice su financirana donacijskim sredstvima, a na razvoj privrede, osobito kulturološkog turizma zamjetnog utjecaja ima valorizacija i prezentacija arheološkog spomeničkog nasljeđa. U istraživanju lokaliteta Crno vrilo, Burnum, Aserija, Resnik i Podvršje gdje je zamjetno takvo partnerstvo sudjelovat će i doktoranti.

4. UVJETI UPISA NA STUDIJ

Na doktorski studij mogu se upisati kandidati koji su prethodno diplomirali na studijima predbolonjskog ili bolonjskog procesa. Uvjeti upisa ovise o tome koji su akademski stupanj postigli («predbolonjski» diplomski ili magistarski studij, odnosno «bolonjski» diplomski studij).

a) za osobe koje su prethodno završile «bolonjski» diplomski studij arheologije ili neki srodan studij na visokoškolskim institucijama, te postigle akademski stupanj magistra struke arheologije ili magistra srodnih struka: antropologije, povijesti, povijesti umjetnosti, klasične filologije i drugih polja; kao i za one koje su završile odgovarajuće studije i postigle zvanja na likovnim akademijama prema «bolonjskom» procesu - uvjet za upis je završeni odgovarajući diplomski studij i postignut akademski stupanj magistra struke ili njemu jednakovrijedni. Za upis u I. semestar potrebno je znanje jednog stranog jezika (uz potvrdu o znanju). Prosjek ocjena na prethodnom studiju treba biti najmanje 4,0.

b) za osobe koje su po starim programima (prije reforme sukladne bolonjskom procesu) završile diplomski studij arheologije ili neki srodan studij na visokoškolskim institucijama, te postigle akademski stupanj diplomiranog arheologa (profesora arheologije) ili diplomiranog (profesora) antropologa, povjesničara, povjesničara umjetnosti, klasičnog filologa ili neki srodan studij; kao i za one koje su završile odgovarajuće studije i zvanja postigle na likovnim akademijama prema „poredbolonjskim“ programima, uvjet za upis je završen odgovarajući diplomski studij i postignut akademski stupanj diplomiranog (profesora) arheologije, srodnih struka ili njima jednakovrijedni stupanj likovnih akademija. Za upis u I. semestar potrebno je znanje dvaju stranih jezika (uz potvrdu o znanju). Prosjek ocjena na prethodnom studiju mora biti najmanje 4,0.

c) za osobe koje su po starim programima (prije reforme) završile poslijediplomski magistarski studij arheologije ili neki srodan studij na visokoškolskim institucijama i postigle akademski stupanj magistra znanosti iz polja arheologije ili srodnih polja antropologije, povijesti, povijesti umjetnosti, klasične filologije; kao i za one koje su završile odgovarajuće «predbolonjske» poslijediplomske studije i zvanja postigle na likovnim akademijama, ne traže se dodatni uvjeti osim stečenog akademskog stupnja.

d) Iznimno, osobama koje su ostvarile znanstvena dostignuća (koje su u međunarodno priznatim časopisima objavile najmanje tri rada tematski povezana sa programom studijskog usmjerenja potencijalnog studenta, uz to boravile najmanje jedan semestar na domaćoj ili inozemnoj sveučilišnoj ili znanstvenoj instituciji i aktivno sudjelovale, s priopćenjima, na najmanje dva znanstvena skupa s međunarodnom recenzijom), koja su ekvivalent za 120 ECTS bodova iz popisa izvannastavih aktivnosti ovog Studija, Vijeće poslijediplomskih studija može omogućiti upis na doktorski studij bez drugih uvjeta i to na treću godinu studija.

5. KRITERIJ I POSTUPCI ODABIRA POLAZNIKA

Kandidati podliježu razredbenom postupku bez obzira na prethodno stečeni akademski stupanj, ispunjavanje potrebnih uvjeta i način studiranja u punom ili dijelu radnog vremena. Postupak se izvodi u obliku razgovora s voditeljem studija i voditeljima odgovarajućih usmjerenja, koji predlažu Vijeću studija hoće li kandidat biti primljen na studij ili ne. Konačni odabir kandidata iz sačinjene liste pristupnika za upis na doktorski studij u punom radnom vremenu i dijelu radnog vremena vrši Vijeće poslijediplomskih studija.

6. ODABIR USMJERENJA

Polaznik odabire jedno od tri usmjerenja na početku studija.

7. KOMPETENCIJE KOJE STUDENT STJEČE ZAVRŠETKOM STUDIJA

Izradbom seminarskih radova, polaganjem svih propisanih ispita, stjecanjem propisane količine bodova, te izradbom i uspješnom obranom doktorskog rada stječe se akademski stupanj doktora humanističkih znanosti, polja arheologije

Poslijediplomski znanstveni doktorski studij arheologije obrazuje polaznike za znanstveno-nastavna zvanja na sveučilištima, znanstveno-istraživačka zvanja u institutima, muzejima, znanstvenim i sveučilišnim knjižnicama, arhivima i srodnim ustanovama. Završetkom studija doktor znanosti je ovladao metodologijom znanstvenog rada, osposobljen je za samostalni istraživački rad i stekao je vještinu organiziranja koja uključuje terenski rad, izvođenje projekata, pripremanje znanstvenih konferencija.

8. MOGUĆNOST NASTAVKA ZNANSTVENO-ISTRAŽIVAČKOG RADA, MOGUĆNOST POST-DOKTORSKOG USAVRŠAVANJA, TE MOGUĆNOST ZAPOŠLJAVANJA U JAVNOM I PRIVATNOM SEKTORU

Po završetku studija doktori znanosti prvenstveno se mogu zaposliti na sveučilišnim odjelima arheologije u Zadru i Zagrebu, u Institutu za arheologiju u Zagrebu, zatim u nekom od šest specijaliziranih muzeja (AM u Zagrebu, Zadru, Puli, Splitu i Osijeku, kao i MHAS u Splitu), Dolaze u obzir i radna mjesta arheologa u nekom od brojnih gradskih ili zavičajnih muzeja i zbirki u RH (Varaždin, Čakovec, Zagreb, Bjelovar, Slavonski Brod, Vukovar, Županja, Sisak, Umag, Poreč, Rijeka, Senj, Šibenik, Drniš, Knin, Sinj, Hvar, Makarska, Dubrovnik); u nacionalnim parkovima i parkovima prirode u kojima se štiti i spomenička baština (NP Brijuni, NP Krka, NP Kornati i PP Telašćica), u privatnim istraživačkim agencijama, u arhivima i u sveučilišnim knjižnicama, u odjeljenjima Ministarstva i HAZU. U obzir dolaze i dogovarajuće inozemne institucije.

Znanstveno istraživački rad može se provoditi kroz projekte Ministarstva znanosti obrazovanja i športa, te kroz različita terenska arheološka istraživanja. Istraživanjem na projektima eminentnih znanstvenika po završetku doktorskog studija može se postići daljnje usavršavanje i specijalizacija. Takva mogućnost je izgledna, jer na Odjelu za arheologiju veći je broj nositelja znanstvenih projekata.

III. NASTAVNI I ISTRAŽIVAČKI PROGRAM STUDIJA

1. USTROJ STUDIJA

Studij je organiziran za studente u punom radnom vremenu i za studente s dijelom radnog vremena. Program je za sve isti, osim u neznatnim razlikama u vremenu pohađanja nastave.

Studij traje tri akademske godine (6 semestara), odnosno tri kalendarske godine. Od I. do IV. semestra on sadrži nastavu i istraživanja. U V. i VI. semestru studij sadrži istraživački i mentorski rad te konsultacije radi izradbe doktorskog rada.

Nakon trogodišnjeg studijskog dijela kandidat tijekom iduće dvije godine samostalno dovršava izradbu disertacije. Najkasnije tri godine nakon što je ispunio sve obveze u prethodne tri studijske godine mora predati radnju na ocjenjivanje. Doktorski studij u cjelini, do predaje disertacije na ocjenjivanje u postupku obrane, može trajati najviše šest godina.

Doktorski studij čine tri temeljne grane arheologije: prapovijest, antika i srednji vijek. Studira se jedno od sljedećih usmjerenja: *Prapovijesna arheologija*, *Antička arheologija*, *Srednjovjekovna arheologija*.

2. OPTIMALNI BROJ STUDENATA

Optimalan broj polaznika poslijediplomskog doktorskoga studija je 17 (jedan polaznik na jednog docenta, izvanrednog ili redovitog profesora – mentora) međutim, po potrebi broj može biti i veći i manji. Kod izrazito većeg broja polaznika (više od trideset na cijelom studiju) kvaliteta i opseg individualnoga rada bi opali. Zbog toga ne treba uvećavati broj iznad granice od tri studenta na jednog mentora. Zbog teškoća u izvođenju studija ne treba upisivati polaznike tijekom akademske godine u kojoj je manje od ukupno tri kandidata za studij.

3. OBVEZNI I IZBORNI KOLEGIJI

Polaznici doktorskog studija tijekom svakog od četiri nastavna semestra upisuju po četiri izborna kolegija unutar izabranog usmjerenja (*Prapovijesna arheologija*, *Antička arheologija*, *Srednjovjekovna arheologija*). Odabir se vrši u dogovoru s voditeljem usmjerenja. Da bi odabir bio sukladan temi doktorskog rada, koja je do upisa u 2. godinu studija već predložena, tijekom trećeg i četvrtog semestra svaki student upisuje obavezno kao jedan od ta četiri kolegija onaj koji drži njegov mentor radnje. Iz tog obaveznog kolegija student tijekom trećeg semestra piše, a u četvrtom semestru prezentira specijalističku seminarsku radnju vezanu uz njegov doktorat. Jedan od četiri predmeta u svakom od četiri nastavna semestra može se apsolvirati na drugim doktorskim studijima, ili to može biti, na drugoj godini (u III. i IV. semestru), jedan od izbornih predmeta vezanih uz marketing i management u arheologiji. U oba slučaja izbor se vrši u dogovoru s voditeljem usmjerenja odnosno mentorom.

Svi kolegiji su znanstvenog i specijalističkog karaktera i mijenjat će se sukladno znanstvenim i istraživačkim preokupacijama nastavnika

Tijekom V. i VI. semestra student ne upisuje pojedine kolegije, već radi s mentorom i piše doktorsku radnju.

4. BODOVANJE PREDMETA

Studij je usklađen s ECTS-om. Tijekom svakog semestra studenti trebaju skupiti 30 ECTS bodova, tijekom svake školske godine 60 bodova. Tijekom tri godine studija student mora prikupiti ukupno 180 bodova, od čega tijekom prve dvije godine ukupno 34 boda donosi pohađanje nastave, izrada i prezentiranje seminarskog rada, a 86 bodova razne izvannastavne aktivnosti, prvenstveno istraživački rad. Tijekom treće godine postiže se 60 bodova na izradi disertacije. Ako student tijekom zimskog semestra nije uspio sakupiti dovoljan broj bodova u izvannastavnim aktivnostima, bodove mora nadoknaditi tijekom idućeg, ljetnog semestra. Ispiti nisu predviđeni. Popis kolegija i aktivnosti s okvirnim naznačenim bodovnim vrijednostima donosi se u pregledu predmeta po usmjerenjima. Sukladno tom popisu bodove za izvannastavne aktivnosti tijekom prve godine studija upisuje voditelj usmjerenja, a tijekom druge i treće godine studija mentor.

Tijekom 1. godine stječe se u svakom semestru po osam bodova u nastavnim i dvadeset dva u izvannastavnim aktivnostima.

Tijekom 2. godine stječe se u svakom semestru po devet bodova u nastavnim i dvadeset jedan u izvannastavnim aktivnostima.

Tijekom 3. godine student u svakom semestru stječe po trideset bodova kroz individualni rad s mentorom i na istraživanjima za potrebe izrade doktorske radnje. Treća godina boduje se s ukupno 60 bodova.

5. POPIS KOLEGIJA

Popis kolegija po godinama i semestrima dokorskog studija dan je u Redu predavanja ovoga Nastavnog programa.

6. SADRŽAJ KOLEGIJA

Sadržaj kolegija daje se na kraju ovog prijedloga.

7. SATNICA PREDMETA

Satnica predmeta daje se u Redu predavanja.

8. POPIS PREDMETA KOJI SE NUDI STUDENTIMA DRUGIH STUDIJA

Doktorski studij nudi drugim poslijediplomskim znanstvenim i specijalističkim studijima iz humanističkih i drugih znanosti sve predmete, od kojih se dio ne sluša na nekom drugom poslijediplomskom studiju arheologije u Republici Hrvatskoj i u Europi.

9. REDOSLIJED UPISA, IZVEDBE STUDIJA, POLAGANJA ISPITA I UVJETI UPISA NA VIŠU GODINU

Kandidati za studij podliježu razredbenom postupku. Polaznik odabire usmjerenje i upisuje kolegije na početku studija. Za upis u prvi semestar potrebno je znanje jednog stranog jezika (uz potvrdu o znanju). Tijekom I, II, III i IV semestra upisuje se između ponuđenih jednak broj kolegija: četiri.

Tijekom prve dvije godine studija studenti se bave i izvannastavnim aktivnostima, koje ulaze u sustav bodovanja od I. do IV. semestra. Aktivnosti se dogovaraju s voditeljima usmjerenja, odnosno s mentorom. U svakom semestru potrebno je prikupiti 30 ECTS bodova i ispuniti sve propisane obveze.

Tijekom prvog semestra potrebno je sakupiti osam ECTS bodova upisivanjem četiri kolegija. Odabir se vrši u dogovoru s voditeljem usmjerenja. Nastavnici potpisom ovjeravaju uredno izvršenje obaveza. Potrebno je sakupiti još dvadeset dva boda kroz izvannastavne aktivnosti. Sukladno priloženoj tablici ovog programa aktivnosti boduju Vijeće studija i voditelj usmjerenja koji ih ovjerava potpisom. Tijekom I. semestra kandidat odabire mentora radnje.

Tijekom drugog semestra potrebno je sakupiti osam ECTS bodova upisivanjem četiri kolegija. Odabir se vrši u dogovoru s mentorom. Nastavnici potpisom ovjeravaju uredno izvršenje obaveza. Potrebno je sakupiti još dvadeset dva boda kroz izvannastavne aktivnosti. Sukladno priloženoj tablici ovog programa, aktivnosti boduju Vijeće studija i mentor koji ih ovjerava potpisom. Ako tijekom prvog (zimskog) semestra polaznik nije uspio prikupiti dovoljan broj bodova u izvannastavnim aktivnostima to može nadoknaditi tijekom drugog (ljetnog) semestra. Tijekom prve godine, do upisa u drugu godinu potrebno je prikupiti ukupno 60 ECTS bodova. Tijekom drugog semestra kandidat u dogovoru s mentorom predlaže temu (naslov) disertacije.

Ako kandidat tijekom prve godine nije uredno izvršio svoje obveze, ispunio sve uvjete i stekao dovoljan broj ETCS bodova gubi pravo nastavka studiranja. Iznimno, ako je student prikupio manje od 60 ECTS bodova (a najmanje 45), a ispunio je ostale obveze i uvjete, Stručno vijeće studija može mu dopustiti da upiše drugu godinu studija, tijekom koje ima obvezu ispuniti bodovni zaostatak.

Za upis u treći semestar potrebno je poznavanje drugog stranog jezika (uz potvrdu o znanju). Tijekom trećeg semestra potrebno je sakupiti 8 ETCS bodova upisivanjem četiri kolegija. Odabir se vrši u dogovoru s mentorom, tako da bude sukladan temi i od koristi za izradu doktorskog rada. Obavezno se pri tom upisuje kolegij kojeg drži mentor radnje. Iz njega kandidat tijekom trećeg semestra piše specijalističku seminarsku radnju čime postiže još jedan nastavni ETCS bod. Seminarska radnja prezentirat će se u idućem četvrtom semestru. Nastavnici potpisom ovjeravaju uredno izvršenje obaveza. Potrebno je sakupiti još dvadeset jedan bod kroz izvannastavne aktivnosti. Sukladno priloženoj tablici ovog programa aktivnosti boduju Vijeće studija i mentor koji ih ovjerava potpisom. Za upis u četvrti semestar potrebno je tijekom trećeg semestra napisati i javno, pred povjerenstvom, izložiti obrazloženje (sinopsis) radnje. Tada se oblikuje konačan naslov radnje i kandidatu predlaže mentor za izradu disertacije. Povjerenstvo šalje prijedlog za mentora radnje, naslov disertacije, kao i zasebna izvješća o izloženom sinopsisu nadležnim tijelima Sveučilišta.

Ukoliko tijela Sveučilišta prihvate negativnu ocjenu Povjerenstva, student mora tijekom četvrtog semestra napisati novi ili poboljšani sinopsis i ponovo ga izložiti. Ako kandidat niti za izmijenjeni ili novi sinopsis ne dobije pozitivnu ocjenu (jednoglasno ili većinom glasova) Stručnog povjerenstva, gubi pravo nastavka studiranja.

Tijekom četvrtog semestra potrebno je sakupiti 8 ETCS bodova upisivanjem četiri kolegija. Odabir se vrši u dogovoru s mentorom, tako da bude sukladan temi i od koristi za izradu doktorskog rada. Obavezno se pri tom upisuje kolegij kojeg drži mentor radnje. Iz njega kandidat tijekom četvrtog semestra na javnom predavanju izlaže napisanu specijalističku seminarsku radnju koja mu je zadana u prethodnom semestru. Time postiže još jedan nastavni ETCS bod. Nastavnici potpisom ovjeravaju uredno izvršenje obaveza. Potrebno je sakupiti još dvadeset jedan bod kroz izvannastavne aktivnosti. Sukladno priloženoj tablici ovog programa aktivnosti boduju Vijeće studija i mentor koji ih ovjerava potpisom. Ako tijekom trećeg (zimskog) semestra polaznik nije uspio prikupiti dovoljan broj bodova u izvannastavnim aktivnostima to može nadoknaditi tijekom četvrtog semestra.

Tijekom prve dvije godine studija potrebno je prikupiti ukupno 120 ETCS bodova.

Ako tijekom prve dvije godine student nije uredno izvršio svoje obveze, ispunio sve uvjete i stekao dovoljan broj ETCS bodova gubi pravo nastavka studiranja. Iznimno, ako je student prikupio manje od 120 ECTS bodova (a najmanje 105), tijekom prve dvije godine, a ispunio je ostale obveze i uvjete, Stručno vijeće studija može mu dopustiti da upiše treću godinu studija, tijekom koje ima obvezu ispuniti bodovni zaostatak.

Do upisa u treću godinu studija tema s obrazloženjem, naslov radnje, kao i mentor kandidata trebaju biti prihvaćeni od nadležnih tijela Sveučilišta. Iznimno, polaznici Studija upisani prema kriterijima navedenim u točki II. 4d) tijekom treće godine studija trebaju dobiti od tijela Sveučilišta suglasnost i pozitivne ocjene za odobrenje naslova, teme i obrazloženja (sinopsisa) radnje. Postupak je isti kao i za ostale studente.

Tijekom V. i VI. Semestra, tj. na trećoj godini, student ne upisuje pojedine kolegije već radi s mentorom i piše doktorsku radnju. Rad s mentorom i pisanje radnje kvantificira se s 30 ETCS bodova po semestru, ako mentor drži da istraživački rad i pisanje disertacije dobro napreduju. Mentor mora imati uvid nad radnjom i u dogovoru s kandidatom usmjeravati njenu izradu. Ocijeni li mentor da izrada slabo napreduje, bez vidnih postignuća; da je dotad napisano izrazito nekvalitetno, bez znanstvenih prinosa; da izradu radnje prate nedostatni ili neodgovarajući istraživački postupci ili je na drugi način ugrožena kvaliteta radnje, može, uz

suglasnost Vijeća poslijediplomskog studija, uskratiti bodove odnosno potpis kandidatu i student gubi pravo nastavka studiranja.

Kandidat je dovršio trogodišnji studij ako je prikupio 180 ETCS bodova, ispunio sve obaveze i ako su tijela Sveučilišta prihvatila temu, naslov i sinopsis disertacije.

Najkasnije dvije godine nakon dovršetka doktorskog studija kandidat je dužan predati napisanu radnju na postupak ocjenjivanja. U suprotnom, smatra se da kandidat nije u mogućnosti izraditi radnju ili su istraživanja koja su tome prethodila zastarjela. Kandidat gubi pravo nastavka postupka obrane disertacije. Student koji je upisao doktorski studij u punom radnom vremenu gubi status studenta ako ga ne završi u roku od 6 godina od upisa. Student koji je upisao doktorski studij u dijelu radnog vremena gubi status studenta ako ga ne završi u roku od 7 godina od upisa.

Obrani doktorskog rada mogu pristupiti studenti koji ispunjavaju sljedeće uvjete:

- da su dovršili doktorski studij i predali napisanu doktorsku radnju na ocjenjivanje
- da im je doktorsku radnju prihvatilo i pozitivno ocijenilo (jednoglasno ili većinom glasova) Stručno povjerenstvo, a tijela Sveučilišta pripustila kandidata na obranu.

Ukoliko je Povjerenstvo negativno ocijenilo doktorski rad, može ga vratiti kandidatu na doradu uz pisane primjedbe. Kandidat je dužan izvršiti izmjene i dopune u roku od 6 mjeseci. Ukoliko se i takva disertacija negativno ocijeni (jednoglasno ili većinom glasova) kandidat gubi pravo na obranu radnje, odnosno gubi sva prava na dovršetak studija. Kandidat se više ne može upisati na ovaj studij, što ga ne sprječava da se natječe na drugi doktorski studij.

Poslijediplomski doktorski studij u cjelini sa postupkom obrane završava uspješnom javnom obranom doktorske radnje, jednoglasnom ili većinskom odlukom članova Povjerenstva, čime doktorant stječe sva prava i obveze novog akademskog stupnja.

10. PRAĆENJE KVALITETE I USPJEŠNOSTI STUDIRANJA PO PREDMETIMA, STUDIJA U CJELINI I SUDJELOVANJE STUDENATA U OCJENJIVANJU NASTAVNOG PROGRAMA SVAKOG KOLEGIJA I STUDIJA

U svrhu praćenja uspješnosti kao i za rješavanje svih problema u vezi s poslijediplomskim studijem formira se Vijeće poslijediplomskoga studija koje raspravlja o nastavi, kvaliteti izvođenja, istraživanjima, napredovanju studenata, kadrovskim problemima, nabavi opreme i slično. U Vijeće ulaze svi nositelji predmeta. Voditelj studija ujedno je voditelj Vijeća, koje se mora sastajati barem jedanput prije početka nastave u svakom semestru i načiniti analizu izvršenoga nakon u prethodnom semestru. Po potrebi Vijeće se može sastajati i više puta. Osigurava potrebne uvjete glede literature, studijskih materijala i opreme, istraživačkih poligona. Voditelji pojedinih usmjerenja odgovorni su za uspješnu provedbu nastave. Svi sudionici u procesu studiranja (nastavnici i studenti) svojim sugestijama voditelju studija arheologije mogu potaknuti kvalitativne promjene.

Vijeće poslijediplomskog studija izabire tajnika studija.

Pojedina pitanja u vezi s nastavnim procesom rješavaju se uz sudjelovanje studenata. Na kraju druge godine studenti se anketiraju o kvaliteti nastave, daju prijedloge o uvođenju novih i izmjeni sadržaja postojećih predmeta, sugeriraju druga poboljšanja studija.

Sposobnost kandidata za izradu doktorske radnje provjerava se kontinuirano kroz konzultacije u kojima je student obvezan sudjelovati. Mentor prati napredak kandidata tijekom istraživanja za potrebe izradbe radnje i napredak u izradi radnje, a pomoć mu pružaju nastavnici sa studija čiji predmeti su vezani s njezinim sadržajem.

Uspješnost studiranja prati se i kroz izvannastavne aktivnosti, osobito kroz pisanje znanstvenih radova i aktivno sudjelovanje na konferencijama. Nastavnici će poticati kandidate

da kroz tribine i okrugle stolove raspravljaju o postignućima i napredovanju tijekom istraživačkih poslova i pisanja disertacije.

11. REDOVITOST STUDIJA

Studij se izvodi kao redoviti. Sukladno definiranom u točki III.2 u slučaju malog broja kandidata potrebno je ispitati isplativost organizacije poslijediplomskoga studija tijekom tekuće školske godine.

12. OBLIKOVANJE NASTAVNOG PROGRAMA PREMA POTREBI SVAKOG STUDENTA

Predavanja koja izvode predmetni nastavnici doktorskog studija moraju biti znanstvenoga karaktera. Izvode se u vidu individualnih konzultacija i mentorskog vođenja. U nastavi će se uvijek iznositi i povijest pojedinih problema kako bi se polaznici upoznali s napretkom znanstvene discipline. Nastavnici moraju iznositi polaznicima rezultate svojih radova, pa će se kolegiji pojedinih predmeta mijenjati u skladu s njihovim trenutnim znanstvenim preokupacijama. Naglasak na predavanjima bit će na arheološkoj građi s južnoeuropskih prostora, ali dakako u kontekstu ostalih povijesnih i kulturoloških zbivanja na Sredozemlju. Na taj način polaznici će se upoznati s metodologijom znanstvenoga rada. Isto tako svi izvoditelji nastave nastojat će upoznati polaznike sa svim novim metodama koje se u arheologiji upotrebljavaju. Za svaki kolegij polaznici će unaprijed dobiti odabranu literaturu. Studenti trebaju izraditi specijalističku seminarsku radnju tematski povezanu s doktorskom radnjom.

Nastavni program oblikuje se za svakog studenta iz fonda raspoloživih izbornih predmeta. Jedan od četiri predmeta u svakom od četiri nastavna semestra može se apsolvirati na drugim doktorskim studijima. Osobito mentorski rad upućuje na sklonosti kandidata. Pojedini kolegiji i predmeti unutar nastavnog programa oblikovani su tako da se na kraju postigne željeno usmjeravanje prema potrebama doktorskoga rada. Za izradu kvalitetne disertacije osobito je važno dobro strukturiranje sinopsisa radnje, specijalistički seminar, individualne konzultacije tijekom pisanja rada i istraživački rad u izvannastavnim aktivnostima.

IV. NASTAVNI PLAN

1. NASTAVNICI I NJIHOVA ZVANJA

U popisu koji slijedi daju se osnovni podatci o nastavnicima. Njihovo nastavno opterećenje vidljivo je iz reda predavanja, u znatnoj mjeri uvjetovano je studentskim odabirom pojedinih izbornih predmeta i nije ga moguće u potpunosti odrediti.

Akademik Nenad Cambi	Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru
Dr. Janko Belošević, profesor emeritus	Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru
Dr. Brunislav Marijanović, redoviti profesor	Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru
Dr. Zdenko Brusić, redoviti profesor,	Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru
Dr. Ante Uglešić, izvanredni profesor	Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru
Dr. Sineva Kukoč, izvanredni profesor	Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru
Dr. Miroslav Glavičić, docent	Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru
Dr. Dražen Maršić, docent	Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru

Dr. Boško Marijan, docent	Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru
Dr. Željko Miletić, docent	Odjel za arheologiju, Sveučilište u Zadru
Dr. Željko Tomičić, redoviti profesor	Institut za arheologiju u Zagrebu
Dr. Robert Matijašić, redoviti profesor	Filozofski fakultet u Puli, Sveučilište u Puli
Dr. Nikša Alfirić, izvanredni profesor	Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu
Dr. Ivor Karavanić, izvanredni profesor	Odsjek za arheologiju, Sveučilište u Zagrebu
Dr. Jurica Pavičić, izvanredni profesor	Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Dr. Mario Šlaus, izvanredni profesor	Odjel za arheologiju HAZU, Zagreb
Dr. Anamarija Kurilić, docent	Odjel za povijest, Sveučilište u Zadru

2. PREGLED PREDMETA PREMA USMJERENJIMA, NASTAVNICI, SATNICA I ECTS BODOVI

Nastavno opterećenje vidljivo je iz reda predavanja, u znatnoj mjeri uvjetovano je studentskim odabirom pojedinih izbornih predmeta i nije ga moguće u potpunosti odrediti.

Kolegiji će se mijenjati unutar predmeta tako da se predaje raznovrsna građa, a sve u cilju što bolje obaviještenosti polaznika, njihova približavanja najnovijim znanstvenim istraživanjima i prilagođenosti temama disertacija. Radi držanja visoke znanstvene razine na studij će se uvoditi i novi nastavnici i novi predmeti. Konkretna satnica pripravljat će se prije početka školske godine. Nastava će se odvijati tijekom cijelog semestra, pretežito u vidu individualne nastave kroz konsultacije. Zbog studenata upisanih u dijelu radnog vremena održavat će se i koncentrirana nastava, unutar jednog tjedna tijekom svakog semestra.

I. godina

U zimskom i ljetnom semestru student upisuje po četiri kolegija (ukupno 8 ETCS bodova) odabirom između ponuđenih u jednom od tri usmjerenja. Umjesto jednog od ponuđenih kolegija u svakom semestru može se u dogovoru s voditeljem studija i mentorom upisati komplementarni kolegij s nekog drugog studija.

a) *Prapovijesna arheologija*

Semestar	Nastavnik	Predmet i njegova bodovna grupa	Semestral na satnica		ECTS Bodovi	
			P	S	Nastava	Ispit (Rad)
I.	Dr. Brunislav Marijanović	Neolitizacija istočnog Jadrana IZBORNI	15		2	0
II.	Dr. Brunislav Marijanović	Rani eneolitik istočnog Jadrana IZBORNI	15		2	0
I.	Dr. Sineva Kukoč	Sveta mjesta istočnog Jadrana IZBORNI	15		2	0
II.	Dr. Sineva Kukoč	Kult mrtvih na Jadranu u željezno doba IZBORNI	15		2	0
I.	Dr. Ivor Karavanić	Prijelaz srednjeg u gornji paleolitik i paleolitika u mezolitik IZBORNI	15		2	0
II.	Dr. Ivor Karavanić	Simbolika u paleolitu IZBORNI	15		2	0
I.	Dr. Boško Marijan	Geneza geometrijskog stila ukrašavanja u brončano doba na jadransko-zapadno-balkanskom području IZBORNI	15		2	0
II.	Dr. Boško Marijan	Kontakti pretpovijesnih kultura brončanoga i željeznog doba istočnoga Jadrana s mediteranskim svijetom IZBORNI	15		2	0
I.		*komplementarni kolegij s nekog drugog	15		2	

		doktorskog studija IZBORNI		2	0
II.		*komplementarni kolegij s nekog drugog doktorskog studija IZBORNI	15	2	0

Nisu predviđeni ispiti.

b) *Antička arheologija:*

Semestar	Nastavnik	Predmet i njegova bodovna grupa	Satnica		ECTS Bodovi	
			P	S	Nastava	Ispit (Rad)
I.	Dr. Nenad Cambi	Poganski sarkofazi – pojava i razvitak IZBORNI	15		2	0
II.	Dr. Nenad Cambi	Karakteristike kršćanskog urbanizma i arhitekture IZBORNI	15		2	0
I.	Dr. Željko Miletić	Religijski život na istočnoj obali Jadrana u rimskom razdoblju IZBORNI	15		2	0
II.	Dr. Željko Miletić	Teritoriji zajednica u rimskoj provinciji Dalmaciji IZBORNI	15		2	0
I.	Dr. Anamarija Kurilić	Ženska <i>praenomina</i> IZBORNI	15		2	0
II.	Dr. Anamarija Kurilić	Ius Latii i epigrafika IZBORNI	15		2	0
I.	Dr. Miroslav Glavičić	Stanovništvo liburnskih municipija u ranom Principatu IZBORNI	15		2	0
II.	Dr. Miroslav Glavičić	Seviri i augustali u rimskoj provinciji Dalmaciji IZBORNI	15		2	0
I.	Dr. Dražen Maršić	Antička nošnja na spomenicima istočnog Jadrana IZBORNI	15		2	0
II.	Dr. Dražen Maršić	Portret na sepulkralnoj plastici istočne obale Jadrana IZBORNI	15		2	0
I.	Dr. Zdenko Brusić	Arheološke potvrde plovnog puta uz istočnu obalu Jadrana IZBORNI	15		2	0
II.	Dr. Zdenko Brusić	Predantičke i antičke luke na istočnoj obali Jadrana IZBORNI	15		2	0
I.		*komplementarni kolegij s nekog drugog doktorskog studija	15		2	0
II.		*komplementarni kolegij s nekog drugog doktorskog studija	15		2	0

Nisu predviđeni ispiti.

c) *Srednjovjekovna arheologija*

Semestar	Nastavnik	Predmet i njegova bodovna grupa	Satnica		ECTS Bodovi	
			P	S	Nastava	Ispit (Rad)
I.	Dr. Janko Belošević	Slavenska (starohrvatska) grobna i naseobinska keramika IZBORNI	15		2	0
II.	Dr. Janko Belošević	Razvoj starohrvatskih grobalja od 7. do 9. stoljeća na području Dalmatinske Hrvatske IZBORNI	15		2	0

I.	Dr. Ante Uglešić	Problemi kontinuiteta iz kasne antike u rani srednji vijek IZBORNI	15	2	2	0
II.	Dr. Ante Uglešić	Arheološka ostavština velike seobe naroda na istočnoj jadranskoj obali i njezinu zaleđu IZBORNI	15	2	2	0
I.	Dr. Željko Tomičić	Ranobizantsko profano vojno graditeljstvo Justinijanove epohe – istočni Jadran i Sredozemlje IZBORNI	15	2	2	0
II.	Dr. Željko Tomičić	Južna Panonija – Sredozemlje – srednje Podunavlje (groblja 9.-13. stoljeća) IZBORNI	15	2	2	0
I.	Dr. Mario Šlaus	Antropologija starohrvatskih groblja IZBORNI	15	2	2	0
II.	Dr. Mario Šlaus	Analize trauma u arheološkim populacijama iz Hrvatske IZBORNI	15	2	2	0
I.		*komplementarni kolegij s nekog drugog doktorskog studija	15	2	2	0
II.		*komplementarni kolegij s nekog drugog doktorskog studija	15	2	2	0

Nisu predviđeni ispiti.

II. godina

U zimskom i ljetnom semestru student upisuje po četiri kolegija (ukupno 8 ETCS bodova) odabirom između ponuđenih u jednom od tri usmjerenja. Od ta četiri kolegija obavezno se upisuje onaj kojeg drži mentor radnje. Taj obavezni predmet pisanjem i prezentacijom specijalističkog seminarskog rada dodatno se boduje s 1 ETCS bodom. Umjesto jednog od ponuđenih kolegija u svakom semestru može se u dogovoru s voditeljem studija i mentorom upisati komplementarni kolegij s nekog drugog studija, ili jedan od ponuđenih izbornih kolegija vezanih uz marketing i management u arheologiji

Prapovijesna arheologija

Semestar	Nastavnik	Predmet i njegova bodovna grupa	Satnica		ECTS Bodovi	
			P	S	Nastava	Ispit (Rad)
III.	Dr. Brunislav Marijanović	Porijeklo slikanog ukrasa u srednjem neolitiku IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
IV.	Dr. Brunislav Marijanović	Razvijeni eneolitik istočnog Jadrana IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
III.	Dr. Zdenko Brusić	Mezolitik i rani neolitik na otocima i priobalju IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
III.	Dr. Sineva Kukoč	Odnos naselja i groblja u brončano doba na istočnom Jadranu IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
IV.	Dr. Sineva Kukoč	Ikonografija i stil prizora na spomenicima željeznog doba na Jadranu IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
III.	Dr. Ivor Karavanić	Tipološke i funkcionalne značajke litičkog materijala IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
IV.	Dr. Ivor Karavanić	Tehnologija kamenih rukotvorina IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
III.	Dr. Boško	Kulture brončanoga doba na središnjem	15		2	

	Marijan	ilirskom prostoru i njihov odnos prema kasnijim ilirskim plemenima IZBORNI/OBVEZNI		2	0
IV.	Dr. Boško Marijan	Grčkohelenističko graditeljstvo i arhitektura na području Daorsa IZBORNI/OBVEZNI	15	2	0
III.	Dr. Jurica Pavičić	Marketinško upravljanje IZBORNI	15	2	0
IV.	Dr. Nikša Alfirević	Menadžment IZBORNI	15	2	0
III.		*komplementarni kolegij s nekog drugog doktorskog studija	15	2	0
IV.		*komplementarni kolegij s nekog drugog doktorskog studija	15	2	0

Nisu predviđeni ispiti

Antička arheologija

Semestar	Nastavnik	Predmet i njegova bodovna grupa	Satnica		ECTS Bodovi	
			P	S	Nastava	Ispit (Rad)
III.	Dr. Nenad Cambi	Antičko kiparstvo IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
IV.	Dr. Nenad Cambi	Sukobi poganstva i kršćanstva u kasnoj antici IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
IV.	Dr. Zdenko Brusić	Antičke keramičke radionice i keramički import na istočnoj obali Jadrana IZBORNI/OBVEZNI	15			
III.	Dr. Željko Miletić	Mitraizam u rimskoj provinciji Dalmaciji IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
IV.	Dr. Željko Miletić	Antičke nekropole na istočnoj obali Jadrana IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
III.	Dr. Miroslav Glavičić	Magistrati i uprava antičkih gradova u Liburniji IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
IV.	Dr. Miroslav Glavičić	Magistrati i uprava kolonija u rimskoj provinciji Dalmaciji tijekom ranoga Principata IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
III.	Dr. Dražen Maršić	Antička sepulkralna plastika istočnog Jadrana (I) - Ugradbeni (građevni) nadgrobni reljefi IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
IV.	Dr. Dražen Maršić	Antička sepulkralna plastika istočnog Jadrana (II) – nadgrobne stele IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
III.	Dr. Robert Matijašić	Grad i selo u gospodarstvu antike IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
IV.	Dr. Robert Matijašić	Ekonomija rimske rustične vile IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
III.	Dr. Jurica Pavičić	Marketinško upravljanje IZBORNI	15		2	0
IV.	Dr. Nikša Alfirević	Menadžment IZBORNI	15			
III.		*komplementarni kolegij s nekog drugog doktorskog studija				
IV.		*komplementarni kolegij s nekog drugog doktorskog studija				

Nisu predviđeni ispiti

Srednjovjekovna arheologija

Semestar	Nastavnik	Predmet i njegova bodovna grupa	Satnica		ECTS Bodovi	
			P	S	Nastava	Ispit (Rad)
III.	Dr. Janko Belošević	Problemi geneze i razvoja materijalne i duhovne kulture Hrvata od 7. do. 12. st. na istočnoj jadranskoj obali i širem zaleđu IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
IV.	Dr. Janko Belošević	Odras karolinškog kulturnog kruga na razvoj materijalne i duhovne kulture Hrvata IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
III.	Dr. Ante Uglešić	Nazočnost Istočnih Gota i drugih germanskih naroda u rimskoj provinciji Dalmaciji IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
IV.	Dr. Ante Uglešić	Ranokršćanska arhitektura na područjima današnje zadarske nadbiskupije i šibenske biskupije IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
III.	Dr. Željko Tomičić	Bjelobrđski kulturni kompleks u Hrvatskoj IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
IV.	Dr. Željko Tomičić	Kasnosrednjovjekovno arheološko nasljeđe sjeverne Hrvatske u odnosu prema istočnom Jadranu IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
III.	Dr. Mario Šlaus	Paleopatološke analize arheoloških populacija iz Hrvatske IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
IV.	Dr. Mario Šlaus	Bioarheologija IZBORNI/OBVEZNI	15		2	0
III.	Dr. Jurica Pavičić	Marketinško upravljanje	15		2	0
IV.	Dr. Nikša Alfirević	Menadžment	15		2	0
III.		*komplementarni kolegij s nekog drugog doktorskog studija	15		2	0
IV.		*komplementarni kolegij s nekog drugog doktorskog studija	15		2	0

Nisu predviđeni ispiti

3. IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI – ZNANSTVENI I ISTRAŽIVAČKI RAD

Izvannastavne aktivnosti pretežu u sustavu bodovanja doktorskog studija (čine oko 70 % ETCS bodova koji se prikupljaju u prve dvije godine), jer su istraživanja temelj za pisanje kvalitetne disertacije i stoga što istovremeno potiču studentsku samostalnost i koheziju sa znanstvenom zajednicom. Prakticirajući ih studenti umnogome stječu i vještine koje im mogu pomoći u njihovom kasnijem znanstvenom radu.

Aktivnosti koje se boduju u svakom semestru jesu: terenska arheološka istraživanja, objavljivanje radova u stručnim i znanstvenim časopisima, praktični rad u znanstvenoj ustanovi, sudjelovanje u znanstvenim projektima, priopćenja na znanstvenim skupovima, sudjelovanje u visokoškolskoj nastavi, usavršavanje stranih jezika, pomoć pri organizaciji znanstvenih skupova i arheoloških izložbi, kao i druge slične aktivnosti.

Aktivnosti se dogovaraju s voditeljima usmjerenja, odnosno s mentorom. Zajedno s Vijećem studija oni određuju bodovnu vrijednost svake od njih i eventualnih, koje ovdje nisu navedene, služeći se sljedećim mjerilom:

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI	BODOVI
Vodstvo u znanstvenom projektu (podprojektu)	12
Sudjelovanje u znanstvenom projektu	6
Značajno unaprijeđenje znanstvenog projekta (izrada baze podataka, dokumentacije, uvođenje novih postupaka, važna otkrića)	6
Objavljen izvorni znanstveni rad u znanstvenom časopisu	10
Objavljen pregledni ili stručni rad u znanstvenom časopisu	6
Objavljen prikaz nekog znanstvenog rada	4
Priopćenje na znanstvenom skupu s međunarodnom recenzijom	6
Priopćenje na znanstvenom skupu s domaćom recenzijom	5
Javno predavanje	3
Obrana sinopsisa disertacije	4
Terensko istraživanje duže od mjesec dana pod vodstvom profesora doktorskog studija	8
Terensko istraživanje duže od mjesec dana pod vodstvom znanstvenika izvan studija	6
Terensko istraživanje kraće od mjesec dana pod vodstvom profesora doktorskog studija	6
Terensko istraživanje kraće od mjesec dana pod vodstvom znanstvenika izvan studija	4
Izvođenje nastave na preddiplomskim i diplomskim studijima	10
Pomoć pri organizaciji znanstvenog skupa	4
Organizacija arheološke izložbe	8
Pomoć pri organizaciji arheološke izložbe	3
Usavršavanje stranog jezika (uz potvrdu o polaganju)	2
Studijski boravak u inozemstvu do mjesec dana	5
Studijski boravak u inozemstvu duži od mjesec dana	8
Sudjelovanje u obradi i prezentaciji muzejske građe	4

4. NAČINI PROVJERE ZNANJA STUDENATA

Na doktorskom studiju provjera znanja studenata obavlja se izradom i prezentacijom specijalističke seminarske radnje i izradom i javnom obranom sinopsisa radnje u nastavnim aktivnostima; u izvannastavnim aktivnostima prvenstveno kroz pisanje radova u znanstvenim publikacijama i kroz priopćenja na konferencijama. Ispiti se ne polažu. Konačna provjera znanja obavlja se na obrani doktorske radnje.

5. POČETAK I ZAVRŠETAK NASTAVE

Početak i završetak nastave na doktorskom studiju istovjetan je kao i na diplomskom studiju Sveučilišta u Zadru.

6. ISPITNI ROKOVI

Predmeti se samo slušaju, a ispita nema.

7. DOKTORSKI RAD

7.1. Minimalan broj bodova potreban za odobrenje teme i obranu radnje

Do obrane sinopsisa radnje u trećem semestru student mora prikupiti barem 60 ETCS bodova. Do odobrenja teme i naslova od tijela Sveučilišta, tj. do upisa u V. semestar student mora prikupiti barem 120 ETCS bodova. Do predaje disertacije na ocjenjivanje kandidat mora prikupiti svih 180 bodova tijekom tri akademske godine.

7.2. Izbor i odobrenje teme

Student, u dogovoru s mentorom, izabire temu tijekom II semestra, brani sinopsis radnje tijekom III semestra, naslov i temu prijavljuje do upisa u IV. semestar, a do upisa u V.

semestar kandidat treba imati od tijela Sveučilišta odobren naslov i temu s obrazloženjem doktorskog rada.

7.3. Naslov i obrazloženje teme

Naslov teme treba biti kratak, do 100 slovnih znakova uključujući i praznine između riječi. Treba biti jezgrovit te odražavati stvarni sadržaj teme doktorskog rada. U obrazloženju ne dužem od 2-3 stranice (1800 znakova na jednoj) ističe se:

- a) Struktura budućeg doktorskog rada s predloženim poglavljima
- b) metode istraživanja
- c) izvori koji će se koristiti i istraživati
- d) opći zaključak u kojem se ističe očekivani doprinos doktorskog rada znanosti.

7.4. Ocjena teme s obrazloženjem

Stručno povjerenstvo ocjenjuje naslov teme i odgovarajuće obrazloženje (sinopsis). Ocjena Stručnog povjerenstva daje se u pismenom obliku, a sadržava zasebna izvješća svakog člana Povjerenstva. Ukoliko je izvješće negativno, student mora iznova proći postupak pisanja i obrane sinopsisa, bilo poboljšanog prema naputcima Stručnog povjerenstva bilo s potpuno novim izborom teme. Ako kandidat niti za izmijenjeni ili novi sinopsis ne dobije pozitivnu ocjenu (jednoglasno ili većinom glasova) članova Stručnog povjerenstva, gubi pravo studija. Ocjena Stručnog povjerenstva konačna je kad je prihvate tijela Sveučilišta. Izgubljena prava studenta obnavljaju se ponovnim upisom doktorskog studija (III. točka 9. i IV. Točka 8.).

7.5. Mentor doktorskog rada

Stručno povjerenstvo u svojim ocjenama teme i obrazloženja doktorskog rada predlaže tijelima Sveučilišta mentora doktorskog rada. Mentor treba biti nastavnik aktualnog doktorskog studija u znanstveno nastavnom zvanju redovitog ili izvanrednog profesora.

7.6. Izradba i predaja doktorskog rada

Student pristupa znanstvenoistraživačkom radu na doktorskoj temi već tijekom II semestra, nakon konzultacija s mentorom i odabira teme. V i VI semestar studija predviđen je isključivo za pisanje radnje, koja se oblikuje na računalo. Preporučljivo je da radnja nije duža od 400 autorskih stranica (1800 znakova na jednoj). U navedeni broj uključuju se i sve vrste priloga. Izuzetno, ako je tema takvog karaktera da traži ekstenzivnost predočavanja može biti i duža.

Tijekom treće godine studija mentor kontrolira izradu radnje, sugerira poboljšanja, a po potrebi i dodatna istraživanja. Ocijeni li mentor da izrada slabo napreduje, bez vidnih postignuća, ili je dotad napisano izrazito nekvalitetno, bez znanstvenih prinosa ili je na drugi način ugrožena kvaliteta radnje može, uz suglasnost Vijeća odjela, uskratiti bodove odnosno potpis kandidatu. U tom slučaju student gubi pravo nastavka studija.

Nakon dovršenja radnje, uz mentorovu suglasnost, kandidat radnju umnožava, koriči i 10 primjeraka predaje Tajništvu poslijediplomskih studija Sveučilišta.

Doktorski rad treba predati pravodobno službi poslijediplomskih studija, najkasnije 24 mjeseca nakon završetka trogodišnjeg studija. Temeljem zamolbe studenta, iz opravdanih razloga Fakultetsko vijeće taj rok može dodatno produžiti najviše do dvanaest mjeseci. Istekom tog krajnjeg roka za predaju radnje kandidat gubi sva studentska prava. Može ih obnoviti ponovnim upisom doktorskog studija (III. točka 9. i IV. Točka 8.).

7.7. Pismena ocjena i obrana doktorskog rada

Doktorsku radnju ocjenjuje stručno povjerenstvo, kojeg imenuje Senat Sveučilišta na prijedlog Vijeća poslijediplomskog studija.

Služba poslijediplomskog studija prosljeđuje svakom članu Stručnog povjerenstva jedan primjerak doktorskog rada. Oni u roku od najduže 6 mjeseci donose zasebna pismena izvješća, koja se dostavljaju Senatu, na kojemu se, nakon prihvaćanja ocjene, određuje Stručno povjerenstvo za obranu disertacije, datum i mjesto obrane radnje.

O usmenoj obrani svaki član Povjerenstva sastavlja pismeno izvješće (ocjenu), pa ako su sve ili većina ocjena pozitivne kandidat stječe zvanje doktora znanosti (II. točka 1.). Time je za kandidata okončan doktorski studij.

Ukoliko je Povjerenstvo negativno ocijenilo doktorski rad može ga vratiti kandidatu na doradu uz pismene primjedbe. Kandidat je dužan izvršiti izmjene i dopune u roku od 6 mjeseci. Ukoliko se i takva disertacija negativno ocijeni kandidat gubi pravo na obranu radnje, odnosno gubi sva prava na dovršetak studija. Kandidat se više ne može upisati na ovaj studij, što ga ne sprječava da se natječe na drugi doktorski studij.

Poslijediplomski doktorski studij završava uspješnom javnom obranom doktorske radnje, jednoglasnom ili većinskom odlukom članova Povjerenstva, čime doktorant stječe sva prava i obveze novog akademskog stupnja.

Znanstveno zvanje podjeljuje Sveučilište. Rektor Sveučilišta promiče kandidate dodjeljujući diplome završenog doktorskog studija s postignutim akademskim stupnjem.

8. GUBITAK I OBNAVLJANJE PRAVA STUDIRANJA

Student s punim radnim vremenom koji u roku od 6 godina, odnosno student s dijelom radnog vremena koji u roku od 7 godina ne ispuni sve obveze koje se traže na doktorskom studiju, gubi studentska prava. Izgubljena prava ne mogu se obnoviti ponovnim upisom ovog doktorskog studija.

V. PROSTOR I OPREMA, UVJETI IZVOĐENJA STUDIJA

1. RADNI PROSTOR

Izvođenje nastave moguće je u postojećim prostorijama Odsjeka za arheologiju na Filozofskom fakultetu u Zadru na adresi Obala Kralja Petra Krešimira IV, 2. Dvorana 113 na I. katu ima 40 sjedećih mjesta. Može se također upotrebljavati i Arheološki praktikum u podrumu zgrade. Isto tako moguće je povremeno koristiti i veliku (Svečanu) dvoranu, osobito u slučaju kada je potrebno više mjesta za slušatelje, te informatičke kabinete. Filozofski fakultet u Zadru ima središnju i priručnu biblioteku Odsjeka za arheologiju. Obje stoje na raspolaganju studentima. U središnjoj biblioteci osoblje stoji na raspolaganju polaznicima. U priručnoj biblioteci knjige mogu davati na upotrebu asistenti i znanstveni novaci. Na raspolaganju polaznicima stoje i prostori nove fakultetske zgrade u Ulici dr. Franje Tuđmana bb. Konzultacije će se održavati u uredima nastavnika, a moguće je da će se dio aktivnosti odvijati u muzejskim zbirnama.

Terenski dio studija (arheološka iskapanja i druga istraživanja) izvodit će se na lokalitetima na kojima profesori doktorskog studija rade niz godina u okviru vlastitih znanstvenih projekata (Vela spila, Aserija, Burnum, Podvršje i dr.). Uz dopuštenje Vijeća studija studenti mogu sudjelovati i na iskapanjima na terenima koje vode drugi eminentni znanstvenici. U tijeku je adaptacija bivših vojarni u arheološko istraživačko središte – međunarodnu školu - u mjestu Puljane nedaleko nalazišta Burnum. Odjel za arheologiju upravljaat će Školom i biti njen korisnik i za potrebe Doktorskog studija.

2. RASPOLOŽIVA OPREMA

Sveučilište u Zadru – Odjel za arheologiju - raspolaže cjelokupnom potrebnom opremom (računala, LCD projektori, ostala didaktička nastavna pomagala, fotooprema, geodetske naprave). Glavninu literature posjeduju knjižnice Sveučilišta i Odsjeka, a lako je dostupna ona u Znanstvenoj knjižnici, Arhivu i u knjižnici Arheološkog muzeja u Zadru.

3. POPIS ZNANSTVENIH I RAZVOJNIH PROJEKATA NA KOJIMA SE TEMELJI DOKTORSKI PROGRAM

a) znanstveni projekti

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa 2006. g je recenziralo, odobrilo i financira sljedećih trinaest znanstvenih projekata nastavnika ovog studija:

1. Prof. dr. Janko Belošević: Razvoj kulture Hrvata na tlu sjeverne Dalmacije od 7. do 12. st.
2. Prof. dr. Zdenko Brusić: Podmorska arheološka istraživanja liburnskih i antičkih luka na srednjem Jadranu.
3. Prof. dr. Nenad Cambi: Istraživanje antičke i kasnoantičke umjetnosti na istočnoj obali Jadrana.
4. Doc. dr. Miroslav Glavičić: Antički gradovi i naselja u Liburniji.
5. Prof. dr. Sineva Kukoč: Naselja i groblja na istočnom Jadranu u željezno doba, simbolički aspekti.
6. Prof. dr. Brunislav Marijanović: Rani prapovijesni periodi na području istočnog Jadrana
7. Doc. dr. Željko Miletić: Kult i religija na istočnoj obali Jadrana u rimsko doba
8. Prof. dr. Ante Uglešić: Srednjovjekovno arheološko nasljeđe južne Hrvatske od 5. do 17. st.
1. Prof. dr. Ivor Karavanić: Kremen materijali, tehnologija i prilagodba u kamenom dobu u Hrvatskoj.
2. Doc. dr. Anamarija Kurilić: Rimskodobne elite u Istriji i Dalmaciji.
3. Prof. dr. Robert Matijašić: Naseljenost i gospodarstvo Istre od kraja prapovijesti do Bizanta.
4. Prof. dr. Jurica Pavičić: Procjena i unapređenje kapaciteta civilnog društva za pružanje socijalnih usluga
5. Prof. dr. Mario Šlaus: Bioarheološka istraživanja srednjovjekovnih populacija Hrvatske.
6. Prof. dr. Željko Tomičić: Srednjovjekovno arheološko nasljeđe Hrvatske (5.-17. stoljeće).

b) višegodišnja terenska istraživanja

Neolitički lokalitet Crno vrilo (voditelj B. Marijanović),
Rimska Asseria (voditelj N. Cambi) izvodi se u suradnji s Arheološkim muzejom u Zadru,
Rimski vojni logor i civilno naselje Burnum (voditelj N. Cambi) izvodi se u suradnji s
Gradskim muzejom u Drnišu i Nacionalnim parkom Krka,
Starokršćanski objekti u Podvršju (voditelj A. Uglešić), izvodi se u suradnji s Arheološkim
muzejom u Zadru,
Hidroarheološki lokalitet Pakoštone (voditelj Z. Brusić).

VI. ORGANIZACIJA STUDIJA

1. VODITELJ STUDIJA

Doktorski studij ima voditelja studija i voditelje usmjerenja. Predlaže ih Vijeće studija iz reda nastavnika Odjela za arheologiju u znanstveno-nastavnom zvanju redovitog ili izvanrednog profesora. Odluku o izboru voditelja doktorskog studija donose tijela Sveučilišta na prijedlog Vijeća studija. Odluku o izboru voditelja usmjerenja donosi Vijeće studija.

2. NATJEČAJ

Natječaj za upis studenata na doktorski studij objelodanjuje se u javnim glasilima na početku akademske godine. Ukoliko je nedostatan interes, natječaj se ne mora raspisati svake godine.

3. BROJ STUDENATA

Broj studenata je definiran u III. točka 2.

4. FINANCIRANJE STUDIJA

Doktorski studij organizira se za zaposlene u okviru znanstvenih projekata nastavnika studija u punom radnom vremenu (full-time), a za ostale studente u dijelu radnog vremena (part-time). Studentima u punom radnom vremenu omogućava se sudjelovanje na projektima čiji su nositelji nastavnici Studija, a financiraju se sredstvima Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. Sredstva za financiranje studenata zaposlenih u drugim institucijama ili nezaposlenih (part time) osiguravaju se uplatom samih studenata ili iz ostalih izvora u suglasju s pozitivnim zakonima Republike Hrvatske. U tom slučaju visinu novčanog iznosa kojim studenti participiraju u financiranju doktorskog studija određuje Vijeće poslijediplomskog studija prije početka upisne godine.

Participacija «part-time» studenata za akademsku godinu 2007./2008. iznosit će 7300 kuna po semestru.

VII. POPIS I OBRAZLOŽENJE PREDMETA, KOLEGIJA, TEMELJNA I DODATNA LITERATURA

[Napomena: Popis temeljne i dopunske literature nije konačan i nepromjenjiv, nego će se dopunjavati sukladno novim izdanjima, s osobitim obzirom na kolegije koji se trenutno predaju i vodeći računa o izboru teme radnje kod pojedinih studenata.]

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Neolitizacija istočnog Jadrana			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Brunislav Marijanović	1.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		Semestar:
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Kolegij daje specijalistički i znanstveni pregled formiranja ranog neolitika na istočnoj jadranskoj obali, povijest njegovog istraživanja, razvoj i sadržaj kulture, povezanost s općim povijesnim procesima, kulturološki položaj u širim prostornim okvirima, te regionalne razvojne posebnosti uvjetovane odnosima autohtonih i vanjskih čimbenika koji sudjeluju u tvorbi pojedinih oblika materijalne kulture i dr.</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Kolegij ima cilj temeljito osposobiti studenata za znanstveno proučavanje procesa neolitizacije i formiranja najranije neolitičke kulture na istočnoj jadranskoj obali, utvrđivanje njezina položaja u širim prostornim okvirima jugoistočne Europe, te sagledavanje razvojnih i kulturoloških posebnosti u odnosu na rane neolitičke pojave na susjednim područjima. Postavljeni cilj realizirat će se kroz predavanja, mentorski rad sa studentima i njihovo vlastito istraživanje kroz sljedeće tematske cjeline:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utvrđivanje uloge mezolitičkog substrata u prijelazu na produktivnu privredu; - Povezanost procesa neolitizacije s ambijentalnim svojstvima jadranskog prostora; - Uzročno-posljedična povezanost nastajanja posebnih kulturnih manifestacija i procesa neolitizacije; - Utvrđivanje stratigrafskih pokazatelja i polazišta za periodizaciju neolitika; - Povijesna interpretacija 			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2	
TJEDANA PO SEMESTRU:		15	
Sati tjedno:	predavanja	1	
	seminari		

	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja	15			
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja – mentorski rad	(seminari)				
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan kolegij (i izrada saminarskog rada)					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
LITERATURA:					
<p>M. Zvelebil, The agricultural transition and the origin of Neolithic society in Europe, Documenta Praehistorica, XXVIII, Ljubljana, 2001.</p> <p>M. Zvelebil– M. Lillie, Transition to agriculture in eastern Europe, Europe’s First Farmers, Cambridge, 2000.</p> <p>A. J. Ammerman, Looking Back, The Widening Harvest; The Neolithic Transition in Europe: Looking Back, Looking Forward, Boston, Massachusetts, 1998,</p> <p>J. Müller, Cultural Definition of the Early Neolithic and its interaction in the eastern Adriatic, Berytus, 36, 1988 (1990).</p> <p>J. Müller, Das ostadriatische frühneolithikum, Berlin, 1994.</p> <p>Š. Batović, Jadranska zona, Praistorija jugoslavenskih zemalja II, Sarajevo, 1979.</p> <p>Š. Batović, Stariji neolit u Dalmaciji, Zadar, 1966.</p> <p>A. Benac, Crvena Stijena, Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, N. S. XII, Sarajevo, 1957.</p> <p>A. Benac, Zelena pećina, Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, N. S. XII, Sarajevo, 1957.</p> <p>A. Benac, Mlađi praistorijski slojevi u Crvenoj Stijeni, Crvena stijena, Zbornik radova, Nikšić, 1975.</p> <p>A. Benac – M. Brodar, Crvena Stijena – 1956 – Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, n.s. XIII, Sarajevo, 1958.</p> <p>M. Brodar, Crvena stijena, (V stratum), Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, N. S. XII, Sarajevo, 1957.</p> <p>B. Marijanović, Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale, Zadar, 2000.</p> <p>B. Marijanović, Gudnja, višeslojno prapovijesno nalazište, Dubrovnik, 2005.</p> <p>B. Marijanović, Ravlića pećina (Peć Mlini), GZM 35/36, Sarajevo 1981.</p> <p>B. Čečuk – D. Radić, Vela spila, višeslojno pretpovijesno nalazište – Vela Luka, otok Korčula; Vela Luka, 2005.</p> <p>M. Korkuti, Neolitikum und chalkolitikum in Albanien, Mainz, 1995.</p>					

<p>Č. Marković, Neolit Crne Gore, Beograd, 1985.</p> <p>Z. Brusić, Naselje iz starijeg neolitika u Vrbici kod Bribira, Diadora, 16-17, Zadar, 1995.</p> <p>J. Chapman – C Schwartz – J. Turner– R. S. Shiel, New absolute dates for prehistoric and roman Dalmatia, VAHD 83, Split, 1990.</p> <p>B. Čečuk– D. Radić, Vela spila, Višeslojno pretpovijesno nalazište – Vela Luka, otok Korčula, Vela Luka, 2005.</p> <p>Č. Marković, The stratigraphy and chronology of the cave Odmut, Archaeologia Iugoslavica, XV, Beograd, 1974.</p> <p>T. D. Price, Europe’s first farmers: an introduction, Europe’s first farmers, Cambridge, 2000.</p> <p>C. Renfrew, Cultural Definition of the Early Neolithic and its interaction in the eastern Adriatic, Berytus, 36, 1988 (1990).</p> <p>D. Srejšević, The Odmut cave – new facies of the Mesolithic culture of the Balkan Peninsula, Archaeologia Iugoslavica, XV, Beograd, 1977.</p>	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija: Da	Registracija za ispit:
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <i>Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale, Zadar, 2000.</i> <i>Gudnja, višeslojno prapovijesno nalazište, Dubrovnik, 2005.</i> <i>Ravlića pećina (Peć Mlini), GZM 35/36, Sarajevo 1981.</i> <i>"Crno vrilo" – novi grob starijeg neolitika u Dalmaciji, Opuscula archaeologica, 27, Zagreb, 2003.</i> <i>Transjadranska trgovina u neolitiku, Međunarodno savjetovanje "Ekonomija i trgovina kroz povijesna razdoblja", (Pula 25.-29. studenog 2004.), Histria antiqua 12, Pula, 2004.</i> 	

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Sveta mjesta istočnog Jadrana			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Sineva Kukoč	1.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		Semestar:
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: Analizira se nekoliko jadranskih «svetih prostora», odnosno, konkretnih religijskih pojava (iz sfere božanskog kulta, štovanja heroja i mrtvih) na istočnom Jadranu od kasnog brončanog do kraja željeznog 			

doba . To su
 -pećinski pokop: Podumci
 -histarsko svetište božanskog para (Majka i Konjanik) iz Nezakcija
 -svetišta heroja Diomeda : na Timavu (Strabon), na rtu Ploča (Promunturium Diomedis) i na Palagruži .
 - Nakovana na Pelješcu
 -žrtvovanje konja Neptunu Equestrisu, negdje na Jadranu, u Iliriku
 - svetišta u zaleđu: japodska Privilica, delmatska Gorica

Komparativno se koriste relevantni podaci (arheološki, filološki) o nekim «svetim mjestima» tj. religijskim strukturama zapadnojadranskog svijeta (venetska Reitija i njezina svetišta, picenska Cupra i dr.)

• **CILJEVI KOLEGIJA:**

Na odabranim religijskim pojavama objasniti ostatke religije (ideologije) konkretne zajednice tijekom 1. tisućljeća pr. Kr.

VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE		2	
TJEDANA PO SEMESTRU		15	
Sati tjedno:	predavanja		
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad	1	
Ukupno sati:	predavanja		
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad	15	
Ukupan broj dana terenske nastave:			

NASTAVNE METODE

Predavanja – mentorski rad	(seminari)				
-------------------------------	------------	--	--	--	--

NASTAVNA POMAGALA

udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
-----------	--------------	--------	--------	----------	--

UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:

odslušan ispit (i izrada seminarskog rada)	
--	--

NAČIN POLAGANJA ISPITA:

ispit se ne polaže					
--------------------	--	--	--	--	--

• **LITERATURA:**

Obvezna:

L. BRACESSI, *Grecità adriatica*, Bologna 1979.

D. BRIQUEL, Spina condita a Diomede, Osservazioni sullo sviluppo della legenda dell' eroe nell' Alto Adriatico, *PP*, 1987.

G. COLONNA, Il santuario di Cupra fra Etruschi, Greci, Umbri e Piceni, Cupra Marittima e il suo territorio in età antica, *Atti Convegno Cupra Marittima*, 1992, Roma 1993.

MC. D' ERCOLE, La légende de Diomède dans l' Adriatique pré-romaine, *Les cultes polythéistes dans l'*

Adriatique romaine, Bordeaux 2000.

A. DEGRASSI, Lacus Timavi, Scritti vari di Antichità II, *Scritti di antichità veneto-istriane*, Roma 1962.

FORENBACHER S.- HAYES J, KAISER T.-KIRIGIN B.- LEACH. P.-VUJNOVIĆ N, Hvar-Vis-Palagruža 1992-1993, *VAHD* 86, 1992-1993.

B. KIRIGIN, Arheologija otoka Visa, Biševa, Sveca i Palagruže, *VAHD* 90-91, 1999.

FORENBACHER S.-KAISER T., Nacovana Cave-an Ilirian ritual site, *Antiquity* 75, 677-678.

FORENBACHER S.-KAISER T, Spila Nakovana, *Ilirsko svetište na Pelješcu*, Zagreb 2003.

FRAME S., Poetic Spaces, *The Archaeology of Mediterranean Landscape*, Berkeley 1998.

KIRIGIN B., Arheološka baština Palagruže, Palagruža, jadranski dragulj, *Simpozij u Splitu 1995* (ur. M Hodžić) Split –Kaštela 1996.

KIRIGIN B.- ČAČE S., Archaeological Evidence for the Cult of Diomedes in the Adriatic, *Hesperia* 9.

KAISER T. – KIRIGIN B., Palagruža, Arheološko srce Jadrana, *Arheo* 16, 65-71.

KATIČIĆ R., Diomed na Jadranu, *Illyricum Mythologicum*, 1995.

R. KATIČIĆ, Tri starobalkanska nomina sacra, *IM*, 1995.

S. KUKOČ, Ikonografska analiza skulpture iz Nezakcija, *Diadora* 22, 2001.

S. KUKOČ, Sveti prostor arhaične Histrije, *Glasje* 13/14, Zadar 2003.

S. KUKOČ, Žrtvovanje konja na Jadranu u Iliriku, *Histria antiqua* 10, 2003.

S. KUKOČ, Štovanje Binda Neptuna, *Histria antiqua* 13, 2005.

I. MAROVIĆ, Jama u Podumcima, *VAHD* 90/91, 1997-1998.

C. PAGLIARA, Santuari costieri. I Messapi, *Atti Con. MG* 1990, Taranto 1991.

A. L. PROSDOCIMI, I riti dei Veneti, Appunti sulle fonti, *Altinum* 2, *Orizzonti del Sacro*, Venezia 1999.

M. ŠAŠEL KOS, Sacred Places and Epithoric Gods in the Southeastern Alpine Area – Some Aspects, *Les cultes polythéistes dans l' Adriatique romaine*, Bordeaux 2000.

Preporuča se pročitati:

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

Grčki simboli u ilirskom svijetu, *OA* 22, 1998.

Žrtvovanje konja na Jadranu u Iliriku, *Histria Antiqua* 10, 2003.

Sveti prostor arhaične Histrije, *Glasje* 13/14, 2003.

Ptica i konj u solarnoj slici svijeta *OA* 27, 2003.

Štovanje Binda Neptuna, *Histria Archaeologica* 13, 2005.

1. godina

NAZIV KOLEGIJA: Prijelaz srednjeg u gornji paleolitik i paleolitika u mezolitik

OPĆE OBAVIJESTI

ODJEL

Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru

STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij "Arheologija istočnog Jadrana"				
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija			Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Ivor Karavanić			1.	
USTANOVA				Semestar:	
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe	I.	
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: Problematika prijelaza srednjeg u gornji paleolitik s posebnim naglaskom na razumijevanje značaja hrvatskih lokaliteta pri proučavanju tog razdoblja. Kolegij obuhvaća tipološke i tehnološke karakteristike materijalnih kultura, fizičke karakteristike njihovih nosioca - neandertalaca i ranih modernih ljudi, klimatske i paleoekološke prilike, prilagodbe na okoliš, tipove staništa. Značajke završetka paleolitika i prijelaz na mezolitik. 					
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: Usvajanje najnovijih znanstvenih spoznaja o teorijama prelaska srednjeg u gornji paleolitik te prijelaza gornjeg paleolitika u mezolitik, odnosno prijelaz pleistocena u holocen na primjerima nalaza i nalazišta 					
VODIČ:			Zimski semestar	Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2		
TJEDANA PO SEMESTRU:			15		
Sati tjedno:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad		1		
Ukupno sati:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad		15		
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja – mentorski rad					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan kolegij (i izrada seminara)					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: Obvezna: Bar-Yosef, O. 2000. A Mediterranean perspective on the Middle/Upper Palaeolithic Revolution. U: Neanderthals on the Edge (ur. C. B. Stringer, R. N. E. Barton & C. Finlayson), str. 9-18. Oxford: Oxbow Books. 					

- Churchill, S.E. & Smith, F.H. 2000. Markers of the Early Aurignacian of Europe. *Yearbook of Physical Anthropology* 43, 61-115.
- Janković, I. 2004. Neandertalci. *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 21. 177 – 196.
- Karavanić, I. & Smith, F. H. 2000. More on the Neanderthal problem: The Vindija case. *Current Anthropology* 41, 838-840.
- Karavanić, I. 2004. *Život neandertalaca*. Zagreb: Školska knjiga, 179 str.
- Klein, R. G. 2001. Southern Africa and modern human origins. *Journal of Anthropological Research* 57:1-16.
- Kozłowski, J. & Otte, M. 2000. The formation of the Aurignacian in Europe. *Journal of Anthropological Research*, 56, 513-534.
- Mellars, P. 2000. Châtelperronian chronology and the case for Neanderthal/modern human "acculturation" in Western Europe. U: *Neanderthals on the Edge* (ur. C. B. Stringer, R. N. E. Barton & C. Finlayson), str. 33-39. Oxford: Oxbow Books.
- Miracle, P. T. 1997. Early holocene foragers in the Carst of Northern Istria. *Poročilo o raziskovanju paleolita, neolita in eneolita v Sloveniji* 24. str 43 – 61
- Rukavina, D. 1983. O stratigrafiji gornjeg pleistocena s osvrtom na topla razdoblja i njihov odraz u naslagama na području Jugoslavije. *Rad JAZU* 404(19):199-221.
- Smith, F. H., Trinkaus, E., Pettitt, B. P., Karavanić I. & Paunović, M. 1999. Direct radiocarbon dates for Vindija G1 and Velika Pećina Late Pleistocene hominid remains. *Proceedings of the National Academy of Sciences, U.S.A.* 96(22):12281-12286.
- Smith, F. H., Janković, I. & Karavanić, I. 2005. The assimilation model and Neandertal-early modern human interactions in Europe. *Quaternary International* (u tisku).
- Stringer, C. B. 1990. The Emergence of Modern Humans. *Scientific American* 266(6):98-104.
- Šegota, T. 1979. Paleoklimatske i paleogeografske promjene. U: *Praistorija jugoslavenskih zemalja*, vol. I, (ur. A. Benac), str. 21-33. Sarajevo: Svjetlost.
- Thorne, A. T. & Wolpoff, M. H. 1992. The multiregional evolution of Humans. *Scientific American* 226(4), 28-33.
- Preporuča se pročitati:**
- Harrold, F. B. 2000. The Chatelperronian in Historical Context. *Journal of Anthropological Research* 56(1):59-75.
- Karavanić, I. & Smith, F. H. 1998. The Middle/Upper Paleolithic Interface and the Relationship of Neanderthals and early modern humans in the Hrvatsko Zagorje, Croatia. *Journal of Human Evolution* 34:223-48.
- Mellars, P. 1996. The Neanderthal Legacy. Treće poglavlje, od str. 56-94. Princeton: Princeton University Press.
- Svoboda, J. 2001. Mladač and other caves in the Middle Danube region: early modern humans, late Neandertals, and projectiles. U: *Les premiers hommes modernes de la péninsule Ibérique*, str. 45-60. Actes du colloque de la commission VIII de l'UISPP.
- Šegota, T. 1982. Razina mora i vertikalno gibanje dna Jadranskog mora od ris-virmuskog interglacijala do danas. *Geološki vjesnik* 35, 93-109.
- Villa, P. & Courtin, J. 1983. The Interpretation of Stratified Sites: A View from Underground. *Journal of Archaeological Science* 10:267-281.

Wolpoff, M. et al. 1994. Multiregional evolution: a world-Wide Source for Modern Human Populations. U: Origins of Anatomically Modern Humans (ur. M.&D. Nitecki) str. 175 - 199, Plenum Press, New York

Wolpoff, M. H., Hawks, J., Frayer, D.& Hunley, K. 2001. Modern human ancestry at the peripheries: A test of the replacement theory. *Science* 291, 293-297.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

1. Gornjopaleolitičke kamene i koštane rukotvorine iz špilje Vindije, *Opuscula archaeologica* 17, 1994, 53-163.
2. Upper Paleolithic occupation levels and late-occurring Neandertal at Vindija Cave (Croatia) in the context of Central Europe and the Balkans, *Journal of Anthropological Research* 51/1, 1995, 9-35.
3. The Early Upper Paleolithic of Croatia, *Proceedings of the XIII Congress of International Union of Prehistoric and Protohistoric Sciences* (ur. F. Facchini, A. Palma di Cesnola, M. Piperno i C. Peretto), vol. 2, Forli, 1998, 659-665.
4. [I. Karavanić, F. H. Smith], The Middle/Upper Paleolithic interface and the relationship of Neanderthals and early modern humans in the Hrvatsko Zagorje - Croatia, *Journal of Human Evolution* 34, 1998, 223-248.
5. [M. Paunović, I. Karavanić], The Question of the Epipalaeolithic and Mesolithic in Croatia, *L'Europe des derniers chasseurs* (ur. P. Bintz), 399-404. Paris, 1999.
6. [I. Karavanić, F. H. Smith], More on the Neanderthal problem: The Vindija case, *Current Anthropology* 41, 2000, 838-840.
7. Olschewian and appearance of bone technology in Croatia and Slovenia, *Neanderthals and Modern Humans - Discussing Transition* (ur. J. Orschiedt i G-Ch. Weniger), Wissenschaftliche Schriften des Neanderthal Museums, Bd. 2, Mettmann: Neanderthal Museum, 2000, 159-168.
8. L'industrie aurignacienne de la grotte de Šandalja II (Istrie, Croatie) dans le contexte de la région de l'est de l'Adriatique, *L'Anthropologie* 107, 2003, 577-602.
9. *Život neandertalaca*, Zagreb, 2004.

1. godina

NAZIV KOLEGIJA: Geneza geometrijskoga stila ukrašavanja u brončano doba na jadransko-zapadnobalkanskom području

OPĆE OBAVIJESTI

ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Boško Marijan	1.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		Semestar:
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe
			I.

- **OPIS KOLEGIJA:**

Kolegij daje pregled razvitka geometrijskoga stila ukrašavanja kako na keramičkim tako i na metalnim predmetima tijekom brončanoga doba na jadransko-zapadnobalkanskome području. Treba, međutim, naglasiti da je taj stil široko razgranat i u starijem željeznom dobu. Prema dosadašnjim spoznajama arheološki inventar na kojemu u prvome redu možemo vršiti raščlambu geometrijskoga stila ukrašavanja u brončano doba jesu metalni, ponajprije raznovrstni brončani predmeti od oružja do nakita, a jednako vrijedne primjere tog stila dali su i brojni nalazi od pečene zemlje, prije svega keramičko posuđe. I na jednoj i na drugoj vrsti arheološkoga inventara mogu se prepoznati bitne komponente tog stila – raznovrstni geometrijski motivi, apstraktnost i naizmjeničnost, nerijetko i horror vacui.

- **CILJEVI KOLEGIJA:**

Upoznati studente s osnovama kulturnoga razvitka u brončano doba s osobitim pogledom na nastanak geometrijskoga stila ukrašavanja kako na keramičkim tako i na metalnim predmetima. U tom smislu, svakako je važno da studenti prepoznaju ne samo predmete i motive tog stila negoli i vrijeme kao i prostor nastanka, ali i da shvate mehanizme i kulturnopovijesne okolnosti koje su dovele do njegova formiranja kao jedinstvene pojave u pretpovijesti jadranskozapadnobalkanskoga prostora.

VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2	
TJEDANA PO SEMESTRU:		15	
Sati tjedno:	predavanja	1	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja	15	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			
Predavanja			
NASTAVNA POMAGALA:			
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige
			internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:			
odslušan kolegij			
NAČIN POLAGANJA ISPITA:			
ispit se ne polaže			
<ul style="list-style-type: none"> • LITERATURA: <p>Obvezna: B. ČOVIĆ, Umjetnost kasnog bronzanog i starijeg željeznog doba na istočnoj jadranskoj obali i u njenom zaleđu. - <i>Posebna izdanja CBI 67/11</i>, Sarajevo 1984, 7-41.</p>			

B. ČOVIĆ, <i>Od Butmira do Ilira</i> . - Veselin Masleša, Sarajevo 1976.	
S. GABROVEC, Umetnost Ilirov v prazgodovinskem obdobju na področju severozahodne in severne Jugoslavije. - <i>Posebna izdanja CBI 67/11</i> , Sarajevo 1984, 41-60.	
M. GARAŠANIN, Istočna granica Ilira prema arheološkim spomenicima. - <i>Posebna izdanja CBI 9/1</i> , Sarajevo 1964, 135-175.	
N. MAJNARIĆ-PANDŽIĆ, Brončano i željezno doba. - <i>Povijest umjetnosti u Hrvatskoj</i> , knjiga 1 (Prapovijest), Zagreb, 160-369.	
Z. MARIĆ, Problem sjevernog graničnog područja Ilira. - <i>Posebna izdanja CBI 9/1</i> , Sarajevo 1964, 177-213.	
M. SUIĆ, Zapadna granica Ilira u svjetlu historijskih izvora. - <i>Posebna izdanja CBI 5/2</i> , Sarajevo 1967, 33-53.	
Preporuča se pročitati:	
N. MAJNARIĆ-PANDŽIĆ, O porijeklu srednjobrončanodobne antropomorfne plastike u jugoslavenskom Podunavlju. - <i>OA 7</i> , Zagreb 1982, 47-60.	
B. MARIJAN, Razvoj simbolike vodenih ptica na primjeru prsnoga nakita kasnoga brončanog i ranoga željeznog doba u Bosni i Hercegovini. - <i>Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja 32/30</i> , Sarajevo 2002., 217-234.	
J. ŠIMIĆ, <i>Kulturne skupine s inkrustiranom keramikom</i> . - Biblioteka Slavonije i Baranje, 2, Zagreb – Osijek 2000.	
Ć. TRUHELKA, Jedan odličan nalaz bronzane dobe iz Velikog Mošunja (Lašva). - <i>GZM 25</i> , Sarajevo 1913, 325-335.	
N. TASIĆ, <i>Jugoslavensko Podunavlje od indoeuropske seobe do prodora Skita</i> , Novi Sad-Beograd 1983.	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija:	Registracija za ispit:
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: Ostava ratničke opreme na Grepcima u Livanjskom polju, <i>OA 19</i>, Zagreb 1995. Željezno doba na južnojadranskom području (istočna Hercegovina, južna Dalmacija), <i>Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku 93</i>, Split 2001, 7-221. Razvoj simbolike vodenih ptica na primjeru prsnoga nakita kasnoga brončanog i ranoga željeznog doba u Bosni i Hercegovini, <i>Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja 32/30</i>, Sarajevo 2002, 217-234. 	

1. godina		
NAZIV KOLEGIJA: Poganski sarkofazi – pojava i razvitak		
OPĆE OBAVIJESTI		
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru	
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”	
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija

NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Nenad Cambi, akademik			1.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju			Semestar:	
STATUS KOLEGIJA		Izborni		I.	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Povijest rimskih nadgrobnih spomenika bez sarkofaga bila bi nepotpuna. Međutim, razumijevanje sarkofaga podrazumijeva i obradu drugih tipova rimskih nadgrobnih spomenika. U rimsko carsko doba dolazi do promjene ritusa pokapanja. Namjesto spaljivanja dolazi do sahranjivanja cjelokupno cijela. To je običaj koji postupno sve više jača da bi malo pomalo i prevladao. Kao monumentalni nadgrobnii spomenik za čitavo tijelo sarkofag se pojavljuje već od II. st. U početku postupno da bi u skladu s razvojem inhumacije postajao sve češći. Rimski sarkofazi su se počeli razvijati u svim krajevima u kojima su za to postojali uvjeti: klesarske škole i kvalitetan kamen. Glavne radionice u rimskom carstvu nalaze su u Rimu, Ateni i maloj Aziji, ali postoji i cijela lepeza manjih radionica. U Dalmaciji se mogu zapaziti primjerci svih radionica. To je znak da su sarkofazi dolazili kao trgovačka roba, jer imali prođu kod lokalnog stanovništva. U Saloni su se razvile i lokalne radionice koje su masovno producirale sarkofage. I drugdje u Dalmaciji i Istri postojale su manje radionice tih spomenika. Kao materijal za njihovu izradu koristio se lokalni vapnenac (u većoj mjeri) i importirani prokoneški mramor. Sarkofag je dakle kiparski produkt, a osim toga je i dragocjeno svjedočanstvo religijskih, društvenih i gospodarskih odnosa. Vrlo često sarkofazi su imali i natpise koji pružaju beskrajne zanimljive arheološke i povijesne podatke. Epigrafika sarkofaga također spada u okvire proučavanja sarkofaga. Zbog svega toga je istraživanje sarkofaga neizmjerljivo važno.</p>					
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Upoznavanje polaznika s pogrebnim običajima, tipovima i vrstama nadgrobnih spomenika, vrstama sarkofaga i njihovim radionicama te razna druga pitanja vezana u produkciju i upotrebu sarkofaga.</p>					
VODIČ:		Zimski semestar		Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2			
TJEDANA PO SEMESTRU:		15			
Sati tjedno:	predavanja	1			
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja	15			
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE					
predavanja					
NASTAVNA POMAGALA					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA					

odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> • LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p><i>Akten des Symposiums „125 Jahre Sarkophag-Corpus“</i>, Marburg, 4.-7. Oktober 1995, Mainz 1998.</p> <p>N. CAMBI, Salona und seine Nekropolen, u „<i>Römische Gräberstrassen . Selbstdarstellung-Status-Standard“</i>“, München 1987.</p> <p>N. CAMBI, <i>Antički sarkofazi na istočnoj obali Jadrana</i>, Split 1988.</p> <p>N. CAMBI, <i>Sarkofag Dobrog pastira i njegova grupa</i>, Split 1994.</p> <p><i>Grabeskunst der römischen Reisches</i>, Mainz 1993 (ur. G. Koch)</p> <p>H. von HESBERG, <i>Römische Grabbauten</i>, Darmstadt 1992.</p> <p>G. KOCH - H. SICHTERMANN, <i>Römische Sarkophage</i>, [<i>Handbuch der Archäologie</i>], München 1982.</p> <p>G. KOCH, <i>Sarkophage der römischen Kaiserzeit</i>, Darmstadt 1993.</p> <p>G. KOCH, <i>Frühchristliche Sarkophage</i>, [<i>Handbuch der Archäologie</i>], München 2000.</p> <p>M. WAELKENS, Dokimeion. <i>Die Werkstatt der räpresentativen Kaiserzeit</i>, Mainz 1982.</p> <p>S. WALKER, <i>Roman Sarkofagi in the British Museum</i>, London 1990.</p> <p>H. WIEGARTZ, <i>Klaienasiatische Säulensarkophage</i>, Bonn 1965.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p><i>Corpus der antiken Sarkophagreliefs</i>, (brojni svesci).</p> <p>M. WAELKENS i dr., <i>Ancient Stones: Quarrying, Trade and Provenance</i>, Bruxelles 1992.</p> <p>J.M.C. TOYNBEE, <i>Death and Burial in the Roman World</i>, London 1971.</p> <p><i>Römische Bestattungsgebrauch und Beigabensitten in Rom, Norditalien und den Nordprovinzen von der späten Republik bis in der Kaiserzeit, (Culto dei morti e costumi funerari romani, Roma, Italia settentrionale e provincie nord-occidentali dalla tarda Repubblica all' età imperial), Internationales Kolloqium, Rom 1. -3. April 1998.</i>, Wiesbaden 2001.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da					
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> • REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ (IZBOR): <ol style="list-style-type: none"> 1. Sarkofag Gaja Albucija Menippa, <i>VAHD</i> 53-54, 1961-62, Split 1969, 99-111. 2. Antički sarkofazi iz Like, u "<i>Arheološka problematika Like</i>", znanstveni skup <i>Otočac 22-24. IX. 1974</i>, [=IzdanjaHAD], 1, Split, 1975. 3. Die stadtrömischeSarkophage in Dalmatien, <i>AA</i> 1977, 445-459. 4. Il reimpiego dei sarcofagi romani in Dalmazia, <i>Colloquio sul reimpiego dei sarcofagi romani nel medio evo</i>, <i>Pisa</i> 5.-12. <i>September 1982</i>, <i>Marburger Winckelmann Programm 1983</i>, Marburg, 1984. 5. Salona und seine Nekropolen, u „<i>Römische Gräberstrassen . Selbstdarstellung-Status-Standard“</i>“, München 1987. 7. <i>Antički sarkofazi na istočnoj obali Jadrana</i>, Split 1988. 					

8. New Attic Sarcophagi from Dalmatia, *Grabeskunst des römischen Kaiserzeit*, Mainz 1993, 77-90.
9. *Sarkofag Dobrog pastira i njegova grupa*, Split 1994.
10. Sarkophage aus salonitanischen Werkstätten, *Akten des Symposiums "125 Jahre Sarkophag-Corpus"*, Marburg, 4.-7. Oktober 1995, [*Sarkophag Studien*], 1, Mainz, 1998.
11. A Strange Sarcophagus Fragment in the Archaeological Museum Split, *Munus. Festschrift für Hans Wiegartz*, Münster 2000, 67-70.
12. Les sarcophages de Manastirine, *Sarcophages décorés et typologie*, [edd. Duval, Noel ; Marin, Emilio] Split – Rim, 2000.
13. *Kiparstvo rimske Dalmacije*, Split 2005.

1. godina		
NAZIV KOLEGIJA: Religijski život na istočnoj obali Jadrana u rimskom razdoblju		
OPĆE OBAVIJESTI		
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru	
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”	
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Željko Miletić	1.

USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju			Semestar: I.
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Religijski život na istočnom Jadranu razmatrat će se u širem, mediteranskom okviru i sagledavanjem razvoja ideja kroz sinkretističke procese u pravcu monoteizma. Za razumijevanje vanjskih i unutarnjih pojavnosti rimske oficijelne, orijentalnih i drugih religija i kultova na tom prostoru bitno je uočavanje procesa na italском poluotoku. Istraživat će se problemi širenja kultova, grupe i društveni slojevi koji su njihovi nositelji, kolegiji i svećenici, oblici svetišta, kao i liturgija, doktrina, osobine i aspekti pojedinih božanstava. U predavanjima i konzultacijama naglasak će biti na određivanju stanja istraživanja i uočavanju problema materije. Pritom će se polaziti od raščlambe literarnih i epigrafičkih izvora, tektonike i ikonografije spomenika, arhitektonskih ostataka i pripadajućega sitnog inventara. Kolegij se odnosi na rimsku klasičnu religiju (kult Kapitolijske trijade, <i>Dii sanctores maiores</i>, religijski elementi u limitaciji agera i podizanju tropeja, vjerovanja o zagrobnom životu, koncept duše, štovanje carske osobe) i njeno prožimanje s autohtonim kultovima, mitraizmom, metroačkim i drugim maloazijskim i orijentalnim kultovima, kao i s egipatskim božanstvima na istočnoj jadranskoj obali rimskog doba.</p>				
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Cilj je kolegija je studente upozoriti na složenost širenja rimske religije u jadransko podunavski prostor, procesa koji obuhvaća prihvaćanje autohtonih kultova, utjecaje orijentalnih i misterijskih religija, sinkretističke procese i konačno, slom poganstva kroz 4. i 5. st. Naglašavat će se slojevitost mehanizama, uloga religije u romanizaciji i koheziji istočnojadranskog prostora, politička važnost carskog kulta, promjene u kulturnim manifestacijama, prihvaćanje novih religijskih ideja. Studenti će se kroz egzemplarni rad i terensko istraživanje obučiti korištenju podataka dobivenih epigrafičkim, ikonografskim, stilskim i drugim analizama arheoloških spomenika u rekonstruiranju religijskih procesa i institucija. Cilj je da studenti potpuno razviju znanstveno-istraživačke metode i steknu dobar uvid u stanje istraživanja, da bi mogli izraditi kvalitetnu disertaciju.</p>				
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2		
TJEDANA PO SEMESTRU:		15		
Sati tjedno:	predavanja	1		
	seminari			
	vježbe			
	mentorski rad			
Ukupno sati:	predavanja	15		
	seminari			
	vježbe			
	mentorski rad			
Ukupan broj dana terenske nastave:				
NASTAVNE METODE:				
predavanja				

NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan ispit					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>N. CAMBI, Nove potvrde egipatskih kultova u antičkoj provinciji Dalmaciji, <i>Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i>, 65-67, Split, 1965.</p> <p>N. CAMBI, Dioklecijanova palača i Dioklecijan (lik i ličnost), <i>Dioklecijanova palača</i> (katalog izložbe), Split, 1994.</p> <p>N. CAMBI, <i>Kiparstvo rimske Dalmacije</i>, Split 2005.</p> <p>J. FERGUSON, <i>The religions of the Roman Empire</i>, London 1970.</p> <p>B. GABRIČEVIĆ, Studije i članci o religijama i kultovima antičkog svijeta, Split 1987.</p> <p>V. GIRARDI JURKIĆ, Kontinuitet ilirskih kultova u rimsko doba na području Istre, <i>Jadranski zbornik</i>, 11, Rijeka – Pula, 1981.</p> <p>V. GIRARDI JURKIĆ, <i>Duhovna kultura antičke Istre. Kultovi u procesu romanizacije antičke Istre</i>, Zagreb 2005.</p> <p>J. H. W. G. LIEBESCHUETZ, <i>Continuity and change in Roman religion</i>, New York, 1979.</p> <p>D. MARŠIĆ, Tri Silvanova žrtvenika iz Salone, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 36(23), Zadar, 1998.</p> <p>J. MEDINI, Rimske i orijentalne religije na istočnoj obali Jadrana, <i>Materijali</i>, 12, Zadar, 1976.</p> <p>J. MEDINI, <i>Iovilae</i> zavjet iz Burnuma, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 18(8), Zadar, 1979.</p> <p>J. MEDINI, Kult Jupitera Dolihena u rimskoj provinciji Dalmaciji, <i>Godišnjak ANUBiH</i>, 20, Sarajevo, 1982.</p> <p>J. MEDINI, Autohtoni kultovi u razvoju antičkih religija u rimskoj provinciji Dalmaciji, <i>Dometi</i>, 17, Rijeka, 1984.</p> <p>B. MIGOTTI, O religijskom odnosu prema štovanju mrtvih u pretkršćanskoj antici, <i>Diadora</i>, 15, Zadar, 1993.</p> <p>M. MILIČEVIĆ, <i>Rimski kalendar</i>, Zagreb, 1990.</p> <p>D. NOVAKOVIĆ, <i>Pojam numen u rimskoj religiji</i>, Zagreb, 1991.</p> <p><i>Religions and Cults in Pannonia</i>, [ed. J. FITZ], Székesfőhervár, 1998.</p> <p>A. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Uz dva Silvanova svetišta u okolici Salone, <i>Arheološki radovi i rasprave</i>, 8-9, Zagreb, 1982.</p> <p>A. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Tri brončane statuete Silvana s područja Delmata, <i>Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu</i>, 3.s., 8, Zagreb, 1974.</p> <p>D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, <i>Iliri i antički svijet</i>, Split, 1989. [Napomena: članci o Silvanu i Medauru].</p> <p>M. SANADER, <i>Rasprave o rimskim kultovima</i>, Zagreb, 1999.</p> <p>P. SELEM, <i>Izidin trag – egipatski kulni spomenici u rimskom Iliriku</i>, Split, 1997.</p> <p>E. SIMON, <i>Die Götter der Römer</i>, München, 1990.</p> <p>E. SCHRAUDOLPH, <i>Römische Götterweihungen mit Reliefschmuck aus Italien</i>, Heidelberg, 1993.</p> <p>M. SUIĆ, Orijentalni kultovi u antičkom Zadru, <i>Diadora</i>, 3, Zadar, 1965.</p>					

<p>J. M. C. TOYNBEE, <i>Death and Burial in the Roman World</i>, London, 1970.</p> <p>M. ZANINOVIĆ, Liberov hram u Polačama na otoku Mljetu, <i>Arheološki vestnik</i>, 41 [= <i>Šašlov zbornik</i>], Ljubljana, 1990.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p><i>Lexicon iconographicum mithologiae classicae</i>, Basel-Köln.</p> <p>N. CAMBI, Bilješke uz kipove Kibebe (Magna Mater) iz Senja, <i>Senjski zbornik</i>, 20, Senj, 1993.</p> <p>D. FISCHWICK, <i>The imperial cult in the Latin West</i>, I,1, Leiden 1987..</p> <p>J. MEDINI, <i>Maloazijske religije u rimskoj provinciji Dalmaciji</i>, [disertacija], Zadar, 1981.</p> <p><i>ANRW (Aufstieg und Niedergang der römischen Welt)</i>, II.17.1-4; II.18, Berlin – New York.</p> <p><i>Carski kult na istočnom Jadranu, Histria antiqua</i>, 4, Pula, 1998.</p> <p><i>CIL (Corpus Inscriptionum Latinarum)</i>, Leipzig – Berlin: Acad. Litt. Boruss., od 1893 nadalje.</p> <p><i>Encyclopedia of religion</i>, (ed. M. ELIADE), New York, 1987. i dalje.</p> <p><i>LIMC (Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae)</i>, Zürich – München, 1981-1988.</p> <p><i>RE (Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft</i> [ed. G. WISSOWA i dr.]), Stuttgart, od 1893.</p> <p>Kao dopunska literatura preporučuju se radovi sljedećih autora: N. CAMBI, J. R. FEARS, V. GIRARDI-JURKIĆ, M. GLAVIČIĆ, HOTI, B. KUNTIĆ-MAKVIĆ, D. MARŠIĆ, B. MIGOTTI, A. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, I. RODA, M. SANADER, E. SCHRAUDOLPH, P. SELEM, M. SUIĆ, F. TASSAUX, R. TURCAN, M. ZANINOVIĆ.</p>		
UVJETI:		
Registracija za slušanje kolegija		Registracija za ispit
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:		
<ul style="list-style-type: none"> • REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <p>Astronomski sadržaj na mitričkom motivu ubijanja bika, <i>RFFZd</i>, 33(20), 1993/94, Zadar, 1994, 93-108.</p> <p>Mitričko putovanje duše, <i>Diadora</i>, 18-19, Zadar, 1997, 195-220.</p> <p>O darovima s mitričkog natpisa <i>CIMRM</i> 1876 iz Salone, <i>RFFZd</i>, 36(23), 1997, Zadar, 1998, str. 69-78.</p> <p>Kršćani su priznavali samo jednoga boga. Odnos kršćanstva i mitraizma, <i>Sveti Mihovil</i>, IV/11, Šibenik 2000, 56-57</p> <p>Teološki sukob kršćanstva i mitraizma. Odnos kršćanstva i mitraizma (2), <i>Sveti Mihovil</i>, IV/12, Šibenik, 2000, 68-69</p> <p>(u koautorstvu s G. Lipovac Vrkljan), Reljef Dijane iz Ridera, <i>Opuscula archaeologica</i>, 23-24, Zagreb 1999-2000., str. 155-164.</p> <p>Religijski život u Naroni, <i>Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve</i> [= <i>Izdanja HAD-a</i> 22], Zagreb – Metković – Split 2003., 215-220.</p>		
1. godina		
NAZIV KOLEGIJA: <i>Ženska praenomina</i>		
OPĆE OBAVIJESTI:		
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru	
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”	
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija

NASTAVNIK/SURADNIK	Doc. dr. sc. Anamarija Kurilić			1.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru – Odjel za povijest			
STATUS KOLEGIJA:		Izborni	Izborni za druge studij. grupe	Semestar: I.
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Predmet je izbran. Sluša se tijekom jednog semestra, i to tjedno ? sati predavanja i ? sati mentorskog rada/konzultacija sa studentima.</p> <p>Predavanjima se studenti upoznaju s uobičajenim sustavima rimskodobnog imenovanja osoba, a osobito s fenomenom tzv. "ženskog prenomena" (vlastitoga imena postavljenoga na prvo mjesto u imenovanju nekih žena na rimskodobnim, ali i na nekim italičkim predrimskim, natpisima), te s različitim teorijama o razlozima njihova javljanja i o njihovim socijalno-povijesnim i kulturološkim kontekstima. Osobita se pozornost posvećuje "ženskim prenenimima" na natpisima s prostora rimskodobne Dalmacije i Histrije, koje prvenstveno nose pripadnice domorodačkih naroda. Studenti će k tome biti aktivno uključeni u znanstveno-istraživački proces tako što će samostalno analizirati odabrane primjere različitih sustava imenovanja i istražiti do kakvih sve zaključaka mogu dovesti njihove analize.</p>				
<p>• CILJEVI PREDMETA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usavršiti vještinu analize onomastičkih elemenata na epigrafskim spomenicima kod raznih skupina stanovništva; - svladati vještinu interpretacije antroponimijske građe na epigrafskim spomenicima; - upoznati studente s vrijednostima antroponimijske epigrafske građe za povijesna, demografska, društvena i druga srodna istraživanja; - upoznati studente s onim aspektima domorodačkih društava koji se mogu iščitati iz izučavanja antroponimijske građe; - osposobiti studente za samostalnu analizu, interpretaciju i znanstveno vrednovanje antroponimijske građe. 				
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2		
TJEDANA PO SEMESTRU:		15		
Sati tjedno:	predavanja	1		
	seminari			
	vježbe			
	mentorski rad			
Ukupno sati:	predavanja	15		
	seminari			
	vježbe			
	mentorski rad			
Ukupan broj dana terenske nastave:		2		
NASTAVNE METODE:				
Predavanja				

NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> • LITERATURA: <p>Obvezna: M. KAJAVA, <i>Roman Female Praenomina. Studies in the Nomenclature of Roman Women</i>, Rome, 1994. (Acta Instituti Romani Finlandiae vol. XIV). M. KRIŽMAN, <i>Rimska imena u Istri</i>, Zagreb, 1991. A. KURILIĆ, <i>Pučanstvo Liburnije od 1. do 3. st. po Kristu: antroponimija, društvena struktura, etničke promjene, gospodarske uloge</i>, [disertacija], Zadar, 1999., poglavlja 3.2. (osobito odjeljci L, M, N, O i P), 3.3. i 3.3.1. R. MATIJAŠIĆ, <i>Uvod u latinsku epigrafiju</i>, Pula, 2002. <i>L'onomastique latine. Colloques internationaux du Centre national de la recherche scientifique</i>, No 564, Paris 13-15 octobre 1975., ed. Noël Duval. Paris 1977, Éditions du CNRS.</p> <p>Dopunska: V. GOTOVAC, Autohtona onomastika na klasičnom delmatskom području, <i>RFFZd</i>, 29(16), 1989/1990 (1990), 195-206. I. KAJANTO, <i>The Latin Cognomina</i>, Helsinki, 1965. (Commentationes Humanarum Litterarum Societatis Scientiarum Fennicae, XXXVI. 2). R. KATIČIĆ, <i>Ancient Languages of the Balkans. I-II.</i>, Paris, 1976. A. KURILIĆ, Liburnski antroponimi, <i>Folia onomastica Croatica</i>, 11, Zagreb, 2002., 123-148. D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, <i>Iliri i antički svijet</i>, Split, 1989. (odabrani članci: Ilirska onomastika na latinskim natpisima Dalmacije; Onomastička pitanja s teritorija ilirskih Delmata; Onomastičke studije s teritorija Liburna. Prilozi ilirskoj onomastici; O problemu ilirske onomastičke formule u rimsko doba; Ilirske onomastičke studije. I. Porodična i rodovska imena u onomastici balkanskih Ilira; Ilirske onomastičke studije. III. Onomasticon Riditinum; Lika i japodska antroponimijska tradicija; Neke karakteristike histarske onomastike O. SALOMIES, <i>Die römische Vornamen. Studien zur römischen Namengebung</i>, Helsinki, 1987. (Commentationes Humanarum Litterarum, 82, 1987). B. SALWAY, What's in a Name? A Survey of Roman Onomastic Practice from c. 700 B.C. to A.D. 700, <i>JRS</i>, 84, 1994., 124-145. J. ŠAŠEL, L'anthroponymie dans la province Romaine de Dalmatie, <i>Situla</i>, 30, 1992., 124-142.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da			Registracija za ispit:		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> • OPAŽANJA: 					

Nastava će se izvoditi putem preglednih izlaganja teoretskih saznanja i postavki, te analizom posebnih slučajeva (case studies) tipičnih za pojedine probleme. Nastava će se izvoditi u učionici i/ili kabinetu predmetne nastavnice, u muzejskim ustanovama (lapidariji) i na terenu (na arheološkim lokalitetima). Od didaktičkih pomagala koriste se grafoskop i LCD projektor, no, većina materijala će biti umnožena i podijeljena studentima. Ispit je usmeni, a na oblikovanje ocjene utječu još i kvaliteta samostalne analize zadane svakom pojedinom studentu i njihova ukupna angažiranost na nastavi.

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

Obitelj u ranorimskoj Liburniji, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 34(21), Zadar, 1995.

L' Antroponimia indigena nella Liburnia romana sulla base delle fonti epigrafiche, *Aquileia nostra*, 68, Aquileia, 1997, 326-330.

Pučanstvo Liburnije od 1. do 3. st. po Kristu: antroponimija, društvena struktura, etničke promjene, gospodarske uloge, [disertacija], Zadar, 1999.

Family Structure and Relationships in early Roman Liburnia: Liburnian "Upper Class" families, *Atti del XI Congresso internazionale di epigrafia Greca e Latina, Roma, 18-24 Settembre 1997*, Roma, 1999.

Liburnski antroponimi, *Folia onomastica Croatica*, 11, Zagreb, 2002., 123-148.

1. godina		
NAZIV KOLEGIJA: Stanovništvo liburnskih municipija u ranom Principatu		
OPĆE OBAVIJESTI		
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru	
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”	
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija

NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Miroslav Glavičić			1.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju			Semestar: I.	
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe		
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: Liburnske <i>civitates</i> i <i>oppida</i> u kontekstu ukupnosti zbivanja povezanih s rimskim osvajanjem istočne obale Jadrana i organizacijom uprave u provinciji Dalmaciji (ranije Ilirika). Romanizacija i urbanizacija Liburnije. Analiza natpisne građe. Etnički i socijalni sastav stanovništva liburnskih municipija: peregrini, romanizirani autohtonci, doseljeni Italici i Orijentalci, oslobođenici. Municipalna aristokracija, viteške i senatorske porodice. Štovanje službenih rimskih, autohtonih i orijentalnih kultova. 					
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: Na tematskim predavanjima studenti se praktično upoznaju s temeljnim istraživačkim metodama i načinom obrade podataka prikupljenih analizom natpisne građe, čija znanstvena interpretacija omogućava prikaz etničke i socijalne strukture stanovništva liburnskih municipija tijekom ranoga Principata. Pri tom je moguće uočiti razlike u imenovanju peregrina, romaniziranih autohtonaca i njihovih potomaka, doseljenih Italika s jasnom oznakom podrijetla (<i>domus</i>) i drugih doseljenih provincijalaca, osobito onih iz istočnih provincija s karakterističnim orijentalnim kognomenima, odrediti njihov položaj i utjecaj u društvu, te elaborirati niz drugih i međusobno isprepletenih tema za koje podatke nalazimo na poznatoj natpisnoj građi. 					
VODIČ:			Zimski semestar	Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2		
TJEDANA PO SEMESTRU:			15		
Sati tjedno:	predavanja		1		
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja		15		
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan ispit					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: 					

Obvezna:

- G. ALFÖLDY, *Bevölkerung und Gesellschaft in der römischen Provinz Dalmatien*, Budapest, 1965.
- G. ALFÖLDY, *Die Personennamen in der römischen Provinz Dalmatia*, Heidelberg, 1969.
- CIL III – Corpus inscriptionum Latinarum*, sv. III, Berlin, 1873, Suppl., Berlin, 1902.
- M. GLAVIČIĆ, Natpisi antičke Senije, *RFFZd*, 33(20), 1995, 55-82.
- M. GLAVIČIĆ, Stanovništvo Aserije, *Histria Antiqua*, 11, Pula, 2003, str. 429-434.
- I. KAJANTO, The Latin Cognomina, *CHL*, 36, Helsinki-Helsingfors, 1965.
- I. KAJANTO, *Supernomina. A Study in Latin Epigraphy*, Helsinki 1966.
- R. KATIČIĆ, Die illyrischen Personennamen in ihrem südöstlichem Verbreitungsgebiet, *ŽA*, XII, sv. 1, Skopje, 1962.
- R. KATIČIĆ, Das mitteldalmatische Namengebiet, *ŽA*, XII, sv. 2, Skopje, 1963.
- H. KRAHE, *Lexicon altillyrischer Personennamen*, Heidelberg, 1929.
- A. KURILIĆ, *Pučanstvo Liburnije od 1. do 3. st. po Kristu: antroponimija, društvena struktura, etničke promjene, gospodarske uloge*, disertacija, Zadar, 1999.
- A. KURILIĆ, Liburnski antroponimi, *Folia onomastica Croatica*, 11, Zagreb, 2002.
- J. MEDINI, Epigrafički podaci o munificijencijama i ostalim javnim gradnjama iz antičke Liburnije, *RFFZd*, 6(3), 1969, 45-74.
- J. MEDINI, Ordines decurionum Liburniae, *RFFZd*, 12(5), 1974, 27-57.
- J. MEDINI, Etnička struktura stanovništva antičke Liburnije u svjetlu epigrafičkih izvora, *Materijali SADJ*, 15, X. kongres arheologa Jugoslavije, Prilep, 1976, 67-85.
- B. NEDVED, Stanovništvo Zadra od 1. do 3. stoljeća (I. dio), *Diadora*, 14, 1992, 109-263.
- D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Onomastičke studije s teritorije Liburna, *Zbornik Instituta za historijske nauke u Zadru*, 1, 1955, 125-142.
- D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Nekoliko monumentalnih nadgrobnih stela s portretima iz sjeverne Dalmacije, *Diadora*, 1, 1960, 117-122.
- A. STARAC, *Rimsko vladanje u Istriji i Liburniji*, II, Liburnija, Arheološki muzej Istre, Monografije i katalogi, 10/1, Pula, 1999.
- M. SUIĆ, *Antički Nin (Aenona) i njegovi spomenici*, Povijest grada Nina, Zadar, 1969, 265-286.
- M. SUIĆ, *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb, 1976. (2. izd. 2003.)
- M. SUIĆ, *Zadar u starom vijeku*, Prošlost Zadra, 1, Zadar, 1981.
- M. SUIĆ, *Odabrani radovi iz stare povijesti Hrvatske (Opera selecta)*, Zadar, 1996.
- M. ŠARIĆ, Stanovništvo otoka Cresa i Lošinja u vrijeme ranoga Carstva, *Izdanja HAD*, 7, 1982, 53-59.
- A. ŠAŠEL - J. ŠAŠEL, Inscriptiones latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMXL et MCMLX repertae et editae sunt, *Situla*, 5, Ljubljana, 1963.
- A. ŠAŠEL - J. ŠAŠEL, Inscriptiones latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMLX et MCMLXX repertae et editae sunt, *Situla*, 19, Ljubljana, 1978.
- A. ŠAŠEL - J. ŠAŠEL, Inscriptiones latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMLXX et MCMLXXX repertae et editae sunt, *Situla*, 25, Ljubljana, 1986.
- J. J. WILKES, *Dalmatia*, London, 1969.

M. ZANINOVIĆ, Imena po porijeklu, *VAHD*, 62-63, 1979, 109-120.

M. ZANINOVIĆ, Antička naselja ispod Velebita, *SZ*, 8, 1980, 187-196.

Dopunska:

G. ALFÖLDY, Einheimische Stämme und civitates in Dalmatien unter Augustus, *Klio, Beiträge zur alten Geschichte*, 41, 1963, 187-195.

G. ALFÖLDY, Die Sklaverei in Dalmatien zur Zeit des Prinzipats, *AAntHung*, 9, 1961, 121-150.

G. ALFÖLDY, Municipales tibériens et claudiens en Liburnie, *Epigraphica*, 23, 1961, 53-65.

G. ALFÖLDY, Cognatio Nantania. Zur Struktur der Sippen-gesellschaft der Liburner, *AAntHung*, 11, 1-2, 1963, 81-87.

G. ALFÖLDY, Das Leben der dalmatinischen Städte in der Zeit des Prinzipates, *ŽA*, 12, 2, 1963, 323-337.

A. BETZ, *Untersuchungen zur Militärgeschichte der römischen Provinz Dalmatien*, Baden bei Wien, 1938.

N. CAMBI, Stela pomorskog centuriona Likeja u Osoru, *Otočki ljetopis (Pomorstvo Lošinja i Cres)*, 3, 1980, 151-155.

N. CAMBI, Rimski nadgrobni spomenici iz Aserije, *RFFZd*, 31(18), 1993, 25-52.

A. COLNAGO – J. KEIL, Archäologische Untersuchungen in Norddalmatien, *JÖAI*, 8, 1905, 47-60.

S. ČAČE, Prilozi proučavanju političkog uređenja naroda sjeverozapadnog Ilirika, *RFFZd*, 18 (8), 1979, 43-127.

S. ČAČE, Broj liburnskih općina i vjerodostojnost Plinija (*Nat. hist.* 3, 130; 139-141), *RFFZd*, 32(19), 1993, 1-36.

S. ČAČE, Prilozi povijesti Liburnije u 1. stoljeću prije Krista, *RZPZ HAZU u Zadru*, 35, 1993, 14-31.

I. FADIĆ, Prilog klasifikaciji liburnskih nadgrobni-kih spomenika tzv. liburnskih cipusa – sjeverna grupa nalaza, *Izdanja HAD*, 13, Zagreb, 1989, 51-59.

I. FADIĆ, Aserijatska skupina liburnskih nadgrobni-kih spomenika tzv. liburnskih cipusa, *Diadora*, 12, 1990, 209-299.

I. FADIĆ, *Aruntii* u Asseriji, *Arheološki vestnik*, 41, 1990, 713-724.

I. FADIĆ, Zadarska skupina liburnskih nadgrobni-kih spomenika tzv. liburnskih cipusa, *diadora*, 13, 1991, 169-211.

I. FADIĆ, Liburnski cipusi osobitih svojstava, *Diadora*, 14, 1992, 83-108.

I. FADIĆ, Priscinus – Edil i duovir Aserije, *Diadora*, 20, 2001, 157-176.

I. FADIĆ, Novi liburnski cipusi iz Aserije, *Asseria*, 1, 2003, 97-131.

I. FADIĆ, Novi epigrafski spomenici iz Aserije i Lepura, *Asseria*, 2, 2004, 73-103.

M. GLAVIČIĆ, Prilozi proučavanju poleogeneze i urbanističkog razvoja antičke Senije, *RFFZd*, 32(19), 1993, 79-104.

M. GLAVIČIĆ, *Civitas - municipium Lopsica*, *RFFZd*, 35(22), 1997, 45-70.

M. GLAVIČIĆ, *Gradski dužnosnici na natpisima obalnog područja rimske provincije Dalmacije*, disertacija, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 2002.

M. GLAVIČIĆ, Tri nova nadgrobna natpisa iz Aserije, *Asseria*, 1, 2003; 71-95.

M. KRIŽMAN, *Rimska imena u Istri*, Zagreb, 1991.

B. KUNTIĆ-MAKVIĆ, Aeta, Aetor, Aetria. Nugae epigraphicae 1., *ARR*, 12, 1995, 163-170.

A. KURILIĆ, Nadgrobni spomenik obitelji *Queresii* iz Varvarije, *RFFZd*, 31(18), 1993, 89-96.

- A. KURILIĆ, Obitelj u ranorimskoj Liburniji, *RFFZd*, 34(21), 1995, 47-83.
- H. LIEBL – W. WILBWRG, Ausgrabungen in Asseria, *JÖAI (Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien)*, 11, 1908, 17-88.
- L. MARGETIĆ, Il ius Italicum dele comunità liburniche (Plin. *Nat. hist.* III, 21, 139), *ŽA*, 27, 2, 1977, 400-409.
- L. MARGETIĆ, Plinio e le comunità della Liburnia, *Atti*, Centro di ricerche storiche, 9, Rovinj, 1978-79, 301-358.
- L. MARGETIĆ, *Rijeka, Vinodol, Istra*, Rijeka, 1990.
- L. MARGETIĆ, *Antika i srednji vijek. Studije*, Rijeka, 1995.
- L. MARGETIĆ, O nekim pitanjima pravnog položaja liburnskih općina u doba Principata, *RZPZ HAZU u Zadru*, 38, 1996, 1-12.
- D. MARŠIĆ, Nove aserijatske portretne stele, *Asseria*, 1, 2003, 157-183.
- R. MATIJAŠIĆ, Le iscrizioni romane del Quarnero. Un'introduzione per la revisione, *Epigrafia Romana in area Adriatica, Actes de la IXe rencontre Franco-Italienne sur l'épigraphie Romaine*, Macerata, 1998, 61-75.
- B. NEDVED, Felix Arba, *Izdanja HAD*, 13, 1989, 29-44.
- N. NOVAK, Prilog proučavanju municipaliteta antičke Tarsatike, *Umjetnost na istočnoj obali Jadrana u kontekstu europske tradicije*, Rijeka, 1993, 53-56.
- M. PAVAN, *Ricerche sulla provincia romana di Dalmazia*, Venezia, 1958.
- D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Princeps municipi Reditarum. Uz novi epigrafski nalaz u Danilu, *ARR*, 2, 1962, 315-334.
- D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Problemi romanizacije Ilira s osobitim obzirom na kultove i onomastiku, *Simpozijum o Ilirima u antičko doba*, Posebna izdanja, knj. 5, Centar za balkanološka ispitivanja, knj. 2, Sarajevo, 1967, 139-156.
- D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Novi Dolabelin "terminacijski" natpis iz okolice Jablanca, *VAMZ*, s. 3, 3, 63-73.
- D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Dissertationes Reditinae. Uz jedan neobjavljeni natpis iz Danila, *ARR*, 7, 1974, 321-346.
- D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Novootkriveni Domicijanov natpis o fulfinskom vodovodu, *VAMZ*, s. 3, 8, 1974, 47-56.
- A. STARAC, Natpis o obnovi Venerina hrama u Krku, *Obavijesti*, 32/20, br. 2, 2000, 22.
- A. ŠKUNCA, Pregled antike otoka Paga, *Izdanja HAD*, 13, 1989, 23-29.
- J. J. WILKES, Equestrian Rank in Dalmatia under the Principate, *Adriatica praehistorica et antiqua*, Zagreb, 1970, 529-552.
- J. J. WILKES, Boundary stones in Roman Dalmatia (I. The Inscriptions), *Arheološki vestnik*, 25, Ljubljana, 1974.
- M. ZANINOVIĆ, Antički natpis iz Jurjeva, *SZ*, 6, 1975, 159-166.
- M. ZANINOVIĆ, Dva antička natpisa iz Senja, *Diadora*, 9, 1980, 317-326.
- M. ZANINOVIĆ, Naselja i teritorij u antici Hrvatskog primorja, *Izdanja HAD*, 13, Zagreb, 1989, 9-17.
- M. ZANINOVIĆ, Histri i Liburni prema rimskoj ekspanziji, *Diadora*, 12, 1990, 47-64.
- M. ZANINOVIĆ, Scardona i Rider - flavijeve fundacije, *Izdanja HAD*, 19, 1998, 123-129.

Ovisno o temi određuju se i drugi relevantni članci hrvatskih i stranih arheologa objavljenih u domaćim i

inozemnim arheološkim časopisima.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija:

Registracija za ispit:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

1. Značenje Senije tijekom antike, *Senjski zbornik*, 21, Senj, 1994, 41-58.
2. Tri rimskodobna natpisa iz Senja, *Senjski zbornik*, 23, Senj, 1996, 19-34.
3. *Gradski dužnosnici na natpisima obalnog područja rimske provincije Dalmacije*, disertacija, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 2002.
4. Stanovništvo Aserije, *Histria antiqua*, 11, Pula, 2003, 429-434.
5. Tri nova nadgrobna natpisa iz Aserije, *Asseria*, 1, Zadar, 2003; 71-95.
6. Nadgrobni spomenik obitelji *Baebius* iz Arbe, *Senjski zbornik*, 30, Senj, 2003, 83-96.

1. godina

NAZIV KOLEGIJA: Antička nošnja na spomenicima istočnog Jadrana

OPĆE OBAVIJESTI

ODJEL

Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru

STUDIJ

Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”

USMJERENJE

Antička arheologija

Godina studija

NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Dražen Maršić			1.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru			Semestar: I.
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>O važnosti nošnje u razvoju čovjeka i njegove civilizacije najbolje govori podatak da se <i>homo sapiens</i> nerijetko definira kao primat koji upotrebljava odjeću. Odijevanje na prvi pogled nije područje kojim bi se trebala baviti arheologija, već antropologija ili čak etnoarheologija. Međutim, kao što poznavanje neke antičke civilizacije danas više nije moguće bez osnovnog uvida u epigrafiku, numizmatiku i sl. discipline, tako nije moguće zaobići ni ovo područje, koje sve više postaje samostalna znanstvena disciplina.</p> <p>Znanost je razvoj odjeće i odijevanja pokušavala objasniti različitim razlozima: potrebom osnovne zaštite, pokrivanjem genitalija, atraktivnošću materijala, kao i socijalnim statusom i funkcijom. Danas je jasno da je razvoj odjeće bio motiviran kompleksnim razlozima, te da je ona u svakoj civilizaciji imala svoju vjersku, društvenu, političku, a reklo bi se i psihološku funkciju. Potvrdu toga možda nije nigdje tako lako pronaći kao u Rimu, najkozmpolitskijem antičkom društvu.</p> <p>Istraživanje antičke nošnje započelo je u 16. i 17. stoljeću i do danas je akumuliralo respektabilnu bibliografiju. Povijest tih istraživanja u kratkim crtama oslikala je Larissa Bonfante, a najvažnijim monografijama smatraju se one M. Bieber i L. Wilson iz 20-ih i 30-ih g. 20. st. – prve o grčkoj, a druge o rimskoj odjeći. Istraživanje grčke, etrušćanske i rimske mode i odjeće ni danas nije izgubilo na aktualnosti. Fokusiranjem na detalje odjeće i njihove antičke konotacije mogu se značajno obogatiti rezultati istraživanja s područja arheologije, umjetnosti i kulturne povijesti.</p> <p>Za Grke i Rimljane odjeća je često, ako ne i primarno, označavala društveni rang, status, službu, autoritet. Umjetnički spomenik naprosto je bio dokument koji je trebalo „ispisati“ i „čitati“ prepoznatljivim vizualnim jezikom, imajući na umu točno određeno značenje i pravne konotacije. Glavni oblici komunikacije bili su novac, slikarstvo i skulptura, a niži elementi toga vizualnog jezika, tj. ukupne prezentacije ili spoljašnjosti likova (<i>habitus</i>) odjeća, gestikulatura i atributi. Svaki od tih izraza imao je u rimskoj umjetnosti specifično značenje i likovnu poruku, upotpunjenu obično karakterom i sadržajem natpisa kao neizostavnim popratnim elementom. Neki rimski pisci (kao Seneka) išli su toliko daleko tvrdeći da se iz čovjekova govora i odjeće može iščitati njegov karakter ili stil života.</p> <p>Kolegij će obrađivati one dijelove grčke i rimske nošnje, i to isključivo gornje odjeće (<i>amicti</i>), koji se susreću ili ih je moguće očekivati na spomenicima istočnog Jadrana. Sistematiziran je u dva poglavlja, na način da se zbog obimnosti građe oba poglavlja mogu izvoditi i kao zasebni kolegiji. U prvom poglavlju obrađuju se dijelovi muške nošnje, bluze <i>tunica</i> (grč. hiton) i <i>dalmatica</i>, glavne vrste ogrtača <i>toga</i>, <i>pallium</i> (grč. <i>himation</i>), <i>sagum</i>, <i>paenula</i>, <i>paludamentum</i> i <i>lacerna</i>, najčešći tipovi obuće i uporaba prstenja i bula. Drugo poglavlje bavi se ženskom nošnjom. Pored osnovne bluze (<i>tunica</i>, hiton), obrađivat će se gornja bluza ili <i>stola</i>, <i>tunicopallium</i> i ženski ogrtač <i>palla</i>, dijelovi obuće i praksa prikazivanja ženskog nakita i toaletnog pribora. Analizirat će se materijal, kroj i načini drapiranja svakoga odjevnog predmeta (npr. <i>toga</i> i <i>palla</i>). Posebna pažnja posvetit će se lokalnoj nošnji u unutrašnjem dijelu provincije koja je u mnogo većem dijelu zadržala autohtoni karakter.</p>				
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p>				

Razvijanje specijaliziranog znanja o antičkoj nošnji istočne obale Jadrana kao preduvjetu za daljnje unapređenje metodologije samostalnoga znanstvenog rada.					
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar		
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2			
TJEDANA PO SEMESTRU:		15			
Sati tjedno:	predavanja	1			
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja	15			
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušana nastava					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>M. BIEBER, Roman Men in Greek Himation (Roman Palliati). A Contribution to the History of Copying, <i>Proceedings of the American Philosophical Society</i>, 103/3, 1959, 374-417.</p> <p>L. BONFANTE WARREN, Roman Costumes - A Glossary and Some Etruscan Derivations, <i>ANRW</i>, I/4, 1973, 584-614.</p> <p>I. ČREMOŠNIK, Nošnja na rimskim spomenicima u BiH, <i>GZM</i>, n.s. XVIII, 1963, 103-125.</p> <p>H. R. GOETTE, <i>Studien zu römischen Togadarstellungen</i>, Mainz am Rhein, 1990.</p> <p>N. GOLDMAN, Reconstructing Roman Clothing, <i>The World of Roman Costume</i> (ed. J. Lynn Sebesta – L. Bonfante), The University of Wisconsin Press, 2001, 213-237.</p> <p>B. I. SCHOLZ, <i>Untersuchungen zur Tracht der römischen matrona</i>, Wien 1992.</p> <p>S. SCHÖNAUER, Odjeća, obuća i nakit u antičkoj Dalmaciji na spomenicima iz Arheološkog muzeja u Splitu, <i>VAHD</i>, 93, 223-515.</p> <p>J. L. SEBESTA, Symbolism in the Costume of the Roman Woman, <i>The World of Roman Costume</i> (ed. J. Lynn Sebesta – L. Bonfante), The University of Wisconsin Press, 2001, 46-53.</p> <p>S. STONE, The toga: From National to Ceremonial Costume, <i>The World of Roman Costume</i> (ed. J. Lynn Sebesta – L. Bonfante), The University of Wisconsin Press, 2001, 13-45.</p>					

Dopunska:	
D. MARŠIĆ, <i>Portretne stele na obalnom području rimske provincije Dalmacije</i> (doktorska disertacija u rukopisu), Zadar 2002,	
D. MARŠIĆ, Nove aserijatske portretne stele, <i>Asseria</i> , 1, Zadar 2003, 157-183.	
D. MARŠIĆ, Izgubljeni salonitanski spomenici (I) - portretna stela obitelji <i>Pompeius, Adrias</i> , 11-14/2001-2004, Split 2005, 5-34.	
D. MARŠIĆ, Rimske portretne stele iz Muzeja grada Trogira, <i>Opuscula archaeologica</i> , 28, 2005, 111-146.	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija:	Registracija za ispit:
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> • REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <p>Fragment antičkog reljefa iz Baške Vode, <i>RFFZd</i>, 39(26)/2000, Zadar 2001, 37-48.</p> <p><i>Portretne stele na obalnom području rimske provincije Dalmacije</i> (doktorska disertacija u rukopisu), Zadar 2002.</p> <p>Nove aserijatske portretne stele, <i>Asseria</i>, 1, Zadar 2003, 157-183.</p> <p>Rekompozicija dvodijelne nadgrobne stele iz Arheološkog muzeja u Splitu, <i>RFFZd</i>, 40(27)/2001, Zadar 2003, 65-76.</p> <p>Izgubljeni salonitanski spomenici (I) – portretna stela obitelji <i>Pompeius, Adrias</i>, 11-14/2001-2004, Split 2005, 5-34.</p> <p>Rimske portretne stele iz Muzeja grada Trogira, <i>Opuscula archaeologica</i>, 28, Zagreb 2005, 111-146.</p>	

1. godina	
NAZIV KOLEGIJA: Arheološke potvrde plovnog puta uz istočnu obalu Jadrana	
OPĆE OBAVIJESTI	
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”

USMJERENJE	Antička arheologija			Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Zdenko Brusić			1.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju			Semestar: I.	
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe		
OPIS KOLEGIJA:					
Uzimajući u obzir neke od hidrometeoroloških pokazatelja, geomorfologiju obale te djelovanja morskih struja s jedne strane zatim oblik antičkih brodova, jedra i ugao hvatanja bočnih vjetrova pokušati će se pratiti plovidbenu rutu istočnom obalom Jadrana. Isto će se tako na temelju podmorskih nalaza (brodski udesa, sidrišta i dr.) uz arheološke ostatke na kopnu (svetišta, gradinska naselja, refugije, utvrde i dr.), s korištenjem povijesnih i topografskih podataka pokušati učvrstiti pretpostavljenu plovidbenu rutu u različitim povijesnim razdobljima.					
CILJEVI KOLEGIJA:					
Obraditi početke pomorstva i navigacije, istražiti plovidbene putove na osnovi suvremenih pokazatelja, konstrukcije antičkih brodova i arheološko povijesnih podataka					
VODIČ:		Zimski semestar		Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2			
TJEDANA PO SEMESTRU:		15			
Sati tjedno:	predavanja		1		
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja		15		
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:		2			
NASTAVNE METODE:					
predavanja					terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
Udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: 					
Obvezna:					
L. CASSON, Ship and Seamanship in the Ancient World, Princeton, 1971.					
I. PEKANY, Repertorium der Hellenistischen und Römischen schiffsdarstellungen, Münster, 1999.					
M. SUIĆ, Istočna jadranska obala u Pseudo-Skilakovu Periplu, Rad JAZU, knj. 306, Zagreb, 1955.					

<p>A. J. PARKER, Ancient Shipwreck of the Mediterranean and the Roman Provinces, BAR International, Series 580, Oxford 1992.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Problemi plovidbe Jadranom u prehistoriji i antici, Pomorski zbornik 8, Zadar 1970, 549-568.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Neki problemi plovidbe Kvarnerićem, Pomorstvo Lošinja i Cresa, Mali Lošinj 1980, 157-171.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Kasnoantička utvrđenja na otocima Rabu i Krku, Izdanja HAD-a 13, Zagreb 1989, 111-119.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Starokršćanski sakralni objekti uz plovidbenu rutu istočnom obalom Jadrana, Diadora 15, Zadar, 1993, 223-233.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Uspostava hrvatske kontrole nad plovnim putom uz istočnu obalu Jadrana, Starohrvatska spomenička baština, Rađanje prvog hrvatskog kulturnog pejzaža, Zagreb 1999, 145-150.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Byzantine Amphorae (9th to 12th century) from eastern Adriatic underwater sites, Archaeologia Iugoslavica 17, Beograd 1976, 37-49.</p>	
<p>Preporuča se pročitati:</p> <p>Z. GUNJAČA, Kasnoantička fortifikacijska arhitektura na istočnojadranskom priobalju, Obrambeni sistemi u prahistoriji i antici na tlu Jugoslavije, Materijali 22, Novi Sad 1986.</p> <p>M. KOZLIČIĆ, Istočni Jadran u Geografiji Klaudija Ptolomeja, Latina et Graeca, Radovi 10, Zagreb, 1990.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Late antique and Byzantine underwater finds along the eastern coast of the Adriatic, Balcanoslavica 5, Beograd 1976, 31-39.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Dio tereta s lađe iz 17. stoljeća potonule kod otoka Bisage u kornatskom arhipelagu, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 26, Split 1986-87, 473-490.</p>	
<p>UVJETI:</p>	
<p>Registracija za slušanje kolegija: Da</p>	
<p>PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:</p>	
<p>• REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Problemi plovidbe Jadranom u prehistoriji i antici, <i>Pomorski zbornik</i> 8, Zadar 1970, 549-568. 2. Byzantine Amphorae (9th to 12th century) from eastern Adriatic underwater sites, <i>Archaeologia Iugoslavica</i> 17, Beograd 1976, 37-49. 3. Late antique and Byzantine underwater finds along the eastern coast of the Adriatic, <i>Balcanoslavica</i> 5, Beograd 1976, 31-39. 4. Neki problemi plovidbe Kvarnerićem, <i>Pomorstvo Lošinja i Cresa</i>, Mali Lošinj 1980, 157-171. 5. Dio tereta s lađe iz 17. stoljeća potonule kod otoka Bisage u kornatskom arhipelagu, <i>Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji</i> 26, Split 1986-87, 473-490. 6. Kasnoantička utvrđenja na otocima Rabu i Krku, <i>Izdanja HAD-a</i> 13, Zagreb 1989, 111-119. 7. Starokršćanski sakralni objekti uz plovidbenu rutu istočnom obalom Jadrana, <i>Diadora</i> 15, 1993, 223-233. 8. Uspostava hrvatske kontrole nad plovnim putom uz istočnu obalu Jadrana, <i>Starohrvatska spomenička baština, Rađanje prvog hrvatskog kulturnog pejzaža</i>, Zagreb 1999, 145-150. 	
<p>1. godina</p>	
<p>NAZIV KOLEGIJA: Slavenska (starohrvatska) grobna i nasebinska keramika</p>	
<p>OPĆE OBAVIJESTI</p>	
<p>ODJEL</p>	<p>Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru</p>

STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij "Arheologija istočnog Jadrana"				
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija			Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Janko Belošević, profesor emeritus			1.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju				
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe	Semestar: I.	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>U proučavanju materijalne i duhovne kulture Hrvata keramika ima temeljnu arheološku izvornu vrijednost, ali unatoč te činjenice, njoj se u arheološkoj nacionalnoj znanosti nije posvetila dužna znanstvena pozornost. Iz tih razloga smatramo opravdanim i korisnim da se problematika razvoja na tlu nekadašnje Dalmatinske Hrvatske obradi u vidu tematskog kolegija i u kontekstu općeg razvoja slavenske keramike.</p> <p>Raspoloživi keramički fundus danas nam u velikoj mjeri omogućava pratiti specifičnosti razvoja slavenske keramike na području Dalmatinske Hrvatske, koja predstavlja po svojim tipološkim značajkama jednu regionalnu varijantu slavenske keramike s postojanjem neospornih retencija razvijene provincijalno-rimske keramike na njen razvoj.</p> <p>Pri obradi te keramičke građe osobita pozornost posvetiti će se tehnološko-tipološkim značajkama, a posebno osobitim oblicima posuda, načinu i motivima ukrašavanja te kronologiji.</p>					
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Temeljitom analizom slavenske keramike na području Dalmatinske Hrvatske doći će se do novih spoznaja o razvoju grobne i naseobinske keramike, što će ujedno biti doprinos osvjetljavanju razvoja slavenske keramike uopće.</p>					
VODIČ:			Zimski semestar	Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2		
TJEDANA PO SEMESTRU:			15		
Sati tjedno:	predavanja			1	
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja			15	
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
odslušan kolegij					

NAČIN POLAGANJA ISPITA:

ispit se ne polaže

• **LITERATURA:****Obvezna:**

- J. BELOŠEVIĆ, Slavenska keramika iz ranosrednjovjekovne nekropole Materiza kraj Nina, *Diadora*, sv. 2, Zadar 1962, 237-249.
- J. BELOŠEVIĆ, Ranosrednjovjekovna nekropola u selu Kašić kraj Zadra, *Diadora*, sv. 4, Zadar 1968, 221-246.
- J. BELOŠEVIĆ, Starohrvatska nekropola na Ždrijacu kod Nina, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, sv. LXV LXVII (1963-1965), Split 1970, 169-173.
- J. BELOŠEVIĆ, Starohrvatska nekropola kod Povljane na otoku Pagu, *Diadora*, sv. 5, Zadar 1970, 203-212.
- J. BELOŠEVIĆ, Stanje istraživanja slavenske keramike na području Dalmacije, *Materijali SADJ*, sv. IX, Beograd 1972, 125-158.
- J. BELOŠEVIĆ, Die ersten slawischen Urnengräber auf dem Gebiete Jugoslawiens aus dem Dorfe Kašić bei Zadar, *Balkanoslavica*, sv. 1, Beograd 1974, 73-86.
- J. BELOŠEVIĆ, Starohrvatska nekropola uz humak Materiza kod Nina, *Diadora*, sv. 6, Zadar 1974, 221-224.
- J. BELOŠEVIĆ, Über einige Besonderheiten in der Entwicklung der Keramik auf dem Gebiete Dalmatiens, *Balkanoslavica*, sv. 3, Beograd 1975, 161-181.
- J. BELOŠEVIĆ, La nécropole paléocroate Stankovci, *Inventaria Archaeologica*, Fasc. II (20), Y 189 – Y 198, Beograd 1975.
- J. BELOŠEVIĆ, Materijalna kultura Hrvata na jadranskoj obali od doseljenja do IX stoljeća, *Materijali SADJ*, sv. XII, Zadar 1976, 297-318.
- J. BELOŠEVIĆ, Starohrvatska nekropola u selu Biljanima Donjim, *Diadora*, sv. 8, Zadar 1976, 103-110.
- J. BELOŠEVIĆ, *Materijalna kultura Hrvata od 7 – 9. stoljeća*, Zagreb 1980.
- J. BELOŠEVIĆ, La nécropole paléocroate Nin – Ždrijac, *Inventaria Archaeologica*, Fasc. 24, Y 229 – Y 238, Zagreb 1980.
- J. BELOŠEVIĆ, La nécropole paléocroate Kašić – Maklinovo brdo, *Inventaria Archaeologica*, Fasc. 28, Y 269 – Y 288, Zagreb 1982.
- J. BELOŠEVIĆ, Starohrvatska nekropola u Stankovcima kod Benkovca, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 24(11), Zadar 1985, 73-97.
- J. BELOŠEVIĆ, Zaštitna istraživanja starohrvatskih nekropola u Smilčiću i Biljanima Donjim kod Zadra, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 25(12), Zadar 1986, 125-147.
- J. BELOŠEVIĆ, Starohrvatska naseobinska keramika otkrivena u okolišu crkve Sv. Križa u Ninu, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 38(25), Zadar 2000, 113-120.
- J. BELOŠEVIĆ, Razvoj i osnovne značajke starohrvatskih grobalja horizonta 7. do 9. st. na povijesnim prostorima Hrvata, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 39(26), Zadar 2002, 71-97.
- J. BELOŠEVIĆ, *Starohrvatsko groblje na Ždrijacu u Ninu* (monografija u tisku).
- Ž. CETINIĆ, *Stranče – Gorica, starohrvatsko groblje* (Katalog izložbe), Izd. Pomorski i Povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, Rijeka 1997.
- D. JELOVINA, Die Forschungstätigkeit an mittelalterlichen Fundstätten Kroatiens 1945-1959, *Archeologia Jugoslavica*, sv. V, Beograd 1964, 97-111.

- D. JELOVINA, Ranosrednjovjekovna nekropola na „Razbojinama“ u selu Kašić kraj Zadra, *Starohrvatska prosvjeta, ser. III, sv. 10*, Zagreb 1968, 23-52.
- D. JELOVINA, *Starohrvatske nekropole*, Split 1976.
- D. JELOVINA, Ranosrednjovjekovno groblje na lokalitetu „Brig“ kod izvora Zduša nedaleko Vrlike, *Starohrvatska prosvjeta, ser. III, sv. 13*, Split 1983, 105-116.
- T. KNIFIC, Lončenina v zgodnesrednjeveških grobovih na Slovenskem. U: *Zgodnji Slovani*, Ljubljana 2002, 115-128.
- J. KOROŠEC, *Staroslavensko grobišče na Ptujском gradu*, Ljubljana 1950.
- J. KOROŠEC, *Uvod v materijalno kulturo Slovanov zgodnjega srednjega veka*, Ljubljana 1952.
- J. KOROŠEC, Istraživanje slovenske keramike ranog srednjeg veka u Jugoslaviji, *Radovi vojvodanskih muzeja, sv. 7*, Novi Sad 1958, 5-12.
- J. KOROŠEC, K problematiki slovenske keramike u Jugoslaviji, *Arheološki vestnik, sv. XVIII*, Ljubljana 1967, 349-355.
- J. KOROŠEC, Dva zanimljiva fragmenta keramike ranog srednjeg vijeka na Bribiru, *Starohrvatska prosvjeta, ser. III, sv. 2*, Zagreb 1968, 7-9.
- J. KOROŠEC – P. KOROŠEC, Predzgodovinsko in staroslovansko grobišče pri Turnišču v bližini Ptuja, *Rasprave SAZU, III*, Ljubljana 1953, 181-235.
- P. KOROŠEC, Zgodnesrednjeveška arheološka slika karantanskih Slovanov, *Dela SAZU, 22/1, 22/2*, Ljubljana 1979.
- B. MARUŠIĆ, Povodom nalaza staroslavenske keramike u Istri, *Starohrvatska prosvjeta, ser. III, sv. 14*, Split 1986, 41-106.
- Č. STAŇA, Zur Erforschung der westslawische Keramik. In: *Slawische Keramik in Mitteleuropa 8. bis zur 11. Jahrhundert, ITM 1993*, Brno 1994, 13-17.
- Č. STAŇA, Die Entwicklung der Keramik von 8. bis zur Mitte des 11. Jahrhunderts in Mittelmähren. In: *Slawische Keramik in Mitteleuropa von 8. bis 11. Jahrhundert, ITM 1993*, Brno 1994, 265-286.
- Č. STAŇA, Die Ergebnisse der ersten internationalen Tagung zur slawische Keramik in Mikulčice. In: *Slawische Keramik in Mitteleuropa von 8. bis 11. Jahrhundert, ITM 1993*, Brno 1994, 287-294.
- Č. STAŇA, Die slawische Keramik zur Zeit der Entstehung slawischer Staaten. In: *Slawische Keramik in Mitteleuropa von 8. bis 11. Jahrhundert - Terminologie und Beschreibung, ITM 2*, Brno 1995, 79-84.
- Č. STAŇA, Bemerkungen zur Keramik des sog. Donautyps. In: *Slawische Keramik in Mitteleuropa von 8. bis 11. Jahrhundert, Terminologie und Beschreibung, ITM 2*, Brno 1995, 85-95.
- Ž. TOMIČIĆ, Keramika iz (ponekih) ranosrednjovjekovnih grobalja kontinentalnog dijela Hrvatske. U: *Zgodnji Slovani*, Ljubljana 2002, 129-141.
- Preporuča se pročitati:**
- I. BORKOVSKÝ, *Staroslovanská keramiká v středni Evropě*, Praha 1940.
- J. EISNER, *Devinska Nová Ves, Slovenské pohrebišče*, Bratislava 1952.
- J. EISNER, *Rukovět slovenské arheologie*, Praha 1966.
- S. GUNJAČA, *Novi naučni rezultati u hrvatskoj arheologiji*, Zagreb 1958.
- J. KOSTRZEWSKI, *Kultura Prapolska*, Poznań 1962.

J. POULÍK, *Staroslavenská Morava*, Praha 1948.

J. POULÍK, *Jižní Morava zeme dávných Slovanů*, Brno 1950.

B. A. RIBAKOV, *Remeslo drevnej Rusi*, Moskva 1948.

E. SCHULD, *Slawische Töpferei in Mecklenburg*, Schwerin 1964.

Ž. VAŽAROVA, *Slavanski i slavanobugarski selišća v bugarskite zemi ot kraj na VI-XI vek*, Sofia 1965.

Ž. VAŽAROVA, Pamjatniki Bulgarii konca VI-XI v, i ih etničkoje prinadležnost, *Sovjetskaja arheologija*, 3, Moskva 1966, 148-159.

Ž. VAŽAROVA *Slaveni i Prabugari*, Sofia 1974.

D. ZELLING, *Wikingerzeitliche und frühmittelalterliche Keramik in Schweden*, Stockholm 1955.

Zgodnji Slovani, Die Frühen Slawen, Zgodnjerednjeveška lončevina na obrobju vzhodnih Alp (ur: Mitja Guštin), Ljubljana 2002.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija: Da

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:

1. Slavenska keramika iz ranosrednjovjekovne nekropole Materiza kraj Nina, *Diadora*, sv. 2, Zadar 1962, 237-249.
2. Ranosrednjovjekovna nekropola u selu Kašić kraj Zadra, *Diadora*, sv. 4, Zadar 1968, 221-246.
3. Starohrvatska nekropola na Ždrijacu kod Nina, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, sv. LXV LXVII (1963-1965), Split 1970, 169-173.
4. Starohrvatska nekropola kod Povljane na otoku Pagu, *Diadora*, sv. 5, Zadar 1970, 203- 212.
5. Stanje istraživanja slavenske keramike na području Dalmacije, *Materijali SADJ*, sv. IX, Beograd 1972, 125-158.
6. Die ersten slawischen Urnengräber auf dem Gebiete Jugoslawiens aus dem Dorfe Kašić bei Zadar, *Balkanoslavica*, sv. I, Beograd 1974, 73-86.
7. Starohrvatska nekropola uz humak Materiza kod Nina, *Diadora*, sv. 6, Zadar 1974, 221-224.
8. Über einige Besonderheiten in der Entwicklung der Keramik auf dem Gebiete Dalmatiens, *Balkanoslavica*, sv. 3, Beograd 1975, 161-181.
9. La nécropole paléocroate Stankovci, *Inventaria Archaeologica, Fasc. II (20), Y 189 – Y 198*, Beograd 1975.
10. Materijalna kultura Hrvata na jadranskoj obali od doseljavanja do IX stoljeća, *Materijali SADJ*, sv. XII, Zadar 1976, 297-318.
11. Starohrvatska nekropola u selu Biljanima Donjim, *Diadora*, sv. 8, Zadar 1976, 103 - 110.
12. *Materijalna kultura Hrvata od 7 – 9. stoljeća*, Zagreb 1980.
13. La nécropole paléocroate Nin – Ždrijac, *Inventaria Archaeologica, Fasc. 24, Y 229 – Y 238*, Zagreb 1980.
14. La nécropole paléocroate Kašić – Maklinovo brdo, *Inventaria Archaeologica, Fasc. 28, Y 269 – Y 288*, Zagreb 1982.
15. Starohrvatska nekropola u Stankovcima kod Benkovca, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 24(11), Zadar 1985, 73-97.
16. Zaštitna istraživanja starohrvatskih nekropola u Smilčiću i Biljanima Donjim kod Zadra, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 25(12), Zadar 1986, 125-147.

17. Starohrvatska naseobinska keramika otkrivena u okolišu crkve Sv. Križa u Ninu, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, sv. 38(25)*, Zadar 2000, 113-120.
18. Razvoj i osnovne značajke starohrvatskih grobalja horizonta 7. do 9. st. na povijesnim prostorima Hrvata, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, sv. 39(26)*, Zadar 2002, 71-97.
19. *Starohrvatsko groblje na Ždrijacu u Ninu* (monografija u tisku).

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Problemi kontinuiteta iz kasne antike u rani srednji vijek			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK:	Dr. sc. Ante Uglešić, izv. prof.	1.	
USTANOVA:			
STATUS KOLEGIJA:		Izborni	Izborni za druge studij. grupe
			Semestar: I.
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: <ul style="list-style-type: none"> - Posebna pozornost u okviru ovog kolegija bit će posvećena odnosu antike i ranoga srednjeg vijeka uopće. Obradivati će se problemi etničkih struktura na području Jadrana i njegova šireg zaleđa, arheološka baština kasnoantičkog autohtonog življa i ranobizantska materijalna kultura. Također će se u nekim segmentima obrađivati ranokršćanski nalazi. Vremenski će se obuhvatiti razdoblje od 5. do 7. stoljeća. 			
<ul style="list-style-type: none"> • CILJEVI KOLEGIJA: <ul style="list-style-type: none"> - Upoznati studente sa sitnom materijalnom kulturom kasne antike, posebice s tehnikama izrade nakita i radioničkim središtima. Dati pregled nalaza sitne kasnoantičke arheološke baštine, ranokršćanskih i ranobizantskih nalaza, uglavnom nakita. 			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		
	vježbe		

	mentorski rad			
Ukupan broj dana terenske nastave:				
NASTAVNE METODE:				
predavanja		individualni projekti		terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:				
	bilješke .pp	članci	knjige	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:				
NAČIN POLAGANJA ISPITA:				
Ispit se ne polaže				
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>Z. BULJEVIĆ, Njive-Podstrana: groblje iz vremena seobe naroda u Naroni, <i>Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i>, 90-91, Split 1999.</p> <p>F. BUŠKARIOL, Nakit ukrašen tehnikom cloisonné iz Arheološkog muzeja u Splitu, <i>Vjesnik za arheologiju i historiju damatinsku</i>, 78, Split 1985.</p> <p>T. FABIJANIĆ, <i>Pojasne kopče i pređice, druge polovice 5. do 7. st. na području rimske provincije Dalmacije</i>. Magistarski rad, Zagreb 2004.</p> <p>J. FERLUGA, <i>Vizantiska uprava u Dalmaciji</i>, Posebna izdanja SANU, 291, Vizantološki institut, 6, Beograd 1957.</p> <p>I. GOLDSTEIN, <i>Bizant na Jadranu (Bizant na Jadranu od Justinijana I. do Bazilija I.)</i>, Zagreb 1992.</p> <p>N. MILETIĆ, Ranosrednjovjekovna nekropola u Rakovčanima kod Prijedora, <i>Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu</i>, n.s., 25, Sarajevo 1970.</p> <p>N. MILETIĆ, Ranosrednjovjekovna nekropola u Koritima kod Duvna, <i>Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu</i>, n.s., 33, Sarajevo 1979.</p> <p><i>Salona Christiana</i>, Split 1994.</p> <p>Z. VINSKI, Kasnoantička baština u grobovima srednjeg vijeka kao činjenica i kao problem, <i>Materijali</i>, 1 (VI. kongres arheologa Jugoslavije, Ljubljana, 1963.), Beograd 1964.</p> <p>Z. VINSKI, Betrachtungen zur Kontinuitätsfrage des autochtonen romanisierten Ethnikos im 6. und 7. Jahrhundert, <i>Problemi della civiltà e del' l economia longobarda scritti in memoria di G. P. Bognetti</i>, Milano 1964.</p> <p>Z. VINSKI, Krstoliki nakit epohe seobe naroda u Jugoslaviji, <i>Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu</i>, 3, Zagreb 1968.</p> <p>Z. VINSKI, Autochtone Kulturelemente zur Zeit der slawischen Landnahme des Balkanraums. <i>Simpozijum Predslavenski etnički elementi na Balkanu u etnogenezi južnih Slovena</i> (Mostar 1968.), Centar za balkanološka ispitivanja, knj. 4, ANUBiH, pos. izd., 12, Sarajevo 1969.</p> <p>Z. VINSKI, Kasnoantički starosjedoci u salonitanskoj regiji prema arheološkoj ostavštini predslavenskog supstrata, <i>Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i>, 69, Split 1973.</p> <p>Z. VINSKI, Šljem epohe seobe naroda nađen u Sinju, <i>Starohrvatska prosvjeta</i>, 3.s., 12, Split 1982.</p>				

Dopunska literatura:

- J. BELOŠEVIĆ, Ranosrednjovjekovna nekropola u selu Kašiću kraj Zadra, *Diadora*, 4, Zadar 1968.
- R. JURIC, Fibula oblika križa iz Privlake kod Zadra, *Diadora*, 15, Zadar 1993.
- R. JURIC, Fibula oblika križa iz Podgrađa (*Asseria*) kod Benkovca, *Asseria*, 3, Zadar 2005.
- Z. VINSKI, Rani srednji vijek u Jugoslaviji od 400-800. godine, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3.s, 5, Zagreb 1971.
- Z. VINSKI, Epoha seobe naroda, *Umetničko blago Jugoslavije, Rani srednji vijek*, Beograd – Zagreb – Mostar 1986.
- J. WERNER, Byzantinische Gürtelschnallen des 6. und. 7. Jahrhunderts aus der Sammlung Diergardt, *Kölner Jahrbuch für Vor- und Frühgeschichte*, 1, Berlin 1955.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija: DA

Registracija za ispit:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:**• REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

- Tipološko-stilska analiza istočnogotskog nakita na području rimske provincije Dalmacije, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 29(16), Zadar 1990.
- Rimska provincija Dalmacija pod vlašću Istočnih Gota, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 30(17), Zadar 1992.
- Nalazi seobe naroda iz zbirke Mate Ilkića, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 33(20), Zadar 1994.
- Istočnogotski ženski grob iz antičke Narone, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 34(21), Zadar 1995.
- Nakit Istočnih Gota na području rimske provincije Dalmacije, *Hrvati i Goti* (ur. R. Tafra), Split 1996. (1. izd.) i 2003. (2. izd).
- Nazočnost Istočnih Gota u jugoistočnoj Europi u svjetlu arheološke i povijesne izvorne građe*, disertacija, Zadar 1996.
- O etničkoj pripadnosti groba 2 s položaja Njive – Podstrana u Naroni, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 38(25), Zadar 2000.
- Spangenhelme vom Typ Narona/Baldenheim vom Boden der römischen Provinz Dalmatien unter besonders Berücksichtigung der Herkunft dieses Helmtyps, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 39(26), Zadar 2001.
- O Naroni u istočnogotsko doba na temelju arheoloških nalaza, *Diadora*, 21, Zadar 2003.

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Ranobizantsko profano vojno graditeljstvo Justinijanove epohe – istočni Jadran i Sredozemlje			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Željko Tomičić		1.
USTANOVA	Institut za arheologiju, Zagreb, Ul. grada Vukovara 68.		
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe
			Semestar: I.
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: Kolegijem je obuhvaćeno proučavanje kasnoantičkog profanog arheološkog nasljeđa, specijalno utvrda iz epohe cara Justinijana I. Pored izraženog zamaha u sakralnom graditeljstvu, posebice diljem istočne obale Jadrana, u krajobrazu arhipelaga i njegova zaleđa, do prostora juga Panonske nizine i Podunavlja, manifestiraju se tragovi snažne profane graditeljske djelatnosti (kastra) koja se dovodi u svezu s rekonkvistom istočnorimskog cara Justinijana I. Pojava kasta u Istri, Liburniji i Dalmaciji predstavlja segment svekolikog Justinijanova napora da se rekonkvistom vrata zapadni dijelovi Rimskog carstva. U tom smislu pojavu i upoznavanje fenomena utvrđivanja prostora Sredozemlja i njegova najsjevernijeg zaljeva – Jadrana, valja tumačiti kao pronicanje u kasnoantičko kulturno nasljeđe Europe okupljene u 6. stoljeću oko središnjeg kontinentalnog mora. 			
<ul style="list-style-type: none"> • CILJEVI KOLEGIJA: Proširivanje znanja i stjecanje novih spoznaja o kasnoj antici i počecima ranoga srednjeg vijeka na istočnoj obali Jadrana i diljem Sredozemlja. 			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2	
TJEDANA PO SEMESTRU:		15	
Sati tjedno:	predavanja	1	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		

Ukupno sati:	predavanja	15			
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispiti se ne polažu					
<ul style="list-style-type: none"> • LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>M. SUIĆ, Antički grad na istočnoj obali Jadrana, Zagreb 1976.</p> <p>M. SUIĆ, Bizantski limes na istočnom Jadranu (Petricioliev zbornik).</p> <p>N. CAMBI, <i>Antika</i>, Zagreb, 2002.</p> <p>Z. GUNJAČA, Kasnoantička fortifikacijska arhitektura na istočnojadranskom priobalju i otocima, <i>Materijali</i> XXII, Novi Sad, 1986.</p> <p>J. JELIČIĆ RADONIĆ, Salonitanski kulturni krug Justinijanova doba, <i>PPUD</i> 34, 1994., 21-37.</p> <p>B. MIGOTTI, Ranokršćanska topografija na području između Krke i Cetine, Zagreb, 1990.</p> <p>C. MANGO, <i>The Oxford History of Byzantium</i>, Oxford University Press, New York, 2002.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>Naslovi u dogovoru s voditeljem kolegija! (autori: Brusić, Zdenko, Tomičić, Željko)</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija:			Registracija za ispit:		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> • REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <ol style="list-style-type: none"> 1. Arheološka svjedočanstva o ranobizantskom vojnom graditeljstvu na sjevernojadranskim otocima, <i>Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu</i>, 5-6 (1990), 29-53. 2. Materijalni tragovi ranobizantskog vojnog graditeljstva u velebitskom podgorju, <i>Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu</i>, 3.s., 23 (1991), 95-109. 3. Tragom ranobizantskog vojnog graditeljstva na sjevernom hrvatskom primorju, <i>Umjetnost na istočnoj obali Jadrana u kontekstu europske tradicije</i>, Rijeka 1993, 91-96. 4. Utvrde Justinijanove epohe – prinos proučavanju pejzažne arheologije u Hrvatskoj, <i>Histria antiqua</i>, 1 (1997), 97-100. 5. Le traccie della riconquista giustiniana sulla costa dell adriatico orientale, <i>Radovi XIII. Međunarodnog</i> 					

<p><i>kongresa za starokršćansku arheologiju</i> (ur. Nenad Cambi, Emilio Marin), Roma-Split 1998, 1075-1090.</p> <p>6. Korintija – Bosar na otoku Krku, primjer maloga grada Justinijanove epohe, <i>Zbornik Poreštine</i> (ur. Mario Baldini), Poreč 1999, 1-7.</p> <p>7. Kasnoantička utvrda na položaju crkvice sv. Jurja iznad Paga. Prilog istraživanju povijesti grada, <i>Zbornik grada Paga o 500-toj obljetnici grada</i> (ur. Šime Batović), Zadar 1999, 1-20.</p> <p>8. Der Untergang der Antike und deren Nachkebesformen in Südpannonien (Nordkroatien), <i>Slovenija in sosedne dežele med antiko in karolinško doba</i> (ur. Rajko Bratož), Ljubljana 2000/2001, 255-298.</p>

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Antropologija starohrvatskih groblja			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Mario Šlaus	1. Semestar: I.	
USTANOVA	Odjel za arheologiju HAZU, Zagreb		
STATUS KOLEGIJA		Izborni za druge studij. grupe	I.
<p>OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Studenti koji pohađaju kolegij biti upoznati s najnovijim rezultatima bioarheoloških analiza ranosrednjovjekovnih populacija s istočne obale Jadrana. Bioarheologija je znanstvena disciplina koja proučava ljudski osteološki materijal s arheoloških nalazišta u njegovom povijesno–kulturnom kontekstu. Riječ je o interdisciplinarnoj znanosti koja se razvila zbog zajedničke želje arheologa i antropologa da rekonstruiraju uvjete i kvalitetu života naših predaka. Studenti će upoznati kojim paleodemografskim metodama i analizama se služi kako bi se rekonstruirali demografski profili analiziranih populacija, kojim su bolestima bili izloženi stanovnici tih nalazišta, te koja je bila učestalost i distribucija trauma u analiziranim zajednicama. Posebna pozornost posvetiti će se kranimetrijskim analizama bioloških udaljenosti između različitih populacija.</p>			
<p>CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Cilj kolegija je upoznati studente s metodama koje se koriste za izračunavanje bioloških udaljenosti između arheoloških populacija, metodama koje se koriste u paleodemografskim istraživanjima i metodama koje se koriste u paleopatološkim istraživanjima. Primjenjujući ove metode na dostupnim arheološkim populacijama s istočne obale Jadrana, kao i na onim iz kontinentalne Hrvatske studenti će dobiti uvid u složen proces etnogeneze Hrvata, te rekonstruirati uvjete i kvalitetu života ranosrednjovjekovnih populacija na istočnoj obali Jadrana. Posebna pozornost bit će posvećena analizi zaraznih bolesti (lepre, tuberkuloze itd.) te analizi trauma u analiziranim zajednicama.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2	

TJEDANA PO SEMESTRU:		15	
Sati tjedno:	predavanja	2	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja	15	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			
predavanja			
NASTAVNA POMAGALA:			
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige
			internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:			
Odslušan kolrgij			
NAČIN POLAGANJA ISPITA:			
ispiti se ne polažu			
LITERATURA:			
Obvezna:			
M. ŠLAUS, Antropološka analiza kasnosrednjovjekovne populacije iz Danila Gornjeg kraj Šibenika, <i>ARR</i> 12, 1996, 343-364.			
M. ŠLAUS, Kranimetrijska analiza srednjovjekovnih populacija središnje Europe s posebnim osvrtom na položaj hrvatskih nalazišta, <i>SHP</i> 25, 1998, 81-107.			
M. ŠLAUS, Biocultural analysis of sex differences in mortality profiles and stress levels in the late Medieval population from Nova Raca, Croatia, <i>Am. J. Phys. Anthropol.</i> 111, 2000, 193-209.			
M. ŠLAUS, Kranimetrijska analiza srednjovjekovnih nalazišta središnje Europe: novi dokazi o ekspanziji hrvatskih populacija tijekom 10. do 13. stoljeća, <i>Opusc. archaeol.</i> 23/24, 2000, 273-284.			
M. VODANOVIĆ, H. BRKIĆ, M. ŠLAUS, Ž. DEMO, The frequency and distribution of caries in the mediaeval population of Bijelo Brdo in Croatia (10 th -11 th century), <i>Archives of Oral Biology</i> 50, 2005, 669-680.			
M. ŠLAUS, Ž. TOMIČIĆ, A. UGLEŠIĆ, R. JURIĆ, Craniometric relationships among medieval Central European populations: Implications for Croat migration and expansion, <i>Croatian Medical Journal</i> 45(4), 2004, 434-444.			
Preporuča se pročitati:			
M. ŠLAUS, Osteological evidence for perimortem trauma and occupational stress in two medieval skeletons from Croatia, <i>Coll. Antropol.</i> 18, 1994, 165-175.			
M. ŠLAUS, K. FILIPEC, Bioarchaeology of the medieval Đakovo cemetery: Archaeological and anthropological evidence for ethnic affiliation and migration, <i>Opusc. archaeol.</i> 22, 1998, 129-139.			
M. ŠLAUS, A PEĆINA-HRNČEVIĆ, G. JAKOVLJEVIĆ, Dental disease in the late medieval population from			

Nova Raša, Croatia, *Collegium Antropologicum* 21, 1997, 561-572.

M. ŠLAUS, D. ORLIĆ, M. PEĆINA, Osteochondroma in a skeleton from an 11th century Croatian cemetery. *Croatian Medical Journal* 41, 2000, 336-340.

M. ŠLAUS, D. KOLLMANN, S. NOVAK, M. NOVAK, Temporal trends in demographic profiles and stress levels in medieval (6th-13th century) population samples from continental Croatia, *Croatian Medical Journal* 43(5), 2002, 598-605.

UVJETI: UPISAN 8. SEMESTAR

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA: UPISANA 4 GODINA.

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

Osteological evidence for perimortem trauma and occupational stress in two medieval skeletons from Croatia, *Collegium Antropologicum* 18, 1994, 165-175.

Antropološka analiza kasnosrednjovjekovne populacije iz Danila Gornjeg kraj Šibenika. *ARR* 12, 1996, 343-364.

[M. Šlaus, A. Pećina-Hrnčević, G. Jakovljević], Dental disease in the late medieval population from Nova Raša, Croatia, *Collegium Antropologicum* 21, 1997, 561-572.

Kraniometrijska analiza srednjovjekovnih populacija središnje Europe s posebnim osvrtom na položaj hrvatskih nalazišta, *SHP* 25, 1998, 81-107.

[M. Šlaus, K. Filipec], Bioarchaeology of the medieval Đakovo cemetery: Archaeological and anthropological evidence for ethnic affiliation and migration, *Opusc. archaeol.* 22, 1998, 129-139.

Kraniometrijska analiza srednjovjekovnih nalazišta središnje Europe: novi dokazi o ekspanziji hrvatskih populacija tijekom 10. do 13. stoljeća, *Opusc. archaeol.* 23/24, 2000, 273-284.

[M. Šlaus, D. Orlić, M. Pećina], Osteochondroma in a skeleton from an 11th century Croatian cemetery. *Croatian Medical Journal* 41, 2000, 336-340.

Biocultural analysis of sex differences in mortality profiles and stress levels in the late Medieval population from Nova Raca, Croatia, *Am. J. Phys. Anthropol.* 111, 2000, 193-209.

[M. Šlaus, D. Kollmann, S. Novak, M. Novak], Temporal trends in demographic profiles and stress levels in medieval (6th-13th century) population samples from continental Croatia, *Croatian Medical Journal* 43(5), 2002, 598-605.

[M. Šlaus, Ž. Tomičić, A. Uglešić, R. Jurić], Craniometric relationships among medieval Central European populations: Implications for Croat migration and expansion, *Croatian Medical Journal* 45(4), 2004, 434-444.

[M. Vodanović, H. Brkić, M. Šlaus, Ž. Demo], The frequency and distribution of caries in the mediaeval population of Bijelo Brdo in Croatia (10th-11th century), *Archives of Oral Biology* 50, 2005, 669-680.

1. godina

NAZIV KOLEGIJA: Rani eneolitik istočnog Jadrana

OPĆE OBAVIJESTI:

ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru				
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”				
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija			Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Brunislav Marijanović			1.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju			Semestar:	
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe	II.	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Kolegij daje specijalistički i znanstveni pregled ranog eneolitika na istočnoj jadranskoj obali, povijest njegovog istraživanja, razvoj i sadržaj kulture, periodizaciju i kronologiju, povezanost s općim povijesnim procesima, kulturološki položaj u širim prostornim okvirima, te regionalne razvojne posebnosti uvjetovane odnosima autohtonih i vanjskih čimbenika koji sudjeluju u tvorbi pojedinih oblika materijalne kulture i dr.</p>					
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Kolegij ima cilj temeljito osposobiti studenata za znanstveno proučavanje procesa eneolitizacije i formiranja eneolitika na istočnoj jadranskoj obali kao posebnog prapovijesnog razdoblja, utvrđivanje njegova položaja u širim prostornim okvirima jugoistočne Europe, te sagledavanje razvojnih i kulturoloških posebnosti u odnosu na eneolitičke pojave na susjednim područjima. Postavljeni cilj realizirat će se kroz predavanja, mentorski rad sa studentima i njihovo vlastito istraživanje kroz sljedeće tematske cjeline:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utvrđivanje stanja autohtonog kasnoneolitičkog substrata; - Uzročno-posljedična povezanost nestajanja neolitičkih i nastajanja eneolitičkih pojava; - Uzročno-posljedična povezanost nastajanja posebnih kulturnih manifestacija i procesa indoeuropeizacije; - Utvrđivanje stratigrafskih pokazatelja i polazišta za periodizaciju eneolitika; - Povijesna interpretacija 					
VODIČ:			Zimski semestar	Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:				2	
TJEDANA PO SEMESTRU:				15	
Sati tjedno:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				1
Ukupno sati:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				15
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja – mentorski rad	(seminari)				

NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan kolegij (i izrađen seminar)					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> • LITERATURA: <p>Praistorija jugoslavenskih zemalja III, Sarajevo, 1979.</p> <p>B. Čović, Velika gradina u Varvari, GZM XXXII, Sarajevo 1978.</p> <p>B. Marijanović, Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale, Zadar, 2000.</p> <p>B. Marijanović, Eneolitik i eneolitičke kulture u Bosni i Hercegovini, Mostar, 2003.</p> <p>B. Marijanović, Gudnja, višeslojno prapovijesno nalazište, Dubrovnik, 2005.</p> <p>B. Marijanović, Kasna hvarsko-lisičićka kultura u eneolitu, Godišnjak CBI XXIX/27, Sarajevo 1991.</p> <p>B. Marijanović, Neka pitanja eneolitika istočnog Jadrana, Diadora 14, Zadar 1992.</p> <p>B. Marijanović, Ravlića pećina (Peć Mlini), GZM 35/36, Sarajevo 1981.</p> <p>N. Petrić, Prehistorijske kulture Pelješca, Pelješki zbornik I, Zagreb, 1976.</p> <p>N. Petrić, Prilozi pretpovijesti Istre, JZ X, Pula – Rijeka, 1978</p> <p>N. Petrić, Uvod u prehistoriju dubrovačkog područja, VAMZ XIV, Zagreb 1981.</p> <p>A. Benac, Problem retardacija na prelazu iz neolitskog doba u doba metala u sjeverozapadnom Balkanu, Diadora 9, 1980., Zadar, 1980.</p> <p>A. Benac, La desintegration des cultures neolithiques et la formation de nouveaux groupes culturels dans les Balkans du nord-ouest, Godišnjak CBI XXI/19, Sarajevo 1983.</p> <p>B. Čečuk – D. Radić, Vela špilja – preliminarni rezultati dosadašnjih istraživanja, Arheološka istraživanja napodručju otoka Korčule o Lastova, Znanstveni skup HAD (Vela Luka, Korčula 18-20.4.1991.), Zagreb, 2001.</p> <p>B. Čečuk – D. Radić, Vela spila, višeslojno pretpovijesno nalazište – Vela Luka, otok Korčula; Vela Luka, 2005.</p> <p>S. Forenbaher, Vlaška peć kod Senja, OA, 11-12, Zagreb, 1987.</p> <p>M. Korkuti, Vendbanimi prehistorik i Trenit, Iliria 1, Tirana, 1971.</p> <p>M. Korkuti, Neolitikum und chalkolitikum in Albanien, Mainz, 1995.</p> <p>Č. Marković, Neolit Crne Gore, Beograd, 1985.</p> <p>F. Prendi, La civilisation préhistorique de Maliq, Studia Albanica III-1, Tirana, 1966.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija:			Registracija za ispit:		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> • REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <p><i>Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale, Zadar, 2000.</i></p> <p><i>Eneolitik i eneolitičke kulture u Bosni i Hercegovini, Mostar, 2003.</i></p> <p><i>Gudnja, višeslojno prapovijesno nalazište, Dubrovnik, 2005.</i></p>					

Kasna hvarsko-lisičićka kultura u eneolitu, *Godišnjak CBI XXIX/27*, Sarajevo 1991.

Neka pitanja eneolitika istočnog Jadrana, *Diadora* 14, Zadar 1992.

Ravlića pećina (Peć Mlini), *GZM* 35/36, Sarajevo 1981.

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Kult mrtvih na istočnom Jadranu u željezno doba			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Sineva Kukoč		1.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe
			Semestar: II.
<ul style="list-style-type: none">OPIS KOLEGIJA: Sintetiziraju se sve temeljne kategorije podataka i definiraju glavni problemi o kultu mrtvih kod Liburna; komparativno se obrađuju relevantne pojave kod Histra, Delmata, na južnom Jadranu, te kod Japoda (urne Punja i dr.), kroz željezno doba do rimskog vremena. Uz sažeto iznošenje liburnskog standardnog «grobnog repertoara» (grob: arhitektura, ritus, asocijacije priloga; groblje: njegova planimetrija, kronologija, značenja u kontekstu zajednice), želi se naglasiti uloga potencijalnih (funerarnih) simboličkih oblika (tragovi obreda, pojedini simboli), te izdvojiti neke teze za «definiciju» liburnske «funerarne ideologije». Zato se koristi i odabrana zapadnojadranska »grobn« arheološka građa, posebno ona «nadgrobn« (venetska, bolonjska, picenska, daunska, južnoitalska), sa svojim ikoničnim simbolima: stele i dr. Uključuju se i konkretne «slike» situlske umjetnosti. Također, koristi se i aplicira novootkriveni fundus podataka s iskapanja nadinske nekropole, kao dijela nadinskog arheološkog kompleksa, koji je reprezentativni uzorak «povijesti» od brončanog do rimskog doba na prostoru sjeverne Dalmacije.			
<ul style="list-style-type: none">CILJEVI KOLEGIJA: Cilj je studente upoznati s najnovijim spoznajama iz navedene teme i pripremiti ih za izradu kvalitetne disertacije.			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE			2
TJEDANA PO SEMESTRU			15
Sati tjedno:	predavanja		
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		1
Ukupno sati:	predavanja		
	seminari		

	vježbe				
	mentorski rad				15
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja – mentorski rad	(seminari)				
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
odslušan kolegij (i izrađen seminarski rad)					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>Š. BATOVIĆ, Sepultures de la peuplade illyrienne des Liburnes, <i>IA</i> 4, 1962.</p> <p>Š. BATOVIĆ, Dalmatska kultura željeznog doba, <i>RFFZd</i> 25(12), 1986.</p> <p>Š. BATOVIĆ, Liburnska grupa, <i>PJZ</i> V 1987.</p> <p>Š. BATOVIĆ, Osvrt na područje Dubrovnika u prapovijesti, <i>Izdanja HAD-a</i>, sv. 12, 1988.</p> <p>Š. BATOVIĆ, Konavle u prapovijesti, Konavoski zbornik 2, 1988.</p> <p>A. BENAC, Kult mrtvih na ilirskom području u praistorijsko doba, <i>Duhovna kultura Ilira</i> 1984.</p> <p>M. BLEČIĆ, Grobnik u željezno doba, <i>VAMZ</i> 3/37, 2002.</p> <p>M. BLEČIĆ, Kastav u posljednjem tisućljeću prije Krista, <i>VAMZ</i>, 3/35, 2000.</p> <p>Z. BRUSIĆ Z., Nekropola Gradine kod Dragišića, <i>RFFZd</i>, 38(25), 2000.</p> <p>J. CHAPMAN – R. SHIEL – Š. BATOVIĆ, The Changing Face of Dalmatia, <i>Archaeological and Ecological Studies in Mediterranean Landscape</i>, London, 1996</p> <p>S. ČAČE, Naselje i nekropola u u prostoru zajednice, <i>Domesti</i> 5, Rijeka.</p> <p>S. ČAČE, Nekropola u prostoru zajednice; <i>Materijali XX</i>, Beograd 1985.</p> <p>B. ČOVIĆ, Srednjedalmatinska grupa, <i>PJZ</i> V, 1987.</p> <p>D. GLOGOVIĆ, Prilozi poznavanju željeznog doba na sjevernom Jadranu, <i>Hrvatsko primorje i Kvarnerski otoci</i>, 1989.</p> <p>N. KLARIN, Prapovijesni grobovi na Asseriji, <i>Diadora</i> 20, 2001.</p> <p>S. KUKOČ, Prizori banketa u periadriatičkom svijetu u protopovijesti, <i>Diadora</i> 12/1990.</p> <p>S. KUKOČ, Simboli religijskog identiteta u japodskom kultu mrtvih, <i>RFFZd</i>, 29(16), 1990.</p> <p>S. KUKOČ, Simboličke strukture u japodskom funerarnom kultu, <i>RFFZd</i> 30(17), 1991.</p> <p>S. KUKOČ, Žrtva u japodskom kultu mrtvih, <i>RFFZd</i> 31(18), 1993.</p> <p>S. KUKOČ, Eros i Tanatos na stelama Daunije, <i>RFFZd</i>, 33(20), 1994.</p> <p>S. KUKOČ, Nadin, nekropola na SZ padini Gradine, <i>HAG</i> 2/2005.</p> <p>S. KUKOČ S. – Š. BATOVIĆ, Istraživanje grobnog humka iz željeznog doba iz Nadina, <i>Obavijesti HAD</i> 3/37, 2005.</p> <p>I. MAROVIĆ, Željeznodobni grobovi u Žaganj docu (o.Brač), <i>VAHD</i> 65-67, 1971.</p>					

I. MAROVIĆ – M. NIKOLANCI, Četiri groba iz nekropole u Vičoj Luci (o.Brač),pronađena 1908, <i>VAHD</i> 70-71, 1977.	
R. MATEJČIĆ, Zaštitno iskapanje nekropole na Gromačici kod Lopara na otoku Rabu, Diadora 4 1968.	
B. MARIJAN, Željezno doba na južnom jadranskom području (istočna Hercegovina, južna Dalmacija) <i>VAHD</i> 93/ 2000.	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija	Registracija za ispit
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <p>Simboli religijskog identiteta u japodskom kultu mrtvih, <i>RFFZd</i> 29 (16), 1990.</p> <p>Simboličke strukture u japodskom funerarnom kultu, <i>RFFZd</i> 30(17), 1991.</p> <p>Žrtva u japodskom kultu mrtvih, <i>RFFZd</i> 31(18), 1993.</p> <p>Eros i Tanatos na stelama Daunije, <i>RFFZd</i> 33 (20), 1994.</p> <p>Solarni aspekti Meduze Gorgone u helenizmu, <i>RFFZd</i> 35(22) 1997.</p> <p>Kontinuitet solarne simbolike kod Japoda, <i>RFFZd</i> 36(23), 1998.</p>	

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Simbolika u paleolitiku			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Ivor Karavanić		1.
USTANOVA	Sveučilište u Zagrebu – Filozofski fakultet		Semestar: II.
STATUS KOLEGIJA		Izborni Izborni za druge studij. grupe	
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: <p>Pregled najranijih nalaza neutilitarne namjene, teorije o pojavi simboličkog jezika; problematika kanibalizma; pojava duhovnosti prema arheološkim nalazima, razvoj i tumačenja paleolitičke umjetnosti.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: <p>Suvremene spoznaje o pojavi simbolike u ponašanju hominida, postanku jezika, prapočecima duhovnosti, te pojavi i razvoju apstraktne i figurativne umjetnosti u paleolitiku.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		
	vježbe		

	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja				15
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>Bednarik, R. G. 2003. A figurine from the African Acheulian. <i>Current Anthropology</i> 44(3), 405-413.</p> <p>Chase, P. G. & Dibble, H. L. 1987. Middle Paleolithic symbolism: A review of current evidence and interpretations. <i>Journal of Anthropological Archaeology</i> 6, 263-296.</p> <p>Clottes, J. & Lewis-Williams, D. D. 1988. <i>The Shamans of Prehistory: Trance and magic in the painted caves.</i> New York: Harry N. Abrams Inc.</p> <p>Conkey, M. W. 1987. New approaches in the search of meaning? A review of research in „Paleolithic Art“. <i>Journal of Field Archaeology</i> 14. str 413 – 430</p> <p>d'Errico, F., Villa, P., Pinto Llona, A. C. & Idarraga, R. 1998. A Middle Paleolithic origin of music? Using cave-bear bone accumulations to assess the Divje Babe I bone "flute". <i>Antiquity</i> 72, 65-79.</p> <p>d'Errico, F., Henshilwood, C., Lawson, G., Vanhaeren, M., Tillier, A.M., Soressi, M., Bresson, F., Maureille, B. Nowell, A., Lakarra, J., Backwell, L. & Julien, M. 2003. Archaeological evidence for the emergence of language, symbolism, and music – an alternative multidisciplinary perspective. <i>Journal of World Prehistory</i> 17(1), 1-70.</p> <p>d'Errico, F. 2003. The invisible frontier. A multiple species model for the Origin of behavioral modernity. <i>Evolutionary Anthropology</i> 12, 188-202</p> <p>Hovers, E., Ilani, S., Bar-Yosef, O. & Vandermeersch, B. 2003. An early case of color symbolism: ochre use by modern humans in Qafzeh cave. <i>Current Anthropology</i> 44(4), 491-522.</p> <p>Lindly, J. M. & Clark, G. A. 1990. Symbolism and modern human origins. <i>Current Anthropology</i> 31, 233-261.</p> <p>Mithen, S. J. 1988. Looking and learning? Upper paleolithic art and information gathering. <i>World Archaeology</i> 19(3). str. 297 – 327</p> <p>Riel-Salvatore, J. & Clark, G. A. 2001. Grave markers: Middle and early Upper Paleolithic burials and the use of chronotypology in contemporary paleolithic research. <i>Current Anthropology</i> 42(4), 449-479.</p> <p>Russell, M. D. 1987. Bone breakage in the Krapina hominid collection. <i>American Journal of Physical</i></p>					

Anthropology 72, 373-379.	
Russell, M. D. 1987b. Mortuary practices at the Krapina Neandertal Site. American Journal of Physical Anthropology 72, 381-397.	
Trinkaus, E. 1985. Cannibalism and burial at Krapina. Journal of Human Evolution 14, 203-216.	
Turk, I., Dirjec, J. & Kavur, B. 1997. Opis in razlaga nastanka domnevne koščene piščali. U: Moustérienska "koščena piščal" in druge najdbe iz Divjih bab I v Sloveniji (ur. I. Turk), str. 157-175. Opera Instituti archaeologici Sloveniae, 2. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU.	
White, T. D. 2001. Once were Cannibals. Scientific American 265(2):47-55.	
Preporuča se pročitati:	
Bar-Yosef, O., Vandermeersch, B., Arensburg, B., Belfer-Cohen, A., Goldberg, P., Laville, H., Meignen, L., Rak, Y., Speth, J., Tchernov, E. Tillier, A.M. & Weiner, S. 1992. The excavations at Kebara Cave, Mt Carmel. Current Anthropology 33, 497-550.	
Leroi-Gourhan, A. 1968. Religije prehistorije: paleolit. Zagreb: Naprijed	
Leroi-Gourhan, A. 1971. Préhistoire de l'art occidental. Pariz. Mazonod.	
Turk, I. & Dirjec, J. 1991. Krapinski kanibalizem, kult lobanj in pokopi: primerjalna tafonomska analiza fosilnih ostankov Homo sapiens neanderthalensis in Krapine (Hrvaška). Poročilo o raziskovanju paleolita, neolita in eneolita v Sloveniji 19, 131-144.	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija	Registracija za ispit
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> • REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <ol style="list-style-type: none"> 1. Gornjopaleolitičke kamene i koštane rukotvorine iz špilje Vindije, <i>Opuscula archaeologica</i> 17, 1994, 53-163 2. I. Karavanić, Začeci simbolike i religijskih obreda u prapovijesnih lovaca i skupljača, <i>Obnovljeni život</i> 50/1, 1995, 25-45. 3. [I. Janković, I. Karavanić, J. Balen], <i>Odiseja čovječanstva: razvoj čovjeka i materijalnih kultura starijeg kamenog doba</i>, Zagreb, 2005. 	

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Kontakti pretpovijesnih kultura brončanoga i željeznog doba istočnoga Jadrana s mediteranskim svijetom			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij "Arheologija istočnog Jadrana"		
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Boško Marijan	1.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe
			Semestar: II.

- **OPIS KOLEGIJA:**

Kolegij daje pregled kontakata područja istočnoga Jadrana s mediteranskim svijetom u pretpovijesti, od brončanoga do mlađega željeznog doba.

- **CILJEVI KOLEGIJA:**

Cilj kolegija je upoznati studente o odnosima pretpovijesnih kultura istočnoga Jadrana sa sredozemnim grčko-italskim svijetom. Premda su veze istočnoga Jadrana s egejskim ili apeninskim prostorom zajamčene i u ranijim razdobljima, po ostacima materijalne kulture o značajnijim odnosima moguće je govoriti od kasnoga brončanog, a osobito u protopovijesno doba tijekom 5. i 4. stoljeća kada su stvoreni uvjeti za sve dublje i svestranije uključivanje istočnojadranske obale u mediteranski civilizacijski krug. Taj je proces dovršen koncem 4. i u 3. stoljeću kada u nekim dijelovima istočnojadranske obale (srednjodalmatinska obala i otoci, južnodalmatinsko područje s istočnom Hercegovinom) bilježimo gotovo sve važnije tekovine i domete grčkohelenističke kulture, od urbanizacije i graditeljstva, obrtništva i luksuzne robe do poznavanja grčkoga pisma i jezika te, napokon, i upotrebe novca, možda i štovanja nekih božanstava grčkoga Panteona (“*doba ilirskog helenizma*”).

VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			
Predavanja			
NASTAVNA POMAGALA:			
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige
			internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:			
Odslušan kolegij			
NAČIN POLAGANJA ISPITA:			

- **LITERATURA:**

Obvezna:

Š. BATOVIĆ, Le relazioni culturali tra le sponde adriatiche nell'età del ferro. – U: *Jadranska obala u protohistoriji*, 11-93, Zagreb 1976.

Š. BATOVIĆ, Contribution aux études de la céramique corinthienne sur la côte orientale de l' Adriatique. - *VAHD* 77, 37-62, Split 1984.

- R. L. BEAUMONT, Greek influence in the Adriatic Sea Before the Fourth Century B. C. - *JHS* 56, London 1936, 159-204.
- A. BENAC, Iliri u Apuliji. - *Godišnjak CBI* 26/24, 43-67, Sarajevo 1988.
- L. BRACCESI, *Grecita adriatica*, Pàtron, Bologna 1977.
- N. CAMBI et al. (ur.), Grčki utjecaj na istočnoj obali Jadrana. – *Zbornik radova međunarodnoga simpozija u Splitu 1998.*, Split 2002.
- B. GABRIČEVIĆ, Naron a i Grci. – *Izdanja HAD* 5, Zagreb 1980, 161-167.
- Z. MARIĆ, Arheološka istraživanja ilirskog grada Daorska na Gradini u Ošanićima kod Stoca od 1967. do 1972. godine. - *GZM(A)* 30-31, Sarajevo 1977, 5-99.
- Z. MARIĆ – J. SAKELERAKIS, Zwei Fragmente mykenischer Keramik von Debelo brdo in Sarajevo. – *Germania* 53, Berlin 1975.
- M. NIKOLANCI, Contacts greco-illyriens sur la côte est de l'Adriatique. - *AI* 5, Beograd 1964, 49-60.
- R. VASIĆ, Prilog proučavanju grčkog oružja u Jugoslaviji. - *Godišnjak CBI* 20/18, 5-25, Sarajevo 1982.
- R. VASIĆ, Etruska koštana kutija iz jugozapadne Srbije i problem kasnoarhajskog importa na centralnom alkanu. - *AV* 43, 53-66, Ljubljana 1992
- Preporuča se pročitati:**
- Š. BATOVIĆ, L'eta del bronzo recente sulla costa orientale dell'Adriatico. - *Godišnjak CBI* 18/16, 21-62, Sarajevo 1980.
- Š. BATOVIĆ, Osvrt na područje Dubrovnika u prapovijesti. - *Izdanja HAD* 12, 51-77, Zagreb 1988.
- A. BENAC, Širenje neolitskih i eneolitskih kultura dolinom Neretve. – *Izdanja HAD* 5, 15-22, Split 1980.
- F. BENOÎT, Les courants de civilisation en Méditerranée occidentale à l'époque préromaine. - *RStLig* 30/1-4, 110-114, 1964.
- B. BOULOUMIÉ, Remarques sur la diffusion d'objets grecs et étrusques en Europe Centrale et Nor-occidentale. - *Savaria* 16, 181-192, 1983.
- N. CAMBI, Antička Naron a – urbanistička topografija i kulturni profil grada. - *Izdanja HAD* 5, Zagreb 1980, 127-153.
- N. CAMBI, Arheološki pogled na probleme istraživanja, konzervacije, rekonstrukcije i prezentacije ilirskog naselja na Ošanićima. - *RFFZd* 32, Zadar 1993, 37-60.
- S. ČAČE, Rim, Prilozi raspravi o osnivanju grčkih naseobina na Jadranu u 4. st. pr. Kr. - *RFZd* 33, Zadar 1994, 33-54.
- B. GABRIČEVIĆ, Pristupna razmatranja o urbanizmu grčkih naseobina na istočnoj obali Jadrana. – *VAHD* 68, Split 1973, 147-167.
- S. GOLDSTEIN, *Pre-Roman and Early Roman Glass in The Corning Museum of Glass*, The Corning Museum of Glass, New York 1979.
- P. JACOBSTHAL, *Greek Pins*. – Oxford 1956.
- R. KATIČIĆ, Antenor na Jadranu. - *Godišnjak CBI* 26/24, 5-22, Sarajevo 1988.
- R. KATIČIĆ, Diomed na Jadranu. - *Godišnjak CBI* 27/25, 39-78, Sarajevo 1989.
- P. LISIČAR, Prilozi poznavanju Epitaura. - *RFFZd* 4, 25-44, Zadar 1966.
- P. LISIČAR, Cenni sulla ceramica antica. - *AI* 14, 3-27, Beograd 1973.
- M. JURIŠIĆ, *Ancient Shipwrecks of the Adriatic*. – BAR International Series 828, London 2000.

- Z. MARIĆ, Arheološka istraživanja na Gradini u Ošanićima kod Stoca 1963. godine. - *GZM(A)* 27-28, Sarajevo 1973, 173-235.
- Z. MARIĆ, Daorsi. Ime, teritorija i etnička pripadnost plemena Daorsi. - *Godišnjak CBI* 10/8, Sarajevo 1973, 109-137.
- Z. MARIĆ, Ošanići-centar Daorsa, kulturno-historijske značajke. – U: *Jadranska obala u protohistoriji*, Zagreb 1976, 247-254.
- Z. MARIĆ, Depo pronađen u ilirskom gradu Daors..u (2. st. pr. n. e.). - *GZM(A)* 33, Sarajevo 1979, 23-113.
- B. MARIJAN, Sjeveroistočna vrata u megalitskom zidu na Gradini u Ošanićima kod Stoca. - *Diadora* 18-19, Zadar 1997, 19-46.
- B. MARIJAN, Nasebinski obrambeni sustavi helenističkog doba u stolačkom kraju. - *Humski zbornik* IV, Zagreb-Stolac 1999, 73-91.
- J. MLADIN, Brončane posude i šljemovi iz Istre. - *Diadora* 7, 35-127, Zadar 1974.
- J. MLADIN, Sitna prapovijesna plastika u Arheološkom muzeju Istre u Puli. - *Diadora* 9, 165-196, Zadar 1980.
- G. NOVAK, Questiones Epidauritanae. - *Radovi JAZU* 339, 97-121, Zagreb 1965.
- M. PAROVIĆ-PEŠIKAN, Les Illyriens aux contact des Grecs. - *AI* 5, 61-80, Beograd 1964.
- M. PAROVIĆ-PEŠIKAN, Grčka mahajra i problem krivih mačeva. - *Godišnjak CBI* 20/8, 25-51, Sarajevo 1982.
- M. PAROVIĆ-PEŠIKAN, Grčko-italske i helenističke vaze iz Zemaljskog muzeja u Sarajevu. - *GZM(A)* 40/41, 39-60, Sarajevo 1986.
- M. PAROVIĆ-PEŠIKAN, Ojnohoa iz Atenice i grupa kljunastih krčaga u unutrašnjosti Balkana. - *Starinar* 39, 35-59, Beograd 1988.
- N. PETRIĆ, Prilozi poznavanju apulske geometrijske keramike na istočnom Jadranu. - *Diadora* 9, 197-203, Zadar 1980.
- F. PRENDI – K. ZHEKU, La ville illyrienne de Lissus, son origine et son systeme de fortifications. - *Iliria* 2, Tirana 1972, 239-268.
- P. SELEM, Aspekti teatralizacije u kultu Kybele i Attisa, *Antički teatar na tlu Jugoslavije*, Novi Sad 1981, 187-195.
- M. SUIĆ, Autohtoni elementi u urbanizmu antičkih gradova našeg Primorja. - *Godišnjak CBI* 3/1, Sarajevo 1965, 163-178.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

Grobni prilozi iz Graca kod Neuma, *GZM* 42/43, Sarajevo 1988.

Protohistorijski nalazi s Gradine u Prenju, *GZM* 42/43, Sarajevo 1988.

Novija arheološka istraživanja na Gradini u Ošanićima, *Slovo Gorčina*, Stolac 1990.

Sjeveroistočna vrata u megalitskom zidu na Gradini u Ošanićima, *Diadora* 18-19, Zadar 1997.

Nasebinski obrambeni sustavi helenističkog doba u stolačkom kraju, *Humski zbornik* IV, Zagreb-Stolac 1999, 73-91.

Gradina u Ošanićima (nasebinski okviri i problemi arheoloških istraživanja), *Hercegovina* 6-7 (14-15), Mostar

2000/2001, 7-29.

Željezno doba na južnojadranskom području (istočna Hercegovina, južna Dalmacija). - *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 93, Split 2001, 7-221.

Sjeveroistočna vrata na megalitskom zidu na Gradini u Ošanićima kod Stoca. - *GZM* 46(1991), Sarajevo 2005, 87-112.

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Karakteristike kršćanskog urbanizma i arhitekture			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Nenad Cambi, akademik	1.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru – Odjel za arheologiju		Semestar: II.
STATUS KOLEGIJA		Izborni	
<ul style="list-style-type: none">OPIS KOLEGIJA: Urbanizam kasne antike, osobito u doba razvitka kršćanstva poprima neke nove karakteristike koje su u skladu s novim vremenom i novim potrebama. Kolegij će se zasnivati na proučavanjima pojava u Dalmaciji i Istri i njihovom odnosu s ostalim dijelovima svijeta prvenstveno Italijom, Malm Azijom i Sjevernom Afrikom. Namjesto starih središta grada u kasnoj antici, javljaju se nova, uglavnom smještena oko katedrala i biskupskih rezidencija te župnih crkava. Raniji raspored ulica postupno gubi svoj smisao. Ipak održavaju se i stare potrebe. Nove potrebe iskazuju se posebice u razvitku obrambene tehnike, gradskih fortifikacija i njihovih sastavnih elemenata (gradska vrata, kule i dr.). U kasnoj antici razvijaju se i novi oblici i vrste arhitekture (bazilike, crkve, groblja i grobljanske crkve, reprezentativne palače i sl.) u skladu s naraslim potrebama kršćanstva kao religije koja postupno zahvaća sve veći postotak pučstva. Osim gradskih fenomena u okvirima ovoga kolegija obrađivat će se i pitanja povezana s razvitkom gospodarskih i ladanjskih objekata poput reprezentativnih villa, kao što su objekti poput Dioklecijanove palače, Mogorjela ili pak objekata na Mljetu. Važna pažnja posvetit će se i pitanjima kastrizacije, tj. povratka naselja na uzvisine i fortificiranje te stvaranje kontrolnih točaka uz komunikacije bilo na moru ili uz komunikacije. Kolegij će sadržavati veći broj zasebnih tema.			
<ul style="list-style-type: none">CILJEVI KOLEGIJA: Upoznati studente s temom kolegija i svime što se želi pokazati. Posebno će se ukazivati na neophodnost uspješnog terenskog zapažanja i raspoznavanja zakonitoski dijakronijskog razvoja urbanogenih faktora. Ostvarenje ciljeva odvijat će se putem predavanja, vježbi i drugih vidova prenošenja znanja.			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15

Sati tjedno:	predavanja			1
	seminari			
	vježbe			
	mentorski rad			
Ukupno sati:	predavanja			15
	seminari			
	vježbe			
	mentorski rad			
Ukupan broj dana terenske nastave:				
NASTAVNE METODE:				
predavanja				terenska nastava
NASTAVNA POMAGALA:				
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:				
Odslušan ispit				
NAČIN POLAGANJA ISPITA:				
ispit se ne polaže				
<ul style="list-style-type: none"> • LITERATURA: Obvezna: <i>Abitare in città. La Cisalpina tra impero e medioevo. Leben in der Stadt. Oberitalien zwischen römischer Kaiserzeit und Mittelalter (herausg. M. Heinzelmann und J. Ortali), Wiesbaden 2004.</i> <i>Antička Salona</i>, Split 1991. (ur. N. Cambi). Đ. BASLER, <i>Spätantike und frühchristliche Architektur in Bosnien und der Herzegowina</i>, Wien 1993. J. BELAMARIĆ, R. BUŽANČIĆ, D. DOMANČIĆ, J. JELIČIĆ-RADONIĆ, V. KOVAČIĆ, <i>Ranokršćanski spomenici otoka Brača</i>, Split 1994. B. BRENNK, <i>Die Christianisierung der spätrömischen Welt, [Stadt, Land, Haus und Kloster in frühchristlichen Welt]</i>, Wiesbaden 2003. N. CAMBI, <i>Antika, [Povijest umjetnosti u Hrvatskoj]</i>, Zagreb 2002. <i>Die spätantike Stadt und ihre Christianisierung. Symposium vom 14. bis 16. Februar 2000 in Halle/Saale (herausg. G. Brands und H.G. Severin)</i>, Wiesbaden 2003. E. DYGGVE, <i>History of Salonitan Christianity</i>, Oslo 1951. E. DYGGVE-H. VETTERS, <i>Mogorjelo. Ein spätantiker Hrensitz im römischen Dalmatien</i>, Wien-Graz-Köln 1966. I. GOLDSTEIN, <i>Bizant na Jadranu</i>, Zagreb 1992. H. VON HESBERG, <i>Römische Baukunst</i>, München 2005. J. JELIČIĆ-RADONIĆ et al., <i>Gata: Crkva Justinijanova doba</i>, Split 1994. J. JELIČIĆ-RADONIĆ, <i>Ranokršćanske dvojne crkve u Starom Gradu na Hvaru</i>, Split 1994. F. KOLB, <i>Rom. Die Geschichte der Stadt in der Antike</i>, München 1995. R. KRAUTHEIMER, <i>Early Christian and Byzantine Architecture</i>, Harmondsworth 1975. W. KUHOFF, <i>Zwei Altersresidenzen römischer Kaiser: Aspalathos und Romuliana, Humanitas zur antiken</i> 				

Kulturgeschichte: Festschrift Günter Gottlieb, München 2001. 149-189.

X. LAFON, *Villa Marittima*, Rome 2001.

G.A. MANSUELLI, *Le ville del mondo romano*, Milano 1958.

G.A. MANSUELLI, *Architettura e città*, Bologna 1970.

T. MARASOVIĆ, *Dioklecijanova palača u Splitu*, Zagreb-Split 1994.

R. MATIJAŠIĆ, *Le ville rustiche istriane (bilancio storico-archeologico)*, „*Abitare in Cisalpina*“, [=*Antichità Altoadriatiche 693*], Trieste 2001., 693-711.

A. MC KAY, *Houses, villas, and palaces in the Roman World*, London 1975.

I. PETRICIOLI, *Dva tisućljeća zadarskog urbanizma*, *Urbs* 1958., 65-71.

Salona II. Ecclesiae Dalmatiae, Rome-Split 1995.

M. SANADER, *Antički gradovi u Hrvatskoj*, Zagreb 2001.

M. SUIĆ, *Bizantski limes na istočnoj obali Jadrana*, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 35, 1995., 133-145.

M. SUIĆ, *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb 2003.²

P. VEŽIĆ, *Zadar na pragu kršćanstva*, *Diadora* 15, 1993., 29-54

Preporuča se pročitati:

I. BALDINI LIPPOLIS, *La Domus tardoantica forme e rappresentazioni dello spazio domestico nelle città del Mediterraneo*, Bologna 2001.

P. MILOŠEVIĆ, *Arheologija i istorija Sirmijuma*, Novi Sad 2001.

Roman Imperial Towns and Palaces in Serbia, Sirmium, Romuliana, Naissus, Belgrade 1993.

Salona III, Établissement préromain, nécropole et basilique paléochrétienne. Recherches archéologiques franco-croates, Rome-Split 2000.

Sirmium. Grad careva i mučenika (sabrani radovi o arheologiji i istoriji Sirmijuma), Sremska Mitrovica 2003.

The Age of Tetrarchs. A Symposium Held from the 4th to the 9th October 1993, Belgrade 1995. (ed. D. Srejić)

M. TOMOVIĆ i dr., *Šarkamen (Eastern Serbia). A Tetrarchic Imperial Palace*, Belgrade 2005.

J.B. WARD PERKINS, *Roman Imperial Architecture*, Harmondsworth 1981 (rep.)

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija:

Registracija za ispit:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ (IZBOR):

1. Unpublished Excavations and Finds of Early Christian Period in Yugoslavia, *Atti del IX Congresso Internazionale di Archeologia Cristiana II*, Roma 1978.

2. E. Dyggve, *Izabrani spisi*, [edd. N. Cambi – T. Marasović, izbor najvažnijih radova, predgovor, komentar, literatura], Split 1989.

3. *Antička Salona*, [ed. N. Cambi], (izbor najvažnijih radova, predgovor, komentar, literatura), Split 1991.

4. *L'Âge de Justinien en Dalmatie et en Istrie*, *Radovi XIII. međunarodnog kongresa za starokršćansku arheologiju* [edd. Cambi, Nenad ; Marin Emilio], Split – Roma 1998, 933-958.

5. [N. Cambi, A. Gamulin, S. Tonković], *Starokršćanska bazilika u Zmijavcima*, Split-Zmijavci 1999.

6. Područje šibenske biskupije u starokršćansko doba, *Sedam stoljeća šibenske biskupije. Zbornik radova sa znanstvenog skupa "Šibenska biskupija od 1298. do 1998."*, *Šibenik 22. do 26. rujna 1998.*, Šibenik 2001, 9-21.

7. O "bazilici bez krova" u episkopalnom kompleksu u Saloni, *Zbornik Tomislava Marasovića*, Split 2002.
8. *Antika*, [Povijest umjetnosti u Hrvatskoj], Zagreb 2002.
9. *Urbanistica e architettura del IV sec. A.C. ad oriente dell' Adriatico, Sicilia dei due Dionisí. Atti della settimana di studio, Agrigento 2*, Roma 2002, 47-75.

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Teritoriji zajednica u rimskoj provinciji Dalmaciji			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij "Arheologija istočnog Jadrana"		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Željko Miletić		1.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		Semestar: II.
STATUS KOLEGIJA		Izborni Izborni za druge studij. grupe	
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: Zemljišno-vlasnički odnosi i teritorijalno organiziranje zajednica na istočnoj jadranskoj obali u predrimsko doba. Zadržavanje zatečenog stanja i primjena kviritskog prava nakon dolaska Rimljana. Gromatička podjela prostora, limitacija agera municipija, centurijacija kolonija. Razgraničenja, postavljanje terminacijskih natpisa, izrada formae. Municipalizacija provincije i promjene u zemljišnim odnosima. Unutrašnja podjela gradskih teritorija, <i>pagi</i> i <i>vici</i>. Odnos selo – grad. Instalacije u teritoriju (vojni logori, ceste, mostovi, luke, akvedukti, vile, mlinovi, amfiteatri, svetišta, nekropole) koje snažno mijenjaju zatečeni prapovijesni krajobraz. 			
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: Cilj kolegija je upoznati studente sa složenim rimskim sustavom zemljišnih odnosa i razrađenom kategorizacijom statusa posjeda i teritorija. Upozoriti na snažnu interakcija municipalizacije i romanizacije s uvođenjem rimskih posjedovnih odnosa, stupnjevanjem pravnog statusa i tehnika podjele zemljišta. 			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja		15

	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					2
NASTAVNE METODE:					
predavanja					terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>I. BOJANOVSKI, <i>Dolabelin sistem cesta u rimskoj provinciji Dalmaciji</i>, Sarajevo, 1974.</p> <p>N. CAMBI, 2001 – I porti della Dalmazia, <i>Strutture portuali e rotte marittime nell'Adriatico di età Romana</i>, [=Antichità Altoadriatiche XLVI], Trieste – Roma, 137-160.</p> <p>R. CHEVALIER, Cité et territoire. Solutions aux problemes de l'organisation de l'espace. Problematique 1948-1973, <i>Aufstieg und Niedergang der römischen Welt</i>, II,1, Berlin – New-York.</p> <p>B. GABRIČEVIĆ, Dvije ilirske općine s područja Vrlike, <i>Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i>, 55, Split, 1953</p> <p>B. ILAKOVAC, 1982 - <i>Rimski akvedukti na području sjeverne Dalmacije</i>, Zagreb.</p> <p>LAFFI, U., 1998 – L'ager compascuus, <i>Revue des études anciennes</i>, 100, 533-554.</p> <p>LEVEAU, P., 1993, - Territorium urbis. Le territoire de la cité romaine et ses divisions: du vocabulaire aux réalités administratives, <i>Revue des études anciennes</i>, 95, 3-4, Bordeaux, 459-471.</p> <p>Ž. MILETIĆ, Territorium Asseriae, <i>Histria Antiqua</i>, 11, Pula 2003, 409-416.</p> <p>J. RICH, A. WALLACE-HADRILL 1991, <i>City and Country in the Ancient World</i>, Leicester-Nottingham Studies in Ancient Society, Volume 2, London and New York 1991., 1-305.</p> <p>M. SUIĆ, <i>Antički grad na istočnom Jadranu</i>, Zagreb, 1976.</p> <p>SUIĆ, M., 1955 - Limitacija agera rimskih kolonija na istočnoj jadranskoj obali, <i>Zbornik Instituta za historijske nauke u Zadru</i>, 1, 1-36.</p> <p>WILKES, J. J., 1976 - The Boundary Stones in Roman Dalmatia, I. The Inscriptions, <i>Arheološki vestnik</i>, 25, Ljubljana, 258-271.</p> <p>M. ZANINOVIĆ 1967, Neki primjeri smještaja antičkih gospodarskih zgrada u obalno-otočkom području Dalmacije, "ARR", 4-5, 1967., 357-371.</p> <p>M. ZANINOVIĆ, Prata legionis u Kosovom polju kraj Knina s osvrtom na teritorij Tilurija, <i>Opuscula archaeologica</i>, 10, 1985, 63-79.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>I. BOJANOVSKI, <i>Bosna i Hercegovina u antičko doba</i>, Sarajevo, 1988.</p>					

- J. P. BRADFORD, *Ancient Landscape. Studies in Field Archaeology*, London, 1957.
- Ciudades antiguas del Mediterraneo* (ed. M. Mayer – I. Roda), Barcelona, 1998.
- S. ČAČE, Prilozi proučavanju političkog uređenja naroda sjeverozapadnog Ilirika, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 18(8), Zadar, 1979.
- M. GLAVIČIĆ, Civitas – municipium Lopsica, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 35(22), Zadar, 1997.
- A. G. McKAY 1984, Römische Hauser, Villen und Palaste, Luzern 1984., 1-257 (izvorno izdanje Villas and Pallaces of the Roman World, London 1975.)
- L. MARGETIĆ, O nekim pitanjima pravnog položaja liburnskih općina u doba Principata, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 38, Zadar, 1996.
- J. MEDINI, Ordines decurionum Liburniae, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 12(5), Zadar, 1974.
- Ž. MILETIĆ, 1993 b – Rimske ceste između Jadera, Burnuma i Salone, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 32(19), 117-150.
- L. MUMFORD, *Grad u historiji*, Zagreb, 1968.
- M. SUIĆ, Odnos grad-selo u antici na istočnoj obali, *Jugoslavenski istorijski časopis*, 3-4, 1973.
- A. TREVOR HODGE, *Roman Aqueducts & Water Supply*, London 2005³.
- F. VITTINGHOFF, Zur römischen Municipalrieserung des lateinischen Donau-Balkanraumes. Methodische Bemerkungen, ANRW, II.6, Berlin – New York 1977, 3-51.
- J. J. WILKES, *Dalmatia*, London 1969.
- M. ZANINOVIĆ, Ilirsko pleme Delmati. I. Politička povijest i teritorijalna rasprostranjenost, *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja*, 4 (2), Sarajevo, 1966.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

- Rimska cestovna mreža između Arauzone i Tragurija, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 31(18), 1991/92, Zadar, 1993, 63-88.
- Rimske ceste između Jadera, Burnuma i Salone, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 32(19), 1992/93, Zadar, 1993, 117-150.
- Rimske ceste na Hilejskom poluotoku, *Povid*, Šibenik - Primošten, 1997, 170-180.
- Territorium Asseriae, *Histria Antiqua*, 11, Pula 2003, 409-416.
- O rimskim cestama na aserijatskom području, *Asseria 2*, Zadar 2004, 7-21.
- [Nenad Cambi – Miroslav Glavičić – Dražen Maršić – Željko Miletić – Joško Zaninović], *Amfiteatar u Burnumu. Stanje istraživanja 2003. – 2005.*, Drniš – Šibenik – Zadar: Nacionalni park Krka, 2006.
- Tragovi rimskih cesta na području župa Konjevrate i Mirlović Zagora, *Konjevrate i Mirlović Zagora – župe šibenske biskupije*, Zagreb 2005, str. 103-110.

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Ius Latii i epigrafika			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK/SURADNIK	Doc. dr. sc. Anamarija Kurilić	1.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru – Odjel za povijest		Semestar: II.
STATUS KOLEGIJA		Izborni Izborni za druge studij. grupe	
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: Predavanjima se studenti upoznaju s ustanovom latinskog prava, i to prvenstveno onim njenim oblicima koji su zastupljeni tijekom ranog carskog razdoblja. Studente se upoznaje s izvorima za poznavanje funkcioniranja latinskog prava, pri čemu se nastava usredotočuje na epigrafske izvore, prvenstveno municipalne (i/ili kolonijske) statute (<i>lex municipalis/coloniae</i>), a zatim i na natpise koje su postavile privatne osobe (nadgrobni, počasni, ...). Osobita se pozornost posvećuje mogućnostima i dosezima epigrafike za identifikaciju latinskog statusa pojedinaca i/ili naselja, kao i za upoznavanje građansko-pravnih statusa domorodačkog stanovništva i naselja hrvatskog prostora u antici, te načina njihova stjecanja latinskog i rimskog građanskog prava. Studenti će k tome biti aktivno uključeni u znanstveno-istraživački proces tako što će samostalno analizirati odabrane primjere različitih epigrafskih spomenika i istražiti do kakvih sve zaključaka mogu dovesti njihove analize. 			
<ul style="list-style-type: none"> • CILJEVI PREDMETA: - upoznati studente s institucijom latinskog prava i značenjem te institucije za proces romanizacije; - pružiti uvid studentima u vrste građansko-pravnih statusa osoba i zajednica u ranorimskom razdoblju i upoznati ih s vrijednostima (ali i ograničenjima) epigrafike kao izvora za njihovo poznavanje; - upoznati studente s vrijednostima antroponimijske epigrafske građe za upoznavanje građansko-pravnih statusa pojedinaca; - osposobiti studente za samostalnu analizu, interpretaciju i znanstveno vrednovanje podataka s natpisa o građansko-pravnim statusima pojedinaca i zajednica. 			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2

TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			2
NASTAVNE METODE:			
Predavanja			
NASTAVNA POMAGALA:			
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige
			internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA			
odslušan kolegij			
NAČIN POLAGANJA ISPITA:			
ispit se ne polaže			
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna: G. ALFÖLDY, <i>Le droit de cité et la nomenclature</i>, <i>Latomus</i>, 1966., J. GONZÁLES, <i>The Lex Irnitana: a New Copy of the Flavian Municipal Law</i>, <i>JRS</i>, 76, 1986., 147-243. A. KURILIĆ, <i>Nadgrobnni spomenik obitelji Queresii iz Varvarije</i>, <i>RFFZd</i>, 31(18), 1991-92 (1993), 89-96. A. KURILIĆ, <i>Pučanstvo Liburnije od 1. do 3. st. po Kristu: antroponimija, društvena struktura, etničke promjene, gospodarske uloge</i>, (disertacija- rukopis), Zadar, 1999., poglavlja 3.3., 3.3.1., 3.3.3., 3.4. i 3.5. P. LÓPEZ BARJA DE QUIROGA, <i>Junian Latin: status and number</i>, <i>Athenaeum</i>, 86/1, 1998, 133-163. L.MARGETIĆ, <i>Plinio e le comunità della Liburnia</i>, <i>Atti CRSR</i>, 35, 1979., 299-339. L. MARGETIĆ, <i>O nekim pitanjima pravnog položaja liburnskih općina u doba Principata</i>, <i>RZHAZUZd</i>, 38, 1996., 1-12. L. MARGETIĆ, <i>Andautonia (preteča Zagreba) u svjetlu lex Irnitana</i>, <i>Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu</i>, 59 /5, 1999, 557-581. A. ROMAC, <i>Rimsko pravo</i>, Zagreb, 1981. (odabrani dijelovi) A. N. SHERWIN-WHITE, <i>The Roman Citizenship</i> (ed. 1., 1939., ili ed. 2., 1973.) (odabrana poglavlja). Odabrana poglavlja iz rimskih pravnih izvora (prije svega Gaj, Paulus i Justinijan)</p> <p>Dopunska: M. GLAVIČIĆ, <i>Gradski dužnosnici na natpisima obalnog područja rimske provincije Dalmacije</i>, (disertacija - rukopis), Zadar, 2001. (odabrana poglavlja). L. MARGETIĆ, <i>O municipiju Andautonia</i>, <i>Rad HAZU, Razred za društvene znanosti</i>, Knj. 37 (= knj. 478),</p>			

1999, 5-24.

D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, *Iliri i antički svijet*, Split, 1989. (odabrani članci: Onomastička pitanja s teritorija ilirskih Delmata; "Princeps municipi Riditarum". Uz novi epigrafski nalaz u Danilu; Dissertationes Reditinae. Uz jedan neobjavljeni natpis iz Danila).

B. SALWAY, What's in a Name? A Survey of Roman Onomastic Practice from c. 700 B.C. to A.D. 700, *JRS*, 84, 1994., 124-145.

Epigrafska korpora (*CIL, ILS, ILug*, A. KURILIĆ, *Pučanstvo Liburnije od 1. do 3. st. po Kristu: antroponimija, društvena struktura, etničke promjene, gospodarske uloge*, (disertacija- rukopis), Zadar, 1999., sv. II-III)

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija: Da

Registracija za ispit:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **OPAŽANJA:**

Nastava će se izvoditi putem preglednih izlaganja teoretskih saznanja i postavki, te analizom karakterističnih epigrafskih spomenika. Nastava će se izvoditi u učionici i/ili kabinetu predmetne nastavnice, u muzejskim ustanovama (lapidariji) i na terenu (na arheološkim lokalitetima). Od didaktičkih pomagala koriste se grafoskop i LCD projektor, no, većina materijala će biti umnožena i podijeljena studentima. Ispit je usmeni, a na oblikovanje ocjene utječu još i kvaliteta samostalne analize zadane svakom pojedinom studentu i njihova ukupna angažiranost na nastavi.

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

Nadgrobnni spomenik obitelji Queresii iz Varvarije, *RFFZd*, 31(18), 1991-92 (1993), 89-96.

Pučanstvo Liburnije od 1. do 3. st. po Kristu: antroponimija, društvena struktura, etničke promjene, gospodarske uloge, (disertacija- rukopis), Zadar, 1999.

Nova monumentalna portretna stela iz Liburnije, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 32(19), Zadar, 1993.

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Seviri i augustali u rimskoj provinciji Dalmaciji			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Miroslav Glavičić		1.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe
			Semestar: II.
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: Kolegij <i>sexviri, Augustales, sexviri et Augustales, sexviri M. M.</i> i dr. <i>Ordo sexvirum (sexvirorum) Augustalium</i>. Analiza natpisne građe sa spomenom sevira i augustala u rimskoj provinciji Dalmaciji. Uloga članova sevirskih kolegija u javnom životu dalmatinskih kolonija (<i>Narona, Salona, Iader, Aequum, Epidaurum</i>) i municipija (<i>Senia, Aenona, Scardona, Risinium</i>) i djelovanje kolegija. Ispunjenje obveze sevirske službe, naronski <i>sexviri M. M.</i> Povlastice i iskazivanja javnih počasti najzaslužnijim sevirima i augustalima. Potomci sevira kao magistrati. 			
<ul style="list-style-type: none"> • CILJEVI KOLEGIJA: U najvažnijim gospodarskim središtima provincije bogati su pojedinci, kojima zbog nižeg (u principu libertinskog) podrijetla nisu bile dostupne magistrature, društvenu afirmaciju ostvarivali obnašanjem sevirske i augustalske službe. Oni su u dalmatinskim gradovima činili drugi stalež, a raspoloživa natpisna građa nudi brojne i zanimljive primjere društvenog uspona pojedinca, koji munificijencijama i ispunjenjem obveza sevirske i augustalske službe postaju ugledni članovi svoje zajednice, odnosno kao članovi svećeničkog kolegija "šestorice" aktivno sudjeluju u javnom životu grada. Cilj je kolegija upoznavanje studenata s ovom nedovoljno istraženom temom, čija razrada omogućava bolje razumijevanje kompleksne problematike gradskog života tijekom antike. 			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1

	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja				15
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan ispit					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>G. ALFÖLDY, <i>Bevölkerung und Gesellschaft in der römischen Provinz Dalmatien</i>, Budapest, 1965.</p> <p>G. ALFÖLDY, <i>Die Personennamen in der römischen Provinz Dalmatien</i>, Heidelberg, 1969.</p> <p>F. BULIĆ, Iscrizioni inedite i drugi članci objavljeni u <i>BASD</i>, 5 - 44, 1882 – 1921.</p> <p><i>CIL</i> III – <i>Corpus inscriptionum Latinarum</i>, sv. III, Berlin, 1873, Suppl., Berlin, 1902.</p> <p>M. CLAUSS, <i>Kaiser und Gott. Herrscherkult im römischen Reich</i>, München – Leipzig, 2001.</p> <p>E. DE RUGGIERO, Augustales, <i>Dizionario epigrafico di antichità romane</i>, I, 1961, 824-877.</p> <p>D. FISHWICK, The Imperial Cult in the Latin West. Studies in the Ruler Cult of the Western Provinces of the Roman Empire, Vol. III, <i>Provincial Cult, religions in the Graeco-Roman World</i>, Leiden – Boston – Köln, 2002.</p> <p>M. GLAVIČIĆ, <i>Gradski dužnosnici na natpisima obalnog područja rimske provincije Dalmacije</i>, disertacija, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 2002.</p> <p>M. GLAVIČIĆ, Naronski magistrati i drugi gradski uglednici, <i>Izdanja Hrvatskog arheološkog društva</i>, 22, Zagreb-Metković-Split, 2003, 221-232.</p> <p>K. A. GIUNIO, Carski kult u Zadru, <i>Histria Antiqua</i>, 13, 2005, 167-178.</p> <p>W. LAGHAMMER, <i>Die rechtliche und soziale Stellung der Magistratus municipales und der Decuriones</i>, Wiesbaden, 1973.</p> <p>E. MARIN – M. MAYER – G. PACI – I. RODÀ, <i>Corpus inscriptionum Naronitarum</i>, I (Erešova kula, Vid), Macerata - Split, 1999.</p> <p>J. MEDINI, Uloga oslobođenika u životu Narone, <i>Izdanja HAD</i>, 5, 1980, 195-206.</p> <p>J. NEUMANN, Augustales, <i>RE</i>, II/2, 1896, 2349-2361.</p> <p>M. SUIĆ, <i>Antički grad na istočnom Jadranu</i>, Zagreb, 1976.</p> <p>M. SUIĆ, <i>Zadar u starom vijeku</i>, Prošlost Zadra, 1, Zadar, 1981.</p>					

- A. ŠAŠEL – J. ŠAŠEL, Inscriptiones Latinae quae in Iugoslawia inter anos MCMXL et MCMLX repertae et editae sunt, *Situla*, 5, 1963.
- A. ŠAŠEL – J. ŠAŠEL, Inscriptiones Latinae quae in Iugoslawia inter anos MCMLX et MCMLXX repertae et editae sunt, *Situla*, 19, 1978.
- A. ŠAŠEL – J. ŠAŠEL, Inscriptiones Latinae quae in Iugoslawia inter anos MCMII et MCMXL repertae et editae sunt, *Situla*, 25, 1986.
- M. ŠAŠEL-KOS, Aspects of the sevirate and Augustalitas in the Northeeastern Adriatic Area, *Histria antiqua*, 5, 1999, 173-182.
- L. R. TAYLOR, *Augustales, Seviri Augustales and Seviri: A Chronological Study, Transactions and Proceedings of the American Philological Association*, 45, Philadelphia, 1914, 231-253.
- J. J. WILKES, *Dalmatia*, London, 1969.
- Dopunska:**
- G. ALFÖLDY, Augustalen- und Sevirkörperschaften in Pannonien, *AAntHung*, 6, 3-4, 1958, 433-459.
- G. ALFÖLDY, Die Sklaverei in Dalmatien zur Zeit des Prinzipats, *AAntHung*, 9, 1961, 121-150.
- G. ALFÖLDY, Caesarische und augusteische Kolonien in der Provinz Dalmatiensm *AAntHung.*, 10, 4, 1962, 357-366.
- N. CAMBI, Antička Naron, postanak i ravitak grada prema novijim arheološkim istraživanjima, *Materijali SADJ*, 15, X. kongres arheologa Jugoslavije, Prilep, 1976, 57-66.
- N. CAMBI, Antička Naron - urbanistička topografija i kulturni profil grada, *Izdanja HAD*, 5, 1980, 127-153.
- N. CAMBI, *Antička Salona* (Uvod i Pogovor), Književni krug, Split, 1991, 7-36, 445-497.
- N. CAMBI, Skupine carskih kipova u rimskoj provinciji Dalmaciji, *Histria Antiqua*, 4, Pula, 1998, 45-62.
- P. GARNSEY, Honorarium decurionatus, *Historia*, 20, 1971, 309-325.
- K. A. GIUNIO, Iader – svećenici grada živih u gradu mrtvih, *Histria Antiqua*, 8, 2002, 285-294.
- E. MARIN, *Cosecratio in forma Veneris u Augusteumu* u Naroni, *Dubrovnik*, 9/4, 1998, 39-48.
- E. MARIN, Naronitanski augusteum i arheološka istraživanja u Naroni 1988. – 2001., *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 22, Zagreb-Metković-Split, 2003, 11-50.
- J. MEDINI, Epigrafički podaci o munificijencijama i ostalim javnim gradnjama iz antičke Liburnije, *RFFZd*, 6(3), 1969, 45-74.
- J. MEDINI, Ordines decurionum Liburniae, *RFFZd*, 12(5), 1974, 27-57.
- Ž. MILETIĆ, Religijski život u Naroni, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 22, Zagreb-Metković-Split, 2003, 215-219.
- A. P. MIŠURA, *Colonia Romana Aequum Claudium (Čitluk)*, Graz - Vienne, 1921.
- G. NOVAK, Quaestiones Epidauritanae, *Rad JAZU*, 339, 1965, 97-121.
- A. STARAC, Oslobođenici u koloniji Juliji Poli, *OA*, 15, 1991, 91-107.
- M. ŠAŠEL-KOS, Private Munificence in Salona under the Principate, *VAHD*, 86, 1993, 201-214.
- M. ZANINOVIĆ, Područje Neretve kao vojni mostobran rimske antike, *Izdanja HAD*, 5, 1980, 173-180.
- Ovisno o temi određuju se i drugi relevantni članci hrvatskih i stranih arheologa objavljenih u domaćim i inozemnim arheološkim časopisima.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija:		Registracija za ispit:	
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:			
<ul style="list-style-type: none"> REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: 			
1. Natpisi antičke Senije, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru. Razdio povijesnih znanosti</i> , 33(20), Zadar, 1995, 55-82.			
2. <i>Gradski dužnosnici na natpisima obalnog područja rimske provincije Dalmacije</i> , disertacija, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 2002.			
3. Naronski magistrati i drugi gradski uglednici, <i>Izdanja Hrvatskog arheološkog društva</i> , 22, Zagreb-Metković-Split, 2003, 221-232.			
1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Portret na sepulkralnoj plastici istočne obale Jadrana			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Dražen Maršić		1.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru		Semestar: II.
STATUS KOLEGIJA		Izborni Izborni za druge studij. grupe	
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: 			
<p>Kolegij je posvećen nadgrobnom portretu, specifičnom i najvažnijem sadržaju svih vrsta rimske nadgrobne plastike. Sistematiziran je u tri dijela. U prvom se dijelu raspravlja o svim vrstama nadgrobnih spomenika na kojima se u većem ili manjem broju pojavljuje portret: stelama, tzv. liburnskim cipusima, arama, sarkofazima i ugradbenim (građevnim) reljefima, a razmatraju se i najpoznatiji primjerci portretne statuarne plastike (kipovi i biste / togati i palijate). Obrađuje se unutarnje i vanjsko ustrojstvo pojedinih tipova spomenika i mjesto koje u tom smislu zauzimaju portreti. Drugi se dio kolegija bavi svim oblicima prikaza nadgrobnog portreta - cijelom figurom, polufigurom, poprsjem, glavom. Definišu se razlikovne karakteristike svakog od oblika i odnos prema unutarnjem ustroju spomenika. Treći se dio kolegija bavi portretima u punom smislu riječi. Statistički se obrađuje zastupljenost pojedinih razdoblja u ukupnoj produkciji, obrađuju najvažniji tipovi muških i ženskih frizura, istražuje odnos prema službenoj portretistici i modi, transformacija stilskih i likovnih formi, gospodarska i socijalna pozadina portreta, itd.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: 			
Razvijanje specijaliziranog znanja o nadgrobnom portretu na istočnoj obali Jadrana kao preduvjetu za daljnje unapređenje metodologije samostalnoga znanstvenog rada.			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		

	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja				15
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>N. CAMBI, <i>Imago animi – antički portret u Hrvatskoj</i>, Split 2000.</p> <p>N. CAMBI, <i>Antika</i>, Zagreb 2002.</p> <p>N. CAMBI, <i>Kiparstvo rimske Dalmacije</i>, Split 2005.</p> <p>I. FADIĆ, Aserijatska skupina liburnskih nadgrobnih spomenika tzv. Liburnskih cipusa, <i>Diadora</i>, 12, 209-299.</p> <p>I. FADIĆ,</p> <p>M. KOLEGA, Rimski nadgrobni spomenici s figuralnim prikazom u Enoni, <i>Diadora</i>, 20, 2000, 121-155.</p> <p>D. MARŠIĆ, Ugradbeni nadgrobni reljefi Arbe, <i>Izdanja HAD-a</i>, (u tisku).</p> <p>D. MARŠIĆ, Izgubljeni salonitanski spomenici (I) - portretna stela obitelji <i>Pompeius, Adrias</i>, 11-14/2001-2004, Split 2005, 5-34.</p> <p>D. MARŠIĆ, Rimske portretne stele iz Muzeja grada Trogira, <i>Opuscula archaeologica</i>, 28, 2005, 111-146.</p> <p>Dopunska:</p> <p>N. CAMBI, Kiparstvo, <i>Longae Salonae</i>, I, Split 2002, 117-174.</p> <p>D. MARŠIĆ, <i>Portretne stele na obalnom području rimske provincije Dalmacije</i> (doktorska disertacija u rukopisu), Zadar 2002,</p> <p>D. MARŠIĆ, Nove aserijatske portretne stele, <i>Asseria</i>, 1, Zadar 2003, 157-183.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija:			Registracija za ispit:		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <p>Nekoliko bilješki o steli Svetonija Jonija (<i>CIL</i> 3, 6427, 10106), <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 38(25)/1999, Zadar 2000, 67-84.</p> <p>Fragment antičkog reljefa iz Baške Vode, <i>RFFZd</i>, 39(26)/2000, Zadar 2001, 37-48.</p>					

Nove aserijatske portretne stele, *Asseria*, 1, Zadar 2003, 157-183.

Rekompozicija dvodijelne nadgrobne stele iz Arheološkog muzeja u Splitu, *RFFZd*, 40(27)/2001, Zadar 2003, 65-76.

Izgubljeni salonitanski spomenici (I) – portretna stela obitelji Pompeius, *Adrias*, 11-14/2001-2004, Split 2005, 5-34.

Rimske portretne stele iz Muzeja grada Trogira, *Opuscula archaeologica*, 28, Zagreb 2005, 111-146.

Ugradbeni nadgrobni reljefi Arbe, *Izdanja HAD-a*, (u tisku).

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Predantičke i antičke luke na istočnoj obali Jadrana			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Zdenko Brusić		1.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru – Odjel za arheologiju		Semestar: II.
STATUS KOLEGIJA		Izborni Izborni za druge studij. Grupe	
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: Obraditi prirodne zaklonjene uvale na otocima i priobalju koje su u koleraciji s željeznodobnim naseljima (Gradinama). Nadalje obraditi položaje, način konstrukcije, nalaze unutar slojeva i veličinu pojedinih helenističkih i rimskih lučkih prostora. Obraditi veličine luka i konstrukciju operativnih obala u odnosu na pojedinu mikroregiju i na značaj pojedinog antičkog pristaništa s obzirom na njegovu stratešku važnost za plovidbu, promet s zaleđem ili kao pristanište lokalnog prometa. 			
<ul style="list-style-type: none"> • CILJEVI KOLEGIJA: Obraditi predantička (liburnska) pristaništa te helenističke i rimske lučke prostore kao značajne spomeničke cjeline i ključne točke jadranskog prometa u antici. 			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS – STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			2

NASTAVNE METODE:					
predavanja					terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
odslušan ispit					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> • LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>R. AYNER, Harbour Archaeology, <i>Proceedings of the First International Workshop on Ancient Mediterranean Harbours, Cesarea Maritima</i>, [BAR Int. Ser. 257], Oxford, 1985.</p> <p>S. A. KINGSLEY – K. RAVEH, <i>The Ancient Harbour and Anchorage at Dor, Israel</i>, [BAR International Series 626], Oxford 1996.</p> <p>B. ADAMSHECK, <i>Kenchreai, Eastern Port of Corinth, IV The Pottery</i>, Lieden 1979.</p> <p>D. VRSALOVIĆ, Neki primjeri gradnje antičkih lučkih objekata na podmorju istočnog Jadrana, <i>Godišnjak zaštite spomenika kulture</i>, 6-7, Zagreb 1981.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Antička luka u Polačama na Mljetu, <i>Izdanja HAD-a 12</i>, Zagreb 1988. 139-151.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Prehistorijski podmorski nalazi na području južne Liburnije, <i>Radovi Centra JAZU u Zadru</i> 24, 1977, 53-60.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Istraživanje antičke luke kod Nina, <i>Diadora</i> 4, Zadar 1968. 203-210.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Rezultati najnovijih istraživanja i vađenja starohrvatskih grobova na ulazu u ninsku luku, <i>Adriatica maritima</i> 2 (Centar JAZU u Zadru), 1978, 5-14.</p> <p>M. DOMJAN – Z. BRUSIĆ, Liburnian boats – their construction and form, [BAR International Series 276], Greenwich, 1985, 67-85.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>Z. BRUSIĆ, Resnik kod Kaštel Novog, Helenističko pristanište, <i>Arheološki pregled</i>, Ljubljana 1990, 117-119.</p> <p>Z. BRUSIĆ, Podmorska arheološka istraživanja starohrvatskih brodova na ulazu u ninsku luku, <i>Radovi Instituta Jazu u Zadru</i>, 16-17, 1969, 443-448.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija: Da					
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> • REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <ol style="list-style-type: none"> 1. Istraživanje antičke luke kod Nina, <i>Diadora</i> 4, Zadar 1968. 203-210. 2. Podmorska arheološka istraživanja starohrvatskih brodova na ulazu u ninsku luku, <i>Radovi Instituta Jazu u Zadru</i>, 16-17, 1969, 443-448. 3. Prehistorijski podmorski nalazi na području južne Liburnije, <i>Radovi Centra JAZU u Zadru</i> 24, 1977, 53-60. 4. Rezultati najnovijih istraživanja i vađenja starohrvatskih grobova na ulazu u ninsku luku, <i>Adriatica maritima</i> 2, 1978, 5-14. 					

5. Antička luka u Polačama na Mljetu, *Izdanja HAD-a 12*, Zagreb 1988. 139-151.
6. Resnik kod Kaštel Novog, Helenističko pristanište, *Arheološki pregled*, Ljubljana 1990, 117-119.
7. [Z. BRUSIĆ M. JURIŠIĆ – Ž. KRNČEVIĆ], *Blago šibenskog podmorja*, Šibenik 2001.
8. Il porto liburnico e romano di Aenona (Nin), *Archeologia delle Acque 9*, Venecija 2003. (u tisku).

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA:		Razvoj starohrvatskih grobalja od 7. do 9. stoljeća na području Dalmatinske Hrvatske	
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Janko Belošević, profesor emeritus		1.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe
			Semestar: II.
OPIS KOLEGIJA:			
U kolegiju pod navedenim naslovom daje se sustavni prikaz razvoja starohrvatskih grobalja na području Dalmatinske Hrvatske na temelju dosadašnjih rezultata istraživanja. Iako se toj problematici u dosadašnjoj znanstvenoj literaturi posvećivala velika znanstvena pozornost, još uvijek nisu u dovoljnoj mjeri i na zadovoljavajući način osvijetljeni svi problemi vezani uz tu tematiku.			
CILJEVI KOLEGIJA:			
Cilj proučavanja predložene tematske problematike je doći do novih spoznaja i temeljitije osvjetljavanje pogrebnog ritusa paljevinskih i kosturnih grobalja kao i tipologije starohrvatskih grobova i grobne arhitekture od 7. do 9. stoljeća.			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		

Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja					Terenska predavanja
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Slavenska keramika iz ranosrednjovjekovne nekropole Materiza kraj Nina, <i>Diadora</i>, sv. 2, Zadar 1962, 237-249.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Ranosrednjovjekovna nekropola u selu Kašić kraj Zadra, <i>Diadora</i>, sv. 4, Zadar 1968, 221-246.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Starohrvatska nekropola uz humak Materiza kod Nina, <i>Diadora</i>, sv. 6, Zadar 1974, 221-224.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Die ersten slawischen Urnengräber auf dem Gebiete Jugoslawiens aus dem Dorfe Kašić bei Zadar, <i>Balcanoslavica</i>, sv. 1, Beograd 1974, 73-86.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, La nécropole paléocroate Stankovci, <i>Inventaria Archeologica, Fasc. II (20)</i>, Y 189 – Y 198, Beograd 1975.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Starohrvatska nekropola u selu Biljanima Donjim, <i>Diadora</i>, sv. 8, Zadar 1976, 103-110.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, <i>Materijalna kultura Hrvata od 7 – 9. stoljeća</i>, Zagreb 1980.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Die Sozialekonomische Problematik des Frühen Horizonts der Dalmatinisch-Kroatiens im Lichte Rezultate archäologischer Untersuchungen, <i>Balcanoslavica</i>, sv. 9, Beograd 1980, 27-42.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, La nécropole paléocroate Nin – Ždrijac, <i>Inventaria Archeologica, Fasc. 24</i>, Y 229 – Y 238, Zagreb 1980.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, La nécropole paléocroate Kašić – Maklinovo brdo, <i>Inventaria Archeologica, Fasc. 28</i>, Y 269 – Y 288, Zagreb 1982.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Starohrvatska nekropola u Stankovcima kod Benkovca, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, sv. 24(11), Zadar 1985, 73-97.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Zaštitna istraživanja starohrvatskih nekropola u Smilčiću i Biljanima Donjim kod Zadra, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, sv. 25(12), Zadar 1986, 125-147.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Dva kamena sarkofaga s Crkvine u Galovcu kod Zadra, <i>Arheološki radovi i rasprave</i>, sv. 12, Zagreb 1998, 327-341.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Srednjovjekovno groblje u okolišu crkve sv. Križa u Ninu, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, sv. 37(24), Zadar 1999, 105-154.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Razvoj i osnovne značajke starohrvatskih grobalja horizonta 7. do 9. st. na povijesnim prostorima Hrvata, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, sv. 39(26), Zadar 2002, 71-97.</p> <p>Ž. CETINIĆ, <i>Stranče – Gorica, starohrvatsko groblje</i> (Katalog izložbe), Izd. Pomorski i Povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, Rijeka 1997.</p>					

- Z. GUNJAČA, Groblje u Dubravicama kod Skradina i druga groblja 8.-9. stoljeća u Dalmaciji. U: *Etnogeneza Hrvata*, Zagreb 1995, 159-168.
- D. JELOVINA, Ranosrednjovjekovna nekropola na „Razbojinama“ u selu Kašić kraj Zadra, *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III, sv. 10, Zagreb 1968, 23-52.
- D. JELOVINA, *Starohrvatske nekropole*, Split 1976.
- D. JELOVINA, Ranosrednjovjekovno groblje na lokalitetu „Brig“ kod izvora Zduša nedaleko Vrlike, *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III, sv. 13, Split 1983, 105-116.
- LJ. KARAMAN, *Iz kolijevke hrvatske prošlosti*, Zagreb 1930.
- Lj. KARAMAN, Iskopine društva „Bihaća“ u Mravincima i starohrvatska groblja, *Rad JAZU*, knj. 268, umj.razd. 4, Zagreb 1940, 1-44.
- Ž. KRŃČEVIĆ, Historijat arheoloških istraživanja na šibenskom području. U: *Stoljeće arheologije na šibenskom području*, Šibenik 1994.
- Ž. KRŃČEVIĆ, Srednjovjekovna arheološka nalazišta na šibenskom području, *Izdanja HAD-a*, sv. 19, Zagreb 1997, 197-225.
- B. MARUŠIĆ, Nekropole VII-VIII stoljeća u Istri, *Arheološki vestnik*, sv. XVII, Ljubljana 1967, 333-341.
- A. MILOŠEVIĆ, Novi ranosrednjovjekovni grobni nalazi iz Cetinske Krajine, *Izdanja HAD-a*, sv. 8, Split 1984, 181-218.
- A. MILOŠEVIĆ, *Arheološka topografija Cetine*, Split 1997.
- M. PETRINEC, *Starohrvatsko groblje u Biskupiji kod Knina*, magistarski rad obranjen na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1999.
- M. PETRINEC, Dosadašnji rezultati istraživanja ranosrednjovjekovnog groblja u Glavicama kraj Sinja, kao prilog razrješavanju problema kronologije starohrvatskih grobalja, *Opuscula Archaeologica*, sv. 26, Zagreb 2002, 205-247.
- M. PETRINEC, Dva starohrvatska groblja u Biskupiji kod Knina, *Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku*, sv. 98, Split 2005, 171-212.
- Preporuča se pročitati:**
Arheološka najdišća Slovenije, Ljubljana 1975.
- B. DOSTÁL, *Slovanská pohřebišťe za středni doby hradišni na Moravě*, Praha 1966.
- V. HRUBÝ, *Staré Město, velkomoravské pohřebišťe «Na Valách»*, Praha 1955.
- J. KOROŠEC, *Uvod v materijalno kulturo Slovanov zgodnjega srednjega veka*, Ljubljana 1952.
- L. NIEDERLE, *Slovenske starine*, Novi Sad 1954.
- B. M. SZÖKE, Karolingerzeitlichen Gräberfeld I-II von Garabonc-Ófalu, *Antaeus*, 21, Budapest 1992, 41-261.
- V. TOVORNIK, Die frūmittelalterlichen Gräberfelder von Gusen und Auhof bei Perg in Oberösterreich, Teil 1: Gusen, *Archeologia Austiaca*, 65, Wien 1985, 165-250.
- V. TOVORNIK, Die frūmittelalterlichen Gräberfelder von Gusen und Auhof bei Perg in Oberösterreich, Teil 2: Auhof bei Perg, *Archeologia Austiaca*, 70, Wien 1986, 413-483.
- J. WERNER, Zur Entstehung der Reichengräberzivilisation, *Archeologia Geographica*, 1, Hamburg 1950, 23-32.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija: Da

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:

1. Slavenska keramika iz ranosrednjovjekovne nekropole Materiza kraj Nina, *Diadora*, sv. 2, Zadar 1962, 237-249.
2. Starohrvatska nekropola na Ždrijacu kod Nina, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, 65-67/1963-1965, Split 1965, 169-173.
3. Ranosrednjovjekovna nekropola u selu Kašić kraj Zadra, *Diadora*, sv. 4, Zadar 1968, 221-246.
4. Starohrvatska nekropola kod Povljane na otoku Pagu, *Diadora*, 5, Zadar 1970, 203 - 212.
5. Zaštitna istraživanja starohrvatskih nekropola na području sjeverne Dalmacije, *Arheološki pregled*, 15, Beograd 1974, 113-117.
6. Starohrvatska nekropola uz humak Materiza kod Nina, *Diadora*, sv. 6, Zadar 1974, 221-224.
7. Die ersten slawischen Urnengräber auf dem Gebiete Jugoslawiens aus dem Dorfe Kašić bei Zadar, *Balcanoslavica*, sv. 1, Beograd 1974, 73-86.
8. La nécropole paléocroate Stankovci, *Inventaria Archeologica, Fasc. II (20), Y 189 – Y 198*, Beograd 1975.
9. Starohrvatska nekropola u selu Biljanima Donjim, *Diadora*, sv. 8, Zadar 1976, 103-110.
10. *Materijalna kultura Hrvata od 7 – 9. stoljeća*, Zagreb 1980.
11. Die Sozialekonomische Problematik des Frühen Horizonts der Dalmatinisch-Kroatiens im Lichte Resultate archäologischer Untersuchungen, *Balcanoslavica*, sv. 9, Beograd 1980, 27-42.
12. La nécropole paléocroate Nin – Ždrijac, *Inventaria Archeologica, Fasc. 24, Y 229 – Y 238*, Zagreb 1980.
13. La nécropole paléocroate Kašić – Maklinovo brdo, *Inventaria Archeologica, Fasc. 28, Y 269 – Y 288*, Zagreb 1982.
14. Starohrvatska nekropola u Stankovcima kod Benkovca, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 24(11), Zadar 1985, 73-97.
15. Zaštitna istraživanja starohrvatskih nekropola u Smilčiću i Biljanima Donjim kod Zadra, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 25(12), Zadar 1986, 125-147.
16. Dva kamena sarkofaga s Crkvine u Galovcu kod Zadra, *Arheološki radovi i rasprave*, sv. 12, Zagreb 1998, 327-341.
17. Srednjovjekovno groblje u okolišu crkve sv. Križa u Ninu, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 37(24), Zadar 1999, 105-154.
18. Razvoj i osnovne značajke starohrvatskih grobalja horizonta 7. do 9. st. na povijesnim prostorima Hrvata, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 39(26), Zadar 2002, 71-97.
19. *Starohrvatsko groblje na Ždrijacu u Ninu* (monografija u tisku).

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Arheološka ostavština velike seobe naroda na istočnoj jadranskoj obali i njezinu zaleđu			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK:	Dr. sc. Ante Uglešić, izv. prof.	1.	
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		Semestar: II.
STATUS KOLEGIJA:		Izborni	
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: <ul style="list-style-type: none"> - Osnovna tipološka i tehnološka obilježja materijalne kulture seobe naroda, poglavito nakita: tehnike izrade, radionice i nosioci. Problemi etničkih struktura u kasnoantičkim provincijama na području Ilirika, te njihov odraz u grobnoj ostavštini s posebnim obzirom na autohtoni etnikon. - Nazočnost germanskih naroda na području Jadrana i njegova šireg zaleđa (Istočni Goti, Gepidi, Alamani, Langobardi). • CILJEVI KOLEGIJA: <ul style="list-style-type: none"> - Upoznati polaznike poslijediplomskog studija s materijalnom kulturom kasnoantičkog življa i germanskih naroda koji su boravili na istočnojadranskom prostoru i njegovu zaleđu, zainteresirati ih za dublje proučavanje navedene arheološke problematike i upoznati ih s kritičkim pristupom relevantnoj stručnoj i znanstvenoj literaturi o toj problematici, te ih potaknuti na pisanje disertacija. 			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		

Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja	seminari	individualni projekti	WebCT		terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
	bilješke .pp	članci	knjige		
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
Ispit se ne polaže					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p><i>Arheološka karta Bosne i Hercegovine</i>, Sarajevo 1988.</p> <p><i>Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine</i>, 1-3, Sarajevo 1988.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Prvi arheološki tragovi velike seobe naroda na području sjeverne Dalmacije, <i>Diadora</i>, 3, Zadar 1965.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Ranosrednjovjekovna nekropola u selu Kašić kraj Zadra, <i>Diadora</i>, 4, Zadar 1968.</p> <p>V. BIERBRAUER, <i>Die Ostrogotischen Grab- und Schatzfunde in Italien</i>, Spoleto 1975.</p> <p>F. BUŠKARIOL, Još o rovašenim fibulama Ostrogota i Tirinžana povodom rijetkog tirinškog nalaza u Saloni, <i>Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i>, 81, Split 1988.</p> <p>D. CSALLÁNY, <i>Archäologische Denkmäler der Gepiden in Mitteldonaubecken (454-568)</i>, Budapest 1961.</p> <p>Ž. DEMO, <i>Ostrogothic Coinage from Collections in Croatia, Slovenia and Bosnia & Herzegovina</i>, (= <i>Situla</i>, 32), Ljubljana 1994.</p> <p><i>Germanen, Hunnen und Awaren</i> [katalog izložbe], Nürnberg 1987.</p> <p><i>I Goti</i>, [katalog izložbe], Milano 1994.</p> <p>J. KOVAČEVIĆ, <i>Varvarska kolonizacija južnoslavenskih oblasti</i>, Novi Sad 1960.;</p> <p><i>I Langobardi</i>, [katalog izložbe], Milano 1990.</p> <p><i>Magistra barbaritas. I Barbari in Italia</i>, Milano 1984.</p> <p>B. MARUŠIĆ, <i>Istra u ranom srednjem vijeku</i>, Pula 1960.</p> <p>B. MARUŠIĆ, Neki nalazi iz vremena seobe naroda u Istri, <i>Jadranski zbornik</i>, 5, Rijeka 1962.</p> <p>B. MARUŠIĆ, Langobardski i staroslavenski grobovi na Brešcu i kod Malih Vrata ispod Buzeta u Istri, <i>Arheološki radovi i rasprave</i>, 2, Zagreb 1962.</p> <p>B. MARUŠIĆ, Materijalna kultura Istre od 5. do 9. stoljeća, <i>Izdanja HAD</i>, 11, Zagreb 1987.</p> <p><i>Problemi seobe naroda u Karpatskoj kotlini</i>, Novi Sad 1978.</p> <p>K. SIMONI, Knin-Greblje – kataloški opis grobova i nalaza, <i>Starohrvatska prosvjeta</i>, 3.s., 19, Split 1991.</p> <p>V. STARE – Z VINSKI, Kranj – nekropola iz časa preseljavanja ljudstev, <i>Katalogi in monografije</i>, 18, Narodni muzej, Ljubljana 1980.</p> <p>A. UGLEŠIĆ, Tipološko-stilska analiza istočnogotskog nakita na području rimske provincije Dalmacije, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 29(16), Zadar 1990.</p> <p>A. UGLEŠIĆ, Rimska provincija Dalmacija pod vlašću Istočnih Gota, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>,</p>					

30(17), Zadar 1992.

- A. UGLEŠIĆ, Istočnogotski ženski grob iz antičke Narone, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 34(21), Zadar 1995.
- A. UGLEŠIĆ, Nakit Istočnih Gota na području rimske provincije Dalmacije, *Hrvati i Goti* (ur. R. Tafra), Split 1996. (1. izd.) i 2003. (2. izd.).
- A. UGLEŠIĆ, *Nazočnost Istočnih Gota u jugoistočnoj Europi u svjetlu arheološke i povijesne izvorne građe*, disertacija, Zadar 1996.
- A. UGLEŠIĆ, O etničkoj pripadnosti groba 2 s položaja Njive – Podstrana u Naroni, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 38(25), Zadar 2000.
- A. UGLEŠIĆ, Spangenhelme vom Typ Narona/Baldenheim vom Boden der römischen Provinz Dalmatien unter besonders Berücksichtigung der Herkunft dieses Helmtyps, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 39(26), Zadar 2001.
- A. UGLEŠIĆ, O Naroni u istočnogotsko doba na temelju arheoloških nalaza, *Diadora*, 21, Zadar 2003.
- Z. VINSKI, Zikadenschmuck aus Jugoslawien, *Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentral-Museums*, 4, Mainz 1957.
- Z. VINSKI, Orlovske kopče iz Jugoslavije, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 8,4, Zagreb 1959.
- Z. VINSKI, Zur Deutung der Bügelfibeln des 5. Jahrhunderts in Jugoslawien, *Atti del VI Congresso UISPP*, 3, Roma 1966.
- Z. VINSKI, Adlerschnallenfunde in Jugoslawien, *Liber Iosepho Kostrzewski octogenario a veneratoribus dicatus*, Warszawa 1968.
- Z. VINSKI, Rani srednji vijek u Jugoslaviji od 400-800. godine, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 5, Zagreb 1971.
- Z. VINSKI, O rovašenim fibulama Ostrogota i Tirinžana povodom rijetkog tirinškog nalaza u Saloni, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 6-7, Zagreb 1973.
- Z. VINSKI, Šljem epohe seobe naroda nađen u Sinju, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 12, Split 1982.
- Z. VINSKI, Dodatna zapažanja o šljemovima Narona/Baldenheim, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 14, Split 1984.
- Z. VINSKI, Epoha seobe naroda, *Umjetničko blago Jugoslavije. Rani srednji vijek*, Beograd – Zagreb – Mostar 1986.
- Z. VINSKI, Razmatranja o iskopavanjima u Kninu na nalazištu Greblje, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 19, Split 1991.
- J. WERNER, Eine ostrogotische Prunkschnalle von Köln-Severinstor (Studien zur Sammlung Diergardt II), *Kölner Jahrbuch für Vor- und Frühgeschichte*, 3, Berlin 1958.
- H. WOLFRAM, *Geschichte der Goten, Von den Anfängen bis zur Mitte des sechsten Jahrhunderts*, München 1990.
- Dopunska literatura:**
- S. ANTOLJAK, Da li je Istra upravo 539. potpala pod Bizant, *Zbornik radova Vizantološkog instituta*, 4, SANU, Vizantološki institut, 49, Beograd 1956.
- S. ANTOLJAK, Zadar pod vlašću Istočnih Gota, *Zadarska revija*, 20,2, Zadar 1971.
- F. BARIŠIĆ i dr., *Vizantijski izvori za istoriju naroda Jugoslavije*, Pos. izd. SANU 251, 3, Beograd 1955.
- F. BUŠKARIOL, Nakit ukrašen tehnikom cloisonné iz Arheološkog muzeja u Splitu, *Vjesnik za arheologiju i*

<p><i>historiju dalmatinsku</i>, 78, Split 1985.</p> <p>E. MANEVA, Šlem so spojki od Herakleja, <i>Živa antika</i>, 36,1-2, Skopje 1986.</p> <p>J. MEDINI, Provincia Liburnia, <i>Diadora</i>, 9, Zadar 1980.</p> <p>D. MRKOBRAD, <i>Arheološki nalazi seobe naroda u Jugoslaviji</i>, Beograd 1980.</p> <p><i>Prokopije iz Cezareje, Pod Justinijanovim žezlom</i> (ur. K. Gantar), Ljubljana 1961.</p>	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija: DA	Registracija za ispit: DA
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA: UPISAN VI. SEMESTAR	
<ul style="list-style-type: none"> • REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <p>Tipološko-stilska analiza istočnogotskog nakita na području rimske provincije Dalmacije, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 29(16), Zadar 1990.</p> <p>Rimska provincija Dalmacija pod vlašću Istočnih Gota, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 30(17), Zadar 1992.</p> <p>Nalazi seobe naroda iz zbirke Mate Ilkića, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 33(20), Zadar 1994.</p> <p>Istočnogotski ženski grob iz antičke Narone, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 34(21), Zadar 1995.</p> <p>Nakit Istočnih Gota na području rimske provincije Dalmacije, <i>Hrvati i Goti</i> (ur. R. Tafra), Split 1996. (1. izd.) i 2003. (2. izd).</p> <p><i>Nazočnost Istočnih Gota u jugoistočnoj Europi u svjetlu arheološke i povijesne izvorne građe</i>, disertacija, Zadar 1996.</p> <p>O etničkoj pripadnosti groba 2 s položaja Njive – Podstrana u Naroni, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 38(25), Zadar 2000.</p> <p>Spangenhelme vom Typ Naron/Baldenheim vom Boden der römischen Provinz Dalmatien unter besonders Berücksichtigung der Herkunft dieses Helmtyps, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 39(26), Zadar 2001.</p> <p>O Naroni u istočnogotsko doba na temelju arheoloških nalaza, <i>Diadora</i>, 21, Zadar 2003.</p>	

1. godina		
NAZIV KOLEGIJA: Južna Panonija – Sredozemlje – srednje Podunavlje (groblja 9.-13. stoljeća)		
OPĆE OBAVIJESTI:		
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru	
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”	
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija	Godina studija
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Željko Tomičić	1.
USTANOVA	Institut za arheologiju, Zagreb	

STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe	Semestar: II.	
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: Proučavanje kulturnih interakcija populacija na prostoru južnoga dijela Panonije (međuriječja Drave, Dunava i Save) sa jadranskim prostorom Sredozemlja, odnosno srednjim Podunavljem i istočnoalpskom regijom, posebice u svjetlosti materijalnih svjedočanstava u rasponu od 9. do 13. stoljeća. Upoznavanje s ritusom pokopavanja, organizacijom groblja, umjetničko obrtnim stvaralaštvom, horizontalnim i apsolutnim kronologijama iskazljivih nalazišta na promatranom prostoru (primjeri iz Velike Moravske, Ugarskog kraljevstva i Otonskog Carstva te panonskog i dalmatinskog dijela hrvatske države). Poblize se promatraju pojedine predmetne skupine, sakralno i profano graditeljstvo i u osnovnim crtama povijesni događaji tijekom pet stoljeća kojim se bavi kolegij. 					
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: Produblјivanje temeljnih znanja o arheološkoj i kulturno-povijesnoj baštini južnoga dijela Panonije (međuriječja), odnosno o stanju istraženosti u Hrvatskoj i okolnim regijama tijekom promatranog razdoblja. 					
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar		
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2		
TJEDANA PO SEMESTRU:			15		
Sati tjedno:	predavanja		1		
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja		15		
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
odslušan predmet					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispiti se ne polažu					
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: Obvezna: J. BELOŠEVIĆ, Materijalna kultura Hrvata od 7.-9. stoljeća, Zagreb, 1976. D. BIALEKOVA – J. ZABOJNIK, [ed.], <i>Ethnische und kulturelle Verhältnisse an der mittleren Donau vom 6. bis zum 11. Jahrhundert</i>, Bratislava 1996; 					

- J. GIESLER, Zur Archäologie des Ostalpenraumes vom 8. bis 11. Jahrhundert, *Arch. Korrbbl.* 10, 1980, 85-98.
- M. HANULIAK, VEĽKOMORAVSKÉ POHREBISKÁ, *Pochovavanie v 9.-10. storočí na území Slovenska*, Nitra 2004.
- D. JELOVINA, *Starohrvatske nekropole na području između rijeka Zrmanje i Cetine*, [Biblioteka znanstvenih djela 2], Čakavski sabor, Split 1976.
- T. KNIFIC – A. PLETERSKI, Staroslovensko grobišće Dlesc pri Bodeščah, *Arhl. Vestnik* 32, 1981, 482-504.
- P. KOROŠEC, Nekropola na Ptujskem gradu, Ptuj 1999.
- A. RUTTKAY, Waffen und Reiterausrüstung des 9. bis zur ersten Hälfte des 14. Jahrhunderts in Slowakei (I). *Slov. Arch.* 23, 1975, 119-216. i (II) *Slov. Arch.* 24, 1976, 245-395.
- B. SZÖKE, B. M., *Antaeus* 21, 1992.
- A. TOČIK, Zur Frage der slawisch-ungarischen Kontakte der mittleren Donau im 10. und 11. Jahrhundert. In: *Internationaler Kongres für slawische Archäologie II*. Berlin 1973, 351-356.
- M. VONDRAKOVA, Feststellungsmöglichkeiten der Anthropologie über die Ethnizität der Populationen aus Gräberfeldern der sog. Bijelo-Brdo Kultur. In: [ed. D. Bialekova/ J. Zabojsnik] *Ethnische und kulturelle Verhältnisse an der mittleren Donau vom 6. bis zum 11. Jahrhundert*. Bratislava 1996, 409-420.
- H. ZOLL-ADAMIKOVA, Zum Beginn der Körperbestattung bei den Westslawen. In: *Rom und Byzanz im Norden. Mission und Glaubenswechsel in Ostseeraum während des 8.-14. Jahrhunderts. II*. Mainz-Stuttgart 1998, 227-238.
- Ž. TOMIČIĆ, [Napomena: Svi autorovi naslovi u svezi s bjelobrdskom kulturom u Hrvatskoj.]
- Preporuča se pročitati:**
- K. BAKAY, A X-XI. Századi magyar köznép temetkezési rendjének agyik változata. *Somogy Múz. Közl.* 1975, 23-47.
- B. DOSTÁL, Typy pohřebišť 9.-10 století na Morave a jejich vztah k jednotlivým typům sídlišť. *Sborník Prací Fil. Fak. Brno* E 25, 1980, 290-293.
- G. TÖRÖK, *Die Bewohner von Halimba im 10. und 11. Jahrhundert*, Budapest 1962.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

1. Prilog istraživanju kronologije srednjovjekovnog groblja na položaju Lijeva bara u Vukovaru, Hommage à Vukovar, *Starohrvatska prosvjeta*, 20, 1990, 111-182.
2. Neuere Erforschung der Bijelo Brdo-Kultur in Kroatien, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 9, 1992, 113-130.
3. Im Jahrhundertealten Grenzgebiet zwischen dem westen und dem osten Europas, *Hortus Artium Medievalium*, 4, 1998, 169-178.
4. Arheološka slika ranog srednjeg vijeka na prostoru međurječja Drave, Dunava i Save, *Hrvati i Karolinzi/Croats and Carolingians. Dio prvi – Rasprave i vrela* (ur. Ante Milošević), Split 2000.
5. Scavorum regionem, quae Zellia appellatur... Pavla Đakona. Povijesna (renesansna) kartorafija – novi izvor poznavanja hrvatskog ranog srednjovjekovlja, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 18, 2001, 173-188.

6. Archaeologische Zeugnisse der Karolinger in den von Kroaten besiedelten gebieten, *Hortus Artium Medievalium*, 3 (1997), 61-72.
7. Arheološka slika ranog srednjeg vijeka na prostoru međurječja Drave, Dunava i Save, *Hrvati i Karolinzi/Croats and Carolingians*, Dio prvi – Rasprave i vrela (ur. Ante Milošević), Split 2000.
8. Der Untergang der Antike und deren Nachkebesformen in Südpannonien (Nordkroatien), *Slovenija in sosedne dežele med antiko in karolinško doba* (ur. Rajko Bratož), Ljubljana 2000/2001, 255-298.
9. Keramika iz (ponekih) ranosrednjovjekovnih grobalja kontinentalnog djela Hrvatske, *Zgodnji Slovani/Die fruehen Slawen* (ur. Mitja Guštin), Ljubljana 2002.
10. [M. Šlaus, Ž. Tomičić, A. Uglešić, R. Jurić], Craniometric relationships among medieval Central European populations: Implications for Croat migration and expansion, *Croatian Medical Journal*, 45, 2004, 434-444.

1. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Analize trauma u arheološkim populacijama iz Hrvatske			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Mario Šlaus	1.	
USTANOVA	Odjel za arheologiju HAZU, Zagreb	Semestar	
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe II.
OPIS KOLEGIJA:			
<p>Traumatske ozljede spadaju u najdramatičnije promjene koje se mogu uočiti u paleopatološkim analizama ljudskog osteološkog materijala s arheoloških nalazišta. Analiza ovih ozljeda donosi informacije o važnim, ponekad i presudnim, događajima u životu jedne osobe, ali i informacije o učestalosti i distribuciji nasilja unutar jedne zajednice što je važan preduvjet za razumijevanje načina života određene populacije te praćenje učestalosti i distribucije nesreća i namjernog nasilja u različitim ekološkim, kulturnim ili socijalnim sustavima. Studenti koji pohađaju kolegij biti će upoznati s metodama koje se danas koriste za razlikovanje između postmortalnih oštećenja, perimortalnih rana i antemortalnih fraktura, te metodama koje se koriste za prepoznavanje hotimičnih od nehotimičnih trauma.</p>			
CILJEVI KOLEGIJA:			
<p>Cilj kolegija je upoznati studente s metodama koje se koriste za razlikovanje između postmortalnih, perimortalnih i antemortalnih oštećenja te metodama koje se koriste za razlikovanje hotimičnih od nehotimičnih trauma. Naglasak kolegija biti će na prepoznavanju traumatskih promjena u arheološkim populacijama iz Hrvatske. Stoga će studentima biti prikazana slučajevi hotimično nanesenih trauma s nalazišta Udbina, Velim i</p>			

Radašinovci. Na ovim nalazištima zabilježene su traume nanese tupotvrdim i oštrobridnim predmetima. Studenti će također naučiti prepoznavati nehotimične traume. Populacijske analize učestalosti i distribucije ovih promjena u arheoloških populacijama iz Hrvatske pokazati će studentima na koji su način traume korelirane s ekološkim i kulturnim sustavima, demografijom i medicinskom tehnologijom.

VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			
predavanja			
NASTAVNA POMAGALA:			
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige
			internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:			
Odslušan ispit			
NAČIN POLAGANJA ISPITA:			
ispit se ne polaže			
LITERATURA:			
Obvezna:			
M. ŠLAUS, <i>The Bioarchaeology of Continental Croatia. An Analysis of Human Skeletal Remains from the Prehistoric to Post-medieval Periods.</i> [BAR International Series 1021] Oxford 2002.			
M. ŠLAUS, (1994). Osteological evidence for perimortem trauma and occupational stress in two medieval skeletons from Croatia. <i>Collegium Antropologicum</i> , 18, 165-175.			
M. ŠLAUS, M. NOVAK, Analiza trauma u srednjovjekovnim uzorcima iz Kliškovca i Crkvara. <i>Prilozi Instituta za arheologiju</i> , (u tisku).			
A. C. AUFDERHEIDE, C. RODRÍGUEZ-MARTÍN, <i>The Cambridge Encyclopedia of Human Paleopathology.</i> Cambridge, 1998.			
D. J. ORTNER, <i>Identification of Pathological Conditions in Human Skeletal Remains</i> ² , Amsterdam, Boston, London, New York, Oxford, Pariz, San Diego, San Francisco, Singapore, Sydney, Tokyo, 2003.			
Preporuča se pročitati:			
C. WELLS, The human burials, <i>Romano–British Cemeteries at Cirencester</i> (ur. A. McWhirr, L. Viner i C. Wells),			

135–202, Cirencester, 1982.

M. ŠLAUS, D. KOLLMANN, S. NOVAK, M. NOVAK, Temporal trends in demographic profiles and stress levels in medieval (6th-13th century) population samples from continental Croatia, *Croatian Medical Journal* 43(5), 2002, 598-605.

R. JURMAIN, Paleoepidemiological patterns of trauma in a prehistoric population from central California. *American Journal of Physical Anthropology* 115, 2001, 13-23.

L. KILGORE, R. JURMAIN, D. P. VAN GERVEIN, Paleoepidemiological patterns of trauma in a medieval Nubian skeletal population, *International Journal of Osteoarchaeology*, 7, 1997, 103–114.

J. I. MCKINLEY, A decapitation from the Romano–British cemetery at Baldock, Hertfordshire, *International Journal of Osteoarchaeology* 3, 1993, 41–44.

M. ŠLAUS, N. PEĆINA–ŠLAUS, H. BRKIĆ, Life stress on the Roman limes in continental Croatia, *Homo*, 54, 2004, 240–263.

D. W. OWSLEY, R. W. MANN, S. P. MURPHY, Injuries, surgical care and disease. U: *Snake Hill: An Investigation of a Military Cemetery from the War of 1812* (ur. S. Pfeiffer i R. F. Williamson), Toronto, 1991, 198–226.

UVJETI: UPISAN 8. SEMESTAR

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA: UPISANA 4 GODINA.

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

Osteological evidence for perimortem trauma and occupational stress in two medieval skeletons from Croatia. *Collegium Antropologicum*, 18, 1994, 165-175.

The Bioarchaeology of Continental Croatia. An Analysis of Human Skeletal Remains from the Prehistoric to Post-medieval Periods, [BAR International Series 1021], Oxford 2002.

[M. Šlaus, D. Kollmann, S. Novak, M. Novak], Temporal trends in demographic profiles and stress levels in medieval (6th-13th century) population samples from continental Croatia, *Croatian Medical Journal*, 43, 2002, 598-605.

[M. Šlaus, N. Pećina–Šlaus, H. Brkić], Life stress on the Roman limes in continental Croatia, *Homo*, 54, 2004, 240–263.

[M. Šlaus, M. Novak], Analiza trauma u srednjovjekovnim uzorcima iz Kliškovca i Crkvara. *Prilozi Instituta za arheologiju*, (u tisku).

2. godina

NAZIV KOLEGIJA: Porijeklo slikanog ukrasa u srednjem neolitiku

OPĆE OBAVIJESTI

ODJEL

Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru

STUDIJ

Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”

USMJERENJE

Prapovijesna arheologija

Godina studija

NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Brunislav Marijanović			2.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju			Semestar: III.	
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obavezni)	Izborni za druge studij. grupe		
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Kolegij daje specijalistički i znanstveni pregled problema slikane keramike u neolitiku istočne jadranske obale, njezine povezanosti sa srodnim pojavama na širem prostoru jugoistočne Europe i Sredozemlja, te regionalnih razvojnih posebnosti.</p>					
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Kolegij ima cilj temeljito osposobiti studenata za znanstveno proučavanje kulturnih veza između neolitičkih zajednica na širem području jugoistočne Europe i Sredozemlja, te proučavanje značenja te povezanosti pri nastajanju podudarnih ili sličnih pojava u materijalnoj kulturi, posebice tehničkih i stilskih podudarnosti na keramičkim proizvodima. Postavljeni cilj realizirat će se kroz predavanja, mentorski rad sa studentima i njihovo vlastito istraživanje.</p>					
VODIČ:			Zimski semestar	Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2		
TJEDANA PO SEMESTRU:			15		
Sati tjedno:	predavanja		1		
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja		15		
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
Literatura:					
J. KOROŠEC, Neolitska naseobina u Danilu Bitinju, Zagreb, 1958.					
Š. BATOVIĆ, Jadranska zona, Praistorija jugoslavenskih zemalja II, Sarajevo, 1979.					

- B. MARIJANOVIĆ, Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale, Zadar, 2000.
- B. MARIJANOVIĆ, Gudnja, višeslojno prapovijesno nalazište, Dubrovnik, 2005.
- B. MARIJANOVIĆ, Ravlića pećina (Peć Mlini), GZM 35/36, Sarajevo 1981.
- B. ČEČUK – D. RADIĆ, Vela spila, višeslojno pretpovijesno nalazište – Vela Luka, otok Korčula; Vela Luka, 2005.
- M. KORKUTI, Neolitikum und chalkolitikum in Albanien, Mainz, 1995.
- B. PHELPS, The Neolithic Pottery Sequence in Southern Greece, Oxford 2004.

Dopunska:

Registracija za slušanje kolegija: **DA**

Registracija za ispit:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

Ravlića pećina (Peć Mlini), GZM 35/36, Sarajevo 1981.

Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale, Zadar, 2000.

Gudnja, višeslojno prapovijesno nalazište, Dubrovnik, 2005.

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Mezolitik i rani neolitik na otocima i priobalju			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Zdenko Brusić	2.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		
STATUS KOLEGIJA		Izborni (Obvezni)	Izborni za druge studij. grupe
Semestar: III.			
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Raspored nalazišta i tipološke karakteristike materijalne kulture mezolitika te geološke i klimatske osobitosti, vrste mineralnih sirovina, tehnološke karakteristike, vrste staništa i prilagodbe na dostupne resurse. Početci neolitizacije, struktura ranog neolitičkog društva, nalazišta i ostaci materijalne kulture, odnos mezolitičkog nasljeđa, međusobni kontakti tijekom mezolitika i ranog neolitika.</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Znanstvene spoznaje o nalazištima, tehnološkim karakteristikama alata i ostalim resursima mezolitičkog stanovnika otoka i priobalja u odnosu na početku neolitizacije. Nalazišta, ostaci materijalne i duhovne kulture ranog neolitika, komunikacije, utjecaji i veze.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2	

TJEDANA PO SEMESTRU:		15			
Sati tjedno:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad	1			
Ukupno sati:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad	15			
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja – mentorski rad	(seminari)				
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
odslušan kolegij (i rad na seminaru)					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
LITERATURA:					
Obvezna:					
JANKOVIĆ, Neandertalci, <i>Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu</i> , 21 (2004), 177-196.					
A. BROGLIO – J. K. KOZLOWSKI, II Paleolitico. Uomo, ambiente, culture, <i>Jaca Book</i> , Milano 1987.					
J. JELINEK, La grande enciclopedia illustrata dell'uomo preistorico, <i>Fratelli Melita Editori, La Spezia</i> 1988.					
I. KARAVANIĆ, The Middle Paleolithic Settlement of Croatia, <i>Settlement Dynamics II (ur. N. Conrad)</i> , 185-200., Tübingen 2004.					
Đ. BASLER, Paleolitske kulture u jadranskoj regiji Jugoslavije, <i>Glasnik zemaljskog muzeja u Sarajevu (dalje GZMS)</i> , 38, Sarajevo 1983.					
M. MALEZ, Paleolitik na području istočne obale Jadrana, <i>Adriatica praehis. et antiqua</i> , Zagreb 1970.					
M. MALEZ, Rasprostranjenost paleolitika i mezolitika u širem pojasu naše Jadranske obale, <i>Vjesnik za arheol. i hist. dalm.</i> 68, Split 1979.					
PRAISTORIJA JUGOSLAVENSKIH ZEMALJA (dalje PJZ), <i>Paleolitik i mezolitsko doba i Neolitik</i> , (I. i II.), Sarajevo 1979.					
I. KARAVANIĆ, <i>Mujina pećina: tragovi života dalmatinskog pračovjeka</i> , Kaštel Lukšić, 2003.					
D. BRAJKOVIĆ, Šandalja, <i>Histria Arheologica</i> 29, Pula 1998, 5-25.					
C. BUTLER, <i>Prehistoric Flintwork</i> , Gloucestershire 2005.					
D. SREJOVIĆ, <i>Lepenski vir</i> , Beograd 1969.					
M. MALEZ, Noviji rezultati istraživanja paleolitika u Velikoj pećini, Veternici i Šandalji, <i>Radovi i rasprave, JAZU</i> 7, Zagreb 1974.					
Š. BATOVIĆ, Paleolitički i mezolitički ostaci s Dugog Otoka, <i>Poročilo</i> 16, Ljubljana 1988.					

- Đ. BASLER, Paleolitska nalazišta u sjevernoj Bosni, *GZMS 29*, Sarajevo 1976.
- S. BRODAR – M. BRODAR, Potočka zjalka, izd. *SANU*, Ljubljana 1983.
- Z. BRUSIĆ, Naselje iz starijeg neolitika na Vrbici kod Bribira, *Diadora, 16-17*, Zadar, 1995.
- Z. BRUSIĆ, Pokrovnik, neolitičko naselje, Šibenik, 2006.
- M. BUDJA, Neolitizacija Europe, Slovenska perspektiva, *Poročilo, XXI*, Ljubljana 1993.
- FUGAZZOLA DELPINO M. A. – A. PASSINA – A. TINE, Le ceramiche impresse nel neolitico antico, Italia e Mediterraneo, Rim 2002.
- B. MARIJANOVIĆ, Prilog daljem poznavanju starijeg neolitika u Dalmaciji, *RFFZd 39(26)*, Zadar 2001.
- B. ČEČUK – D. RADIĆ, *Vela spila – višeslojno prapovijesno nalazište*; Vela Luka 2005.
- M. MALEZ, Pregled paleolitičkih i mezolitičkih kultura na području Istre, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva (HAD-a) 11*, Pula 1987.
- M. MALEZ, Osnovne crte paleolitika i mezolitika u Hrvatskoj, *Rad JAZU, 383*, Zagreb 1979.
- Š. BATOVIĆ, Prvi paleolitski nalazi u sjevernoj Dalmaciji, *Diadora 3*, Zadar, 1973.
- I. KARAVANIĆ, Gornji paleolitik Šandalje u okviru jadranske regije (diss.), Zagreb.
- I. KARAVANIĆ, Gornjepaleolitičke kamene i koštane ruktvorine iz špilje Vindije, *Opuscula Archaeologica 17*, Zagreb 1996.
- M. MALEZ, Osnovne crte paleolitika i mezolitika u Hrvatskoj, *Rad JAZU, 383*, Zagreb 1979.
- Đ. BASLER, Saznanja i problemi o paleolitiku Bosne i Hercegovine, *Arheološki Vestnik XIII-XIV*, Ljubljana 1963.
- A. BENAC, Crvena stijena – 1955 i 1956, *GZMS 13*, Sarajevo 1958.
- M. BRODAR, Crvena stijena, *GZMS 10 i 17*, Sarajevo, 1955 i 1962.
- H. DIBBLE, Handbook of Paleolithic Typology, *University of Pennsylvania*, 1994.
- C. GAMBLE, The Paleolithic Societies of Europe, Cambridge 1999.
- J. MÜLLEER, Das ostadriatische Frühneolithikum: Die Impresso-Kultur und die Neolithisierung des Adriaumes, *Prähist. Archäol. in Südosteuropa*; Bd. 9, Berlin, 1994.
- P. T. MIRACLE, Early holocene foragers in the Carst of Northern Istria, Poročilo o raziskovanju paleolita, neolita in eneolita v Sloveniji 24, Ljubljana 1997.
- Preporuča se pročitati:**
- M. MALEZ, Populacije neandertalaca i neandertalcima sličnih ljudi u Hrvatskoj, *Krapinski pračovjek i evoluc. Hominida JAZU*, Zagreb 1978.
- J. RADOVČIĆ, Dragutin Gorjanović-Kramberger i krapinski pračovjek, Zagreb 1988.
- M. SPATARO, The first farming communities of the Adriatic: Pottery production and circulation in the early and middle neolithic, *Quaderno, 9*, Trst, 2002.
- D. RUKAVINA, O stratigrafiji gornjeg pleistocena s osvrtom na topla razdoblja i njihov odraz u naslagama na području Jugoslavije, *Rad JAZU, 404*, Zagreb 1983.
- I. KARAVANIĆ, Život neandertalca, Zagreb 2004.
- D. VIALOU, Il Paleolitico, cacciatori e artisti della Preistoria, Universale Electa / Gallimard, Trst 1997.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija: Da

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

1. Vrbica, Krković kod Bribira-stariji neolit, *Arheološki pregled* 16, Beograd 1974, 12-13. 209-214.
2. Pokrovnik, Drniš - naselje impresso i danilske faze neolitika, *Arheološki Pregled*, 21, Beograd 1980, 19 – 20.
3. Vaganačka pećina, presjek prpovijesnog života na prostoru južnog Velebita, *Paklenički zbornik* 1, Zadar 1995.
4. Naselje iz starijeg neolitika na Vrbici kod Bribira, *Diadora*, 16-17, Zadar, 1995.
5. Privlački počeci, *Privlaka*, (urednik J. Kolanović), Zagreb 2000, 47 – 70.
6. *Pokrovnik, neolitičko naselje*, Šibenik, 2006.

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Odnos naselja i groblja u brončano doba na istočnom Jadranu			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Sineva Kukoč		2.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru – Odjel za arheologiju		
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe
Semestar:			
III.			
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Sažeto se predočuju sva temeljna saznanja o (proto)liburnskim brončanodobnim naseljima-gradinama (tipologija, topografija, tragovi kulta, kronologija, kontinuitet/diskontinuitet), te njihov odnos s grobljima. Uključen je prostor od Raše do Krke; tek komparativno obrazlažu se neki aspekti istovremenih pojava sa susjednog prostora: srednja Dalmacija, Istra i dr .</p> <p>U prvom redu objašnjava se pojava humaka na gradinama, a zatim i odnos gradine i humaka izvan gradinskog perimetra. Obje pojave prate se i tijekom željeznog doba, posebno problem gradinskih željeznodobnih humaka.</p> <p>Slaba istraženost brončanodobnih gradina od Raše do Krke i nepoznavanje konteksta (kulturnog sustava) u kojemu su funkcionirale , ograničava mogućnost interpretacije.</p> <p>Izvori arheoloških podataka su dosadašnja rekognosciranja i rijetka sondiranja (proto) liburnskih brončanodobnih nalazišta kao i mala količina istraženih brončanodobnih tumula.</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Prezentiranje arheološki skromne naseobinske građe -bez podataka o stratifikaciji- pretpostavka su novim istraživanja brončanodobnih naselja na potezu Raša-Krka. Također, iz prostornog odnosa gradina – humak nastoje se «iščitati» neki tragovi potpuno nepoznate religije i socijalno-političke strukture brončanodobne zajednice.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar

ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2	
TJEDANA PO SEMESTRU:		15	
Sati tjedno:	predavanja	1	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja	15	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			
predavanja			
NASTAVNA POMAGALA:			
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige
			internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:			
Odslušan ispit			
NAČIN POLAGANJA ISPITA:			
ispit se ne polaže			
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: BATOVIĆ Š., Kasno brončano doba na istočnom jadranskom Primorju, PJZ IV, 1983. BATOVIĆ Š. - KUKOČ S., Grobni humak iz ranog brončanog doba u Podvršju, RFF u Zadru 27 (14), 1988. BENAC A., Neki aspekti istraživanja tumula u našoj zemlji, Sahrnjivanje kod Ilira 2, Beograd 1979. BURŠIĆ-MATIJAŠIĆ K., Prapovijesne gradine Istre, topografija, tipologija, kronologija, Zagreb 2001, (rukopis disertacije). CARDARELLI A., Castellieri nel Carso e nell' Istria: cronologia degli insediamenti. fra media eta del bronzo e prima eta del ferro, Preistoria del Caput Adriae, Trieste 1983. CHAPMAN J.- SHIEL R.- BATOVIĆ Š, The Changing Face of Dalmatia, 1996. BENAC A, Utvrđena ilirska naselja I, Djela ANUBiH LX, CBI 4, 1985. ISTI Utvrđena praistorijska naselja u u zapadnom dijelu Jugoslavije, Materijali SADI XXII, Novi Sad 1986. ČOVIĆ, La prima e media età del bronzo sulle coste orientali dell' Adriatico e sul suo retroterra. Godišnjak CBI XVIII/16, Sarajevo 1980. GAFFNEY V- ČAČE S. - HAYES J.- KIRIGIN B.- LEACH P- VUJNOVIĆ N., Secret histories: the pre-colonial archaeological context for greek settlement of the central Adriatic Islands, Grčki utjecaj na istočnoj obali Jadrana, 1998, Split 2002. GOVEDARICA B., Rano bronzano doba na području istočnog Jadrana, Djela ANUNBiH 67, CBI 7, Sarajevo 1989. HÄNSEL B., Bronzezeitliche Siedlungssysteme und Gesellschaftsformen in Südosteuropa: vorstädtische Ettwicklungen und Ansätze zur Stadtwerdung, Coll. XIII Int. Congres PPS, Forli 1996. 			

PERONI R., Protostoria dell' Italia continentale. La penisola italiana nell' età del bronzo e del ferro, PCIA 9, Roma, 1989.	
STANČIĆ Z. - VUJNOVIĆ N. - KIRIGIN B. - ČAČE S.- PODOBNIKAR T. - BURMAZ J., The Archaeological Heritage of the Island of Brač, Croatia, BAR Itn.Ser. 803, 1999.	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija	Registracija za ispit
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: [Š. Batović – S. Kukoč], Grobni humak iz ranog brončanog doba u Podvršju, <i>RFFZd</i> 27(14), 1988. [Š. Batović – S. Kukoč], Istraživanje prapovijesnih nalazišta u sjevernoj Dalmaciji, <i>Obavijesti HAD</i> XX,2 1988. 	

2. godina				
NAZIV KOLEGIJA: Tipološke i funkcionalne značajke litičkog materijala				
OPĆE OBAVIJESTI				
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru			
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”			
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija	Godina studija 2.		
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Ivor Karavanić			
USTANOVA	Sveučilište u Zagrebu – Filozofski fakultet			
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obavezni)	Izborni za druge studij. grupe	Semestar: III.
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: Različiti pristupi tipološkom razvrstavanju litičkog materijala paleolitičkih, mezolitičkih i neolitičkih kultura. Načini analiza funkcija alatki. CILJEVI KOLEGIJA: Ovladavanje metodama provođenja tipoloških analiza cijepanog litičkog materijala različitih prapovijesnih razdoblja i problematika funkcionalnih analiza. 				
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE		2		
TJEDANA PO SEMESTRU		15		
Sati tjedno:	predavanja	1		
	seminari			
	vježbe			
	mentorski rad			
Ukupno sati:	predavanja	15		
	seminari			

	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE					
predavanja					
NASTAVNA POMAGALA					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA					
ispit se ne polaže					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>Binford, S. & Binford, L. R. 1969. Stone Tools and Human Behavior. Scientific American 220(4):70-84.</p> <p>Bordes, F. & de Sonneville – Brodes, D. 1970. The Significance of Variability in Paleolithic Assemblages. World Archaeology 2 (1): 61 – 73.</p> <p>Bordes, F. 1988. Typologie du Paléolithique Ancien et Moyen. Paris: Presses du CNRS.</p> <p>Dibble, H. L. & Rolland, N. 1992. On Assemblage Variability in the Middle Paleolithic of Western Europe. U: The Middle Paleolithic adaptatipn, behaviour, and variability. (ur. H. L. Dibble i P. Mellars). Philadelphia. The University Museum. University of Pennsylvania. str. 1 – 28.</p> <p>Gurfinkel, D. M. & Franklin, U. M. 1988. A Study of Feasibility of Detecting Blood Residues on Artifacts. Journal of Archaeological Sceince 15: 1 – 10.</p> <p>Hyland, D. C., Tersak, J. M. , Adovasio, J. M. & Siegel, M. I. 1990. Identification of the Species of Origin of Residual Blood on Lithic Material. American Antiquity 55 (1): 104 – 112.</p> <p>Karavanić, I. 1993. Prijedlog osnovnog strukovnog nazivlja za srednji i mlađi paleolitik. Opuscula archaeologica 16. 15 - 35.</p> <p>Keeley, L. H. 1980. Technique and Methodology in Recent Microwear Studies. U: Experimental Determination of Stone Tool Uses, A Microwear Analysis, str. 1 – 83. Prehistoric Archaeology and Ecology Series. Chicago: University of Chicago Press.</p> <p>Pohar, V. 1978. Tipologija in statistična obdelava mlajšepaleolitskih kamenih orodnih inventarjev. Poročilo o raziskovanju paleolita, neolita in eneolita v Sloveniji 6:7-42.</p> <p>Pohar, V. 1979. Tehnike izdelave in tipologija staro- in srednje paleolitskega kamena orodja.Poročilo o raziskovanju paleolita, neolita in eneolita v Sloveniji 13, 7- 15.</p> <p>Vaughn, P. C. 1985. Methodology. U: Use – Wear Analysis of Flaked Stone Tools. str. 9 – 46. Tuscon: University of Arizona Press.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>Amick, D. S., Mauldin, R. P.. & Binford, L. R. 1989. The Potential of Experiments In Lithic Technology. U: Experiments in Lithic Technology (ur. Amick, D.S. & Mauldin, R. P.), str 1-14. Oxford: BAR International Series 528.</p> <p>Bar-Yosef, O., Kuhn, S. L. 1999. The Big Deal about Blades: Laminar Technologies and Human Evolution.</p>					

American Anthropologist 101 (2): 323 – 338.

Simek, J. F. 1991. Stone Tool Assemblages from Krapina (Croatia, Yugoslavia). U: Raw Material Economies Among Prehistoric Hunter-Gatherers (ur. A. Montet-White & S. Holen), str. 59-71. Publications in Anthropology 19. Lawrence: University of Kansas.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija:

Registracija za ispit:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

1. Karavanić, I. 1993. Prijedlog osnovnog strukovnog nazivlja za srednji i mlađi paleolitik. *Opuscula archaeologica* 16. 15 - 35.
2. Gornjopaleolitičke kamene i koštane ruktovrine iz špilje Vindije, *Opuscula archaeologica* 17, 1994, 53-163.
3. Kamene ruktovrine s nalazišta Spiennes iz fundusa Arheološkog muzeja u Zagrebu. *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. serija, 26-27, 1994, 7-20.
4. [I. Karavanić, J. Balen], *Kamenje govori: Šandalja u svjetlu litičke tehnologije/Stones that Speak: Šandalja in the light of Lithic Technology*, Pula, 2000.
5. L'industrie aurignacienne de la grotte de Šandalja II (Istrie, Croatie) dans le contexte de la région de l'est de l'Adriatique. *L'Anthropologie* 107, 2003, 577-602.
6. [I. Karavanić, T. Šokec], The Middle Paleolithic percussion or pressure flaking tools? The comparison of experimental and archaeological material from Croatia, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 20, 2003, 5-14.
7. [J. Balen, I. Karavanić], Ruktovrine iz Spiennesa u svjetlu eksploatacije kremenih materijala u neolitiku. *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 36, 3. serija, 2003, 7-27.
8. [I. Karavanić, J. Balen], *Osvit tehnologije*. Zagreb, 2003.
9. *Život neandertalaca*. Zagreb, 2004.
10. The Mousterian industry in Dalmatia, Croatia. U: *Acts of the XIVth UISPP Congress, University of Liège, Belgium* (ur. R. Miller), [=BAR International Series 1240], Oxford: Archaeopress, 2004, 135-139.
11. [R. Šošić, I. Karavanić], Cijepani litički materijal s prapovijesnog nalazišta Slavča, Nova Gradiška, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 3. serija, 37, 2004, 17-41.
12. [I. Karavanić, J. Balen], Le matériel lithique de Spiennes dans le Musée archéologique de Zagreb. U: *Acts of the XIVth UISPP Congress, University of Liège, Belgium* (ur. R. Miller), [=BAR International Series 1240], BAR International Series 1303. Oxford: Archaeopress, 2004, 243-249.
13. [I. Janković, I. Karavanić, J. Balen], *Odiseja čovječanstva: razvoj čovjeka i materijalnih kultura starijeg kamenog doba*, Zagreb, 2005.

2. godina

NAZIV KOLEGIJA: Kulture brončanoga doba na središnjem ilirskom prostoru i njihov odnos prema kasnijim ilirskim plemenima

OPĆE OBAVIJESTI

ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru				
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”				
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija			Godina studija	
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Boško Marijan			2.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju				
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni)	Izborni za druge studij. grupe	Semestar: III.	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Kolegij daje pregled važnijih pitanja vezanih uz razvoj kulturnih skupina brončanoga doba na središnjem ilirskom području i svih onih elemenata koji te skupine povezuju sa željeznodobnim kulturama i plemenima. Riječ je o području koje zahvaća istočnojadransku obalu sa zaleđem od rijeke Krke i srednje Dalmacije, jugozapadne i južne Bosne, Hercegovine, glasinacke visoravani i jugozapadne Srbije, Crne Gore do sjeverne Albanije i rijeke Mati.</p>					
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Upoznati studente o odnosu kulturnih skupina brončanoga doba prema kasnijem željeznodobnom razvoju. Na stvaralaštvo pretpovijesnih zajednica istočnoga Jadrana (na materijalnu i duhovnu kulturu) djelovalo je nekoliko prevladavajućih snaga, prepoznajemo ih prije svega u utjecajima srednjoeuropskoga panonskoga i mediteranskoga te istočnoalpskoga kulturnog kruga. Uz problem utvrđivanja kontinuiteta/diskontinuiteta materijalne kulture, svakako je važno skrenuti pozornost i na stvaranje etničke slike na tom prostoru – naime, ako eneolitički i ranobrončanodobni indoeuropski (i indoeuropeizirani) elementi čine početni supstrat predetničkoga (predilirskoga) karaktera, onda će se u kasnijem razvoju (kasno brončano doba) moći prepoznati konture materijalne i duhovne kulture s etničkim (ilirskim) predznacima dok je vrijeme željeznoga doba vrijeme formiranih etničkih skupina, plemena ili naroda.</p>					
VODIČ:			Zimski semestar	Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2		
TJEDANA PO SEMESTRU:			15		
Sati tjedno:	predavanja		1		
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja		15		
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	

UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>S. ANAMALI – M. KORKUTI, Les Illyriens et la genese de Albanais a la lumiere recherches archéologiques albanaises. – <i>Les Illyriens et la genese des Albanais</i>, Tirana 1971.</p> <p>S. ČAČE, Prilozi proučavanju političkog uređenja naroda sjeverozapadnog Ilirika. - <i>RFFZd</i> 18, 43-125, Zadar 1979.</p> <p>B. ČOVIĆ, Osnovne karakteristike materijalne kulture Ilira na njihovom centralnom području. - <i>Posebna izdanja CBI</i> 9/1, 95-134, Sarajevo 1964.</p> <p>B. ČOVIĆ, <i>Od Butmira do Ilira</i>. - Veselin Masleša, Sarajevo 1976.</p> <p>D. KURTI, Vestiges de civilisation illyrienne dans la vallée du Mati, <i>Les Illyriens et la genese des Albanais</i>, Tirana 1971.</p> <p>Z. MARIĆ, Daorsi. Ime, teritorija i etnička pripadnost plemena Daorsi. - <i>Godišnjak CBI</i> 10/8, 109-137, Sarajevo 1973.</p> <p>F. PAPAZOGLU, Poreklo i razvoj ilirske države. - <i>Godišnjak CBI</i> 5/3, 123-144, Sarajevo 1967.</p> <p>F. PRENDI, L'age du bronze en Albanie. – <i>Iliria</i> VII/VIII, Tirana 1978.</p> <p>M. SUIĆ, Zapadna granica Ilira u svjetlu historijskih izvora. - <i>Posebna izdanja CBI</i> 5/2, 33-53, Sarajevo 1967.</p> <p>M. SUIĆ, Illyrii proprie dicti. – <i>Godišnjak CBI</i> XIII, Sarajevo 1976.</p> <p>M. ZANINOVIĆ, Ilirsko pleme Delmati, 2. - <i>Godišnjak CBI</i> 5/3, 5-101, Sarajevo 1967.</p> <p>PJZ IV i V (odabrani članci).</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>A. BENAC, O učešću Ilira u egejskoj seobi. - <i>ARR</i> 4-5, 319-339, Zagreb 1967.</p> <p>A. BENAC, Some Aspects of the Migrations of Cultures in Nordwestern Balkan. - <i>Balcanica</i> 3, 1-10, Beograd 1972.</p> <p>A. BENAC, O identifikaciji ilirskog etnosa. - <i>Godišnjak CBI</i> 11/9, 93-109, Sarajevo 1973.</p> <p>A. BENAC, Prediliri, Protoiliri, Prailiri – neki novi aspekti. - <i>Balcanica</i> 8, 1-14, Beograd 1977.</p> <p>A. BENAC, Iliri u Apuliji. - <i>Godišnjak CBI</i> 26/24, 43-67, Sarajevo 1988.</p> <p>B. ČOVIĆ, O izvorima za istoriju Autarijata. - <i>Godišnjak CBI</i> 5/3, 103-122, Sarajevo 1967.</p> <p>B. ČOVIĆ, Umjetnost kasnog bronzanog i starijeg željeznog doba na istočnoj jadranskoj obali i u njenom zaleđu. - <i>Posebna izdanja CBI</i> 67/11, Sarajevo 1984, 7-41.</p> <p>M. GARAŠANIN, Istočna granica Ilira prema arheološkim spomenicima. - <i>Posebna izdanja CBI</i> 9/1, Sarajevo 1964, 135-175.</p> <p>V. GEORGIEV, Les Illyriens et leurs voisins. – <i>Iliria</i> 5, Tirana 1976.</p> <p>R. KATIČIĆ, Suvremena istraživanja o jeziku starosjedilaca ilirskih provincija. - <i>Posebna izdanja CBI</i> 4/1, 9-30, Sarajevo 1964.</p> <p>M. KORKUTI, A propos de l'etnogenese des Illyriens. – <i>Iliria</i> XII, Tirana 1982.</p> <p>M. ĐUKNIĆ – B. JOVANOVIĆ, <i>Ilirska kneževska nekropola u Atenici</i>, Čačak 1966.</p>					

- D. GARAŠANIN, Razmišljanja o ilirskoj etničkoj interpretaciji nalaza iz gvozdenog doba. - *Godišnjak CBI* 13/11, 173-177, Sarajevo 1976.
- B. JOVANOVIĆ, Indoevropljani i eneolitski period Jugoslavije. - *PJZ* 3, Sarajevo 1979.
- B. JUBANI, Aperçu de la civilisation tumulaire de l'Albanie du Nord-Est, *Studia Albanica* 2, Tirana 1972.
- W. KIMMIG, Seevolkerbewegung und Urnenfelderkultur. - *Studien aus Alteuropa* 1, 1964, 220-281.
- Z. MARIĆ, Problem sjevernog graničnog područja Ilira. - *Posebna izdanja CBI* 9/1, 177-213, Sarajevo 1964.
- N. MAJNARIĆ-PANDŽIĆ, Brončano i željezno doba. - *Povijest umjetnosti u Hrvatskoj*, knjiga 1 (Prapovijest), Zagreb, 160-369.
- F. PAPAZOGLU, O teritoriji ilirskog plemena Ardijejaca. - *Zbornik FF* 7/1, 71-86, Beograd 1963.
- M. PAROVIĆ-PEŠIKAN, Les Illyriens aux contact des Grecs. - *AI* 5, 61-80, Beograd 1964.
- D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Prolegomena ilirskoj numografiji. - *Godišnjak CBI* 3/1, 77-93, Sarajevo 1965.
- A. STIPČEVIĆ, *Iliri* - Zagreb 1974.
- M. SUIĆ, Zapadna granica Ilira u svjetlu historijskih izvora. - *Posebna izdanja CBI* 5/2, 33-53, Sarajevo 1967.
- M. ZANINOVIĆ, Pomorstvo Ardijejaca, temelj njihove moći. - *OA* 16, 103-115, Zagreb 1992.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija: Da

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

Ostava ratničke opreme na Grepcima u Livanjskom polju, *OA* 19, Zagreb 1995.

Željezno doba na južnojadranskom području (istočna Hercegovina, južna Dalmacija), *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 93, Split 2001, 7-221.

Razvoj simbolike vodenih ptica na primjeru prsnoga nakita kasnoga brončanog i ranoga željeznog doba u Bosni i Hercegovini, *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja* 32/30, Sarajevo 2002, 217-234.

2. godina

NAZIV KOLEGIJA: Antičko kiparstvo u Dalmaciji i Istri

OPĆE OBAVIJESTI

ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Nenad Cambi, akademik		2.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		Semestar: III.
STATUS KOLEGIJA	Izborni (obvezni)	Izborni za druge studij. grupe	

• **OPIS KOLEGIJA:**

Kolegij sadržava prikaz razvoja antičkog kiparstva od početaka razdoblja u praskozorju velikih civilizacijskih kretanja pa do kasne antike u Dalmaciji i Istri. Pojava kiparstva povezana je s početkom veza s etruščanskom i

grčkom civilizacijom koja je izravno ili neizravno utjecala na područja dalmatinske ili istraske obale i unutrašnjosti . Kiparstvo se postupno razvija kao iznimno važna umjetnička disciplina koja podliježe općim društvenim kretanjima u kojima posebno mjesto imaju religijski čimbenici i dijakronijske promjene. Ne treba zanemariti i modne promjene te tehnološki napredak. Kiparstvo je prodrlo u sve pore društva i kreativnosti pojedinih sredina sa posebnostima u razvoju u skladu s ekspanzivanosti u odnosu na opća kretanja u sredozemnom svijetu. Kolegij sadržava opis i obrazloženje pojedinih kiparskih pojava i njihove proširenosti u kronološkom i regionalnom pogledu. U kolegiju će se prikazivati sve ono što se događalo u odnosu na kretanja u širim sredozemnim razmjerima koji su zapravo mjerilo odnosa proširenosti pojedinih pojava i dubine lokalnog odraza. Također će se znatna pažnja posvećivati kiparskim produkcijama koje su se upotrebljavale i kao trgovačka razmjena (odnosi import-eksport). S tim u vezi pokazati način proširivanja međusobnih dodira udaljenih krajeva. Razne teme od kojih je komponiran kolegij predavat će ciklički i izborno u skladu s interesima polaznika te zaokruženosti tematike. Tako će se prikazivati polaznicima problematika reljefa, slobodno stojećih kipova, portreta, arhitektonske plastike u raznim vremenskim razdobljima i to bez obzira na materijal (kamen, mramor ili bronca. Posebna pažnja posvetit će se društvenim fenomenima (postavljanju kipova, uništavanju i sl.)

• **CILJEVI KOLEGIJA:**

Cilj kolegija je zainteresirati i upoznati polaznike s temom antičkog kiparstva klasičnim i suvremenim metodama. Isto tako cilj je pridobiti polaznike da prihvate znanstveno proučavanje antičkog kiparstva u cilju daljnjeg napredovanja i proširenja znanstvenih spoznaja.

VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2	
TJEDANA PO SEMESTRU:		15	
Sati tjedno:	predavanja	1	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja	15	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			
Predavanja – mentorski rad	(seminari)		
NASTAVNA POMAGALA:			
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige
			internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:			
Odslušan kolegij (i rad na seminaru)			
NAČIN POLAGANJA ISPITA:			
ispit se ne polaže			

LITERATURA:**Obvezna:**

- B. ANDREAE, *L' art de l' ancienne Rome*, Paris 1973.
- J. BOARDMAN, *Greek Sculpture. The Archaic period*. London 1985 (rep.)
- J. BOARDMAN, *Greek Sculpture. The Classical Period*, London 1985.
- J. BOARDMAN, *Greek Sculpture. The Late Classical Sculpture*, London 1995.
- J. BOARDMAN, *Greek Overseas. Their Colonies and Trade*, London 2000 (rep.)
- P. BOL (ed.), *Geschichte der antiken Bildhauerkunst I*, Mainz 2002.
- P. BOL (ed.), *Geschichte der antiken Bildhauerkunst II*, Mainz 2004.
- N. CAMBI, *Imago animi. Antički portret u Hrvatskoj*, Split 2000.
- N. CAMBI, *Antika. [Povijest umjetnosti u Hrvatskoj]*, Zagreb 2002.
- N. CAMBI, *Kiparstvo rimske Dalmacije*, Split 2005.
- J. ELSNER, *Imperial Rome and Christian Triumph. [The Art of the Roman Empire]*, Oxford-New York 1998.
- W. FUCHS, *Die Skulptur der Griechen*, München 1993.⁴
- Die Griechische Klassik. Idee oder Wirklichkeit*, Mainz 2002.
- Marmor in Rom. Anlieferung, Lager- und Werkplätze in der Kaiserzeit*, Wiesbaden 1997.
- V. JURKIĆ, *Duhovna kultura antičke Istre. Kultovi u procesu romanizacije antičke Istre*, Zagreb 2005.
- R.R.R. Smith, *Hellenistic Sculpture*, Harmondsworth 1995.²
- D. STRONG, *Roman Art*, New Haven-London 1988 (sec. ed.)

Preporuča se pročitati:

- Enciclopedia dell' arte antica ed orientale*, I-VI, Roma
- Lexicon iconographicum mythologiae classicae*, Basel-Köln
- J. STEWART. *Greek Sculpture. An Exploration*, New Haven and London 1990.
- D. E.E. KLEINER, *Roman Sculpture*. Yale University 1992.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija: Da

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:**• REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ (IZBOR):**

1. Dvije skulpture iz antičkog Aequeuma, *VAHD LXXV*, 1980, 27-46.
2. Tri carska portreta iz Osora, Izdanja *HAD-a 7*, Split 1982, 85-98.
3. Odjeci Skopasa i Lizipa na skulpturama Herakla iz Dalmacije, *RFFZd 23(10)*, Zadar 1984.
4. *Atički sarkofazi na istočnoj obali Jadrana*, Književni krug Split, Split. 1988., str. 201, 32 tab.
5. The Relief of Kairos from Trogir (Dalmatia), *Praktika tou XII Diethnous Klassikes Arhaiologias*, Athena 1988, Thomos G, 37-41.
6. [N. Cambi – M. Kolega] *Antički portret u Dalmaciji i Istri* [Katalog izložbe], Zadar 1990.
7. *Antički portret u Hrvatskoj*, Zagreb 1991., str. 191, sl. 126.
8. New Attic Sarcophagi from Dalmatia, *Grabeskunst des römischen Kaiserzeit*, Mainz 1993, 77-90.
9. *Sarkofag Dobrog pastira i njegova grupa*, Split 1994.
10. Glava božice iz Isse (Vis, otok Vis), "Grčki utjecaj na istočnoj obali Jadrana" - Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog 24. do 26. rujna 1998. godine u Splitu, Split 2002, 303-310.

11. *Imago animi. Antički portret u Hrvatskoj*, Split 2000.
12. *Antika, [Povijest umjetnosti u Hrvatskoj]*, Zagreb 2002.
13. Bilješke o ikonografiji rimske paradne knemide iz Slavanskog Broda, *Opuscula archaeologica* 27, 2003 (Nives Majnarić Pandžić uz 65. obljetnicu), str. 489-497
14. Ograda na aserijatskom forumu, *Asseria* 1, 2003, str. 45-69.
15. Kiparstvo na Braču u antičko doba, *Brački zbornik* 21, 2004. str. 239-272.
16. Un ritratto tardoatice da Salona, *Studi di archeologia in onore di Gustavo Traversari I*, Roma 2004. str. 179-183.
17. *Kiparstvo rimske Dalmacije*, Split 2005.

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Mitraizam u rimskoj provinciji Dalmaciji			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Željko Miletić		2.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		Semestar: III.
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni) Izborni za druge studij. grupe	
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: Geneza mitraizma, nositelji kulta i njegovo širenje na prostor istočne jadranske obale između Akvileje i Epidaura. Analizom arheološkog materijala objasniti penetraciju i njegovo širenje na jadransko-podunavskom prostoru. Tipologija, provenijencija i sadržaj tauroktonijskih ikona, kulturnih posuda i drugih spomenika. Svetišta – tlocrtna osnova, uređenje. Odnos mitraizma s rimskom religijom. Organizacija i hijerarhija kulta. Rekonstrukcija mita na temelju arheoloških nalaza i literarnih izvora. Mitričko poimanje zagrobnog života i kozmogonijskog poretka. Liturgija, inicijacije. 			
<ul style="list-style-type: none"> • CILJEVI KOLEGIJA: Upoznati studente s problemima rekonstrukcije početaka zapadnog mitraizma i stvoriti kritički odnos prema različitim, često suprotstavljenim genetičkim teorijama. Dati osnove za novu tipologizaciju tauroktonijskih ikona i drugih predstava iz priča o Mitri. Ukazati na važnost povezivanja mitske, kozmogonijske i liturgijske razine mitraizma. Cilj kolegija je razumjeti ulogu mitraizma u religijskim procesima u rimskoj provinciji Dalmaciji. Pokazati na koji način spomenici materijalne kulture omogućuju rekonstrukciju duhovnih komponenti mitraizma, osobito vjerovanje o kozmičkom putovanju duše. Studenti trebaju potpuno svladati vještinu primjene znanstveno-istraživačkih metoda u proučavanju literarnih i arheoloških izvora o mitraizmu da bi mogli izraditi kvalitetnu disertaciju. 			
VODIČ:	Zimski semestar		Ljetni semestar

ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2		
TJEDANA PO SEMESTRU:		15		
Sati tjedno:	predavanja	1		
	seminari			
	vježbe			
	mentorski rad			
Ukupno sati:	predavanja	15		
	seminari			
	vježbe			
	mentorski rad			
Ukupan broj dana terenske nastave:		2		
NASTAVNE METODE:				
Predavanja (mentorski rad)			terensko istraživanje	
NASTAVNA POMAGALA:				
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:				
dolušan kolegij				
NAČIN POLAGANJA ISPITA:				
ispit se ne polaže				
<ul style="list-style-type: none"> • LITERATURA: Obvezna: R. BECK, Mithraism since Franz Cumont, <i>Aufstieg und Niedergang der römischen Welt</i>, 2,17,4, Berlin – New York, 1984. R. BECK, Ritual, Myth, Doctrine, and Initiation in the Mysteries of Mithras: New Evidence from a Cult Vessel, <i>Journal of Roman Studies</i>, 90, London, 2000. M. CLAUSS, Mithras – Kult und Mysterien, München 2002. B. GABRIČEVIĆ, <i>Studije i članci o religijama i kultovima antičkog svijeta</i>, Split, 1987. M. GLAVIČIĆ, Natpisi antičke Senije, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 33(20), Zadar, 1994. R. L. GORDON, Reality, evocation and boundary in the Mysteries of Mithras, <i>Journal of Mithraic Studies</i>, 3, Téhéran – Liège, 1980. J. MEDINI, Mitrički reljef iz Banjevaca, <i>Diadora</i>, 8, Zadar, 1975. R. MERKELBACH, <i>Mithras</i>, Hein, 1984. Ž. MILETIĆ, <i>Mitraizam u rimskoj provinciji Dalmaciji</i>, disertacija, Zadar, 1996. P. SELEM, Mitraizam Dalmacije i Panonije u svjetlu novih istraživanja, <i>Historijski zbornik</i>, 39,1, Zagreb, 1986. P. SELEM, <i>Les religions orientales dans la Panonie Romaine: partie en Yougoslavie</i>, Leiden, 1980. <i>Mysteria Mithrae, Atti de Seminario Internazionale su 'La specificità storico-religiosa dei Misteri di Mithra, con particolare riferimento alle fonti documentarie di Roma e Ostia' – Roma e Ostia 1978</i>, [ed. U. Bianchi], Leiden, 1979. 				

Mithraic Studies, Proceedings of the First International Congress of Mithraic Studies, [ed. J. R. Hinnells], Manchester 1975.

M. J. VERMASEREN, *Corpus inscriptionum et monumentorum religionis Mithriace*, 1-2, Haag 1956-1960.

Preporuča se pročitati:

Radove sljedećih autora: A. BAUSANI, U. BIANCHI, L. A. CAMPBELL, N. CAMBI, M. CLAUSS, I. P. CULIANU, J. R. HINNELLS, O. IANOVITZ, H. M. JACKSON, G. LIPOVAC-VRKLJAN, R. MERKELBACH, K. PATSCH, A. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, M. ŠAŠEL KOS, R. TURCAN, D. ULANSEY.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

Astronomski sadržaj na mitričkom motivu ubijanja bika, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 33(20), 1993/94, Zadar, 1994, 93-108.

Astronomija i astrologija u mitraizmu, *Kučerin zbornik*, /ISBN 953-6163-18-7/, Šibenik: Gradska knjižnica i Astronomsko društvo Faust Vrančić, 1995, 83-102.

Mitričko putovanje duše, *Diadora*, 18-19, Zadar, 1997, 195-220.

O darovima s mitričkog natpisa *CIMRM 1876* iz Salone, *RFFZd*, 36(23), 1997, Zadar, 1998, str. 69-78.

The Nymphus Grade and the Reverse of the Mithraic Cult Icon from Konjic, *Ptuj im Römischen Reich - Mithraskult und seine Zeit*, Pokrajinski muzej Ptuj, Ptuj 2001, str. 283-288.

Čežnja duše za vlažnošću tijela, *Histria antiqua*, 10, Pula, 2003, str. 119-124.

Typology of Mithraic Cult Reliefs from South-Eastern Europe, *Akti VIII. međunarodnog kolokvija o problemima rimskog provincijalnog umjetničkog stvaralaštva "Religija i mit kao poticaj rimskoj provincijalnoj plastici (5.-8. V. 2003., Zagreb)*, Zagreb 2005, str. 269-274.

2. godina

NAZIV KOLEGIJA: Magistrati i uprava antičkih gradova u Liburniji

OPĆE OBAVLJESTI

ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij "Arheologija istočnog Jadrana"		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Miroslav Glavičić		2.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		
STATUS KOLEGIJA	Izborni (obvezni)	Izborni za druge studij. grupe	Semestar: III.

• **OPIS KOLEGIJA:**

Romanizacija i urbanizacija Liburnije. Civitates peregrinorum, liburnska *oppida*, postizanje rimskog i latinskog građanskog prava (*ius Latii minus*, *ius Latii maius*). Municipiji (*Albona, Flanona, Crexi, Apsorus, Curicum, Arba, Tarsatica, Senia, Lopsica, Vegium, Argyruntum, Aenona, Nedinum, Asseria, Varvaria, Burnum, Scardona*), kolonija *Iader*. Analiza natpisne građe sa spomenom magistrata i drugih uglednika u liburnskim gradovima. Gradsko vijeće (*ordo*), vijećnici (*decurionales*). Vrhovni magistrati (*duoviri iure dicundo, quinquennales*), niži magistrati (*aediles*). *Cursus honorum* gradskih odličnika, svećeničke službe magistratskog karaktera. Iskazivanje javne počasti gradskim patronima, zaslužnim pojedincima i članovima najuglednijih porodica. Javne gradnje i munificijencije. Narodnosno podrijetlo magistrata, lokalne magistratske porodice.

• **CILJEVI KOLEGIJA:**

Cilj kolegija je da se na temelju dosadašnjih spoznaja i osobito kompleksne analize izvorne epigrafske građe pruži uvid o ustroju i funkcioniranju uprave antičkih gradova u Liburniji. Pri tom se studenti upoznaju s metodama znanstveno-istraživačkog rada, načinom obrade podataka dobivenih epigrafskom i onomastičkom analizom i njihovom sistematizacijom, oblikovanjem zaključaka i znanstveno utemeljenih hipoteza koji su osnova za daljnji samostalni rad.

VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS – STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2	
TJEDANA PO SEMESTRU:		15	
Sati tjedno:	predavanja	1	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja	15	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:		2	
NASTAVNE METODE:			
Predavanja – mentorski rad			terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:			
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:			
Odslušana nastava			
NAČIN POLAGANJA ISPITA:			
ispit se ne polaže			

• **LITERATURA:**

Obvezna:

F. F. ABBOT – A. Ch. JOHNSON, *Municipal Administration in the Roman Empire*², New York, 1968.

G. ALFÖLDY, *Municipes tibériens et claudiens en Liburnie*, *Epigraphica*, 23, 1961, 53-65.

G. ALFÖLDY, *Bevölkerung und Gesellschaft in der römischen Provinz Dalmatien*, Budapest, 1965.

- G. ALFÖLDY, *Die Personennamen in der römischen Provinz Dalmatia*, Heidelberg, 1969.
- CIL III – Corpus inscriptionum Latinarum*, sv. III, Berlin, 1873, Suppl., Berlin, 1902.
- S. ČAČE, Broj liburnskih općina i vjerodostojnost Plinija (*Nat. hist.* 3, 130; 139-141), *RFFZd*, 32(19), 1993, 1-36.
- M. GLAVIČIĆ, *Gradski dužnosnici na natpisima obalnog područja rimske provincije Dalmacije*, disertacija, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 2002.
- E. KORNEMANN, Municipium, *RE*, XVI, 1, 1933.
- A. KURILIĆ, *Pučanstvo Liburnije od 1. do 3. st. po Kristu: antroponimija, društvena struktura, etničke promjene, gospodarske uloge*, disertacija, Zadar, 1999.
- W. LAGHAMMER, *Die rechtliche und soziale Stellung der Magistratus municipales und der Decuriones*, Wiesbaden, 1973.
- L. MARGETIĆ, Il ius Italicum dele comunità liburniche (*Plin. Nat. hist.* III, 21, 139), *ŽA*, 27, 2, 1977, 400-409.
- L. MARGETIĆ, Plinio e le comunità della Liburnia, *Atti - Centro di ricerche storiche*, 9, Rovinj, 1978-79, 301-358.
- J. MEDINI, Epigrafički podaci o municijacijama i ostalim javnim gradnjama iz antičke Liburnije, *RFFZd*, 6 (3), 1969, 45-74.
- J. MEDINI, Ordines decurionum Liburniae, *RFFZd*, 12 (5), 1974, 27-57.
- M. SUIĆ, Novi natpisi iz sjeverne Dalmacije, *VAHD*, 53, 1950-51, 233-248.
- M. SUIĆ, Municipium Varvariae, *Diadora*, 2, 1962, 179-186.
- M. SUIĆ, Nekoliko pitanja u vezi s municipalitetom antičkog Zadra, *Zbornik Zadar*, Matica hrvatska, Zagreb, 1964, 117-128.
- M. SUIĆ, Noviji natpisi iz Burnuma, *Diadora*, 5, 1970, 93-131.
- M. SUIĆ, *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb, 1976.
- M. SUIĆ, Zadar u starom vijeku, *Prošlost Zadra*, I, Zadar, 1981.
- A. ŠAŠEL – J. ŠAŠEL, Inscriptiones Latinae quae in Iugoslawia inter anos MCMXL et MCMLX repertae et editae sunt, *Situla*, 5, 1963.
- A. ŠAŠEL – J. ŠAŠEL, Inscriptiones Latinae quae in Iugoslawia inter anos MCMLX et MCMLXX repertae et editae sunt, *Situla*, 19, 1978.
- A. ŠAŠEL – J. ŠAŠEL, Inscriptiones Latinae quae in Iugoslawia inter anos MCMII et MCMXL repertae et editae sunt, *Situla*, 25, 1986.
- M. ZANINOVIĆ, Burnum, castellum-municipium, *Diadora*, 4, 1968, 119-130.
- J. J. WILKES, *Dalmatia*, London, 1969.
- Dopunska:**
- M. ABRAMIĆ – A. COLNAGO, Untersuchungen in Norddalmatiens, *JÖAI*, 12, 1909.
- ALFÖLDY, G., Municipales tibériens et claudiens en Liburnie, *Epigraphica*, 23, 1961, 53-65.
- G. ALFÖLDY, Einheimische Stämme und civitates in Dalmatien unter Augustus, *Klio, Beiträge zur alten Geschichte*, 41, 1963, 187-195.
- G. ALFÖLDY, Das Leben der dalmatinischen Städte in der Zeit des Prinzipates, *ŽA*, 12, 1963, 323-337.
- G. ALFÖLDY, Senatoren in der römischen Provinz Dalmatien, *Epigraphische Studien*, 5, 1968, 99-145.
- N. CAMBI, Skupine carskih kipova u rimskoj provinciji Dalmaciji, *Histria Antiqua*, 4, Pula, 1998, 45-62.

- A. COLNAGO – J. KEIL, Archäologische Untersuchungen in Norddalmatien, *JÖAI*, 8, 1905, 47-60.
- S. ČAČE, Prilozi proučavanju političkog uređenja naroda sjeverozapadnog Ilirika, *RFFZd*, 18(8), 1979, 43-127.
- S. ČAČE, *Liburnija u razdoblju od IV. do I. st. prije nove ere*, disertacija, Zadar, 1985.
- S. ČAČE, *Civitates Dalmatiae* u "Kozmografiji" Anonima Ravenjanina, *Diadora*, 15, 1993, 347-440.
- S. ČAČE, Prilozi povijesti Liburnije u 1. stoljeću prije Krista, *RZPZ HAZU u Zadru*, 35, 1993, 14-31.
- A. DEGRASSI, Duoviri aedilicia potrestae, duoviri aediles, aediles duoviri, *Scritti vari di antichità*, I, Roma 1962, 179-183.
- A. DEGRASSI, Le iscrizioni di Tarsatica. Origine e sito del municipio romano, *Scritti vari di antichità*, II, Roma, 1962, 931-942.
- A. DEGRASSI, L'amministrazione delle città, *Scritti vari di antichità*, IV, Trst, 1971, 67-98.
- M. GLAVIČIĆ, Natpisi antičke Senije, *RFFZd*, 33(20), 1993/1994, 1995, 55-82.
- M. GLAVIČIĆ, *Civitas - municipium Lopsica*, *RFFZd*, 35(22), 1997, 45-70.
- J. GONZÁLES, The Lex Iritana: A new copy of the Flavian Municipal law, *Journal of Roman Studies*, 76, London, 1986, 147-243.
- E. KORNEMANN, Curatores, *RE*, IV, 1, 1900, 1774-1813.
- E. KORNEMANN, Municipium, *RE*, XVI, 1, 1933, 570-638.
- A. KURILIĆ, Arhitravi s foruma Aserije, *Asseria*, 2, 2004, 41-71.
- W. KUBITSCHKE, Aediles, *RE*, I, 1893, 448-464.
- B. KÜBLER, Decurio, *RE*, IV, 2, 1901, 2319-2352.
- B. KÜBLER, Ordo, *RE*, XVIII/1, 1939, 930-936.
- W. LIEBENAM, Duoviri, *RE*, V, 1905, 1798-1842.
- H. LIEBL – W. WILBURG, Ausgrabungen in Asseria, *JÖAI*, 11, 1908, 17-88.
- G. MANCINI, Curator; Curator rei publicae, *Dizionario epigrafico di antichità romane*, II, 2, 1961², 1324-1386.
- L. MARGETIĆ, Rimsko i bizantsko municipalno uređenje i srednjovjekovne općine u našim primorskim krajevima, *Godišnjak PFS*, 23, 1975, 103-111.
- L. MARGETIĆ, Općinsko uređenje Cresa u rimsko doba, *Otočki ljetopis Cres - Lošinj*, 5, 1984, 243-250.
- L. MARGETIĆ, O nastanku i razvoju službe defensor civitatis, *ŽA*, 35, 1-2, 1985, 95-116.
- L. MARGETIĆ, Noviji pogledi na stariju povijest Vinodola, Krka i Senja, *Zbornik PFR*, 9, 1988, 1-18.
- L. MARGETIĆ, O nekim pitanjima pravnog položaja liburnskih općina u doba Principata, *RZPZ HAZU u Zadru*, 38, 1996, 1-12.
- L. MARGETIĆ, O municipiju Andautonija, *Rad HAZU*, 478, knj. XXXVII, Zagreb, 1999, 5-24
- R. MATIJAŠIĆ, Le iscrizioni romane del Quarnero. Un'introduzione per la revisione, *Epigrafia Romana in area Adriatica, Actes de la IXe rencontre Franco-Italienne sur l'épigraphie Romaine*, Macerata, 1998, 61-75.
- J. MEDINI, Provincia Liburnia, *Diadora*, 9, 1980, 364-433.
- J. MEDINI, Gradski zid i pitanje urbanog areala antičkog Raba, *Rapski zbornik*, Zagreb, 1987, 171-174.
- R. MENTXAKA, El senado municipal en la Bética Hispana a la luz de la lex irnitana, *Anejos de Veleia*, 5, Vitoria, 1993.
- M. PAVAN, *Ricerche sulla provincia romana di Dalmazia*, Venezia, 1958.

- A. PREMERSTEIN, *Ius Italicum*, *RE*, X, 1238-1253.
- A. PREMERSTEIN, *Bevorrechtete Gemeinden Liburniens in den Städtelisten des Plinius*, *Strena Buliciana*, Zagreb - Split, 1924, 203-208.
- A. ROMAC, *Izvori rimskog prava*, Zagreb, 1973.
- A. ROMAC, *Rimsko pravo*, Zagreb, 1981.
- A. ROMAC, *Rječnik rimskog prava*, Zagreb, 1983.
- A. N. SHERWIN-WHITE, *The Roman Citizenship*, 2. izdanje, Oxford, 1987.
- M. SUIĆ, *Novi natpisi iz sjeverne Dalmacije*, *VAHD*, 53, 1950-51, 233-248.
- M. SUIĆ, *Neobjelodanjeni rimski natpisi iz sjeverne Dalmacije*, *VAHD*, 54, 1952, 207-214.
- M. SUIĆ, *Bribir (Varvaria) u antici (Kolokvij o Bribiru. Pregled rezultata arheoloških istraživanja od 1959. do 1965. godine)*, *SHP*, s. III, 10, 1968, 217-234.
- M. SUIĆ, *Antički Nin (Aenona) i njegovi spomenici*, *Povijest grada Nina*, Zadar, 1969, 265-286.
- M. SUIĆ, *Noviji natpisi iz Burnuma*, *Diadora*, 5, 1970, 93-131.
- M. ZANINOVIĆ, *Stanovništvo Velebitskog podgorja u antici*, *SZ*, 10-11, 1984, 29-40.
- M. ZANINOVIĆ, *Naselja i teritorij u antici Hrvatskog primorja*, *Izdanja HAD*, 13, Zagreb, 1989, 9-17.
- M. ZANINOVIĆ, *Scardona i Rider - flavijevske fundacije*, *Izdanja HAD*, 19, 1998, 123-129.
- Ovisno o temi određuju se i drugi relevantni članci hrvatskih i stranih arheologa objavljenih u domaćim i inozemnim arheološkim časopisima.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

1. *Gradski dužnosnici na natpisima obalnog područja rimske provincije Dalmacije*, disertacija, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 2002.
2. *Natpisi antičke Senije*, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru. Razdio povijesnih znanosti*, 33(20), Zadar, 1995, 55-82.
3. *Nadgrobnni spomenik obitelji Baebius iz Arbe*, *Senjski zbornik*, 30, Senj, 2003, 83-96.

2. godina

NAZIV KOLEGIJA: Antička sepulkralna plastika istočnog Jadrana (I) – ugradbeni (građevni) nadgrobnni reljefi

OPĆE OBAVIJESTI:

ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru	
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”	
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Dražen Maršić	2.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju	

STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni)	Izborni za druge studij. grupe	Semestar: III.
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Sepulkralna plastika pripada području skulpture, području koje se nalazi otprilike između graditeljstva i urbanizma, kao najmonumentalnijeg i najvažnijeg područja za praćenje razvitka neke civilizacije, i umjetničkog obrta kao najmanjeg medija preko kojeg se obično prati kulturna razina svakodnevice. Skulptura se može sistematizirati na različite načine, ovisno o tome tko naručuje neko djelo, kakve je kvalitete izradbe i koja mu je namjena. Prema prvom kriteriju može se podijeliti na javnu ili službenu i privatnu, prema kvaliteti na <i>arte colta</i> (učenu) i <i>arte plebea</i> (narodnu), a po funkciji na službenu ili počasnu, kultnu i nadgrobnu ili sepulkralnu. Od svih razvrstanih skupina nadgrobna je skulptura po prirodi stvari imala najbrojniju i najraznovrsniju produkciju na kojoj se mogu pratiti sve stepenice i mjene u razvoju javne skulpture.</p> <p>Kolegij je posvećen u Hrvatskoj malo poznatoj formi rimske sepulkralne plastike – reljefima koji su se uzdavali u veća grobna zdanja, a koji od dekoracije uvijek sadrže portrete većeg broja pokojnika, prikazanih u isječku polufigure ili poprsja. Kolegij je koncipiran u dva dijela. U prvom se dijelu obrađuju primjeri ove spomeničke forme iz Rima i uopće Italije. Obrađuje se njihov arhitektonski kontekst, karakter zdanja u kojima stoje ili su stajali, oblici prikaza (bista, poprsje, polufigura, puna figura), te se na taj način definiraju prepoznatljive karakteristike tipa u cjelini. U drugom se dijelu obrađuju domaći primjerci iz Pule, Plomina, Krka, Raba, Nina, Zadra i Salone. Pojašnjavaju se predloženi termini <i>ugradbeni</i> ili <i>građevni nadgrobni reljefi</i> i činjenica da oba predložena naziva jednako dobro oslikavaju izvorni arhitektonski kontekst tih spomenika. Zaključuje se da su ugradbeni reljefi karakteristika sjevernog Jadrana i da su unijeti direktno s prostora Apeninskog poluotoka.</p>				
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Razvijanje specijaliziranog znanja o sepulkralnoj plastici istočnog Jadrana kao preduvjetu za daljnje unapređenje metodologije samostalnoga znanstvenog rada na području antičke arheologije.</p>				
VODIČ:		Zimski semestar		Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2		
TJEDANA PO SEMESTRU:		15		
Sati tjedno:	predavanja	1		
	seminari			
	vježbe			
	mentorski rad			
Ukupno sati:	predavanja	15		
	seminari			
	vježbe			
	mentorski rad			
Ukupan broj dana terenske nastave:				
NASTAVNE METODE:				
Predavanja				
NASTAVNA POMAGALA:				
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet

UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušana nastava					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>N. CAMBI, Zapažanja o antičkoj skulpturi na otoku Rabu, <i>Rapski zbornik</i>, Zbornik radova sa znanstvenog skupa o otoku Rabu, Rab 25.-27. listopada 1984, Zagreb [1987], 175-186.</p> <p>M. GLAVIČIĆ, Nadgrobnni spomenik obitelji <i>Baebius</i> iz Arbe, <i>Senjski zbornik</i>, 30/2003, 2003, 83-96.</p> <p>V. KOCKEL, <i>Porträtreliefs stadtrömischer Grabbauten</i>, Mainz am Rhein 1993.</p> <p>M. KOLEGA, Rimski nadgrobnni spomenici s figuralnim prikazom u Enoni, <i>Diadora</i>, 20, 2000, 121-155.</p> <p>D. MARŠIĆ, Ugradbeni nadgrobnni reljefi Arbe, <i>Izdanja HAD-a</i>, (u tisku).</p> <p>P. ZANKER, Grabreliefs römischer Freigelassener, <i>JDAI</i>, 90, 267-315.</p> <p>Dopunska:</p> <p>N. CAMBI, Suvremeno i zakašnjelo prihvaćanje stilskih, modnih i strukturalnih karakteristika na nadgrobnim stelama u Dalmaciji, <i>RFFZd</i>, 28(15)/1988-89, 1989, 33-48.</p> <p>N. CAMBI, <i>Kiparstvo rimske Dalmacije</i>, Split 2005.</p> <p>D. MARŠIĆ, Rekompozicija dvodijelne nadgrobnne stele iz Arheološkoga muzeja u Splitu, <i>RFFZd</i>, 40(27)/2001, Zadar 2003, 65-76.</p> <p>H. G. FRENZ, <i>Römische Grabreliefs in Mittel- und Südtalien</i>, 1985.</p> <p>D. E. E. KLEINER, <i>Roman Group Portraiture</i>, 1977.</p> <p>U. TOCHETTI POLLINI, <i>Stele funerarie romane con ritratti dai municipia di Mediolanum e Comum</i>, Corpus Signorum Imperii Romani, Italia – Regio XI – Mediolanum, fasc. II, Milano 1990.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija			Registracija za ispit		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <p><i>Portretne stele na obalnom području rimske provincije Dalmacije</i> (doktorska disertacija u rukopisu), Zadar 2002.</p> <p>Rekompozicija dvodijelne nadgrobnne stele iz Arheološkog muzeja u Splitu, <i>RFFZd</i>, 40(27)/2001, Zadar 2003, 65-76.</p> <p>Ugradbeni nadgrobnni reljefi Arbe, <i>Izdanja HAD-a</i>, (u tisku).</p>					

2. godina	
NAZIV KOLEGIJA: Grad i selo u gospodarstvu antike	
OPĆE OBAVIJESTI	
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru

STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij "Arheologija istočnog Jadrana"		
USMJERENJE	Antička arheologija		Godina studija
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Robert Matijašić		2.
USTANOVA	Filozofski fakultet u Puli Sveučilišta u Rijeci		
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni)	Izborni za druge studij. grupe Semestar: III.
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>1. Gospodarstvo antičkoga razdoblja na Sredozemlju (Grčka i Rim). Osnovne odrednice, rascjepkanost pojedinih regija. Poimanje gospodarstva u antici. Glavne gospodarske cjeline.</p> <p>2. Pregled odnosa grada i sela u antici općenito, napose na Sredozemlju. Pojava grada i njegovo značenje. Odnos prema selu, interaktivnost i cjelovitost procesa između njih. Grčka (helenistička, bliskoistočna) situacija, s druge strane rimska rješenja istoga problema.</p> <p>3. Prapovijesni supstrat na našoj obali (gradine). Značenje gradina u gospodarstvu i svakodnevnom životu. Grčka kolonizacija - nastanak gradova i njihovo područje. Issa, Pharos. Chora. Razlozi i modaliteti kolonizacije. grčki način korištenja zemljišta. Odnos prema autohtonom stanovništvu. Grčka situacija u drugim dijelovima Sredozemlja.</p> <p>4. Rimski gradovi na našoj obali i njihova područja. Kolonije i njihovi ageri, municipiji i njihova područja. Centurijacija.</p> <p>5. Odnos grada i sela: nekropole, vile, ceste. Gospodarski i društveni odnosi grada i sela na našoj obali.</p> <p>6. Grad i selo u kasnoj antici, primjeri. Zalazak antičkog grada i kontinuitet života u priobalju.</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA: *</p> <p>Studenti će se upoznati s osnovnim metodološkim zasadama i glavnim odrednicama arheoloških i povijesnih podataka o antičkom gospodarstvu i urbanizmu.</p> <p>Očekuje se da studenti nakon položenog ispita mogu: analizirati temeljne pojmove povijesti i arheologije gospodarstva antike, s posebnim obzirom na hrvatski jadranski prostor, objasniti i protumačiti pojave, zbivanja i procese, povezivati ih u cjelinu, uspoređivati različite rezultate i zaključke istraživanja, donositi vlastite zaključke i predstaviti rezultate.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2	
TJEDANA PO SEMESTRU:		15	
Sati tjedno:	predavanja	1	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja	15	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			

NASTAVNE METODE:					
predavanja	(seminari)				
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan ispit (i izrada seminarskog rada)					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>J. J. WILKES 1969, Dalmatia (Provinces of the Roman Empire), London 1969.</p> <p>M. SUIĆ 1976, Antički grad na istočnom Jadranu, Zagreb 1976.</p> <p>M. SUIĆ 1973, Odnos grad-selo u antici na istočnoj jadranskoj obali, "JIČ", 3-4, 1973., 13-37.</p> <p>M. ZANINOVIĆ 1967, Neki primjeri smještaja antičkih gospodarskih zgrada u obalno-otočkom području Dalmacije, "ARR", 4-5, 1967., 357-371.</p> <p>M. ZANINOVIĆ 1977, The Economy of Roman Dalmatia, "ANRW", II, 6, 1977., 767-809.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>A. H. M. JONES 1984, L'economia romana (Studi di storia economica e amministrativa antica), Einaudi, Torino, 1984., 1-346 (izvorno izdanje The Roman Economy, Oxford 1974.)</p> <p>J. KOLENDO 1980, L'agricoltura nell'Italia romana, Editori Riuniti, Roma 1980., 1-222</p> <p>A. G. McKAY 1984, Römische Häuser, Villen und Paläste, Luzern 1984., 1-257 (izvorno izdanje Villas and Pallaces of the Roman World, London 1975.)</p> <p>M. PRELOG, Između antike i romanike, "Peristil", 1, 1954., 5 - ? (pretiskano u: M. Prelog, Djela, 2 (1983.?), 67-81.</p> <p>Ž. RAPANIĆ, Prilog proučavanju kontinuiteta naseljenosti u salonitanskom ageru u ranom srednjem vijeku. "VAHD", 74, 1980.</p> <p>J. RICH, A. WALLACE-HADRILL 1991, City and Country in the Ancient World, Leicester-Nottingham Studies in Ancient Society, Volume 2, Routledge, London and New York 1991., 1-305.</p> <p>J. E. STAMBAUGH 1988, The Ancient Roman City, The John Hopkins University Press, Baltimore and London, 1988., 1-395.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija			Registracija za ispit		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <p>Toponomastica storica dell'antico agro polese di Bernardo Schiavuzzi, <i>Atti del Centro di ricerche storiche di Rovigno</i>, 14, Rovigno, 1983-1984.</p> <p><i>Ageri antičkih kolonija Pola i Parentium i njihova naseljenost od I. do III. stoljeća</i>, <i>Radovi Latina et Graeca</i>, 6, Latina et Graeca – VPA, Zagreb, 1988.</p> <p>Topografija antičke ruralne arhitekture na obalnom području sjeverne Istre, <i>Arheološka istraživanja u Istri i</i></p>					

Hrvatskom primorju, [Izdanja HAD, 11,2], Pula, 1989.

Arheološki podaci kao izvor za poznavanje ekonomske povijesti Istre u antici, *Historijski zbornik*, 41(1), Zagreb, 1988.

Roman Rural Architecture in the Territory of Colonia Iulia Pola, *American Journal of Archaeology* 86/1, Boston, 1982.

Gospodarstvo antičke Istre - arheološki ostaci kao izvori za poznavanje društveno-gospodarskih odnosa u Istri u antici (I. st. pr. Kr – III. st. posl. Kr.) Pula, 1998.

L'uso delle fonti archeologiche nella determinazione del numero degli abitanti dell'Istria in età romana, *Tipologia di insediamento e distribuzione antropica nell'area veneto istriana dalla preistoria all'alto medioevo* (Atti del Seminario di studio, Asolo, 3-5 novembre 1989), Monfalcone, 1992.

Gli agri delle colonie di Pola e di Parentium, *Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria*, n.s., 42, 1994.

Commerci romani in Alto Adriatico, "Concordia e la X Regio", *Giornate di studio in onore di Dario Bertolini (Portogruaro, 22-23 ottobre 1994)*, Padova, 1995.

Nomenclatura oeconomica antičke Istre, *Arheološki radovi i rasprave HAZU*, 12, Zagreb, 1996.

La produzione agricola in Istria nel VI – VII secolo, *Radovi XIII. međunarodnog kongresa za starokršćansku arheologiju*, dio II., [= *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, Suppl. vol. 87-89], [= *Studi di antichità cristiana pubblicati a cura del Pontificio Istituto di Archeologia Cristiana*, 54, Città del Vaticano 1998], Split, 1998.

La presenza imperiale nell'economia dell'Istria romana e nel contesto adriatico, *Histria Antiqua*, 4, Pula, 1999.

I porti dell'Istria e della Liburnia, *Antichita' Altoadriatiche* 46, 2001, 161-174.

Modeli i strukture naseljenosti novigradskog područja u rimsko doba, *Novigrad Cittanova 599-1999*, (ur. Jerica Zihel), Novigrad 2002.

I bolli laterizi dell'area istriana, *Le fornaci romane, produzione di anfore e laterizi con marchi di fabbrica nella Cisalpina orientale e nell'Alto Adriatico*, [ed. Righini, Valeria], Rimini 1998, 97-105.

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Problemi geneze i razvoja materijalne i duhovne kulture Hrvata od 7. do 12. st. na istočnoj jadranskoj obali i širem zaleđu			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij "Arheologija istočnog Jadrana"		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Janko Belošević, profesor emeritus		2.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni)	Izborni za druge studij. grupe
			Semestar: III.

<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: Hrvati doseljavaju na istočnu jadransku obalu i njezino zaleđe tijekom 7. st. i na tom području ostavljaju brojne arheološke tragove svoje materijalne i duhovne kulture. Ta je kultura u najranijim razdobljima pod vidnim utjecajima kasnoantičkih autohtonih tradicija, bizantskoga i karolinškog kulturnog kruga. Arheološka ostavština potječe uglavnom iz groblja, a tek neznatnim dijelom iz naseobinskih slojeva. Proučavaju se značajke grobnog oblikovanja, tipologija keramike, nakita, oružja i ostalog grobnog inventara. 					
<ul style="list-style-type: none"> • CILJEVI KOLEGIJA: Cilj je kolegija upoznavanje polaznika studija poglavito s nastankom i razvojem materijalne i duhovne kulture iz najranijih razdoblja Hrvata na ovim prostorima, ali i iz vremena samostalnosti ranosrednjovjekovne hrvatske države, tj. arheološkom ostavštinom 9.-12. st. i njezinim specifičnostima. Studente će se nastojati zainteresirati ovu problematiku i pokušati ih potaknuti na pisanje disertacija. 					
VODIČ:		Zimski semestar		Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2			
TJEDANA PO SEMESTRU:		15			
Sati tjedno:	predavanja	1			
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja	15			
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja - mentorski rad	(seminari)				
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
odslušan kolegij (i izrada seminarskog rada)					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
LITERATURA:					
Obvezna:					
<i>Arheološka istraživanja u Kninu i kninskoj krajini, [Izdanja HAD, 15], Zagreb, 1992.</i>					
<i>J. BELOŠEVIĆ, Materijalna kultura Hrvata od 7. do 12. stoljeća, Zagreb, 1980.</i>					
<i>J. BELOŠEVIĆ, Die ersten slawischen Urnengräber auf dem Gebiete Jugoslawiens aus dem Dorfe Kašić bei Zadar, <i>Balcanoslavica</i>, 1, Beograd, 1972.</i>					
<i>J. BELOŠEVIĆ, Über einige Besonderheiten in der Entwicklung der Keramik auf dem Gebiete Dalmatiens,</i>					

Balcanoslavica, 3, Beograd, 1975.

- J. BELOŠEVIĆ, La Nécropole paléocroate Kašić – Maklinovo brdo, *Inventaria archaeologica*, 28, Beograd, 1982.
- J. BELOŠEVIĆ, Osvrt na konačne ishode istraživanja položaja Crkvine u selu Galovcu kod Zadra, *Diadora*, 18-19, Zadar, 1997.
- J. BELOŠEVIĆ, Slavenska naseobinska keramika otkrivena u okolišu crkve sv. Križa u Ninu, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 38(25), Zadar, 2000.
- F. BULIĆ, *Izabrani spisi*, Split, 1984.
- I. ČREMOŠNIK, Istraživanja u Mušićima i Žabljaku i prvi nalaz najstarijih slavenskih naselja kod nas, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu*, 25, Sarajevo, 1970.
- V. DELONGA, *Latinski epigrafički spomenici u ranosrednjovjekovnoj Hrvatskoj*, Split, 1996.
- B. GRAFENAUER, Prilog kritici izvještaja Konstantina Porfirogeneta o doseljavanju Hrvata, *Historijski zbornik*, 5, Zagreb, 1952.
- B. GRAFENAUER, Slovanski naselitveni valovi na Balkanski poluotok, *Zgodovinski časopis*, 18, Ljubljana, 1964.
- B. GRAFENAUER, *Zgodovina slovenskega naroda*, 1, Ljubljana, 1964.
- B. GRAFENAUER, Proces doseljavanja Slovena na zapadni Balkan i u Istočne Alpe, *Simpozijum Predslavenski etnički elementi na Balkanu u etnogenezi južnih Slovena* (Mostar, 1968), Posebna izdanja CBI ANUBiH, 12,4, Sarajevo, 1969.
- S. GUNJAČA, *Ispravci i dopune starijoj hrvatskoj historiji*, 1-3, Zagreb, 1973, 1975. i 1977.
- S. GUNJAČA, *Izbor iz djela*, Split 1991.
- Z. GUNJAČA, Groblje u Dubravicama kod Skradina i druga groblja 8.-9. stoljeća u Dalmaciji, *Etnogeneza Hrvata*, Zagreb 1995.
- LJ. HAUPTMAN, Dolazak Hrvata, *Zbornik kralja Tomislava*, Zagreb, 1925.
- D. JELOVINA, *Starohrvatske nekropole*, Split, 1976.
- Lj. KARAMAN, *Odabrana djela*, Split, 1986.
- R. KATIČIĆ, Pretorijanci kneza Borne, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 20, Split, 1992.
- R. KATIČIĆ, Kunstmanovi lingvistički dokazi o seobi Slavena s juga na sjever, *Starohrvatska prosvjeta*, 20, Split, 1992.
- R. KATIČIĆ, *Uz početke hrvatskih početaka*, Split, 1993.
- N. KLAIĆ, Marginalia uz problem doseljenja Hrvata, *Hauptmanov zbornik*, Ljubljana, 1966.
- N. KLAIĆ, *Povijest Hrvata u ranom srednjem vijeku*, Zagreb, 1971 [1990²].
- Konstantin Porfirogenet, O upravljanju carstvom* (priredio Mladen Švab, preveo Nikola pl. Tomašić), Zagreb, 1997.
- J. KOROŠEC, Pravilnost opredeljavanja posameznih predmeta in kultur zgodnjega srednjega veka do 7. stoletja, *Zgodovinski časopis*, 12-13, Ljubljana, 1959.
- J. KOROŠEC, Ostava brončanih matrica za otiskivanje u Biskupiji kod Knina, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 2, Zagreb, 1952.
- J. KOROŠEC, *Uvod v materijalno kulturo zgodnjega srednjega veka*, Ljubljana, 1952.
- M. LONČAR, Porfirogenetova seoba Hrvata pod sudom novije literature, *Diadora*, 14, Zadar, 1992.

- L. MARGETIĆ, Konstantin Porfirogenet i vrijeme dolaska Hrvata, *Zbornik radova Historijskog zavoda JAZU*, 8, Zagreb, 1977.
- L. MARGETIĆ, Još o vijestima Konstantina Porfirogeneta o dolasku Hrvata, *Radovi Zavoda HAZU*, 36, Zadar, 1994.
- B. MARUŠIĆ, Avaroslavenski napadi na Istru u svjetlu arheološke građe, *Peristil*, 2, Zagreb, 1957.
- B. MARUŠIĆ, *Istra u ranom srednjem vijeku*, Pula, 1960.
- B. MARUŠIĆ, *Starohrvatska nekropola u Žminju*, [Pos. izd. *Histria archeologica*, 1], Pula, 1987.
- B. MARUŠIĆ, Materijalna kultura Istre od 5. do 9. stoljeća, *Izdanja HAD*, 11, Pula, 1987.
- B. MARUŠIĆ, Materijalna kultura Istre od 9. do 12. stoljeća, *Izdanja HAD*, 11, Pula, 1987.
- G. OSTROGORSKI, *Istorija Vizantije*, Beograd, 1959 [1970²].
- E. PERIČIĆ, *Sclavorum regnum Grgura Barskog (Ljetopis popa Dukljanina)*, Zagreb, 1991.
- Starohrvatski Solin*, Split, 1992.
- P. SKOK, *Dolazak Slavena na Mediteran*, Zagreb, 1934.
- A. SÓS, *Die Slawische Bevölkerung Westungarns im 9. Jahrhundert*, München, 1973.
- M SUIĆ, Ocjena radnje L. Margetića: "Konstantin Porfirogenet i vrijeme dolaska Hrvata", *Zbornik Historijskog zavoda JAZU*, 8, Zagreb, 1977.
- F. ŠIŠIĆ, *Priručnik izvora hrvatske historije*, Zagreb 1914.
- F. ŠIŠIĆ, *Povijesti Hrvata u vrijeme narodnih vladara*, Zagreb, 1925.
- N. TOMAŠIĆ, *Konstantin Porfirogenet*, Zagreb, 1994.
- Z. VINSKI, Oružje na području starohrvatske države do godine 1000-te (I Miedzynarodowy kongres arheologii slowianskiej, Warszawa, 1965; 1970.
- Z. VINSKI, Novi karolinški nalazi u Jugoslaviji, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3.s., 10-11, Zagreb, 1978.
- Z. VINSKI, O nalazima karolinških mačeva u Jugoslaviji, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 11, Split, 1981.
- Z. VINSKI, Razmatranja o poslijekarolinškim mačevima 10. i 11. stoljeća u Jugoslaviji, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 13, Split, 1983.
- Z. VINSKI, Ponovno o karolinškim mačevima u Jugoslaviji, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3.s., 17-18, Zagreb, 1984.
- Preporuča se pročitati:**
- A. ALFÖLDI, Zum historischen Bestimmung der Awarenfunde, *ESA*, 9, 1934.
- A. AVENARIUS, Zur Problematik der awarisch-slawischen Beziehungen an der Unterdonau im 6.-7. Jahrhundert, *Studia Historica Slovaca*, 7, Bratislava, 1974.
- A. AVENARIUS, *Die Awaren in Europa*, Bratislava, 1975.
- M. BARADA, Hrvatska dijaspora i Avari, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 2, Zagreb, 1952.
- F. BARIŠIĆ i dr., *Vizantijski izvori za istoriju naroda Jugoslavije*, 1, Vizantološki institut SANU, 3, Beograd, 1972.
- F. BULIĆ, *Hrvatski spomenici u Kninskoj okolici, uz ostale suvremene dalmatinske iz doba hrvatske narodne dinastije*, 1, Zagreb, 1888.
- F. BULIĆ, Razvoj arheoloških istraživanja i nauka u Dalmaciji kroz zadnji milenij, *Zbornik MH*, Zagreb, 1925.
- M. GAVAZZI, *Sudbina stare slavenske baštine*, Beograd, 1959.

- M. GAVAZZI, *Vrela i sudbine narodnih tradicija*, Zagreb, 1978.
- B. GRAFENAUER, Nekaj vprašanj iz dobe naseljavanja Južnih Slovanov, *Zgodovinski časopis*, 4, Ljubljana, 1950.
- S. GUNJAČA, Revizija iskopina u Biskupiji kod Knina, *Ljetopis JAZU*, 57, Zagreb, 1953.
- S. GUNJAČA. – D. JELOVINA – M. GRČEVIĆ, *Starohrvatska baština*, (katalog), Zagreb, 1978.
- B. GUŠIĆ, Starohrvatsko naseljenje Ravnih Kotara, *Vranski zbornik*, Zadar 1971.
- L. JELIĆ, Povijesno-topografske crtice o biogradskom primorju, *Vjesnik Arheološkog muzeja Zagreb*, n.s., 2, Zagreb, 1898.
- Enzyklopädisches Handbuch zur Ur- und Frühgeschichte Europas* [ed. Jan Filip], 1 i 2, 1966.-1969.
- D. JELOVINA, *Starohrvatsko kulturno blago*, Zagreb, 1989.
- Lj. KARAMAN, *Starohrvatsko groblje na "Majdanu" kod Solina*, Split, 1936.
- Lj. KARAMAN, *Iskopine društva "Bihaća" u Mravincima i starohrvatska groblja*, Zagreb, 1940.
- R. KATIČIĆ, Ivan Mužić, Podrijetlo Hrvata, *Obavijesti HAD*, 22,2, Zagreb, 1990.
- R. KATIČIĆ, Ivan Mužić o podrijetlu Hrvata, *Starohrvatska prosvjeta*, 19, Split, 1991.
- R. KATIČIĆ, Još jednom o Mužiću, *Starohrvatska prosvjeta*, 19, Split, 1991.
- L. KATIĆ, *Rasprave i članci iz hrvatske povijesti*, [ed. Ž. Rapanić], Split, 1993.
- A. KOLLAUTZ, Die Ausbreitung der Awaren auf der Balkanhalbinsel, *Študijske zvesti Archeol. ústava*, 16, Nitra, 1968.
- J. KOVAČEVIĆ, Avari na Jadranu, *Materijali*, 3, Beograd, 1966.
- I. KOVRIG, *Das awarenzeitliche Graeberfeld von Alltjan*, Budapest, 1963.
- F LEDIĆ, *Mitologija Slavena*, Zagreb, 1969.
- I. MUŽIĆ, *Podrijetlo Hrvata*, Zagreb, 1989.
- I. MUŽIĆ, *Podrijetlo i pravjera Hrvata*, Split, 1991.
- I. MUŽIĆ, *Slaveni, Goti i Hrvati*, Zagreb, 1997.
- P. SKOK, *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima*, Zagreb, 1950.
- Z. VÁNA, *Einführung in die Frühgeschichte der Slawen*, Neumünster, 1970.
- J. WERNER, Slawische Bügelfibeln des 7. Jahrhunderts, *Reinecke Festschrift...*, Mainz, 1950.
- J. WERNER, Hinterlassenschaft der Awaren, *Studijne zvesti*, 16, Nitra, 1968.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

1. Die ersten slawischen Urnengräber auf dem Gebiete Jugoslawiens aus dem Dorfe Kašić bei Zadar, *Balcanoslavica*, 1, Beograd, 1972.
2. Über einige Besonderheiten in der Entwicklung der Keramik auf dem Gebiete Dalmatiens, *Balcanoslavica*, 3, Beograd, 1975.
3. Materijalna kultura Hrvata na jadranskoj obali od doseljenja do IX stoljeća, *Materijali SADJ*, sv. XII, Zadar 1976, 297-318.
4. *Materijalna kultura Hrvata od 7 – 9. stoljeća*, Zagreb 1980.
5. Die Sozialekonomische Problematik des Frühen Horizonts der Dalmatinisch-Kroatiens im Lichte Resultate

archäologischer Untersuchungen, *Balcanoslavica*, sv. 9, Beograd 1980, 27-42.

6. La nécropole paléocroate Nin – Ždrijac, *Inventaria Archeologica, Fasc. 24, Y 229 –Y 238*, Zagreb 1980.

7. La Nécropole paléocroate Kašić – Maklinovo brdo, *Inventaria archaeologica*, 28, Beograd, 1982.

8. Osvrt na konačne ishode istraživanja položaja Crkvine u selu Galovcu kod Zadra, *Diadora*, 18-19, Zadar, 1997.

9. Počeci kršćanstva kod Hrvata u svjetlu arheološke građe, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 36(23), Zadar, 1998.

10. Slavenska naseobinska keramika otkrivena u okolišu crkve sv. Križa u Ninu, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 38(25), Zadar, 2000.

11. Razvoj i osnovne značajke starohrvatskih grobalja horizonta 7. do 9. st. na povijesnim prostorima Hrvata, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 39(26), Zadar 2002, 71-97.

12. *Starohrvatsko groblje na Ždrijacu u Ninu* (monografija u tisku).

2. godina

NAZIV KOLEGIJA: **Nazočnost Istočnih Gota i drugih germanskih naroda u rimskoj provinciji Dalmaciji**

OPĆE OBAVIJESTI:

ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija		
NASTAVNIK	Dr. sc. Ante Uglešić, izvanredni profesor		Godina 2.
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		
STATUS KOLEGIJA:		Izborni (obvezni)	Semestar: III.

• **OPIS KOLEGIJA:**

- Dati pregled materijalne kulture Istočnih Gota i drugih germanskih naroda (Gepida i Alamana koji su pod istočnogotskom vlašću boravili na prostorima provincije Dalmacije (od 493. do 537.). Također obraditi relevantne povijesne izvore koji govore o njihovoj nazočnosti na navedenom prostoru.

• **CILJEVI KOLEGIJA:**

- Upoznati polaznike poslijediplomskog studija s materijalnom kulturom germanskih naroda koji su boravili na području provincije Dalmacije, zainteresirati ih za dublje proučavanje navedene arheološke problematike i upoznati ih s kritičkim pristupom relevantnoj stručnoj i znanstvenoj literaturi o toj problematici.

VODIČ:	Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:	2	

TJEDANA PO SEMESTRU:		15	
Sati tjedno:	predavanja	1	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja	15	
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			
Predavanja – mentorski rad			
NASTAVNA POMAGALA:			
	bilješke .pp	članci	knjige
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:			
NAČIN POLAGANJA ISPITA:			
Ispit se ne polaže			
<p>OSNOVNA LITERATURA:</p> <p>S. ANTOLJAK, Zadar pod vlašću Istočnih Gota, <i>Zadarska revija</i>, 20,2, Zadar 1971.</p> <p>F. BARIŠIĆ, <i>Vizantiski izvori za istoriju naroda Jugoslavije</i>, 1, Posebna izdanja SANU, 251, Vizantološki institut, 3, Beograd 1955.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Prvi arheološki tragovi velike seobe naroda na području sjeverne Dalmacije, <i>Diadora</i>, 3, Zadar, 1965.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Ranosrednjovjekovna nekropola u selu Kašiću kraj Zadra, <i>Diadora</i>, 4, Zadar 1968.</p> <p>V. BIERBRAUER, <i>Die ostgotischen Grab- und Schatzfunde in Italien</i>, Spoleto 1975.</p> <p>Z.BULJEVIĆ – S. IVČEVIĆ – J. MARDEŠIĆ – E. VIŠIĆ-LJUBIĆ, Artes minores Salonae Christianae, <i>Salona Christiana</i>, Split 1994.</p> <p>F. BUŠKARIOL, Još o rovašenim fibulama Ostrogota i Tirinžana povodom rijetkog tirinškog nalaza u Saloni, <i>Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku</i>, Split 1988.</p> <p>Ž.DEMO, <i>Ostrogothic Coinage from Collections in Croatia, Slovenia and Bosnia & Herzegovina</i>, (= <i>Situla</i>, 32), Ljubljana 1994.</p> <p><i>Germanen, Hunnen und Awaren, Schätze der Völkerwanderungszeit</i>, [katalog izložbe], Nürnberg 1987.</p> <p>I. GOLDSTEIN, <i>Bizant na Jadranu (Bizant na Jadranu od Justinijana I. do Bazilija I.)</i>, Zagreb 1992.</p> <p>J. KOVAČEVIĆ, <i>Varvarska kolonizacija južnoslovenskih oblasti od IV do početka VII veka</i>, Novi Sad 1960.</p> <p>J. MEDINI, Provincia Liburnia, <i>Diadora</i>, 9, Zadar 1980.</p> <p>N. MILETIĆ, Nalaz ranosrednjovekovnih fibula iz Rajlovca, <i>Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu</i>, n.s., 10, Sarajevo 1955.</p> <p>N. MILETIĆ, Nekropola u selu Mihaljevićima kod Rajlovca, <i>Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu</i>, n.s., 11,</p>			

Sarajevo 1956.

- N. MILETIĆ, Ranosrednjovjekovna nekropola u Rakovčanima kod Prijedora, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu*, n.s, 25, Sarajevo 1970.
- N. MILETIĆ, Reflets des grandes invasions en Bosnie-Herzegovine, *Problemi seobe naroda u Karpatskoj kotlini*, znanstveni skup, Novi Sad 13.-16. 12. 1976, Novi Sad 1978.
- N. MILETIĆ, Ranosrednjovjekovna nekropola u Koritima kod Duvna, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu*, n.s., 33, Sarajevo 1979.
- N. MILETIĆ, Rani srednji vijek – Doba seobe naroda, *Kulturna istorija Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do pada ovih zemalja pod osmansku vlast*, Sarajevo 1984.
- K. SIMONI, Knin-Greblje – kataloški opis grobova i nalaza, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 19, Split 1991.
- M. SUIĆ, - Granice Liburnije kroz stoljeća, *Radovi Instituta Jugoslavenske akademije u Zadru*, 2, Zadar 1955.
- A. UGLEŠIĆ, Tipološko-stilska analiza istočnogotskog nakita na području rimske provincije Dalmacije, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 29(16), Zadar 1990.
- A. UGLEŠIĆ Rimska provincija Dalmacija pod vlašću Istočnih Gota, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 30(17), Zadar 1991.
- A. UGLEŠIĆ, Nakit Istočnih Gota na području rimske provincije Dalmacije, *Hrvati i Goti* (ur. R. Tafra), Split 1996. (1. izd.) i 2003. (2. izd).
- A. UGLEŠIĆ, *Nazočnost Istočnih Gota u jugoistočnoj Europi u svjetlu arheološke i povijesne izvorne građe*, disertacija, Zadar 1996.
- A. UGLEŠIĆ, O etničkoj pripadnosti groba 2 s položaja Njive – Podstrana u Naroni, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 38(25), Zadar 2000.
- A. UGLEŠIĆ, Spangenhelme vom Typ Naron/Baldenheim vom Boden der römischen Provinz Dalmatien unter besonders Berücksichtigung der Herkunft dieses Helmtyps, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 39(26), Zadar 2001.
- A. UGLEŠIĆ, O Naroni u istočnogotsko doba na temelju arheoloških nalaza, *Diadora*, 21, Zadar 2003.
- Z. VINSKI, Ein völkerwanderungszeitlicher Goldschmuck aus der Herzegowina, *Germania*, 32,4, Mainz 1954.
- Z. VINSKI, Zikadenschmuck aus Jugoslawien, *Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums*, 4, Mainz 1957.
- Z. VINSKI, Adlerschnallenfunde in Jugoslawien, *Liber Iosepho Kostrzewski octogenario a veneratoribus dicatus*, Warszawa 1968.
- Z. VINSKI, O rovašenim fibulama Ostrogota i Tirinžana povodom rijetkog tirinškog nalaza u Saloni, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3.s., 6-7, Zagreb 1973.
- Z. VINSKI, Archäologisches Spuren ostgotischer Anwesenheit im Heutigen bereich Jugoslawiens, *Problemi seobe naroda u Karpatskoj kotlini*, znanstveni skup, Novi Sad 13.-16. 12. 1976, Novi Sad 1978.
- Z. VINSKI, Šljem epohe seobe naroda nađen u Sinju, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s. 12, Split 1982.
- Z. VINSKI, Dodatna zapažanja o šljemovima tipa Naron/Baldenheim, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 14, 1985.
- Z. VINSKI, Epoha seobe naroda, *Umjetnost na tlu Jugoslavije, Rani srednji vijek*, Beograd – Zagreb – Mostar 1986.
- Z. VINSKI, Razmatranja o iskopavanjima u Kninu na nalazištu Greblje, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 19, Split, 1991.

H. WOLFRAM, <i>Die Goten. Von den Anfängen bis zur Mitte des sechsten Jahrhunderts. Entwurf einer historischen Ethnographie</i> , München 1990.	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija: DA	Registracija za ispit: DA
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA: UPISAN VIII. SEMESTAR	
<ul style="list-style-type: none"> REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: Tipološko-stilska analiza istočnogotskog nakita na području rimske provincije Dalmacije, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 29(16), Zadar 1990. Rimska provincija Dalmacija pod vlašću Istočnih Gota, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 30(17), Zadar 1992. Nalazi seobe naroda iz zbirke Mate Ilkića, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 33(20), Zadar 1994. Istočnogotski ženski grob iz antičke Narone, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 34(21), Zadar 1995. Nakit Istočnih Gota na području rimske provincije Dalmacije, <i>Hrvati i Goti</i> (ur. R. Tafra), Split 1996. (1. izd.) i 2003. (2. izd). <i>Nazočnost Istočnih Gota u jugoistočnoj Europi u svjetlu arheološke i povijesne izvorne građe</i>, disertacija, Zadar 1996. O etničkoj pripadnosti groba 2 s položaja Njive – Podstrana u Naroni, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 38(25), Zadar 2000. Spangenhelme vom Typ Narona/Baldenheim vom Boden der römischen Provinz Dalmatien unter besonders Berücksichtigung der Herkunft dieses Helmtyps, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 39(26), Zadar 2001. O Naroni u istočnogotsko doba na temelju arheoloških nalaza, <i>Diadora</i>, 21, Zadar 2003. 	

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Bjelobrdski kulturni kompleks u Hrvatskoj			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Željko Tomičić		2.
USTANOVA	Institut za arheologiju, Zagreb		Semestar: III.
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni) Izborni za druge studij. grupe	
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: Upoznavanje materijalnih tragova tzv. Bjelobrdskog kulturnog kompleksa na području Hrvatske, tj. na ozemlju 			

<p>južne Panonije u odnosu na manifestiranje istoga na prostoru istočne obale Jadrana i njegovo integriranje u srednjoeuropski kulturni krug. Proučavanje karakterističnih primjeraka groblja (<i>Vukovar-Lijeva bara</i>, Mahovlhjani, Bijelo Brdo II, <i>Zvonimirovo-Veliko polje</i>, Majs-Udvar, Gomjenica) i pojedinih predmetnih skupina u grobnom inventaru, kako na panonskom, tako i na istočnojadranskom tlu. Upoznavanje umjetničko obrtnog stvaralaštva. Proučavanje fenomena Haronovog obola u grobnim cjelinama, odnosno trgovačkih kontakata na velike udaljenosti. Sociološka i demografska slika 10.-13. stoljeća. Organizacija prostora.</p>					
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Prođublivanje i proširivanje znanja o srednjovjekovnom životu (10.-13. st.) u sjevernoj Hrvatskoj i njezinim kontaktima s istočnom obalom Jadrana, odnosno ostalim europskim makroregijama (Karpatska kotlina, Podunavlje i istočnoalpski proctor) te proučavanje organizacije prostora.</p>					
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar		
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:		2			
TJEDANA PO SEMESTRU:		15			
Sati tjedno:	predavanja	1			
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja	15			
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja – mentorski rad	(seminari)				
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan kolegij (i izrada seminarskog rada)					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispiti se ne polažu					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>J. BRUNŠMID, Hrvatske sredovječne starine, <i>VHADns</i> VII, Zagreb, 1903/1904., 30-97.</p> <p>J. GIESLER, Untersuchungen zur Chronologie der Bijelo Brdo-Kultur, <i>PZ</i> 56, Band 1981, Heft 1, Berlin-New York, 1981.</p> <p>Ž. TOMIČIĆ, Prilog istraživanju kronologije srednjovjekovnog groblja na položaju Lijeva bara u Vukovaru Hommage a Vukovar, <i>ShP</i> 20, Zagreb, 1990./1992., 111-189.</p> <p>Ž. TOMIČIĆ, Novi prilozii vrednovanju ostavštine srednjovjekovnog groblja Bijelo Brdo II, <i>Prilozi</i> 8, Zagreb,</p>					

1991, 95.-148.

Ž. TOMIČIĆ, Neuere Erforschung der Bijelo Brdo Kultur in Kroatien. Nova istraživanja bjelobrdske kulture u Hrvatskoj. *Pril.Inst.arheol.Zagrebu* 9., Zagreb 1992., 113.-130.;

Ž. TOMIČIĆ, Prilog istraživanju kronologije bjelobrdske groblja Ptuj-Grad. *Ptujski arheološki zbornik ob 100-letnici muzeja in Muzejskega društva*. Ptuj, 1993., 543.-579.

Ž. TOMIČIĆ, Die Baranja im Lichte der archäologischen Zeugnisse der Bijelo Brdo Kultur. Ein Beitrag zur Analyse des frühmittelalterlichen Grabfeldes Majs-Udvar. *Pril.Inst.arheol.Zagrebu*, 11-12/1994-1995, Zagreb, 1997., 71.-98.

Ž. TOMIČIĆ, Ranosrednjovjekovno groblje Zvonimirpovo-Veliko polje, prinos poznavanju bjelobrdske kulture u podravskom dijelu Slavonije, *Pril.Ins.arheol.Zagrebu*, 13.-14./1996.-1997/, Zagreb, 1998., 91.-120.;

Z. VINSKI, O postojanju radionica nakita starohrvatskog doba u Sisku, *VAMZ*, IV., Zagreb, 1970., 45.-91., tab. I.-VIII.

N. MILETIĆ, Slovenska nekropola u Gomjenici kod Prijedora, *GZMBIHS* (Arheologija), Sv. XXI/XXII., Nova serija, Sarajevo 1967., 81.-154.;

P. KOROŠEĆ, Nekropola na Ptujskom gradu, Ptuj 1999.

Preporuča se pročitati:

Naslovi u dogovoru s voditeljem kolegija.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:

1. Neuere Erforschung der Bijelo Brdo-Kultur in Kroatien, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 9, 1992, 113-130.
2. Prilog istraživanju kronologije srednjovjekovnog groblja na položaju Lijeva bara u Vukovaru, Hommage à Vukovar, *Starohrvatska prosvjeta*, 20, 1990, 111-182.
3. Novi prilozi vrednovanju ostavštine srednjovjekovnog groblja Bijelo Brdo II, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 8, 1992, 95-148.
4. Ranosrednjovjekovni krajobraz savsko-dravskog međurječja, *Starohrvatska spomenička baština – rađanje prvog hrvatskog kulturnog pejzaža* (ur. Miljenko Jurković, Tugomir Lukšić), Zagreb 1996.
5. Prilog istraživanju bjelobrdske groblja Ptuj-Grad, *Ptujski arheološki zbornik ob 100-letnici muzeja in Muzejskega društva*, Ptuj 1993, 543-579.
6. Baranja in Lichte archeologischer Zeignisse der Bijelo Brdo-Kultur. Ein Beitrag zur Analyse des fruemittelalterlichen Grabfeldes Majs-Udvar, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 11-12, 1994-1995, 71-98.
7. Ranosrednjovjekovno groblje Zvonimirovo – Veliko polje, prinos poznavanju bjelobrdske kulture u podunavskom dijelu Slavonije, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 13-14, 1996-1997, 91-120.
8. *Zvonimirovo i Josipovo: groblja starohrvatskog doba u Virovitičko-podravskoj županiji*, Zagreb-Virovitica-Slatina 1997.
9. Baranja u svjetlu arheoloških svjedočanstava bjelobrdske kulture. Prinos analizi ranosrednjovjekovnog groblja Majs-Udvar, *Osječki zbornik*, 22-23, 1997, 71-97.

10. Ranosrednjovjekovno groblje u Sv. Jurju u Međimurju – prinos datiranju nalazišta, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 15-16, 1999, 41-60.
11. Ranosrednjovjekovno groblje u Velikom Bukovcu – uz početke bjelobrdske kulture u Hrvatskoj, *Opuscula archaeologica*, 23-24, 2000, 285-307.
12. Istraživanje kulturnog kontinuiteta na primjeru groblja Zvonimirovo – Veliko polje, *Histria antiqua*, 8, 2002, 385-395.
13. Istraživanje kronologije ranosrednjovjekovnog groblja u Mahovljanima kraj Banja Luke, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 17, 2000, 25-66.
14. O prstenima s kalotom iz ranosrednjovjekovnog groblja Zvonimirovo – Veliko polje (Hrvatska), *Zbornik na počest Dariny Bialekovej* (ur. Gabriel Fusek), Nitra 2004.
15. [M. Šlaus, Ž. Tomičić, A. Uglešić, R. Jurić], Craniometric relationships among medieval Central European populations: Implications for Croat migration and expansion, *Croatian Medical Journal*, 45, 2004, 434-444.

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Paleopatološke analize arheoloških populacija iz Hrvatske			
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ:	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Mario Šlaus	2.	
USTANOVA	Odjel za arheologiju HAZU, Zagreb	Semestar	
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe
OPIS KOLEGIJA:			
<p>Paleopatologija je znanstvena disciplina koja analizira prisutnost, učestalost i distribuciju patoloških promjena na ljudskom osteološkom materijalu iz arheoloških nalazišta. Podatci koje ove analize daju presudni su za: 1) rekonstruiranje uvjeta i kvalitete života arheoloških populacija; 2) rekonstruiranja porijekla, evolucije i načina širenja različitih zaraznih bolesti te 3) rekonstruiranje složenih interakcijskih procesa između bolesti i prehrane, kulturnog sustava, medicinske tehnologije i demografije. Studenti koji pohađaju kolegij biti će upoznati s metodama koje se danas koriste za razlikovanje između postmortalnih oštećenja, perimortalnih rana i antemortalnih fraktura, te metodama koje se koriste za prepoznavanje nespecifičnih i specifičnih zaraznih bolesti, neoplazija i reumatskih bolesti na osteološkom materijalu.</p>			
CILJEVI KOLEGIJA:			
<p>Cilj kolegija je upoznati studente s metodama koje se koriste za razlikovanje između postmortalnih, perimortalnih i antemortalnih oštećenja te metodama koje se koriste za prepoznavanje nespecifičnih i specifičnih zaraznih bolesti, neoplazija i reumatskih bolesti na osteološkom materijalu. Naglasak kolegija biti će na</p>			

prepoznavanju patoloških promjena na arheološkim populacijama iz Hrvatske. Stoga će studentima biti prikazana slučajevi lepre, tuberkuloze i sifilisa s arheoloških nalazišta Radašinovci, Stari Jankovci i Koprivna. Studenti će također naučiti prepoznavati osteološke manifestacije nespecifičnih zaraznih bolesti – periostitisa i ostemijelitisa. Populacijske analize učestalosti i distribucije ovih promjena u arheološkim populacijama iz Hrvatske pokazati će studentima na koji su način zarazne bolesti korelirane s ekološkim sustavima, demografijom i medicinskom tehnologijom.

VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE			
Predavanja (mentorski rad)	(seminari)		
NASTAVNA POMAGALA:			
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige
			internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:			
Odslušan ispit (i izrada seminarskog rada)			
NAČIN POLAGANJA ISPITA:			
ispiti se ne polažu			
LITERATURA:			
Obvezna:			
A. C. AUFDERHEIDE, C. RODRÍGUEZ-MARTÍN, <i>The Cambridge Encyclopedia of Human Paleopathology</i> . Cambridge, 1998.			
G. T. STEINBOCK, <i>Paleopathological Diagnosis and Interpretations. Bone Diseases in Ancient Human Populations</i> , Springfield, 1976.			
D. J. ORTNER, <i>Identification of Pathological Conditions in Human Skeletal Remains</i> ² , Amsterdam, Boston, London, New York, Oxford, Pariz, San Diego, San Francisco, Singapore, Sydney, Tokyo, 2003.			
M. ŠLAUS, <i>The Bioarchaeology of Continental Croatia. An Analysis of Human Skeletal Remains from the Prehistoric to Post-medieval Periods</i> . [BAR International Series 1021] Oxford 2002.			
Preporuča se pročitati:			

- M. ŠLAUS, D. ORLIĆ, M. PEĆINA, Osteochondroma in a skeleton from an 11th century Croatian cemetery. *Croatian Medical Journal*, 41, 2000, 336-340.
- M. ŠLAUS, Biocultural analysis of sex differences in mortality profiles and stress levels in the late Medieval population from Nova Raca, Croatia, *Am. J. Phys. Anthropol.* 111, 2000, 193-209.
- C. WELLS, The human burials, *Romano-British Cemeteries at Cirencester* (ur. A. McWhirr, L. Viner i C. Wells), 135–202, Cirencester, 1982.
- R. W. MANN, S. P. MURPHY, *Regional Atlas of Bone Disease. A Guide to Pathologic and Normal Variation in the Human Skeleton*. Springfield, 1990.
- M. ŠLAUS, Demography and disease in the early medieval site of Privlaka. *Opuscula archaeologica*, 20, 1997, 141-149.
- M. ŠLAUS, N. PEĆINA-ŠLAUS, H. BRKIĆ, Life stress on the Roman limes in continental Croatia, *Homo*, 54, 2004, 240–263.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

[M. Šlaus, A Pećina-Hrnčević, G. Jakovljević], Dental disease in the late medieval population from Nova Raša, Croatia, *Coll. Antropol.* 21, 1997, 561-572.

Demography and disease in the early medieval site of Privlaka. *Opuscula archaeologica*, 20, 1997, 141-149.

[M. Šlaus, D. Orlić, M. Pećina], Osteochondroma in a skeleton from an 11th century Croatian cemetery. *Croatian Medical Journal*, 41, 2000, 336-340.

Biocultural analysis of sex differences in mortality profiles and stress levels in the late Medieval population from Nova Rača, Croatia. *American Journal of Physical Anthropology* 111, 2000, 193-209.

The Bioarchaeology of Continental Croatia. An Analysis of Human Skeletal Remains from the Prehistoric to Post-medieval Periods, [BAR International Series 1021], Oxford 2002.

[M. Šlaus, N. Pećina-Šlaus, H. Brkić], Life stress on the Roman limes in continental Croatia. *Homo*, 54, 2004, 240–263.

2. godina

NAZIV KOLEGIJA: MARKETIŠKO UPRAVLJANJE

OPĆE OBAVIJESTI:

ODSJEK / KATEDRA:

Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru

STUDIJ:

Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”

USMJERENJE:

Godina studija:

NASTAVNIK:

Prof. dr. Jurica Pavičić

2.

USTANOVA:

Ekonomski fakultet Zagreb

STATUS KOLEGIJA:		Izborni	Izborni za druge studij. grupe	Semestar: III.	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>U kolegiju se proučava problematika marketinškog poslovanja/djelovanja u suvremenim organizacijama. Sadržaj kolegija definiran je generičkim kompetencijama i konstruktima, kritičnim za postizanje održive konkurentske prednosti (SCA). Stoga će se, u okviru predmeta, obraditi odgovarajuće strateške odrednice poslovanja/djelovanja suvremenih organizacija u području arheologije i srodnih djelatnosti – primjerice, muzejsko-galerijske. Pritom se izlažu i primijenjuju konkretni strateški alati i pristupi, koji uključuju analizu okruženja i organizacije, suvremene pristupe situacijskoj analizi, dijagnostičke alate za strateške promjene, Porterijansku analizu, itd. U predmetu se, nadalje, razrađuju ključni čimbenici marketinškog upravljanja (definiranje marketinške strategije, generičkih elemenata marketinškog miksa i uvažavanja specifičnosti pojedinih ciljnih skupina u procesu segmentiranja, targetiranja i pozicioniranja – STP), kao i specifični marketinški alati, a koji se odnose na planiranje i provedbu marketinških istraživanja, marketinške komunikacije i odnosa s javnostima.</p>					
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Ciljevi kolegija su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. teorijsko upoznavanje s temeljnim teorijskim konstrukcijama, funkcijama i procesima upravljanja marketingom u profitnom i neprofitnom sektoru, 2. spoznavanje općih karakteristika primjene marketinga u profitnim i neprofitnim organizacijama s područja arheologije i srodnih djelatnosti, te 3. spoznavanja načina i instrumenata provedbe marketinških istraživanja, specifičnosti marketinške komunikacije i odnosa s javnostima. 					
VODIČ:			Zimski semestar	Ljetni semestar	
ECTS – STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2		
TJEDANA PO SEMESTRU:			15		
Sati tjedno:	predavanja		1		
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja		15		
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja X	Seminari X	Individualni projekti X	WebCT X	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje

NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	webCT zbirka
X	X	X	X	X	X
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pavičić, J.; Alfirević, N.; Aleksić, Lj.: <i>Marketing i menadžment u kulturi i umjetnosti</i>, Masmedia, Zagreb, 2006. 2. Alfirević, N.; Pavičić, J.; Vlašić, G.: <i>Marketinška komunikacija i upravljanje novim medijima</i>, Zamirnet, Zagreb, 2004. 3. Pavičić, J.: <i>Strategija marketinga neprofitnih organizacija</i>, Masmedia, Zagreb, 2003. 4. Zbirka članaka iz relevantnih znanstvenih časopisa koja će se prirediti u obliku nastavnog materijala. <p>Preporuča se pročitati:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Runyard, S.: <i>Marketing and Public Relations Handbook for Museums, Galleries, and Heritage Attractions</i>, Altamira Press, 2000. 2. Yorke, R.: <i>Marketing Heritage: Archaeology and the Consumption of the Past</i>, Altamira Press, 2004. 3. Misiura, S.: <i>Heritage Marketing</i>, Butterworth-Heinemann/Elsevier, 2005. 					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija:			Registracija za ispit:		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<p>REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:</p> <p><i>Znanstveni radovi objavljeni u recenziranim međunarodnim časopisima, kao i domaćim časopisima po vrstici izjednačenima s njima</i></p> <p>Pavičić, J. (2001): <i>Ishodišne determinante strateškog pristupa marketingu neprofitnih organizacija</i>, Ekonomski pregled, br. 1/2, ISSN 0424-7558, str. 101-124.</p> <p>Renko, N., Tkalac, A. & Pavičić, J. (2001): <i>Evaluation of Advertising Effectiveness – a Case from Croatian Business Practice</i>, Naše gospodarstvo: Revija za aktualna gospodarska vprašanja, br. 5/6, ISSN 0547-3101, str. 710-726.</p> <p><i>Znanstveni radovi recenzirani i objavljeni u zbornicima međunarodnih znanstvenih skupova</i></p> <p>Pavičić, J.; Renko, N. & Alfirević, N. (2001): <i>The Role of Competitive Analysis and Marketing Orientation in Improving Competitiveness of the Non-Profit Sector – Theoretical Background and Empirical Evidence</i>, Zbornik radova Fourth International Conference on Enterprise in Transition, Split/Hvar, 24-26. svibnja, str. 115-116 (prošireni sažetak u zborniku; str. 422-437(cjeloviti članak na CD-ROM-u).</p> <p>Renko, N.; Pavičić, J. & Tkalac, A. (2000): <i>Marketing Orientation of the Nonprofit Sector in Croatia in Current Globalizations Processes</i>, Zbornik radova First International Conference – Economic Globalization and Development in Small European Countries, Pula, 19-20. listopada, str. 129-134.</p>					

- Renko, N.; Shultz, C. J. & Pavićić, J. (2000): *Fundamental Issues in Democracy and Professional Re-Education: A Framework for Changes in Transition Economies*, Zbornik radova Third Conference of the International Society for Quality-of-Life Studies, Girona-Španjolska, 20-22. srpnja, str. 387-390.
- Tkalac, A.; Pavićić, J. & Tomašević Ličanin, M. (2000): *Information Technology in Developing Countries – Bridges and Buffers of Market Globalization*, Zbornik radova 25th Annual Macromarketing Conference, Lovran, 22-25. lipnja, str. 181-190.
- Renko, N.; Tomašević Lišanin, M. & Pavićić, J. (2000): *Global E-Commerce as a Potential Local Threat to Developing and Transitional Countries*, Zbornik radova Second Conference on Global Entrepreneurship and Transitional Economies, Syracuse/New York-SAD, 20-23. kolovoza, str. 1-10.
- Renko, N.; Shultz, C. J.; Pavićić, J.; Bratko, S. & Pecotich, A. (2000): *Revitalizing Marketing Activities of Market Leader in Post-War Transition Economies: The Case of Gavrilovic Company*, Zbornik radova Seventh International Conference on Marketing and Development, Accra-Gana, January 3-8, pp. 4-8.
- Pavićić, J.; Alfirević, N. & Lugović, S. (2003): *Non-profit Sector in the Development of Social Capital in a Transitional Society: Focus on Information and Communication Technologies*, Book of Abstracts of ICES 2003: "From Transition to Development: Globalisation and Political Economy of Development: Globalisation and Political Economy of Development in Transition Countries, Sarajevo-Bosna i Hercegovina, 9-11. listopada, str. 121.; Proceedings of the Second International Conference of the Faculty of Economics in Sarajevo (Part I), str. 631-643.
- Tkalac, A. & Pavićić, J. (2002): *How Global is the Situational Theory of Publics: The Case of Croatia*, Zbornik radova 9th International Public Relations Research Symposium in conjunction with 2002 Euprera Annual Congress: The Status of Public Relations Knowledge in Europe and Around the World, Bled-Slovenija, 4-7. srpnja, str. 174-182.
- Alfirević, N.; Pavićić, J. & Lugović, S. (2003): *The Role of Internet in Supporting Knowledge-Based Strategies of Entrepreneurs in Countries in Transition: From the E-Business Myths to the Case Evidence from the Croatian High-Tech Industry*, Zbornik radova Fifth International Conference on Enterprise in Transition, Split/Tučepi, 22-24. svibnja, str. 231-233 (prošireni sažetak u zborniku); str. 1021-1041(cjeloviti rad na CD-ROM-u).
- Alfirević, N., Pavićić, J. & Vlašić, G. (2004): *Empirical Analysis of Competitive Advantage and the Strategic Process: The Case of Large Croatian Enterprises*, Zbornik 2nd International Conference Enterprise Odyssey: Building Competitive Advantage, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 17-19. lipnja, str. 126-127 (prošireni sažetak u zborniku); str. 842-858 (cjeloviti rad na CD-ROM-u)
- Pecotich, A., Renko, N. & Pavićić, J. (2004): *Reinterpretation of Industrious and M. E. Porter's Five Forces Model: Empirical Evidence from Croatian Business Practice*, Zbornik 2nd International Conference Enterprise Odyssey: Building Competitive Advantage, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 17-19. lipnja, str. 258 (prošireni sažetak u zborniku); str. 1823-1833 (cjeloviti rad na CD-ROM-u)
- Vranešević, T., Mandić, M. & Pavićić, J. (2004): *Customers as the greatest asset of a company*, Zbornik 1st International Conference for Retailing & Consumer Behaviour Research – Leeds Metropolitan University, Leeds-Velika Britanija, 23. lipnja, str. Ap. 1.
- Alfirević, N.; Pavićić, J.; Adžić, B.; Šimurina, J.; Bratić, V.: «*The Balanced Scorecard (BSC) Approach to Performance of a Non-profit Organization in the Transition Environment: The Case of the Commercial Trade Union of Croatia (CTU)*», u: Proceedings of the Sixth International Conference «Enterprise in Transition», ISBN

953-6024-70-5, Ekonomski fakultet Split, Split, 2005., str. 5-7. (prošireni sažetak u zborniku); str. 5-19. (puni rad na CD-ROM-u)

Znanstveni radovi objavljeni u časopisima važnima za struku

Alfirević, N. & Pavičić, J. (2004): *Strateško uklapanje velikih hrvatskih poduzeća u poslovno okruženje s posebnim osvrtom na organizacijske aspekte*, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, br. 1, ISSN 1333-899, str. 159-178.

Alfirević, N.; Dulčić, Ž.; Pavičić, J.: *Strateške sposobnosti malih i srednjih tehnoloških poduzeća u Hrvatskoj*, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, ISSN 1333-8900, god. III, br. 1, 2005., str. 249-266.

Pavičić, J.; Alfirević, N.; Ivelja, N.: *Oblici i mehanizmi suradnje s neprofitnim organizacijama u Hrvatskoj*, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, ISSN 1333-8900, god. IV, br. 1, 2006, str. 217-238.

Knjige

Pavičić, J. (2003): *Strategija marketinga neprofitnih organizacija*, Masmedia, Zagreb, ISBN 953-157-444-8 (nagrađena nagradom Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu - dr. Mijo Mirković 2004. godine).

Alfirević, N., Pavičić, J. & Vlašić, G. (2004): *Marketinška komunikacija i upravljanje novim medijima*, ZaMirNet, Zagreb. ISBN 953-99855-0-1

Langer, J.; Alfirević, N.; Pavičić, J.: *Organizational Change in Transition Societies*, ISBN 0-7546-4464-2, Ashgate, Aldershot, 2005.

Pavičić, J.; Alfirević, N.; Aleksić, Lj.: *Marketing i menadžment u kulturi i umjetnosti*, ISBN 953-157-487-1, Masmedia, Zagreb, 2006.

Poglavlja u knjizi

Renko, N. & Pavičić, J. (2001): *Marketinška strategija*, u: Previšić, J. & Bratko, S. (Ur.): *Marketing*, Sinergija, Zagreb, str. 109-134, ISBN 953-6895-07-2. (Pristupnik je za koautorstvo knjige, zajedno s ostalim koautorima, dobio nagradu Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu - dr. Mijo Mirković 2001. godine).

Renko, N., Pavičić, J. & Rukavina, A. (2001): *Development of Small Business Sector in the Regions of Croatia Affected by the War* u: Grbac, B. & Martin, J. (Ur.): *Developing Market Based Resource Strategies for South East Europe*, Sveučilište u Rijeci & John Carroll University, Cleveland/Rijeka, 87-108, ISBN 953-6148-24-2,

Pavičić, J. (2004): *Marketing neprofitnih organizacija* u: Previšić, J. & Ozretić Došen, Đ. (Ur.): *Marketing*, Adverta, Zagreb, str. 467-486, ISBN 953-99712-0-9.

Tkalac, A. & Pavičić, J. (2003): *Non-Governmental Organizations and International Public Relations*, u: Sriramesh, K & Vercic, D. (Ur.): *The Global Public Relations Handbook: Theory, Research and Practice*, Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, str. 490-504, ISBN 0-8058-3922-4. (Za koautorstvo knjige autor nagrađen od strane PRIDE – Public Relations Division of the National Communication Association 2003. godine)

Renko, N. & Pavičić, J. (2004): *Marketinška strategija*, u: Previšić, J. & Ozretić, Došen, Đ. (Ur.): *Marketing*, Adverta, Zagreb, str. 335-364, ISBN 953-99712-0-9.

Znanstveni radovi objavljeni u zborniku domaćeg znanstvenog skupa

Pavičić, J. (2002): *Marketing u profitnim i neprofitnim organizacijama – izazovne distinkcije*, Zbornik radova znanstvenog simpozija «Razvojna strategija i marketing grada i županije, CROMAR, Sisak, 4-5. travnja, str. 167-172.

Znanstveni radovi samo izloženi na znanstvenim skupovima

Pavičić, J., Lipert, M., Vlašić, G. & Žnidar, K. (2003): *Marketing u muzejskoj djelatnosti u Hrvatskoj: Opće značajke i dinamička perspektiva u neprofitnom sektoru*, Zbornik sažetaka, XVIII kongres CROMAR-a, Split, 23-25. listopada.

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Razvijeni eneolitik istočnog Jadrana			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Brunislav Marijanović		2.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		Semestar: IV.
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni) Izborni za druge studij. grupe	
OPIS KOLEGIJA: Kolegij daje specijalistički i znanstveni pregled kasnog eneolitika na istočnoj jadranskoj obali, povijest njegovog istraživanja, razvoj i sadržaj, osnove za periodizaciju i kronologiju, povezanost s općim povijesnim procesima, kulturološki položaj u širim prostornim okvirima, te regionalne razvojne posebnosti uvjetovane odnosima autohtonih i vanjskih čimbenika koji sudjeluju u tvorbi pojedinih oblika materijalne kulture i dr.			
• CILJEVI KOLEGIJA: Kolegij ima cilj temeljito osposobiti studenata za znanstveno proučavanje eneolitika na istočnoj jadranskoj obali kao posebnog prapovijesnog razdoblja, utvrđivanje njegova položaja u širim prostornim okvirima jugoistočne Europe, te sagledavanje razvojnih i kulturoloških posebnosti u odnosu na eneolitičke pojave na susjednim područjima. Postavljeni cilj realizirat će se kroz predavanja, mentorski rad sa studentima i njihovo vlastito istraživanje kroz sljedeće tematske cjeline: - Utvrđivanje odnosa ranog i razvijenog eneolitika; - Uzročno-posljedična povezanost nastajanja novih eneolitičkih pojava i procesa metalizacije; - Uzročno-posljedična povezanost nastajanja posebnih kulturnih manifestacija i procesa i procesa indoeuropeizacije; - Utvrđivanje stratigrafskih pokazatelja - Povijesna interpretacija			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1

	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja				15
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Praistorija jugoslavenskih zemalja III, Sarajevo, 1979.</p> <p>B. Čović, Velika gradina u Varvari, GZM XXXII, Sarajevo 1978.</p> <p>B. Čović, "Schnur" i "Litzen"- keramika na području Neretve, Dolina rijeke Neretve od prethistorije do ranog srednjeg vijeka, Split 1980.</p> <p>B. Čović, Eneolitski supstrat, PJZ IV, Sarajevo, 1983.</p> <p>B. Čović, Eneolitska žljebljena keramika na istočnoj jadranskoj obali i njenom zaleđu, Zbornik radova posvećenih akademiku Alojzu Bencu, Posebna izdanja ANUBIH, XCV/27, Sarajevo, 1991.</p> <p>B. Čović, Vrpčasto ukrašena keramika na istočnoj jadranskoj obali i njenom zaleđu, Starinar XL-XLI, Zbornik M. Garašanina, Beograd, 1991.</p> <p>B. Marijanović, Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale, Zadar, 2000.</p> <p>B. Marijanović, Eneolitik i eneolitičke kulture u Bosni i Hercegovini, Mostar, 2003.</p> <p>B. Marijanović, Gudnja, višeslojno prapovijesno nalazište, Dubrovnik, 2005.</p> <p>B. Marijanović, Neka pitanja eneolitika istočnog Jadrana, Diadora 14, Zadar, 1992.</p> <p>B. Marijanović, Ljubljanska kultura na istočnoj jadranskoj obali, VAHD 84, Split 1991.</p> <p>B. Marijanović, Neka pitanja eneolitika istočnog Jadrana, Diadora 14, Zadar 1992.</p> <p>B. Marijanović, Vučedolska kultura na istočnoj jadranskoj obali, VAHD 86, Split 1994.</p> <p>B. Marijanović, Ravlića pećina (Peć Mlini), GZM 35/36, Sarajevo 1981.</p> <p>N. Petrić, Prethistorijske kulture Pelješca, Pelješki zbornik I, Zagreb, 1976.</p> <p>N. Petrić, Prilozi pretpovijesti Istre, JZ X, Pula – Rijeka, 1978</p> <p>N. Petrić, Uvod u prethistoriju dubrovačkog područja, VAMZ XIV, Zagreb 1981.</p> <p>A. Milošević - B. Govedarica, Otišić, Vlaka - praistorijsko nalazište u Vrtači I, Godišnjak CBI XXIV/23, Sarajevo 1986.</p> <p>B. Govedarica, O kulturnom i hronološkom položaju nalaza ljubljanske kulture na jadranskom području, AV 39-</p>					

40., Ljubljana, 1989.	
B. Govedarica: Rano bronzano doba na području istočnog Jadrana, Djela LXVII/7, Sarajevo 1989.	
B. Čečuk – D. Radić, Vela špilja – preliminarni rezultati dosadašnjih istraživanja, Arheološka istraživanja napodručju otoka Korčule o Lastova, Znanstveni skup HAD (Vela Luka, Korčula 18-20.4.1991.), Zagreb, 2001.	
B. Čečuk – D. Radić, Vela spila, višeslojno pretpovijesno nalazište – Vela Luka, otok Korčula; Vela Luka, 2005.	
S. Forenbaher, Vlaška peć kod Senja, OA, 11-12, Zagreb, 1987.	
Z. Andrea, Vendbanimi shpellor i Nezirit, Iliria XIX, Tirana, 1989.	
P. Della Casa; Velika Gruda II, Die bronzzeitliche Nekropole Velika Gruda (Opš. Kotor, Montenegro), Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie, Band 33, Bonn, 1996.	
M. Korkuti, Vendbanimi prehistorik i Trenit, Iliria 1, Tirana, 1971.	
M. Korkuti, Neolitikum und chalkolitikum in Albanien, Mainz, 1995.	
Č. Marković, Neolit Crne Gore, Beograd, 1985.	
F. Prendi, La civilisation préhistorique de Maliq, Studia Albanica III-1, Tirana, 1966.	
M. Primas, Velika Gruda I, Hügelgräber des frühen 3. Jahrtausends v. Chr. Im Adriagebiet – <i>Velika Gruda, Mala Gruda</i> und ihr Kontext, Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie, Band 32, Bonn, 1996.	
I. Pušić, Pećina Vranjaj – preistorijsko stanište iznad Herceg-Novog, Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, posebna izdanja, knjiga 38, Podgorica, 1999.	
Dopunska:	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija: DA	Registracija za ispit:
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> • REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <i>Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale</i>, Zadar, 2000. <i>Eneolitik i eneolitičke kulture u Bosni i Hercegovini</i>, Mostar, 2003. <i>Gudnja, višeslojno prapovijesno nalazište</i>, Dubrovnik, 2005. Neka pitanja eneolitika istočnog Jadrana, <i>Diadora</i> 14, Zadar, 1992. Ljubljanska kultura na istočnoj jadranskoj obali, <i>VAHD</i> 84, Split 1991. Neka pitanja eneolitika istočnog Jadrana, <i>Diadora</i> 14, Zadar 1992. Vučedolska kultura na istočnoj jadranskoj obali, <i>VAHD</i> 86, Split 1994. Ravlića pećina (Peć Mlini), <i>GZM</i> 35/36, Sarajevo 1981. 	

2. godina
NAZIV KOLEGIJA: Ikonografija i stil prizora na spomenicima željeznog doba na Jadranu
OPĆE OBAVIJESTI

ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija		Godina studija
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Sineva Kukoč		2.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		Semestar: IV.
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni) Izborni za druge studij. grupe	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gozba - Lov - Erotika - Rat i natjecanje: borbe boksača, trke i procesije konjanika, na kolima, sukobi ratnika-pješaka i dr. - Akvatički prizori - Putovanje - Žrtva <p>Odabrani prizori su:</p> <ul style="list-style-type: none"> -odraz realiteta i simbolizacija društveno-religijskih aspekata u kulturama željeznog doba na dvjema jadranskim obalama, osobito od 7.st. (figuracija) nadalje - reprezentativni uzorak za analizu nekih svjetonazornih elemenata Histra, Japoda, Veneta, Picena, Dauna i padanske Etrurije. - prati se stanovito jadransko (i sredozemno) ikonografsko-stilsko zajedništvo i istaknute regionalne osobitosti na repertoaru spomenika (nadgrobne stele, ostala monumentalna, ali i sitna skulptura, situle...) u kulturama: histarskoj, venetskoj, picenskoj, daunskoj, japodskoj, liburnskoj i dr. Posebno se analiza antropomorfní motiv: njegov položaj u novoj figuraciji i njegove mijene od brončanog doba do kraja stare ere. Komparativna građa: grčka, etruščanska, «istočnoalpska figurativnost» i dr. <p>Ciljevi kolegija: Preko likovnosti (ikonografija, stil) upoznati neke društveno – religijske aspekte konkretnih jadranskih kultura iz I. tis. pr. Kr.</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Preko likovnosti (ikonografija, stil) upoznati neke društveno – religijske aspekte konkretnih jadranskih kultura iz I. tis. pr. Kr.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			

NASTAVNE METODE:					
predavanja					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
odslušan ispit					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>J. H. M. BEATTIE: On understanding Sacrifice, Sacrifice, London 1980.</p> <p>G. BERGONZI, Etruria, Piceno, Caput Adriae: guerra e aristocrazia nell' età del ferro, La civiltà picena nelle Marche, Studi in onore di G. Anibaldi, Atti del Convegno, Ancona 1988, Ripatransone 1992.</p> <p>ISTI, L'offerta votiva in Italia settentrionale durante l' età del ferro, Anathema - regime delle offerte e vita dei santuari nel Mediterraneo antico, Atti del Convegno, Roma 1989, Roma 1990.</p> <p>L. BONFANTE, Out of Etruria, Etruscan Influences North and South, Oxford 1981.</p> <p>A. BOTTINI, I Principi guerrieri della Daunia del VII sec.a,C, Bari, 1982.</p> <p>W. BURKERT, Homo necans, Anthropology of Ancient Greek Sacrificial Ritual and Myth, Berkely-Los Angeles-London 1983.</p> <p>G. CAMPOREALE, La caccia in Etruria, Roma 1984.</p> <p>G. CAMPOREALE, Le scene di caccia nell' arte delle situle, Studi in onore di G. Moetzke, Roma 1984.</p> <p>L. CERCHIAI, Le stele villanoviane, AION ArtStAnt, 1988.</p> <p>J.-M. DENTZER, Aux origines de l' iconographie du banquet couché, RA 2, 1971.</p> <p>A. EIBNER, Darstellungsinhalte in der Kunst der Hallstattkultur, Die Hallstattkultur, Symposium Steyer 1981, Linz 1989.</p> <p>O-H. FRAY, Situlenkunst, u : E. Lessing, «Hallstattzeit Bilder aus der Frühzeit Europas, Wien-München 1980.</p> <p>R. GARLAND, The Greek Way of Death, London, 1985.</p> <p>P. A. L. GREENLAGH, Greek Warfare, Horseman and Chariots in the homeric and Archaic Ages, Cambridge 1973.</p> <p>O.HÖCKMANN, Antike Seefahrt, München 1985.</p> <p>HUT Ch., Menschenbilder und Menschenbild, Antropomorphe Bildwerke der frühen Eisenzeit, Berlin 2003.</p> <p>G. KOSSACK, Religioses Denken in dinglicher und bildlicher Überlieferung Alteuropas aus der Spätbronze- und frühen Eisenzeit 9-6 Jahrhundert v.Chr., München 1999.</p> <p>S. KUKOČ, Antropomorfni kipič s Čikata, <i>RFFZd</i> u Zadru, 11, 1985.</p> <p>S. KUKOČ, Histarska stela u kontekstu srodnih pojava u jadranskom bazenu, <i>Arheološka istraživanja u Istri i Hrvatskom primorju</i>, Pula 1987.</p> <p>S. KUKOČ, Prizori banketa u periadriatičkim svijetu u protopovijesti, <i>Diadora</i> 12, 1990.</p> <p>S. KUKOČ, Antropomorfni privjesak tipa Prozor, <i>Diadora</i> 16, 1995.</p> <p>S. KUKOČ, Ikonografska analiza skulpture iz Nezakcija, <i>Diadora</i> 20, 2001.</p> <p>S. KUKOČ, Eros i Tanatos na stelama Daunije, <i>RFFZd</i> u Zadru 33(20), 1994.</p>					

A. MELLER-PADOVANI, *Le stele villanoviane di Bologna*, Capo di Ponte, 1977.
 O. MURRAY, *Death and the Symposion AION 10*, 1988
 M. NAPOLI, *Tomba del Tuffatore*, Bari, 1970.
 M. L. NAVA, *Stele Daunie I*, Firenze 1980.
 R. PARKER, *Miasma: Pollution and Purification in Early Greek Religion*, Oxford 1983.
Piceni, Popolo d'Europa, Katalog izložbe 1999.
 G. PROSDOCIMI - G. TADIOTO, *Stele figurate e iscrizioni, Padova preromana*, Padova 1976.
 G. SASSATELLI, *Problemi cronologici delle stele felsinee alla luce dei rispettivi corredi tombali*, Atti Cong. Etrusco, 1985, Firenze 1989.
 A. SCHNAPP, *La chasse e la mort: l' image du chasseur sur les steles et sur les vases AION 10*, 1988.
 B. TERŽAN, *L' aristocrazia femminile nella prima età del Ferro, Guerrieri, Principi ed Eroi, Eroi fra il Danubio e il Po dalla Preistoria all' Alto Medioevo*, Trento 2004.
 R. N. THÖNGES- STRINGARIS, *Das griechische Totenmahl, Mittheilungen DAI, Athenische Abteilung*, 80, Berlin 1965.
 H. van WEES, *Greek Warfare, Myths and Realities*, London 2004.
 A. ZACCARIA RUGGIU, *More Regio Vivere*, Rim 2004.

Preporuča se pročitati:

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

Prapovijesni antropomorfní kipić s Čikata na otoku Lošinju, *RFFZd*, 11, 1985.

Histarska plastika u kontekstu umjetnosti jadranskog područja od 7 do 5. st. p. n. e., *RFFZd* 26(13), 1987.

Histarska stela u kontekstu srodnih pojava u jadranskom bazenu, *Arheološka istraživanja u Istri i Hrvatskom primorju*, Pula 1987.

Prizori banketa u periadriatičkom svijetu u protopovijesti, *Diadora* 12, 1990.

Antropomorfní privjesak tipa Prozor, *Diadora* 16, 1995.

Ikonografska analiza skulpture iz Nezakcija, *Diadora*, 2001, 1-22.

2. godina

NAZIV KOLEGIJA: Tehnologija kamenih rukotvorina

OPĆE OBAVIJESTI

ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru	
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”	
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija	Godina studija
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Ivor Karavanić	2.
USTANOVA	Sveučilište u Zagrebu – Filozofski fakultet	

STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni)	Izborni za druge studij. grupe	Semestar: IV.
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: Detaljno analiziranje tehnoloških procesa izrade cijepanih rukotvorina iz paleolitika i neolitika, proučavanje tehnika i metoda izrade, te sirovinskog materijala na originalnom arheološkom materijalu. 				
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: Ovladavanje metodama provođenja tehnoloških analiza i analiza sirovinskog materijala u cilju stjecanja teoretskih i praktičnih znanja o načinima proizvodnje kamenih alatki. 				
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2	
TJEDANA PO SEMESTRU:			15	
Sati tjedno:	predavanja			
	seminari			
	vježbe			
	mentorski rad			1
Ukupno sati:	predavanja			
	seminari			
	vježbe			
	mentorski rad			15
Ukupan broj dana terenske nastave:				
NASTAVNE METODE:				
Predavanja – mentorski rad				
NASTAVNA POMAGALA:				
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:				
Odslušan ispit (i izrađen seminarski rad)				
NAČIN POLAGANJA ISPITA:				
Ispit se ne polaže				
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: Obvezna: Barnes, A. S. 1939. The differences between natural and human flaking on prehistoric flint implements. <i>American Anthropologist</i> 41(1): 99-113. Inizan, M.L., Roche, H. & Tixier, J. 1992. <i>Technology of Knapped stone</i>. Préhistoire de la Pierre Taillée, Tome 3. Meudon: CREP. Karavanić, I., Balen., J. 2003. <i>Osvit tehnologije</i>. Zagreb: Arheološki muzej. Luedtke, B. 1992. <i>An Archaeologist Guide to Chert nad Flint</i>. Uvod (str 1-5), Prvo poglavlje (str. 5-17), Drugo poglavlje (str. 17-35). <i>Archaeological research tools 7</i>, University of California, Los Angeles Riel-Salvatore, J., Barton, M. 2004. <i>Late Pleistocene Technology, Economic Behavior, and Land – use</i> 				

Dynamics In Southern Italy. *American Antiquity* 69 (2). str. 257 - 274

Sellet, F. 1993. Chaîne opératoire: The Concept and its Applications. *Lithic Technology* 18 (1-2): 106 – 112.

Shick, K. D., Toth, N. 1993. Making Silent Stones Speak. New York: Simon & Schuster.

Šošić, R. & I. Karavanić, I. 2004. Cijepani litički materijal s prapovijesnog nalazišta Slavča, Nova Gradiška. *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 37, 3. serija.

Preporuča se pročitati:

Andrefsky, W. 1998. Lithics- Macroscopic approaches to analysis, Cambridge Manuals in Archaeology, Cambridge University Press, Cambridge

Vuković, S. 1973. Eksperimentat u prethistorijskoj arheologiji. *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske* XXII/2, 23-26.

Zupanič, J. 1975. Petrografske karakteristike paleolitskih artefakata iz Šandalje II kod Pule i porijeklo kamene sirovine za njihovu izradbu. *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 317 (17), 267-273.

Whittaker, J. C. 1997. Flintknapping- making and understanding stone tools. University of Texas Press, Austin.

UVJETI

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

1. Tehnike izradbe paleolitičkog oruđa. *Priroda* 83/1, 1993, 37-39.

2. Gornjopaleolitičke kamene i koštane ruktovrine iz špilje Vindije, *Opuscula archaeologica* 17, 1994, 53-163.

3. Kamene ruktovrine s nalazišta Spiennes iz fundusa Arheološkog muzeja u Zagrebu. *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. serija, 26-27, 1994, 7-20.

4. [I. Karavanić, J. Balen], *Kamenje govori: Šandalja u svjetlu litičke tehnologije/Stones that Speak: Šandalja in the light of Lithic Technology*, Pula, 2000.

5. L'industrie aurignacienne de la grotte de Šandalja II (Istrie, Croatie) dans le contexte de la région de l'est de l'Adriatique. *L'Anthropologie* 107, 2003, 577-602.

6. [I. Karavanić, T. Šokec], The Middle Paleolithic percussion or pressure flaking tools? The comparison of experimental and archaeological material from Croatia, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 20, 2003, 5-14.

7. [J. Balen, I. Karavanić], Ruktovrine iz Spiennesa u svjetlu eksploatacije kremenih materijala u neolitiku, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 36, 3. serija, 2003, 7-27.

8. [I. Karavanić, J. Balen], *Osvit tehnologije*. Zagreb, 2003.

9. *Život neandertalaca*. Zagreb, 2004.

10. The Mousterian industry in Dalmatia - Croatia, *Acts of the XIVth UISPP Congress, University of Liège, Belgium* (ur. R. Miller), [=BAR International Series 1240], Oxford: Archaeopress, 2004, 135-139.

11. [R. Šošić, I. Karavanić], Cijepani litički materijal s prapovijesnog nalazišta Slavča, Nova Gradiška, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 3. serija, 37, 2004, 17-41.

12. [I. Karavanić, J. Balen], Le matériel lithique de Spiennes dans le Musée archéologique de Zagreb. U: *Acts of the XIVth UISPP Congress, University of Liège, Belgium* (ur. R. Miller), [=BAR International Series 1240], BAR International Series 1303. Oxford: Archaeopress, 2004, 243-249.

13. [I. Janković, I. Karavanić, J. Balen], *Odiseja čovječanstva: razvoj čovjeka i materijalnih kultura starijeg*

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Grčko-helenističko graditeljstvo i arhitektura na području Daorsa			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Prapovijesna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Boško Marijan		2.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Semestar: IV.
		Izborni za druge studij. grupe	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Kolegij daje pregled materijala i tehnika gradnje te obrambene i naseobinske arhitekture grčko-helenističkih svojstava na području Daorsa u istočnoj Hercegovini, u okolici Stolca, prije svega na ilirohelenističkoj aglomeraciji na Gradini u Ošanićima, ali i na drugim manje poznatim nalazištima Martinovića gomili u Hodovu, Gradini u Prenju. Nešto skromnije ostatke materijalne kulture i grčko-helenističkoga graditeljstva nalazimo i na desnoj obali Neretve, na Maloj Gradini u Čapljini te na Zvonigradu u Gornjem Pologu kod Mostara.</p> <p>Područje istočne obale Jadrana sa zaledem još je u 5. i 4. stoljeću ostvarilo svestrane odnose sa sredozemnim grčko-italskim svijetom na sličan način kako se to dogodilo i u drugim “barbarskim” sredinama. Taj je proces dovršen koncem 4. i u 3. stoljeću, a sredinom 1. stoljeća pr. Kr. helenističko razdoblje i ilirohelenistička kultura završava rimskim osvajanjima na istočnoj obali Jadrana.</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Cilj kolegija je upoznati studente s grčko-helenističkim graditeljstvom i arhitekturom na području ilirskoga plemena Daorsa. Osim u materijalnoj kulturi, koja u to vrijeme pod utjecajem helenističkih centara postaje poprilično uniformna, to je vrijeme kada su stvoreni uvjeti za primjenu tekovina grčko-helenističke kulture, od obrta, posebno zlatarstva i lončarstva, zatim trgovine do prihvaćanja grčkoga pisma i kovanja vlastita novca (s legendom ΔΑΟΡΣΩΝ na reversu) pa do urbanizacije naselja, zatim posebnih tehnika graditeljstva te oblika naseobinske i obrambene arhitekture.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja		15

	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja					
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaze					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>Đ. BASLER, Gradina na Ošanićima kod Stoca. - <i>Naše starine</i> 3, Sarajevo 1955, 79-94.</p> <p>N. CAMBI, Arheološki pogled na probleme istraživanja, konzervacije, rekonstrukcije i prezentacije ilirskog naselja na Ošanićima. - <i>RFFZd</i> 32, Zadar 1993, 37-60.</p> <p>B. GABRIČEVIĆ, Pristupna razmatranja o urbanizmu grčkih naseobina na istočnoj obali Jadrana. - <i>VAHD</i> 68, Split 1973, 147-167.</p> <p>Z. MARIĆ, Arheološka istraživanja na Gradini u Ošanićima kod Stoca 1963. godine. - <i>GZM(A)</i> 27-28, Sarajevo 1973, 173-235.</p> <p>Z. MARIĆ, Prahistorijska i protohistorijska utvrđenja na području Daorsa. - <i>Posebna izdanja CBI</i> 24/6, Sarajevo 1975, 103-111.</p> <p>Z. MARIĆ, Arheološka istraživanja ilirskog grada Daors..a na Gradini u Ošanićima kod Stoca od 1967. do 1972. godine. - <i>GZM(A)</i> 30-31, Sarajevo 1977, 5-99.</p> <p>B. MARIJAN, Sjeveroistočna vrata u megalitskom zidu na Gradini u Ošanićima kod Stoca. - <i>Diadora</i> 18-19, Zadar 1997, 19-46.</p> <p>B. MARIJAN, Naseobinski obrambeni sustavi helenističkog doba u stolačkom kraju. - <i>Humski zbornik</i> IV, Zagreb-Stolac 1999, 73-91.</p> <p>F. PRENDI – K. ZHEKU, La ville illyrienne de Lissus, son origine et son systeme de fortifications. - <i>Iliria</i> 2, Tirana 1972, 239-268.</p> <p>M. SUIĆ, Autohtoni elementi u urbanizmu antičkih gradova našeg Primorja. - <i>Godišnjak CBI</i> 3/1, Sarajevo 1965, 163-178.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>R. L. BEAUMONT, Greek influence in the Adriatic Sea Before the Fourth Century B. C. - <i>JHS</i> 56, London 1936, 159-204.</p> <p>N. CAMBI, Antička Naronna – urbanistička topografija i kulturni profil grada. - <i>Izdanja HAD</i> 5, Zagreb 1980, 127-153.</p> <p>N. CAMBI et al.(ur.), Grčki utjecaj na istočnoj obali Jadrana. – Zbornik radova međunarodnoga simpozija u</p>					

Splitu 1998., Split 2002.

- S. ČAČE, Rim, Prilozi raspravi o osnivanju grčkih naseobina na Jadranu u 4. st. pr. Kr. - *RFfZd* 33, Zadar 1994, 33-54.
- B. GABRIČEVIĆ, Narona i Grci. – *Izdanja HAD* 5, Zagreb 1980, 161-167.
- M. JURIŠIĆ, *Ancient Shipwrecks of the Adriatic*. – BAR International Series 828, London 2000.
- Z. MARIĆ, Daorsi. Ime, teritorija i etnička pripadnost plemena Daorsi. - *Godišnjak CBI* 10/8, Sarajevo 1973, 109-137.
- Z. MARIĆ, Ošanići-centar Daorsa, kulturno-historijske značajke. – U: *Jadranska obala u protohistoriji*, Zagreb 1976, 247-254.
- Z. MARIĆ, Depo pronađen u ilirskom gradu Daors..u (2. st. pr. n. e.). - *GZM(A)* 33, Sarajevo 1979, 23-113.
- Z. MARIĆ, Helenizam i helenistička umjetnost u Hercegovini. - *MatSADJ* 20, Beograd 1985, 47-53.
- Z. MARIĆ, Helenistički uticaji na ilirsko pleme Daorse. - *Godišnjak CBI* 31/29, Sarajevo 2000, 37-52.
- B. MARIJAN, Gradina u Ošanićima (naseobinski okviri i problemi arheoloških istraživanja). - *Hercegovina* 6-7 (14-15), Mostar 2000./2001., 7-29.
- M. NIKOLANCI, Contacts greco-illyriens sur la côte est de l'Adriatique. - *AI* 5, Beograd 1964, 49-60.
- M. PAROVIĆ-PEŠIKAN, Les Illyriens aux contact des Grecs. - *AI* 5, Beograd 1964, 61-80.
- D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Prolegomena ilirskoj numografiji. - *Godišnjak CBI* 3/1, Sarajevo 1965, 77-93.
- M. SUIĆ, Istočna jadranska obala u Pseudo Skilakovom Periplu. – *Rad JAZU* 306, Zagreb 1955, 121-185.
- M. SUIĆ, *Antički grad na istočnom Jadranu*. – Zagreb 1976.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija:

Registracija za ispit:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

Grobni prilozi iz Graca kod Neuma, *GZM* 42/43, Sarajevo 1988.

Protohistorijski nalazi s Gradine u Prenju, *GZM* 42/43, Sarajevo 1988.

Novija arheološka istraživanja na Gradini u Ošanićima, *Slovo Gorčina*, Stolac 1990.

Sjeveroistočna vrata u megalitskom zidu na Gradini u Ošanićima, *Diadora* 18-19, Zadar 1997.

Naseobinski obrambeni sustavi helenističkog doba u stolačkom kraju, *Humski zbornik* IV, Zagreb-Stolac 1999, 73-91.

Gradina u Ošanićima (naseobinski okviri i problemi arheoloških istraživanja), *Hercegovina* 6-7 (14-15), Mostar 2000/2001, 7-29.

Željezno doba na južnojadranskom području (istočna Hercegovina, južna Dalmacija). - *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 93, Split 2001, 7-221.

Sjeveroistočna vrata na megalitskom zidu na Gradini u Ošanićima kod Stoca, *GZM* 46(1991), Sarajevo 2005, 87-112.

NAZIV KOLEGIJA: Sukobi poganstva i kršćanstva u kasnoj antici			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Nenad Cambi, akademik	2.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni)	Izborni za druge studij. grupe
			Semestar: IV.
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Poganstvo (antičko višebožačko) kao predominirajuća religija u prvim stoljećima carstva neophodno je morala doći u sukob s kršćanstvom kad se ovo počelo snažno razvijati u II. III. st. Kršćani nisu poštovali rimske zakone koji su se odnosili na poganske religiozne obrede, a posebno ne državne i one koji su se odnosili na božanstvo rimskog cara i pripadajuće religiozne obrede. Kršćani nisu rado sudjelovali u ratnim operacijama i na taj način su postajali opasni za rimski poredak. Rimski carevi su ih nastojali izbaciti iz vojnih redova. Zbog toga su neki rimski carevi organizirani progone kršćana od kojih se neki bili općeg karaktera, posebno kad je to bilo potrebno zbog sukoba s neprijateljima (sukobi Rimljana i Perzijanaca). Jedan od uoraka na kojima će se odvijati nastava bit će usredotočena na Dioklecijanove progone kao na svojevrsnu paradigmu. Jedna od osnovnih tema kolegija bit će objasniti razloge sukoba i njihove posljedice. S druge strane kršćani su kad su dobili slobodu vjeroispovjesti u doba Galerija i Konstantina postupno počinju s progonima pogana, osobito od trenutka kad kršćanstvo postaje državna religija od doba Teodozija. Do nestanka poganstva u kasnijim stoljećima nastupili su teški dani za nekršćane. To je vrijeme međusobnih sukoba koji su rezultirali postupnim nestankom poganstva i uništavanjem poganske civilizacije te rađanja europske ranosrednjovjekovne kulture, onakve kakvu danas poznajemo .</p> <p>Obrađivanja ovih povijesno-religijskih fenomena bit će na općoj razini u čitavom rimskom carstvo, ali s posebnim obzirom na Dalmaciju, Istru i Panoniju.</p>			
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Upoznati polaznike s povijesnim, kulturno-povijesnim i civilizacijskim kretanjima u razdoblju od II-VI. st. Neophodno će biti potrebno i upozoriti na povijesna-arheološka zbivanja, tako da će ovaj koleg bit povezan i s onim o kasnoantičkom urbanizmu.</p>			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		1
Ukupno sati:	Predavanja		
	Seminari		

	Vježbe				
	mentorski rad				15
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE					
Predavanja – mentorski rad	(seminari)				
NASTAVNA POMAGALA					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA					
Odslušan ispit (i izrađen seminarski rad)					
NAČIN POLAGANJA ISPITA					
ispit se ne polaže					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>E.R. DODDS, Pogani i kršćani u epohi tjeskobe. Aspekti religioznog iskustva od Marka Aurelija do Konstantina, Split 1999.</p> <p>G. FERRERO, Propast antike civilizacije, Zagreb 1922.</p> <p>M. HARDING, Early Christian Life and Thought in Social Context. A Reader, London-New York 2003.</p> <p>Il conflitto tra paganesimo e cristianesimo nel secolo IV, Torino 1968.</p> <p>A.H.M. JONES, Constantine and the Conversion of Europe, 2001.⁷</p> <p>B. JOZIĆ, Problemi religijske ne/tolerancije. Kršćanstvo u Rimskom carstvu do Julijanove vladavine, Split 1995.</p> <p>F. KOLB, Diocletian und die Erste Tetrarchie: Improvisation oder Organisation monarchischer Herrschaft, Berlin 1987.</p> <p>F. KOLB, Herrscherideologie in der Spätantike, Berlin 2001.</p> <p>H.J. KLAUCK, The Religious Context of Early Christianity. A Guide to Graeco-Roman Religions, London-New York 2003.²</p> <p>W. KUHOFF, Diokletian und die Epoche der Tetrarchie. Das römische Reich zwischen Krisenbewältigung und Neuaufbau (284-311 n. Chr.), Frankfurt am Main 2001.</p> <p>Laktancije, O smrtima progonitelja, Split 2005 (ur. N. Cambi)</p> <p>R. PENNA, Povijesno-kulturno okruženje kršćanskih početaka. Prokomentirana dokumentacija, Split 2005.</p> <p>F. RUGGIERO, La follia dei cristiani. Su un aspetto della „reazione pagana“ tra I e V secolo, Milano 1992.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>T. BARNES, The New Empire of Diocletian and Constantine, Cambridge (Mas.) 1982.</p> <p>H. BRANDT, Geschichte der römischen Kaiserzeit. Von Diokletian und Konstantin bis zum Ende der konstantinischen Dynastie, Berlin 1998.</p> <p>S. CORCORAN, The Empire of the Tetrarchs. Imperial Pronouncements and Government AD 284-324, Oxford 2000.²</p> <p>N. IVIĆ, Studije o Amijanu Marcelinu, Zagreb 2001.</p> <p>A. DEMANDT, Die Spätantike. Römische Geschichte von Diocletian bis Justinian 284-565 n. Chr. München</p>					

1989.	
Diokletian und die Tetrarchie. Aspekte einer Zeitwende, Berlin-New York 2004.	
R. REES, Diocletian and Tetrarchy, Edinburgh 2004.	
UVJETI:	
Registracija za slušanje kolegija:	Registracija za ispit:
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:	
<ul style="list-style-type: none"> • REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ (IZBOR): <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Sarkofag Dobrog pastira i njegova grupa</i>, Split 1994. 2. <i>Diocletian (the Person and Personality) and his Palace</i>, Zagreb-Split 1997. 3. Područje šibenske biskupije u starokršćansko doba, "<i>Sedam stoljeća šibenske biskupije</i>" Zbornik radova sa znanstvenog skupa "<i>Šibenska biskupija od 1298. do 1998.</i>", Šibenik 22. do 26. rujna 1998., Šibenik 2001, 9-21. 4. <i>Dioklecijanova zena Prisca i kcerka Valerija</i>, <i>Rad HAZU</i>, Razred za društvene znanosti 489, 2003, 1-18. 5. Eynar Dyggve, <i>Izabrani spisi</i>, [edd. N. Cambi – T. Marasović, izbor najvažnijih radova, predgovor, komentar, literatura], Split 1989. 6. <i>Antička Salona</i>, [ed. N. Cambi], (izbor najvažnijih radova, predgovor, komentar, literatura), Split 1991. 7. <i>Antika</i>, [<i>Povijest umjetnosti u Hrvatskoj</i>], Zagreb 2002. 8. <i>Urbanistica e architettura del IV sec. A.C. ad oriente dell' Adriatico</i>, <i>Sicilia dei due Dionisi. Atti della settimana di studio</i>, Agrigento 2, Roma 2002, 47-75. 9. Bilješka o reversu mitričkog reljefa iz Konjica, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, <i>Godišnjak</i> knj. XXXII, <i>Centar za balkanološka ispitivanja</i> 30, Sarajevo 2002, 439-445. 10. <i>Dioklecijanova i Konstantinova "politika" odabira imena</i>, <i>Rad HAZU</i> 485, 2002, 31-55. 11. <i>O smrtima progonitelja. Lucije Cecilije Firmijan Laktancije</i>, [ed. Cambi, Nenad - predgovor i prijevod] Split 2005. 	

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA:		Antičke keramičke radionice i keramički import na istočnoj obali Jadrana	
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij "Arheologija istočnog Jadrana"		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Zdenko Brusić		2.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		Semestar: IV.
STATUS KOLEGIJA		Izborni (Obvezni) Izborni za druge studij. grupe	
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: 			

Početci keramičkog importa, centri proizvodnje, vrste keramike i njena dekoracija i upotreba importirane keramike u jadranskom bazenu. Početci keramičke proizvodnje na istočnoj obali Jadrana, oblici i dekoracija ove keramike i prostor njene distribucije. Vrste importa, oblici i upotreba antičke keramike kod autohtonih stanovnika otoka i priobalja.					
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: Upoznati pristupnike o vrsti, oblicima i dekoraciji te radionicama i putovima transporta antičke keramike u jadranskom bazenu. Pokazati na značaj, potrebu i način korištenja antičke keramike kod autohtonog stanovništva. 					
VODIČ:		Zimski semestar		Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:				2	
TJEDANA PO SEMESTRU:				15	
Sati tjedno:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				1
Ukupno sati:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				15
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
predavanja – mentorski rad	(seminari)				
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan ispit (i izrađen seminarski rad)					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: Obvezna: <i>Atlante delle forme ceramiche</i>, 1-2. Ceramica fine romana nel bacino del mediterraneo, Rim 1985. G. R. EDWARDS, <i>Corinth, Corinthian Hellenistic Pottery</i>, vol. 7-3, 1975. J. W. HAYES, <i>Latte Roman Potery</i>, London 1972. S. I. ROTROFF, Hellenistic pottery, Athenian and imported moldmade bowls, <i>The Athenian Agora</i> 22/1982. D. M. BAILEY, Chnidian Relief Ware vases and fragment in the British Museum, <i>RFC – Acta</i> 14-15/1972-73 i 19-20/1979. P. PUPPO, <i>Le coppe megaresi in Italia</i>, Rim 1995. <i>Atti del convegno di studi (Ankona 1997), Adriatico tra IV e III sec. A. C. , Vasi Alto-Adriatico tra Piceno, Spina</i> 					

e Adria.

Conceptus formarum terre sigillatae Italico modo confectae, *Mater. RGK* 10/1990.

Z. BRUSIĆ, *Hellenistic and Roman Relief Pottery in Liburnia*, [BAR International Series 817], Oxford 1999.
131 st. teksta i 122 table.

Z. BRUSIĆ, Vrst importa helenističke i rimske keramike u Liburniju, *Umjetnost na istočnoj obali Jadrana u kontekstu europske tradicije*, Rijeka 1993, 81-90.

Z. BRUSIĆ, Vinske amfore i posude za posluživanje vina s hrvatske obale Jadrana, *Annales* 22, Koper 2000, 531-542.

Z. BRUSIĆ, Italska terra sigillata iz Liburnije, *Diadora* 12, Zadar 1990, 79-105.

Preporuča se pročitati:

Z. BRUSIĆ, Byzantine Amphorae (9th to 12th century) from eastern Adriatic underwater sites, *Archaeologia Jugoslavica* 17, Beograd 1976, 37-49.

Z. BRUSIĆ, The Importation of Greek and Roman Relief Pottery into the Territory of Southern Liburnia, *Rei Cretariae Romanae Fautorum, Acta* 17-18, Augusta 1977, 85-95.

E. M. De JULIUS, Centri di produzione ed area di diffusione coimmerciale della ceramica Daunia di stile geometrico, *Archivo stor. Pugliese*, 31/1978.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija:

Registracija za ispit:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

1. Byzantine Amphorae (9th to 12th century) from eastern Adriatic underwater sites, *Archaeologia Jugoslavica* 17, Beograd 1976, 37-49.
2. The Importation of Greek and Roman Relief Pottery into the Territory of Southern Liburnia, *Rei Cretariae Romanae Fautorum, Acta* 17-18, Augusta 1977, 85-95.
3. Helenistička reljefna keramika u Liburniji, *Diadora* 10, 1988, 19-63.
4. Reljefna sjevernoitalska terra sigillata iz Liburnije, *Diadora* 11, 1989, 93-158
5. Italska terra sigillata iz Liburnije, *Diadora* 12, Zadar 1990, 79-105.
6. Vrst importa helenističke i rimske keramike u Liburniju, *Umjetnost na istočnoj obali Jadrana u kontekstu europske tradicije*, Rijeka 1993, 81-90.
7. *Hellenistic and Roman Relief Pottery in Liburnia*, [BAR International Series 817], Oxford 1999.
8. Vinske amfore i posude za posluživanje vina s hrvatske obale Jadrana, *Annales* 22, Koper 2000, 531-542.
9. Knidska reljefna keramika na jadranskim nalazištima, *Opuscula archaeologica* 23-24, 2000, 83-93.

2. godina

NAZIV KOLEGIJA: Antičke nekropole na istočnoj obali Jadrana

OPĆE OBAVIJESTI

ODJEL

Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru

STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij "Arheologija istočnog Jadrana"				
USMJERENJE	Antička arheologija			Godina studija	
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Željko Miletić			2.	
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju				
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni)	Izborni za druge studij. grupe	Semestar: IV.	
<p>• OPIS KOLEGIJA:</p> <p>Izlaže se stanje istraživanja nekropola na istočnoj obali Jadrana i znanstveni dosezi o antičkim nekropolama na Mediteranu. Opisuje se arhitektonsko oblikovanje grobalja i njihov smještaj u pejzažu i širenje van gradskih perimetara Ise, Salone, Pole, Argirunta, Jadera, Aserije, Burnuma, Skardone i Dokleje. Ističu se osobitosti izgleda grobnih parcela i sepulkralnih instalacija. Rekonstruiraju se funeralni rituali u kontekstu rimskih zagrobnih vjerovanja i godišnjeg kalendara svetkovina i festivala. Opisuju se promjene u ritusima sahranjivanja koje dovode do promjena u izgledu grobnih areala, nadgrobnih spomenika, oblika i popudbine grobova. Nastava se izvodi kroz analizu literarnih izvora, epigrafičkih spomenika i arheoloških ostataka nekropola, grobova i nadgrobnih spomenika.</p>					
<p>• CILJEVI KOLEGIJA:</p> <p>Cilj je studentima opisati razvoj nekropola u antičkim gradovima na istočnoj obali Jadrana u kontekstu arhitektonsko-urbanističkih trendova, religijskih (sepulkralnih) vjerovanja i funeralnih rituala rimsko-grčkog svijeta. Istaknut će se stanje istraživanja i smjernice znanstvenih proučavanja u toj disciplini. Studente će se upozoravati na važnost arheološke i epigrafičke građe u pojašnjenju literarnih izvora o kultu umrlih, načinima sahranjivanja i vjerovanjima u zagrobni život. Kroz egzemplarnu, problemsku i terensku nastavu cilj je upoznati ih s problemima terenskog istraživanja nekropola i obučiti pravilnoj analizi podataka iz različitih povijesnih izvora.</p>					
VODIČ:			Zimski semestar	Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:				2	
TJEDANA PO SEMESTRU:				15	
Sati tjedno:	predavanja			1	
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupno sati:	predavanja			15	
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				
Ukupan broj dana terenske nastave:				2	
NASTAVNE METODE:					
predavanja	seminari				terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	

UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>M. ABRAMIĆ – J. COLNAGO, Untersuchungen in Norddalmatien, <i>JÖAI</i> 12, Wien 1909, Bb. 13-112.</p> <p>A. AUDIN, Inhumation et incineration, <i>Latomus</i>, 19/3, 1960, 518-532.</p> <p>N. CAMBI, Salona i njene nekropole, <i>RFFZd</i>, 25(12), Zadar 1986, 61-108.</p> <p>N. CAMBI, Antika, Zagreb 2002.</p> <p><i>Grad mrtvih uz grad živih</i>, [ed. V. Jurkić-Girardi], <i>Histria antiqua</i> 8, Pula 2002.</p> <p>H. von HESBERG, <i>Römische Grabbauten</i>, Darmstadt 1992.</p> <p><i>Römische Gräberstrassen. Selbstdarstellung – Status – Standard. Kolloquium in München vom 28. bis 30. Oktober 1985</i>, München, 1987 [ed. H. von Hesberg – P. Zanker].</p> <p>J. M. C. TOYNBEE, <i>Death and Burial in the Roman World</i>, New York 1971.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>J. BODEL, Death on Display: Looking at Roman Funerals, The art of Ancient Spectacle, <i>Studies in the History of Art</i> 56, Washington 1999, 251-281.</p> <p>N. CAMBI, <i>Atički sarkofazi na istočnoj obali Jadrana</i>, Split 1988.</p> <p>A. CERMANOVIĆ-KUZMANOVIĆ, O. VELIMIROVIĆ-ŽIŽIĆ, D. SREJOVIĆ, <i>Antička Duklja. Nekropole</i>, Titograd 1975.</p> <p><i>Culto dei morti e costumi funerari romani, Colloquio Internazionale Roma 1.-3. Aprile</i>, Wiesbaden 2001.</p> <p>I. FADIĆ, Aserijatska skupina liburnskih nadgrobnih spomenika, tzv. liburnskih cipusa, <i>Diadora</i>, 11, Zadar 1989, 223-254.</p> <p>D. MARŠIĆ, <i>Portretne stele na obalnom području rimske provincije Dalmacije</i>, (disertacija), Zadar 2002.</p> <p>R. MATIJAŠIĆ, <i>Campus Martius</i>, Pula 1991.</p> <p>Ž. MILETIĆ, Murazzo zapadne salonitanske nekropole, <i>RFFZd</i> 28(15), Zadar 1989.</p> <p><i>Burial, Society and Context in the Roman World</i>, [ed. J. Pearce – M. Millett – M. Struck], Exeter 2000.</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija:			Registracija za ispit:		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<p>• REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:</p> <p>Murazzo zapadne salonitanske nekropole, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 28(15), 1988/89, Zadar, 1989, 49-70.</p> <p>Sjeverna salonitanska nekropola, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 29(16), 1989/90, Zadar, 1990, 163-194.</p> <p>Istočna i jugoistočna nekropola Salone, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 30(17), 1990/91, Zadar, 1992, 21-50.</p> <p>Bedemi Salone u odnosu na nekropole" <i>Histria antiqua</i> 7, Pula 2001, str. 107-113.</p> <p>O izgledu grobnih parcela salonitanskih nekropola, <i>Histria antiqua</i>, 8, Pula, 2002, str. 377-380.</p>					

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Magistrati i uprava kolonija u rimskoj provinciji Dalmaciji tijekom ranoga Principata			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Miroslav Glavičić		2.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		Semestar: IV.
STATUS KOLEGIJA		Izborni Izborni za druge studij. grupe	
<ul style="list-style-type: none"> OPIS KOLEGIJA: Rimsko osvajanje istočne obale Jadrana i organizacija uprave u rimskoj provinciji Dalmaciji. Osnivanje kolonije, raniji municipaliteti, dedukcija kolonista. Kolonije u rimskoj provinciji Dalmaciji tijekom ranoga Principata (<i>Salona, Narona, Epidaurum, Iader, Aequum</i>). Analiza natpisne građe sa spomenom magistrata i drugih uglednika u dalmatinskim kolonijama. Uprava u kolonijama (<i>ordo, decuriones</i>), vrhovni magistrati (<i>duoviri i quattuorviri iure dicundo, quinquennales</i>), niži magistrati (<i>aediles, quaestores</i>). <i>Praefecti</i>. Kvatuorvirat i duovirat, dvojnost tribusa u dalmatinskim kolonijama. <i>Cursus honorum</i> gradskih odličnika, svećeničke službe magistratskog karaktera. Iskazivanje javne počasti gradskim patronima, zaslužnim pojedincima i članovima najuglednijih porodica. Javne gradnje i munificijencije. Narodnosno podrijetlo magistrata, lokalne magistratske porodice. <i>Seviri, Augustales. Summa honoraria</i>. 			
<ul style="list-style-type: none"> CILJEVI KOLEGIJA: Kompleksna analiza natpisne građe sa spomenom magistrata i drugih gradskih odličnika omogućava dobar opći pregled ustroja i funkcioniranja uprave dalmatinskih kolonija tijekom ranoga Principata, što je glavni cilj kolegija. Međutim, brojnost natpisa i raznovrsnost podataka koji su zabilježeni na njima (osobito u kolonijama Salona i Narona) omogućavaju razradu drugih specifičnih tema s kojima se studenti upoznaju radi boljeg razumijevanja ukupnosti života u dalmatinskim gradovima tijekom ranoga Principata, a u cilju usvajanja specijalističkih znanja koja će koristiti u svom znanstvenom radu. 			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		1

Ukupno sati:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				15
Ukupan broj dana terenske nastave:					2
NASTAVNE METODE:					
predavanja – mentorski rad					terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan kolegij					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>F. F. ABBOT – A. Ch. JOHNSON, <i>Municipal Administration in the Roman Empire</i>, 2. izdanje, New York, 1968.</p> <p>G. ALFÖLDY, Caesarische und augusteische Kolonien in der Provinz Dalmatiens, <i>AAntHung.</i>, 10, 1962, 357-366.</p> <p>G. ALFÖLDY, <i>Bevölkerung und Gesellschaft in der römischen Provinz Dalmatien</i>, Budapest, 1965.</p> <p>G. ALFÖLDY, <i>Die Personennamen in der römischen Provinz Dalmatien</i>, Heidelberg, 1969.</p> <p>F. BULIĆ, Iscrizioni inedite i drugi članci objavljeni u <i>BASD</i>, 5 - 44, 1882 – 1921.</p> <p>N. CAMBI, Sarkofag Gaja Albucija Menippa, <i>VAHD</i>, 63-64, 1961-62, 99-111.</p> <p><i>CIL III – Corpus inscriptionum Latinarum</i>, sv. III, Berlin, 1873, Suppl., Berlin, 1902.</p> <p>E. DE RUGGIERO, Colonia, <i>Dizionario epigrafico di antichità romane</i>, II, 1961, 415-457.</p> <p>M. GLAVIČIĆ, <i>Gradski dužnosnici na natpisima obalnog područja rimske provincije Dalmacije</i>, disertacija, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 2002.</p> <p>E. KORNEMANN, Colonia, <i>RE</i>, IV, 1, 1900.</p> <p>W. KUBITSCHKEK, Aediles, <i>RE</i>, I, 1893, 448-464.</p> <p>B. KÜBLER, Decurio, <i>RE</i>, IV, 2, 1901, 2319-2352.</p> <p>B. KÜBLER, Ordo, <i>RE</i>, XVIII/1, 1939, 930-936.</p> <p>W. LAGHAMMER, <i>Die rechtliche und soziale Stellung der Magistratus municipales und der Decuriones</i>, Wiesbaden, 1973.</p> <p>W. LIEBENAM, Duoviri, <i>RE</i>, V, 1905, 1798-1842.</p> <p>E. MARIN – M. MAYER – G. PACI – I. RODÀ, <i>Corpus inscriptionum Naronitarum</i>, I (Erešova kula, Vid), Macerata - Split, 1999.</p> <p>A. P. MIŠURA, <i>Colonia Romana Aequum Claudium (Čitluk)</i>, Graz - Vienne, 1921.</p> <p>A. ŠAŠEL – J. ŠAŠEL, Inscriptiones Latinae quae in Iugoslawia inter anos MCMXL et MCMLX repertae et editae sunt, <i>Situla</i>, 5, 1963.</p>					

- A. ŠAŠEL – J. ŠAŠEL, Inscriptiones Latinae quae in Iugoslawia inter anos MCMLX et MCMLXX repertae et editae sunt, *Situla*, 19, 1978.
- A. ŠAŠEL – J. ŠAŠEL, Inscriptiones Latinae quae in Iugoslawia inter anos MCMII et MCMXL repertae et editae sunt, *Situla*, 25, 1986.
- M. SUIĆ, O municipalitetu antičke Salone, *VAHD*, 60, 1958, 11-42.
- M. SUIĆ, Pravni položaj grčkih gradova u Manijskom zalivu za rimske vladavine, *Diadora*, 1, 1959, 147-174.
- M. SUIĆ, *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb, 1976.
- G. WESENER, Quaestor, *RE*, XXIV, 1963, 801-827.
- G. WESENER, Quattuorviri, *RE*, XXIV, 1963, 849-857.
- J. J. WILKES, *Dalmatia*, London, 1969.
- M. ZANINOVIĆ, Decuriones at Salona, *Akten des VI. Internationalen Kongresses für griechische und lateinische Epigraphik*, München 1972, *Vestigia, Beiträge zur alten Geschichte*, 17, München, 1973, 499-502.
- Dopunska:**
- M. ABRAMIĆ, O povijesti Salone, *Forschungen in Salona*, I, Wien, 1917, 1-6.
- G. ALFÖLDY, Das Leben der dalmatinischen Städte in der Zeit des Prinzipates, *ŽA*, 12, 1963, 323-337.
- G. ALFÖLDY, Veteraneneduktionen in der Provinz Dalmatien, *Historia*, 13, 1964, 167-179.
- G. ALFÖLDY, Senatoren in der römischen Provinz Dalmatien, *Epigraphische Studien*, 5, 1968, 99-145.
- I. BOJANOVSKI, *Dolabelin sistem cesta u rimskoj provinciji Dalmaciji*, Djela ANUBiH, knj. 47, Centar za balkanološka ispitivanja, knj. 2, Sarajevo, 1974.
- I. BOJANOVSKI, Neka pitanja antičke topografije donje Neretve, *Izdanja HAD*, 5, 1980, 181-194.
- I. BOJANOVSKI, *Bosna i Hercegovina u antičko doba*, Djela ANUBiH, knj. 66, Centar za balkanološka ispitivanja, knj. 6, Sarajevo, 1988.
- N. CAMBI, Antička Narona, postanak i ravitak grada prema novijim arheološkim istraživanjima, *Materijali SADJ*, 15, X. kongres arheologa Jugoslavije, Prilep, 1976, 57-66.
- N. CAMBI, Antička Narona - urbanistička topografija i kulturni profil grada, *Izdanja HAD*, 5, 1980, 127-153.
- N. CAMBI, *Frane Bulić. Izabrani spisi*, Književni krug, Split, 1984.
- N. CAMBI, Salona i njene nekropole, *RFFZd*, 25(12), 1986, 61-108.
- N. CAMBI, Narona u odnosu prema bosansko-hercegovačkom zaleđu u ranijoj antici, *Zbornik referata međunarodnog simpozija "Bosna i Hercegovina u tokovima istorijskih i kulturnih kretanja u jugoistočnoj Evropi"*, Sarajevo, 1988, 39-56.
- N. CAMBI, *Antička Salona* (Uvod i Pogovor), Književni krug, Split, 1991, 7-36, 445-497.
- N. CAMBI, Skupine carskih kipova u rimskoj provinciji Dalmaciji, *Histria Antiqua*, 4, Pula, 1998, 45-62.
- N. CAMBI – Ž. RAPANIĆ, Ara Lucija Granija Proklina, *VAHD*, 72-73, 1979, 93-107.
- A. DEGRASSI, Quattuorviri in colonie romane e in municipi retti da duoviri, *Scritti vari di antichità*, I, Roma, 1962, 99-177.
- A. DEGRASSI, Duoviri aedilicia potrestae, duoviri aediles, aediles duoviri, *Scritti vari di antichità*, I, Roma 1962, 179-183.
- W. ENSSLIN, Praefectus, *RE*, XXII, 2, 1954, 1257-1347.
- A. FABER, Prilog topografiji ilirsko-rimskog Epidaura s posebnim obzirom na nova istraživanja, *OA*, 6, 1966,

25-38.

- B. GABRIČEVIĆ, Novi natpisi iz sinjske okolice, *VAHD*, 55, 1953, 256-258.
- B. GABRIČEVIĆ, Issa i njezin patron *Q. Numerius Rufus*, *Adriatica praehistorica et antiqua*, Zagreb, 1970, 553-562.
- B. GABRIČEVIĆ, Iz antičkog perioda Cetinske krajine, *Izdanja HAD*, 8, 1984, 93-106.
- H. GALSTERER, *CIL* III 1733 und die Entstehung der Kolonie in Aequum, *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*, 7, 1, Bonn, 1971, 79-91.
- M. GLAVIČIĆ, Naronski magistrati i drugi gradski uglednici, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 22, Zagreb-Metković-Split, 2003, str. 221-232.
- M. GLAVINIĆ, Iscrizioni inedite, *BASD*, 1 - 6, 1878. - 1883.
- E. MARIN, *Cosecratio in forma Veneris* u Augusteumu u Naroni, *Dubrovnik*, 9/4, 1998, 39-48.
- A. MARINOVIĆ, Epigrafski spomenici o rimskom namjesniku Dolabelli u Cavtatu, *Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku*, 6-7, 1959, 121-128.
- I. MAROVIĆ, Novi i neobjavljeni nalazi iz Narone, *VAHD*, 54, 1952, 166-167.
- G. NOVAK, Isejska i rimska Salona, *Rad*, 270, 1949, 67-92.
- G. NOVAK, Quaestiones Epidauritanae, *Rad*, 339, 1965, 97-121.
- G. NOVAK, *Povijest Dubrovnika*, I, Zagreb, 1972.
- C. PATSCH, *Zur Geschichte und Topographie von Narona*, Wien, 1907. (*Povijest i topografija Narone*, Metković, 1996, prijevod D. Nikolić.)
- C. PATSCH, Iz Narone, *GZM*, 24, 1912, 597-601.
- D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Druzov boravak u Dalmaciji u svijetlu novog viškog natpisa, *VAHD*, 54, 1952, 41-50.
- D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Neobjavljeni antički natpisi u Arheološkom muzeju u Splitu, *VAHD*, 55, 1953, 261-262.
- A. ROMAC, *Izvori rimskog prava*, Zagreb, 1973.
- A. ROMAC, *Rimsko pravo*, Zagreb, 1981.
- A. ROMAC, *Rječnik rimskog prava*, Zagreb, 1983.
- M. SUIĆ, Limitacija agera rimskih kolonija na istočnoj jadranskoj obali, *ZIHNZd*, 1, 1955, 8-31.
- M. SUIĆ, Marginalije uz isejsko poslanstvo Cezaru, *VAHD*, 68, 1966, 181-194.
- R. SYME, Roman Senators from Dalmatia, *VHAD*, 18-21, 1940, 225-232.
- M. ŠAŠEL-KOS, Private Munificence in Salona under the Principate, *VAHD*, 86, 1993, 201-214.
- F. VITTINGHOFF, Zur römischen Municipalisierung des Lateinische Donau-Balkanraumens, *Methodische Bemerkungen*
- J. J. WILKES, Equestrian Rank in Dalmatia under the Principate, *Adriatica praehistorica et antiqua*, Zagreb, 1970, 529-552.
- M. ZANINOVIĆ, *Ilirsko pleme Delmati*, Godišnjak ANUBiH, knj. 4, Centar za balkanološka ispitivanja, knj. 2, 1966, 27-92.
- M. ZANINOVIĆ, *Ilirsko pleme Delmati (II. dio)*, Godišnjak ANUBiH, knj. 5, Centar za balkanološka ispitivanja, knj. 3, 1967, 5-101.
- M. ZANINOVIĆ, Područje Neretve kao vojni mostobran rimske antike, *Izdanja HAD*, 5, 1980, 173-180.
- M. ZANINOVIĆ, Novi latinski natpis iz Dola na otoku Hvaru, *ARR*, 8-9, 1982, 141-149.

M. ZANINOVIĆ, Pharos - od polisa do municipija, *ARR*, 11, 1989, 35-48.

Ovisno o temi određuju se i drugi relevantni članci hrvatskih i stranih arheologa objavljenih u domaćim i inozemnim arheološkim časopisima.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija:

Registracija za ispit:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

1. *Gradski dužnosnici na natpisima obalnog područja rimske provincije Dalmacije*, disertacija, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 2002.
2. *Naronski magistrati i drugi gradski uglednici*, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 22, Zagreb-Metković-Split, 2003, 221-232.

2. godina

NAZIV KOLEGIJA: Antička sepulkralna plastika istočnog Jadrana (II) – nadgrobnne stele

OPĆE OBAVIJESTI:

ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij "Arheologija istočnog Jadrana"		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Doc. dr. sc. Dražen Maršić		2.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru		
STATUS KOLEGIJA		Izborni	Izborni za druge studij. grupe
			Semestar: IV.

• **OPIS KOLEGIJA:**

Kolegij je posvećen nadgrobnim stelama, najranijem, najbrojnijem i najdugovječnijem tipu rimske sepulkralne plastike na istočnom Jadranu. Koncipiran je u više dijelova.

U prvom se dijelu obrađuje pojam „stela“, etimologija riječi, pojava toga spomeničkog tipa na europskom prostoru i daje kratki historijat istraživanja.

U drugom se dijelu obrađuju problemi tipološke naravi, iznose dosadašnji pokušaji tipološke klasifikacije građe, definicije pojma „tip“ i danas uvriježena strukturalna tipologija na stele neraščlanjenog trupa, neraščlanjenog trupa i profiliranog zabata, profilirane stele i arhitektonske stele, odnosno prema oblikovanju gornjega dijela na zabatne, lučne i pravokutne stele. Osim tih glavnih tipova, obrazlaže se i postojanje tipoloških inačica, kao npr. stela „s visokim podnožjem“ ili „dvokatnih“ stela, stela tipa bočne strane sarkofaga, itd.

U trećem se dijelu raspravlja o ikonologiji i ikonografiji, tj. stvarnim uzorima u vanjskom oblikovanju i unutarnjem ustrojstvu stela, kao i elementima dekoracije – natpisima i njihovu sadržaju, likovnim prikazima, najčešće portretima pokojnika, nošnji, atributima, držanju i gestikulaturi pokojnika.

U zaključnom se poglavlju analiziraju najzastupljeniji tipovi stela na istočnom Jadranu, lociraju glavni centri

produkcije i vrijeme trajanja pojedinih tipova. Zaključuje se da jednostavniji tipovi pripadaju ranijem horizontu, tj. da su karakteristični za helenističko do kasnorepublikansko razdoblje, a da produkcija profiliranih i arhitektonskih stela ide u rimsko carsko razdoblje.

• **CILJEVI KOLEGIJA:**

Razvijanje specijaliziranog znanja o sepulkralnoj plastici istočne obale Jadrana kao preduvjetu za daljnje unapređenje metodologije samostalnoga znanstvenog rada.

VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		1
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupno sati:	predavanja		15
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			
Predavanja			
NASTAVNA POMAGALA:			
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige
			internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:			
Odslušan kolegij			
NAČIN POLAGANJA ISPITA:			
ispit se ne polaže			
• LITERATURA:			
Obvezna:			
N. CAMBI, Salona i njene nekropole, <i>RFFZd</i> , 25(12), 1985/1986, Zadar 1986, 61-108.			
N. CAMBI, Rimski nadgrobnji spomenici iz Aserije, <i>RFFZd</i> , 31(18)/1991-92, 1993, 25-51.			
N. CAMBI, Stele iz kasnoantičke grobnice u Dugopolju, <i>VAHD</i> , 86/1993, 1994, 147-181.			
N. CAMBI, <i>Imago animi – antički portret u Hrvatskoj</i> , Split 2000.			
N. CAMBI, Kiparstvo, <i>Longae Salonae</i> , I, Split 2002, 117-174.			
N. CAMBI, <i>Antika</i> , Zagreb 2002.			
N. CAMBI, <i>Kiparstvo rimske Dalmacije</i> , Split 2005.			
D. MARŠIĆ, Rimske portretne stele iz Muzeja grada Trogira, <i>Opuscula archaeologica</i> , 28, 2005, 111-146.			
D. MARŠIĆ, Izgubljeni salonitanski spomenici (I) - portretna stela obitelji <i>Pompeius</i> , <i>Adrias</i> , 11-14/2001-2004, Split 2005, 5-34.			

D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Nekoliko monumentalnih nadgrobnih stela s portretima iz sjeverne Dalmacije (prilog tipologiji ilirsko-rimskog sepulkralnog spomenika na području Liburnije), *Diadora*, 1/1959, 1960, 107-131.

S. R. TUFI, Stele funerarie con ritratti di età romana nel Museo Archeologico di Spalato. Saggio di una tipologia strutturale, *Atti della Accademia Nazionale dei Lincei*, Anno CCCLXVIII, Memorie Classe di Scienze morali, storiche e filologiche, ser. VIII, vol. XVI, 1971, 87-166.

R. ZOTOVIĆ, *Rimski nadgrobnici istočnog dijela provincije Dalmacije*, Užice 1995.

H. GABELMANN, Die Typen der römischen Grabstelen am Rhein, *BJb*, 1972, 172, 65-139.

H. GABELMANN, Zur Tektonik oberitalischer Sarkophage, Altäre und Stelen, *BJb*, 177, 1977, 199-244.

H. HOFMANN, *Römische Militärgrabsteine der Donauländer*, Wien 1905.

G.A. MANSUELLI, Genesi e caratteri della stele funeraria Padana, *Studi in onore di A. Calderini e R. Paribeni*, III, Milano – Varese 1956, 365-384.

G.A. MANSUELLI, Les monuments commémoratifs romains de la vallée du Po, *Monuments Piot*, 53, 1963, 19-93.

G.A. MANSUELLI, *Le stele romane del territorio ravennate e del Basso Po*, Ravenna 1967.

H. PFLUG, *Römische Porträtstelen in Oberitalien. Untersuchungen zur Chronologie, Typologie und Ikonographie*, Mainz 1989.

A. SCHÖBER, *Die Römischen Grabsteine von Noricum und Pannonien*, Wien 1923.

R. WEYNAND, Form und Dekoration der römischen Grabsteine der Rheinlande im ersten Jahrhundert, *BJb*, 108-109, 1902, 185-238.

Dopunska:

N. CAMBI - B. KIRIGIN - E. MARIN, Zaštitna arheološka istraživanja helenističke nekropole Isse (1976. i 1979. g.) - preliminarni izvještaj, *VAHD*, 75/1981, 63-83.

P. M. FRASER, The family tombstones of Issa, *VAHD*, 84/1991, 247-274.

B. GABRIČEVIĆ, O počecima rimske provincijalne umjetnosti u Liburniji, *Diadora*, 9, 1980, 251-271.

B. KIRIGIN, Helenističke stele iz Narone, Dolina rijeke Neretve od prehistorije do ranog srednjeg vijeka, Znanstveni skup Metković 4.-7. X. 1977, *Izdanja HAD-a*, 5, Split 1980, 169-172.

E. MARIN – M. MAYER – G. PACI – I. RODA, *Corpus inscriptionum Naronitanarum I*, Macerata – Split.

D. MARŠIĆ, *Portretne stele na obalnom području rimske provincije Dalmacije* (doktorska disertacija u rukopisu), Zadar 2002.

D. MARŠIĆ, Nove aserijatske portretne stele, *Asseria*, 1, Zadar 2003, 157-183.

D. MARŠIĆ, Rekompozicija dvodijelne nadgrobnice stele iz Arheološkoga muzeja u Splitu, *RFFZd*, 40(27)/2001, Zadar 2003, 65-76.

D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Zlatni nakit iz helenističko-ilirske nekropole u Budvi, *OA*, 4, 1959, 5-47.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

- **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

Nekoliko bilješki o steli Svetonija Jonija (*CIL* 3, 6427, 10106), *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 38(25)/1999, Zadar 2000, 67-84.

Portretne stele na obalnom području rimske provincije Dalmacije (doktorska disertacija u rukopisu), Zadar 2002.

Fragment antičkog reljefa iz Baške Vode, *RFFZd*, 39(26)/2000, Zadar 2001, 37-48.

Nove aserijatske portretne stele, *Asseria*, 1, Zadar 2003, 157-183.

Rekompozicija dvodijelne nadgrobne stele iz Arheološkog muzeja u Splitu, *RFFZd*, 40(27)/2001, Zadar 2003, 65-76.

Izgubljeni salonitanski spomenici (I) – portretna stela obitelji Pompeius, *Adrias*, 11-14/2001-2004, Split 2005, 5-34.

Rimske portretne stele iz Muzeja grada Trogira, *Opuscula archaeologica*, 28, Zagreb 2005, 111-146.

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Ekonomija rimske rustične vile			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Antička arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Robert Matijašić		2.
USTANOVA	Filozofski fakultet u Puli Sveučilišta u Rijeci		Semestar: IV.
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni) Izborni za druge studij. grupe	
OPIS KOLEGIJA: <ul style="list-style-type: none">• Definicija rimske rustične vile.• Izvori za proučavanje rimske rustične vile.• Pojava i razvitak rimske rustične vile.• Gospodarske značajke sustava rimske rustične vile.• Rimska rustična vila u našim krajevima• Preobrazba rimske rustične vile u kasnoj antici.			
CILJEVI KOLEGIJA: * <p>Temeljni cilj kolegija jest da student usvoji teorijska znanja o osnovama povijesti gospodarstva rimske rustične vile, da ga osposobi za samostalno razumijevanje gospodarstva rimske rustične vile. Po odslušanom kolegij, očekuje se da će student moći:</p> <ul style="list-style-type: none">• pravilno definirati bitne značajke ekonomije rimske rustične vile,• analizirati i kritički razmatrati arheološke i povijesne značajke rimske rustične vile,• primijeniti rezultate analize na konkretne istraživačke situacije.			

VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		1
Ukupno sati:	predavanja		
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		15
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			
Predavanja – mentorski rad	(seminari)		
NASTAVNA POMAGALA:			
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige
			internet
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:			
odslušan ispit (i izrađen seminar)			
NAČIN POLAGANJA ISPITA:			
ispit se ne polaže			
<ul style="list-style-type: none"> LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>R. MATIJAŠIĆ, <i>Gospodarstvo antičke Istre</i>, Pula 1998.</p> <p>J. PERCIVAL, <i>The Roman Villa, An Historical Introduction</i>, London 1976.</p> <p>J. CARLSEN (ur.), <i>Land use in the Roman Empire</i>, Roma 1994.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>L. CAPOGROSSI COLOGNESI (ur.), <i>L'agricoltura romana, [Guida storica e critica]</i>, Bari 1982.</p> <p>M. I. FINLEY, <i>Antična ekonomija</i>, Ljubljana 1987 (The Ancient Economy, Berkeley – Los Angeles 1972)</p> <p>M. I. FINLEY (ur.), <i>La proprietà a Roma, [Guida storica e critica]</i>, Bari 1980 (Studies in Roman Property, Cambridge 1976).</p> <p>P. GARNSEY – R. SALLER, <i>The Roman Economy (Economy, society and Culture)</i>, Berkeley – Los Angeles 1987.</p>			
UVJETI:			
Registracija za slušanje kolegija		Registracija za ispit	
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:			
<ul style="list-style-type: none"> REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ: <p>Roman Rural Architecture in the Territory of Colonia Iulia Pola, <i>American Journal of Archaeology</i> 86.1, Boston, 1982.</p>			

Gospodarstvo antičke Istre - arheološki ostaci kao izvori za poznavanje društveno-gospodarskih odnosa u Istri u antici (I. st. pr. Kr – III. st. posl. Kr.), Pula, 1998.

[Matijašić, Robert; Tassaux, Francis], *Loron (Croatie), Un grand centre de production d'amphores à huile istriennes (Ier –IVe s. p. C.)*, Bordeaux 2001.

Alcune considerazioni sulle forme di insediamento rustico in Istria dal III al VI sec., *Atti dei Civici Musei di Storia ed Arte di Trieste, Quaderno* 13.2, Trieste, 1983-1984.

La produzione ed il commercio di tegole ad Aquileia, *Vita sociale, artistica e commerciale di Aquileia Romana*, [= *Antichità Altoadriatiche* 29,2], Udine, 1987.

Oil and Wine Production in Istria and Dalmatia in Classical Antiquity and the Early Middle Ages, *La production du vin et de huile en Mediterranee – Oil and Wine Production in the Mediteranean Area*, [Bulletin de Correspondance Helenique: Ecole Francaise d'Athenes, Supplement XXVI,] Athenes – Paris, 1993.

Le ville rustiche istriani (bilancio storico-archeologico), *Antichita' Altoadriatiche* 49, 2001, 693-711.

Gospodarstvo rimske rustičke vile u Istri, *Annales* 10.2, 2000, 457-470.

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Odraž karolinškoga kulturnog kruga na razvoj materijalne i duhovne kulture Hrvata			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Janko Belošević, profesor emeritus		2.
USTANOVA	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		
STATUS KOLEGIJA		Izborni (Obvezni)	Semestar: IV.
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: Poznata je činjenica da su Franci (Karolinzi) najznačajniji kulturni i politički čimbenik u najranijoj povijesti Hrvata. S arheološkog motrišta taj se karolinški utjecaj odražava u brojnoj i specifičnoj arheološkoj ostavštini karolinškoga kulturnog kruga, otkrivenoj posebno na tlu Dalmatinske Hrvatske, koja na žalost, još nije u cijelosti znanstveno vrednovana, premda predstavlja prvorazrednu arheološko-povijesnu izvornu građu. Ta je činjenica poticaj da se toj arheološkoj ostavštini dade odgovarajuća znanstvena pozornost, jer s povijesno-arheološkog motrišta pridonosi osvjetljavanju franačko-hrvatskih odnosa na ovim prostorima. 			
<ul style="list-style-type: none"> • CILJEVI KOLEGIJA: Proučavanje relativno brojnog arheološkog fundusa karolinškog kulturnog porijekla, koji se odražava ne samo u materijalnoj kulturi Hrvata kasnog 8. i prve polovice 9. stoljeća (oružju i opremi konjanika) već i u crkvenoj arhitekturi, skulpturi, epigrafičkim spomenicima i crkvenim liturgijskim predmetima, produbljuje spoznaje o razvoju materijalne i duhovne kulture kao i o društveno-političkom razvoju Hrvata u ranom srednjem vijeku. 			

VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar		
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2		
TJEDANA PO SEMESTRU:			15		
Sati tjedno:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad		1		
Ukupno sati:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad		15		
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE					
predavanja – mentorski rad	(seminari)				
NASTAVNA POMAGALA					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA					
Odslušan kolegij (i izrađen seminarski rad)					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> • LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>M. ANČIĆ, <i>Hrvatska u karolinško doba</i>, Split, 2001.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, <i>Materijalna kultura Hrvata od 7. do 12. stoljeća</i>, Zagreb, 1980.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Počeci kršćanstva kod Hrvata u svjetlu arheološke građe, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru</i>, 36(23), Zadar, 1998.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, <i>Latinski epigrafički spomenici u ranosrednjovjekovnoj Hrvatskoj</i>, Split, 1996.</p> <p>V. DELONGA – N. JAKŠIĆ – M. JURKOVIĆ, <i>Arhitektura, skulptura i epigrafika karolinškog doba u Hrvatskoj</i>, Split, 2001.</p> <p><i>Hrvati i Karolinzi</i>, Rasprave i vrela I, Katalog II, Split 2000.</p> <p>D. JELOVINA, <i>Starohrvatske nekropole</i>, Split, 1976.</p> <p>D. JELOVINA, <i>Mačevi i ostruge karolinških obilježja u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika</i>, Split, 1986.</p> <p>D. JELOVINA, <i>Starohrvatsko kulturno blago</i>, Zagreb, 1989.</p> <p>N. KLAJIĆ, <i>Povijest Hrvata u ranom srednjem vijeku</i>, Zagreb, 1971[1990²].</p> <p><i>Kunst und Kultur der Karolingerzeit</i>, 1-3, Paderborn, 1999.</p> <p>T. MARASOVIĆ, <i>Graditeljstvo starohrvatskog doba u Dalmaciji</i>, Split, 1994.</p> <p>L. MARGETIĆ, Konstantin Porfirogenet i vrijeme dolaska Hrvata, <i>Zbornik radova Historijskog zavoda JAZU</i>, 8, Zagreb, 1977.</p>					

- L. MARGETIĆ, *Hrvatska država u doba narodnih vladara, Hrvatska i Europa – kultura, znanost i umjetnost, I – Rano doba hrvatske kulture, Srednji vijek (VIII.-XII. stoljeće)*, Zagreb, 1997.
- L. MARGETIĆ, *Dolazak Hrvata*, Split 2001.
- B. MARUŠIĆ, Materijalna kultura Istre od 9. do 12. stoljeća, *Izdanja HAD*, 11, Pula, 1987.
- N. MILETIĆ, *Bosna i Hercegovina u doba Karolinga*, izd. Zemaljskog muzeja BiH u Sarajevu (Katalog izložbe), Sarajevo 2001.
- A. MILOŠEVIĆ – Ž. RAPANIĆ – Ž. TOMIČIĆ, *Arheološki nalazi karolinškog obilježja u Hrvatskoj*, Split, 2001.
- I. PETRICIOLI, *Od Donata do Radovana*, Split, 1990.
- M. SUIĆ, Prilog tumačenju latinskih srednjovjekovnih natpisa: composuit ili compsit?, *Zbornik Narodnog muzeja*, 9-10, Beograd, 1979.
- M. ŠEPER, Der Taufstein des kroatischen Fürsten Višeslav aus dem frühen Mittelalter, *Nachrichten des Deutschen Instituts für merowingischkarolingische Kunstforschung*, 14-16 (1957/58).
- Ž. TOMIČIĆ, Ranosrednjovjekovni kulturni krajobraz savsko-dravskog međurječja. U: *Starohrvatska baština*, Zagreb 1995, 151-161.
- Ž. TOMIČIĆ, Vjedrice hrvatskog srednjovjekovlja, *Histria Antiqua*, 10, Pula 2003, 147-166.
- P. VEŽIĆ, *Crkva Sv. Donata u Zadru*, Split.
- K. VINSKI-GASPARINI, Ranosrednjovjekovna kadionica iz Stare Vrlike, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 6, Zagreb, 1959.
- Z. VINSKI, Oružje na području starohrvatske države do godine 1000-te (*I Miedzynarodowy kongres archeologii slowianskiej*, Warszawa 1965), Warszawa, 1970.
- Z. VINSKI, Novi karolinški nalazi u Jugoslaviji, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3.s., 10-11, Zagreb, 1978.
- Z. VINSKI, O nalazima karolinških mačeva u Jugoslaviji, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 11, Split, 1981.
- Z. VINSKI, Razmatranja o poslijekarolinškim mačevima 10. i 11. stoljeća u Jugoslaviji, *Starohrvatska prosvjeta*, 3.s., 13, Split, 1983.
- Z. VINSKI, Zu karolingischen Schwertfunden aus Jugoslawien, *Jahrbücher des Römisch- Germanischen Museums Mainz*, 30, Mainz, 1983.
- Z. VINSKI, Ponovno o karolinškim mačevima u Jugoslaviji, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3.s., 17-18, Zagreb 1984.
- J. WERNER, Ranokarolinška pojasna garnitura iz Mogorjela kod Čapljine (Hercegovina), *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu*, n.s., 15-16, Sarajevo, 1961.
- J. WERNER, Zur Zeitstellung der altkroatischen Grabfunde von Biskupija – Crkvina (Marienkirche), *Schild von Steier (Festschrift Mondrian)*, 15-16, Graz, 1979.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija: Da

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

- REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:

1. Nin u srednjem vijeku, *Nin, povijesni i umjetnički spomenici*, Zadar 1979, 87-132.

2. La nécropole paléocroate Nin – Ždrijac, *Inventaria Archeologica, Fasc. 24, Y 229 – Y 238*, Zagreb 1980.
3. *Materijalna kultura Hrvata od 7. do 12. stoljeća*, Zagreb, 1980.
4. Počeci kršćanstva kod Hrvata u svjetlu arheološke građe, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 36(23), Zadar, 1998.

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA:		Ranokršćanska arhitektura na područjima današnje zadarske nadbiskupije i šibenske biskupije	
OPĆE OBAVIJESTI:			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija		Godina
NASTAVNIK:	Dr. sc. Ante Uglešić, izvanredni profesor		2.
USTANOVA:	Sveučilište u Zadru - Odjel za arheologiju		
STATUS KOLEGIJA:		Izborni (obvezni)	Semestar: IV.
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: Detaljan pregled ranokršćanske arhitekture u sjevernoj Dalmaciji, odnosno na prostorima današnje Zadarske nadbiskupije i Šibenske biskupije – stanje istraživanja i glavne karakteristike. • CILJEVI KOLEGIJA: Upoznati polaznike poslijediplomskog studija s osobitostima ranokršćanske arhitekture u sjevernoj Dalmaciji – na području današnje Zadarske nadbiskupije i Šibenske biskupije, zainteresirati ih za dublje proučavanje navedene problematike i upoznati ih s kritičkim pristupom relevantnoj stručnoj i znanstvenoj literaturi o toj tematici. 			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		1
Ukupno sati:	predavanja		
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		15
Ukupan broj dana terenske nastave:			5 dana

NASTAVNE METODE:					
predavanja	seminari				terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
	bilješke .pp	članci	knjige		
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
Ispit se ne polaže					
<ul style="list-style-type: none"> • TEMELJNA LITERATURA: <p>J. BELOŠEVIĆ, Osvrt na konačne ishode istraživanja položaja Crkvine u selu Galovcu kod Zadra, <i>Diadora</i>, 18-19, Zadar 1997.</p> <p>J. BELOŠEVIĆ, Il complesso dell'architettura paleocristiana a Crkvina di Galovac nei pressi di Zadar, <i>Radovi XIII. Međunarodnog kongresa za starokršćansku arheologiju</i>, 3, Split – Poreč, 25. 9. – 1. 10. 1994., Città del Vaticano – Split, 1998.</p> <p>C. F. BIANCHI, <i>Zara cristiana</i>, 1, Zadar 1877.</p> <p>C. F. BIANCHI, <i>Zara cristiana</i>, 2, Zadar 1879.</p> <p>F. BUŠKARIOL, Istraživanja don Luke Jelića u Biogradu na Moru na položaju Glavica – Biogradski spomenici I, <i>Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji</i>, 27, Split, 1988.</p> <p>F. BUŠKARIOL – L. JELIĆ, O katedrali u Biogradu na Moru, <i>Biogradski zbornik</i>, 1, Biograd i njegova okolica u prošlosti, znanstveni skup, Biograd, 11.-13. 11. 1988., Zadar 1990.</p> <p>N. CAMBI, Neki problemi starokršćanske arheologije na istočnoj jadranskoj obali, <i>Materijali</i>, 12, 9. Kongres arheologa Jugoslavije, Zadar, 1972., Zadar 1976.</p> <p>N. CAMBI, Triconch Churches on the Eastern Adriatic, <i>Actes du IX CIAC</i>, Thessalonoque 1980, 2, Thessaloniki Città del Vaticano, 1984.</p> <p>N. CAMBI, Područje Šibenske biskupije u starokršćansko doba, <i>Sedam stoljeća Šibenske biskupije</i>, Zbornik radova sa znanstvenog skupa Šibenska biskupija od 1298. do 1998, Šibenik, 22.-26. 9. 1998., Šibenik 2001.</p> <p>N. CAMBI, <i>Povijest umjetnosti u Hrvatskoj</i>, Antika, Zagreb 2002.</p> <p>P. CHEVALIER, Les baptistères paléochrétiens de la province romaine de Dalmatie, <i>Diadora</i>, 10, Zadar 1988.</p> <p>P. CHEVALIER, <i>Ecclesiae Dalmatiae. L'architecture paleochrétienne de la province romaine de Dalmatie (IVe-VIIe s.)</i>, 2, Roma 1996.</p> <p>M. DOMIJAN – I. PETRICIOLI – P. VEŽIĆ, <i>Sjaj zadarskih riznica. Sakralna umjetnost na području Zadarske nadbiskupije od IV. do XVIII. stoljeća</i>, Zagreb 1990.</p> <p>N. JAKŠIĆ, Preživjele ranokršćanske crkve u srednjovjekovnoj ninskoj biskupiji, Diadora, 15, Zadar, 1993.</p> <p>B. MIGOTTI, <i>Ranokršćanska topografija na području između Zrmanje i Cetine</i>. Disertacija, Zagreb 1991.</p> <p>B. MIGOTTI, Antičko-srednjovjekovni sakralni kontinuitet na području Dalmacije, <i>Opuscula archaeologica</i>, 16, Zagreb 1992.</p> <p>B. MIGOTTI, Vrste i namjene ranokršćanskih zdanja u Dalmaciji, <i>Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru.</i>,</p>					

34(21), Zadar 1995.

I. PETRICIOLI, Ostaci starokršćanske građevine kod Brbinja, *Diadora*, 2, Zadar, 1962.

I. PETRICIOLI – P. VEŽIĆ, Izvještaj o istraživanju i konzervaciji ostataka bazilike sv. Tome u Zadru, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 1, Zagreb, 1975.

Srima – Prižba, starokršćanske dvojne crkve, Šibenik 2005.

M. SUIĆ, Arheološka istraživanja u Mulinama na o. Ugljanu, *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, 64, Zagreb 1960.

M. SUIĆ, *Zadar u starom vijeku*, (= *Prošlost Zadra*, 1), Zadar 1981.

A. UGLEŠIĆ, Tragom ranokršćanskih i predromaničkih spomenika na Dugom otoku, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 32(19), Zadar, 1993.

A. UGLEŠIĆ, *Ranokršćanska arhitektura na području današnje Zadarske nadbiskupije*, Zadar 2002.

P. VEŽIĆ, Crkva svete Marije Velike u Zadru, *Diadora*, 8, Zadar 1975.

Starokršćanska arhitektura u Zadru i na zadarskom području, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 12, Zagreb 19861.

P. VEŽIĆ, Prilog poznavanju tipoloških osobina starokršćanskih bazilika u Dalmaciji, *Rapski zbornik*, Zagreb – Rab 1987.

P. VEŽIĆ, Starokršćanski sloj katedrale u Zadru, *Diadora*, 10, Zadar 1988.

P. VEŽIĆ, Starokršćanska bazilika Sv. Stjepana (Crkva Sv. Šime) u Zadru, *Diadora*, 11, Zadar 1989.

P. VEŽIĆ, Prezbiterij katedrale u Zadru, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 30, Split 1990.

P. VEŽIĆ, Rezultati istraživanja u prostoru sakristije do katedrale u Zadru, *Diadora*, 12, Zadar 1990.

P. VEŽIĆ, Krstionica u Zadru, *Peristil*, 34, Zagreb 1991.

P. VEŽIĆ, *Episkopalni kompleks u Zadru*. Disertacija, Zadar 1993.

P. VEŽIĆ, Zadar na pragu kršćanstva, *Diadora*, 15, Zadar 1993.

P. VEŽIĆ, Crkva Sv. Ivana ispred Grada u Zadru, *Diadora*, 18-19, Zadar 1997.

M. ZORIĆ, *Rano kršćanstvo na širem području grada Šibenika*. Magistarski rad, Šibenik 2001.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija: Da

Registracija za ispit:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

- REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:

Tragom ranokršćanskih i predromaničkih spomenika na Dugom otoku, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 32(19), Zadar 1993.

[A. Uglešić – Lj. Čerina] Istraživanje crkve sv. Andrije u Zatonu kod Zadra, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 36(23), Zadar, 1998.

Ranokršćanska arhitektura na području današnje Zadarske nadbiskupije, Zadar 2002.

Ranokršćanski nalazi iz Aserije, *Asseria*, 1, Zadar 2003.

Dvojne ranokršćanske crkve u Podvršju, Zadar 2004.

Dvojne ranokršćanske crkve u Podvršju, Šibenik 2004.

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA: Kasnosrednjovjekovno arheološko naslijeđe sjeverne Hrvatske u odnosu prema istočnom Jadranu			
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija	Godina studija	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Željko Tomičić	2.	
USTANOVA	Institut za arheologiju, Zagreb, Ul. Grada Vukovara 68.		
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni)	Izborni za druge studij. grupe Semestar: IV.
<ul style="list-style-type: none"> • OPIS KOLEGIJA: Upoznavanje kasnosrednjovjekovnog i rano novovjekovnog kulturno-povijesnog naslijeđa Hrvatske, posebice njezinog sjevernog dijela, na temelju iskazljivih primjera sakralnog, odnosno profanog graditeljstva, ritusa pokopavanja, umjetničkog obrta (pećnjaci) i novčarstva (trgovine) i njegova korelacija sa sinkronom baštinom istočnog Jadrana i susjednih europskih regija. Kolegij donosi primjere sakralnog srednjovjekovnog graditeljstva (crkva Uznesenja Marijina u Voćinu, benediktinski samostan sv. Mihovila u Rudini, crkve sv. Petra u Kaptolu kraj Požege, crkva sv. Lovre u Crkvarima, sv. Petra Apostola u Iloku), srednjovjekovnih groblja (Crkvari, Čepin, Kamengrad, Suhopolje-<i>Kliškovac</i>), odnosno posebice plemićkih gradova u Hrvatskom Zagorju (<i>Vrbovec-Klenovec Humski</i>, <i>Krapina-Stari grad</i>, kaštel Ivanec) te dvora knezova Iločkih u Iloku i Ružica gradu kraj Orahovice. Kolegij uspoređuje naslijeđe sjeverne Hrvatske u odnosu na istodobno u okolnim regijama Europe. • CILJEVI KOLEGIJA: Prepoznavanje i proučavanje sveza kasnosrednjovjekovnog naslijeđa Hrvatske, istočne obale Jadrana i onodobne Europe. 			
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2
TJEDANA PO SEMESTRU:			15
Sati tjedno:	predavanja		
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		1
Ukupno sati:	predavanja		
	seminari		
	vježbe		
	mentorski rad		15
Ukupan broj dana terenske nastave:			
NASTAVNE METODE:			

Predavanja – mentorski rad	(seminari)				
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan predmet (i izrađen seminarski rad)					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispiti se ne polažu					
<ul style="list-style-type: none"> • LITERATURA: <p>Obvezna:</p> <p>S. ANDRIĆ, <i>Potonuli svijet – rasprave o slavonskom i srijemskom srednjovjekovlju</i>, BiblioCro 5, Slavonski Brod 2001.</p> <p>I. FELD, Das Castrum des 15. Jahrhunderts als Forschungsproblem, <i>Castrum Bene</i> 2/1990., Budapest, 1992., 13-39.</p> <p>E. FÜGEDI, <i>Castle and society in medieval Hungary (1000-1437)</i>, <i>StudiaHASH</i> 187, Budapest, 1986.</p> <p>B. GRGIN, Počeci rasapa. Kralj Matijaš Korvin i srednjovjekovna Hrvatska, 2002.</p> <p>I. HOLL, Fundkomplexe des 15.-17. Jahrhunderts aus dem Burgpalast von Buda, <i>VAH XVII</i>, Budapest, 2005. Ž.</p> <p>Z. HORVAT, Zidine i braništa na utverdama kontinentalne Hrvatske 12-15. st., <i>Prostor</i>, 4, 2, Zagreb, 1996., 175 -200.</p> <p>B. MILIĆ, <i>Razvoj grada kroz stoljeća II., Srednji vijek, Manualia Universitatis zagrabensis</i>, Zagreb 1995.</p> <p>J. SCHOFIELD – A. VINCE, <i>Medieval Towns. The Archaeology of medieval Europe, 1100-1600.</i>, Continuum, London - NewYork 2003.</p> <p>Ž. TOMIČIĆ, Na tragu srednjovjekovnog dvora knezova Iločkih (Ujlaki), <i>Pril.Inst.arheol.Zagrebu</i> 20./2003., 131.-150.</p> <p>Ž. TOMIČIĆ, Regensburg-Budim-Ilok Kasnosrednjovjekovni pećnjaci iz dvora knezova iločkih dokaz sveza Iloka i Europe, <i>Pril.Inst.arheol.Zagrebu</i> 21./2004., 143.-176.</p> <p>Ž. TOMIČIĆ, <i>Panonski periplus</i>, Zagreb, 1999.</p> <p>D. VUKIČEVIĆ-SAMARŽIJA, <i>Sakralna gotička arhitektura u Slavoniji</i>, Zagreb, 1986.</p> <p>D. VUKIČEVIĆ-SAMARŽIJA, <i>Gotičke crkve Hrvatskog Zagorja</i>, Zagreb, 1993.</p> <p><i>Anali instituta za arheologiju</i>, Vol. I/2004 , Vol. II/2005 I Vol. III/2006.</p> <p><i>Hrvatska renesansa</i>, [ured. M. Jurković i A.Erlande-Brandenburg], [Katalog izložbe], Zagreb, 2004.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>Naslovi u dogovoru s voditeljem kolegija!</p>					
UVJETI:					
Registracija za slušanje kolegija			Registracija za ispit		
PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:					
<ul style="list-style-type: none"> • REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ (IZBOR): <p>Romanički mač iz rijeke Save kraj Jasenovca, <i>Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu</i>, 19 (2002), 149-163.</p> <p>Na tragu srednjovjekovnog dvora knezova Iločkih (Ujlaky), <i>Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu</i>, 20, 2003, 56-67.</p>					

[Ž. Tomičić, T. Tkalčec], Plemićki grad Vrbovec kraj Klenovca Humskog – arheološko konzervatorska istraživanja 2004, *Annales Instituti Archaeologici*. 1, 2005; 67-72.

Regensburg – Budim – Ilok. Kasnosrednjovjekovni pećnjaci iz dvora knezova Iločkih dokaz sveza Iloka i Europe, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 21, 2004, 143-176.

[Ž. Tomičić, T. Tkalčec, Tatjana], Crkvari – Crkva Sv. Lovre 2004., *Annales Instituti Archaeologici*, 1, 2005, 14-24.

[Ž. Tomičić, M. Dizdar, B. Šiljeg, D. Ložnjak Dizdar], Ilok - Dvor knezova Iločkih. Rezultati istraživanja 2004, *Annales Instituti Archaeologici* 1, 2005, 9-13.

Ž. Tomičić, M. Dizdar, B. Šiljeg, H Kalafatić, K. Jelinčić], Ilok - Dvor knezova Iločkih. Rezultati istraživanja 2005., *Annales Instituti Archaeologici* 2, 2006, 9-12.

2. godina			
NAZIV KOLEGIJA:		Bioarheologija	
OPĆE OBAVIJESTI			
ODJEL	Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru		
STUDIJ	Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”		
USMJERENJE	Srednjovjekovna arheologija	Godina studija:	
NASTAVNIK	Prof. dr. sc. Mario Šlaus	2.	
USTANOVA	Odjel za arheologiju HAZU, Zagreb	Semestar	
STATUS KOLEGIJA		Izborni (obvezni)	Izborni za druge studij. grupe IV.
OPIS KOLEGIJA:			
<p>Bioarheologija je znanstvena disciplina koja proučava ljudski osteološki materijal s arheoloških nalazišta u njegovom povijesno–kulturnom kontekstu. Riječ je o novoj, interdisciplinarnoj znanosti koja se razvila zbog zajedničke želje arheologa i antropologa da rekonstruiraju uvjete i kvalitetu života naših predaka. Studenti koji pohađaju kolegij biti će upoznati s metodama koje se koriste za: 1) razlikovanje ljudskih od životinjskih ostataka, 2) razlikovanje arheološkog od forenzičnog osteološkog materijala, 3) razlikovanje između postmortalnih oštećenja, perimortalnih rana i antemortalnih fraktura. Studenti će također biti upoznati s metodama koje se koriste za određivanje spla i doživljene dobi.</p>			
CILJEVI KOLEGIJA:			
<p>Cilj kolegija je upoznati studente s metodama koje se koriste za razlikovanje između ljudskih i životinjskih ostataka, arheološke i forenzične građe te postmortalnih, perimortalnih i antemortalnih oštećenja. Nakon ovih analiza – čiji je cilj utvrditi da je osteološki materijal koji se analizira ljudski i da potječe s arheološkog nalazišta, studenti će naučiti pouzdano odrediti spol i doživljenu starost analizirane osobe. Studenti će naučiti odrediti spol na temelju: 1) morfoloških razlika u građi zdjelice; 2) morfoloških razlika u građi lubanje i 3) diskriminantno funkcijskih analiza metričkih varijabli dugih kostiju. Doživljenu dob studenti će naučiti odrediti na temelju</p>			

morfoloških promjena na pubičnoj simfizi, aurikularnoj ploštini crijevne kosti i sternalnim krajevima rebara.					
VODIČ:		Zimski semestar	Ljetni semestar		
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:			2		
TJEDANA PO SEMESTRU:			15		
Sati tjedno:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				1
Ukupno sati:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad				15
NASTAVNE METODE:					
Predavanja – mentorski rad	(seminari)				
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici	bilješke .pp	članci	knjige	internet	
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
Odslušan ispit (i izrađen seminarski rad)					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
ispit se ne polaže					
LITERATURA:					
Obvezna:					
W. M. BASS, <i>Human Osteology. A Laboratory and Field Manual of the Human Skeleton</i> ⁴ Columbia, 1995.					
G. ACSÁDI, J. NEMESKÉRI, <i>History of Human Life Span and Mortality</i> , Budapest 1970.					
I. G. FAZEKAS, F. KÓSA, <i>Forensic Fetal Osteology</i> , Budapest 1978.					
W. M. KROGMAN, M. Y. IŞCAN, <i>The Human Skeleton in Forensic Medicine</i> , Springfield 1986.					
Preporuča se pročitati:					
M. Y. IŞCAN, S. R. LOTH, R. K. WRIGHT, Age estimation from the rib by phase analysis: White males, <i>Journal of Forensic Sciences</i> 29, 1984, 1094-1104.					
M. Y. IŞCAN, S. R. LOTH, R. K. WRIGHT, Age estimation from the rib by phase analysis: White females, <i>Journal of Forensic Sciences</i> 30, 1985, 853-863.					
C. O. LOVEJOY, R. S. MEINDL, T. R. PRYZBECK, R. P. MENSFORTH, Chronological metamorphosis of the auricular surface of the ilium: A new method for the determination of age at death, <i>American Journal of Physical Anthropology</i> 68, 1985, 15-28.					
T. W. McKERN, T. D. STEWART, <i>Skeletal Age Changes in Young American Males. Analyzed from the Standpoint of Age Identification</i> . Environmental Protection Research Division (Quarter-Master Research and Development Center, U.S. Army, Natick, Massachusetts), Technical Report EP-45, 1957.					
T. W. PHENICE, A newly developed visual method of sexing the os pubis, <i>American Journal of Physical</i>					

Anthropology 30, 1969, 297-301.

T. W. TODD, Age changes in the pubic bone. I: The white male pubis, *American Journal of Physical Anthropology* 3, 1920, 285-334.

T. W. TODD, Age changes in the pubic bone. III: The pubis of the white female. IV: the pubis of the female white-negro hybrid, *American Journal of Physical Anthropology* 4, 1921, 1-70.

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija

Registracija za ispit

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

• **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

The Bioarchaeology of Continental Croatia. An Analysis of Human Skeletal Remains from the Prehistoric to Post-medieval Periods. [BAR International Series 1021] Oxford 2002.

2. godina

NAZIV KOLEGIJA: MENADŽMENT

OPĆE OBAVIJESTI:

ODSJEK / KATEDRA:

Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru

STUDIJ:

Poslijediplomski znanstveni studij “Arheologija istočnog Jadrana”

USMJERENJE:

Godina studija:

NASTAVNIK:

Prof. dr. Nikša Alfirević

2.

USTANOVA:

Ekonomski fakultet Split

STATUS KOLEGIJA:

Izborni

Izborni za druge studij. grupe

Semestar:

IV.

• **OPIS KOLEGIJA:**

U kolegiju se proučava problematika menadžerskog upravljanja u suvremenim organizacijama, bez obzira na to pripadaju li profitnom ili neprofitnom sektoru, pri čemu se posebna pažnja obraća specifičnostima djelovanja u području arheologije i srodnim/povezanim djelatnostima. U okviru predmeta se sustavno izlažu teorijske odrednice menadžmenta kao univerzalnog procesa, te prikazuju ostali teorijski prisupi upravljanju suvremenim organizacijama. Nadalje se obrađuju sve ključne aktivnosti i procesi upravljanja/poslovanja, prema logičkom okviru generičkih funkcija menadžmenta (menadžerskog planiranja, organiziranja, upravljanja ljudskim resursima, vođenja/utjecanja i kontroliranja/evaluacije), ali uzevši u obzir i specifičnosti menadžerskih procesa (delegiranja, odlučivanja, komuniciranja, itd.) u kontekstu područja arheologije, te općenito djelatnosti kulture i umjetnosti.

• **CILJEVI KOLEGIJA:**

Ciljevi kolegija su:

1. teorijsko upoznavanje s temeljnim teorijskim konstrukcijama, funkcijama i procesima menadžmenta u

profitnom i neprofitnom sektoru,					
2. spoznavanje općih karakteristika primjene poslovnog upravljanja/menadžmenta u profitnim i neprofitnim organizacijama s područja arheologije i srodnih djelatnosti, te					
3. stjecanje generičkih i specifičnih kompetencija za upravljanje organizacijama s područja arheologije i srodnih djelatnosti.					
VODIČ:			Zimski semestar	Ljetni semestar	
ECTS - STUDENTSKO OPTEREĆENJE:				2	
TJEDANA PO SEMESTRU:				15	
Sati tjedno:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad			1	
Ukupno sati:	predavanja				
	seminari				
	vježbe				
	mentorski rad			15	
Ukupan broj dana terenske nastave:					
NASTAVNE METODE:					
Predavanja X	Seminari X	Individualni projekti X	WebCT X	laboratorijske vježbe	terensko istraživanje
NASTAVNA POMAGALA:					
udžbenici X	bilješke .pp X	članci X	knjige X	internet X	webCT zbirka X
UVJET ZA PRIZNAVANJE BODOVA:					
NAČIN POLAGANJA ISPITA:					
pismeni ispit	usmeni ispit X	esej X	praktičan rad	teza	kolokvij
<p>• LITERATURA:</p> <p>Obvezna:</p> <p>Pavičić, J.; Alfirević, N.; Aleksić, Lj.: Marketing i menadžment u kulturi i umjetnosti, Masmedia, Zagreb, 2006.</p> <p>Buble, M.: Osnove menadžmenta, Sinergija, Zagreb, 2006.</p> <p>Zbirka članaka iz relevantnih znanstvenih časopisa koja će se prirediti u obliku nastavnog materijala.</p> <p>Preporuča se pročitati:</p> <p>Genoways, H. H.: <i>Museum Administration: An Introduction (American Association for State and Local History Book Series)</i>, Altamira Press, 2003.</p> <p>Herman, R. D. (ur.): <i>The Jossey-Bass Handbook of Nonprofit Leadership and Management</i>, 2nd edition, Jossey-Bass, San Francisco, 2004.</p>					

UVJETI:

Registracija za slušanje kolegija:

Registracija za ispit:

PREDUVJETI ZA UPIS KOLEGIJA:

- **REFERENTNI RADOVI NASTAVNIKA ZA KOLEGIJ:**

Knjige:

Alfirević, N.; Pavičić, J.; Vlašić, G.: «*Marketinška komunikacija i upravljanje novim medijima*», ISBN 953-99855-0-1, ZaMirNET, Zagreb, 2004.

Langer, J.; Alfirević, N.; Pavičić, J.: «*Organizational Change in Transition Societies*», ISBN 0-7546-4464-2, Ashgate, Aldershot, 2005.

Pavičić, J.; Alfirević, N.; Aleksić, Lj.: «*Marketing i menadžment u kulturi i umjetnosti*» ISBN 953-157-487-1, Masmedia, Zagreb, 2006.

Znanstveni radovi objavljeni u časopisu s međunarodno priznatom recenzijom i/ili uvrštenom u relevantne citatne baze podataka (radovi iz skupine a1).

Alfirević, N.: “*An Empirical Inquiry into the Objective Assessment and the Top Management Perception of Organisational Restructuring in Large Croatian Enterprises*”, **Management – Journal of Contemporary Management Issues**, ISSN 1331-0194, Vol. 5, No. 1, 2000, str. 21-48.

Alfirević, N.: “*Potencijal velikih hrvatskih poduzeća za upravljanje organizacijskim promjenama: rezultati empirijskog istraživanja*”, **Ekonomski pregled**, ISSN 0424-7558, god. 51, br. 11-12, 2000., str. 1256-1281.

Alfirević, N.; Račić, D.: “*Knowledge Integration as a Source of Competitive Advantage in Large Croatian Enterprises*”, **Journal of Universal Computer Science**, ISSN 0948-9968, Volume 10, Issue 6, 2004., str. 712-722.

Znanstveni radovi objavljeni u zborniku radova međunarodnog znanstvenog skupa (s međunarodno priznatom recenzijom i/ili uvrštenom u relevantne citatne baze podataka) (radovi iz skupine a1)

Alfirević, N.: “*Forecasting and Introducing the Technology into the Process of Organisational Design*”, u: **Proceedings of the “International Summer Academy on Technology Studies: Technology Studies and Sustainability**”, Technical University Graz, ISBN 3-95004-721-2, Graz, 1998., str. 105-115.

Pavičić, J.; Renko, N.; Alfirević, N.: “*Role Of Marketing Orientation and Competitive Analysis in Improving Competitiveness of The Non-Profit Sector - Theoretical Background and Empirical Evidence from The Croatian Public Libraries*”, u: **Proceedings of the Fourth International Conference “Enterprise in Transition**”, ISBN 953-6024-39-X, Ekonomski fakultet Split i World Bank, Split, 2001., str. 115-116. (prošireni sažetak u zborniku); str. 422-437. (puni rad na CD-ROM-u).

Buble, M.; Alfirević, N.: “*Contemporary concepts of sustainable competitive advantage - implications for management of human and knowledge assets*”, u: **Proceedings of the International Conference “An Enterprise Odyssey: Economics and Business in the New Millenium 2002**”, ISBN 953-6025-05-1, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 2002., str. 154-155. (prošireni sažetak u zborniku); str. 1094-1107.

(puni rad na CD-ROM-u)

Čater, T.; Alfirević, N.: “*Sources of Competitive Success of Large Enterprises in Transition: The Case of Croatia and Slovenia*”, u: **Proceedings of the Fifth International Conference “Enterprise in Transition”**, ISBN 953-6024-49-7, Ekonomski fakultet Split, Split, 2003., str. 545-547. (prošireni sažetak u zborniku); str. 2372-2392. (puni rad na CD-ROM-u)

Alfirević, N.; Vignali, G.; Podrug, N.: «*ESOP as an instrument of compensation management – Cases of Pliva and Zagrebačka banka*», **International Journal of Management Cases**, ISSN 1741-6264, Vol. 8, No. 1 (Special Issue: Privatization and Employee Ownership in Croatia), 2006., str. 78-81.

Alfirević, N.; Pavičić, J.; Vlašić, G.: “*Empirical Analysis of Competitive Advantage and the Strategic Process: The Case of Large Croatian Enterprises*”, u: **Proceedings of the 2nd International Conference Enterprise Odyssey: Building Competitive Advantage**, ISBN 953-6025-10-8, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 2004., str. 126-127. (prošireni sažetak u zborniku); str. 842-858. (puni rad na CD-ROM-u)

Buble, M.; Alfirević, N.; Garača, Ž.: “*Chaos Theory and the Dynamics of Organizational Change: Detecting 'Chaotic' Stability in Dynamic Systems*”, u: **Proceedings of the 2nd International Conference Enterprise Odyssey: Building Competitive Advantage**, ISBN 953-6025-10-8, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 2004., str. 140-141. (prošireni sažetak u zborniku); str. 939-952. (puni rad na CD-ROM-u)

Pavičić, J.; Alfirević, N.; Lugović, S.: «*Non-profit Sector in Development of Social Capital in a Transitional Society: Focus On New Managerial Approaches and Technologies*», u: **Proceedings of the Second International Conference ICES 2003: «From Transition to Development: Globalisation and Political Economy of Development in Transition Economics»** (Part I), ISBN 9958-605-58-9, Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2004., str. 631-643.

Alfirević, N.; Pavičić, J.; Adžić, B.; Šimurina, J.; Bratić, V.: «*The Balanced Scorecard (BSC) Approach to Performance of a Non-profit Organization in the Transition Environment: The Case of the Commercial Trade Union of Croatia (CTU)*», u: **Proceedings of the Sixth International Conference «Enterprise in Transition»**, ISBN 953-6024-70-5, Ekonomski fakultet Split, Split, 2005., str. 5-7. (prošireni sažetak u zborniku); str. 5-19. (puni rad na CD-ROM-u)

Alfirević, N.; Batarelo, V. J.; Jelenc, L.: “*Donor Relationship Management in Nonprofit Organizations: From Fund-Raising to Collaborative Intersectoral Approaches*”, u: **Proceedings of the Third International “CIRCLE” Conference**, ISBN 953-6025-15-9, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 2006., str. 337-346.

Znanstveni radovi objavljeni u domaćim časopisima (časopisima bez međunarodno priznate recenzije i koji nisu uvršteni u relevantne citatne baze podataka) (radovi iz skupine a2)

Alfirević, N.; Pavičić, J.: «*Strateško uklapanje velikih hrvatskih poduzeća u poslovno okruženje s posebnim osvrtom na organizacijske aspekte*», **Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu**, ISSN 1333-899, god. II, br. 1, 2004., str. 159-178.

Alfirević, N.; Dulčić, Ž.; Pavičić, J.: «*Strateške sposobnosti malih i srednjih tehnoloških poduzeća u Hrvatskoj*», **Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu**, ISSN 1333-8900, god. III, br. 1, 2005., str. 249-266.

- Pavičić, J.; Alfirević, N.; Ivelja, N.: «*Oblici i mehanizmi suradnje s neprofitnim organizacijama u*

Hrvatskoj», Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, ISSN 1333-8900, god. IV, br. 1, 2006, str.
217-238.

VIII. ŽIVOTOPISI I PISANI RADOVI NASTAVNIKA*

*[popis ide abecednim redom]

dr. sc. Nikša Alfirević, izv. profesor
Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu
E-mail adresa: nalf@efst.hr, nalf@nalf.net

Životopis

Dr. sc. Nikša Alfirević rođen je 12. lipnja 1972. u Splitu, gdje je završio osnovnu školu i jezičnu gimnaziju. Dodiplomski studij poslovne ekonomije na Ekonomskom fakultetu u Splitu upisao je u akademskoj godini 1991/92, te je, 1995. godine diplomirao na smjeru «Upravljanje poduzećem». Nakon radnog iskustva u tvrtki «Enel» iz Splita, u listopadu 1996. zaposlio se na Ekonomskom fakultetu u Splitu kao mlađi asistent. Znanstveni poslijediplomski studij «Organizacija i management» na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu upisao je 1997. godine, te u prosincu 1999. obranio magistarski rad s nazivom «*Organizacijsko restrukturiranje velikih hrvatskih poduzeća kroz reinženjering poslovnih procesa*». Doktorsku disertaciju pod nazivom «*Konkurentna sposobnost velikih poduzeća i upravljanje organizacijskim promjenama*» prijavio je u travnju 2000. na Ekonomskom fakultetu u Splitu, te je obranio 23. travnja 2003. U suradničko zvanje asistenta biran je 2000. godine, a u znanstveno-nastavno zvanje docenta za područje društvenih znanosti, znanstveno polje ekonomije, znanstvenu granu Menadžment i upravljanje, izabran je 2. prosinca 2003. godine. U zvanje izvanrednog profesora, za isto polje i granu biran je 2007. godine.

Bio je nositelj i/ili izvođač nastave iz: kolegija *Management, Strategijski management i Projektiranje organizacije* na dodiplomskom sveučilišnom studiju, *Poduzetnička radionica I* na preddiplomskom (bolonjskom) sveučilišnom studiju, te *Management malih poduzeća* na dodiplomskom stručnom studiju Ekonomskog fakulteta u Splitu. Nositelj je i izvođač kolegija *Upravljanje promjenama* na znanstvenom poslijediplomskom studiju *Management* Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, *Praktikum managerskih vještina i Strateško planiranje i upravljanje projektima u neprofitnim organizacijama* na specijalističkom poslijediplomskom studiju *Management neprofitnih organizacija i socijalno zagovaranje* Katoličko-bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, te kolegija *Upravljanje i vođenje neprofitnih organizacija* na specijalističkom poslijediplomskom studiju *Marketing neprofitnih organizacija* Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Pristupnik je i nositelj predmeta *Upravljanje poslovnim procesima* na doktorskom (poslijediplomskom bolonjskom) studiju Ekonomskog fakulteta u Splitu. Kao gostujući predavač predaje kolegij *Organizacija i upravljanje* na stručnom studiju Kemijsko-tehnološkog fakulteta u Splitu.

Nikša Alfirević je aktivno sudjelovao u domaćim i inozemnim znanstvenim i stručnim istraživačkim timovima, kao i velikom broju međunarodnih znanstvenih skupova (kao autor priopćenja, recenzent i predsjedatelj sesija). Nadalje, u više se prigoda usavršavao u inozemstvu – Carrol Martin Gatton School of Business and Economics, University of Kentucky, u Lexingtonu (1998), World Bank Institute, Washington DC (1999), Tehničko sveučilište u Grazu (Technische Universität Graz), Graz, Austrija (1999), Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität, Bonn, Njemačka (2000), Manchester Metropolitan University, Manchester, UK (2001), University of Strathclyde (Glasgow) i University of Staffordshire (Stoke on Trent), UK (2002), Norges Handelshoyskole, Bergenu, Norveška (2002), Universität Klagenfurt, Klagenfurt, Austrija (2004; 2006-2007). U okviru svoje stručne djelatnosti i društvene aktivnosti, pristupnik aktivno surađuje s više udruga građana i organizacija civilnog društva. Član je *Trenerskog foruma – udruženja trenera/ica i konzultanata/ica za neprofitni sektor u Hrvatskoj*. Kao stručni suradnik, surađuje s više domaćih i međunarodnih organizacija iz profitnog i neprofitnog sektora. Govori i piše engleski jezik, a dobro se služi njemačkim jezikom.

Prof. dr. sc. Nikša Alfirević je napisao više knjiga i veliki broj znanstvenih radova, objavljenih u znanstvenim časopisima, te zbornicima domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova, od kojih se u nastavku prikazuju radovi koji ga kvalificiraju za izvođenje predmeta.

Pisani radovi:

Knjige:

Alfirević, N.; Pavičić, J.; Vlašić, G.: «*Marketinška komunikacija i upravljanje novim medijima*», ISBN 953-99855-0-1, ZaMirNET, Zagreb, 2004.

Langer, J.; Alfirević, N.; Pavičić, J.: «*Organizational Change in Transition Societies*», ISBN 0-7546-4464-2, Ashgate, Aldershot, 2005.

Pavičić, J.; Alfirević, N.; Aleksić, Lj.: «*Marketing i menadžment u kulturi i umjetnosti*» ISBN 953-157-487-1, Masmedia, Zagreb, 2006.

Znanstveni radovi objavljeni u časopisu s međunarodno priznatom recenzijom i/ili uvrštenom u relevantne citatne baze podataka (radovi iz skupine a1)

Alfirević, N.: “*An Empirical Inquiry into the Objective Assessment and the Top Management Perception of Organisational Restructuring in Large Croatian Enterprises*”, Management – Journal of Contemporary Management Issues, ISSN 1331-0194, Vol. 5, No. 1, 2000, str. 21-48.

Alfirević, N.: *“Potencijal velikih hrvatskih poduzeća za upravljanje organizacijskim promjenama: rezultati empirijskog istraživanja”*, Ekonomski pregled, ISSN 0424-7558, god. 51, br. 11-12, 2000., str. 1256-1281.

Alfirević, N.; Račić, D.: *“Knowledge Integration as a Source of Competitive Advantage in Large Croatian Enterprises”*, Journal of Universal Computer Science, ISSN 0948-9968, Volume 10, Issue 6, 2004., str. 712-722.

Znanstveni radovi objavljeni u zborniku radova međunarodnog znanstvenog skupa (s međunarodno priznatom recenzijom i/ili uvrštenom u relevantne citatne baze podataka) (radovi iz skupine a1)

Alfirević, N.: *“Forecasting and Introducing the Technology into the Process of Organisational Design”*, u: Proceedings of the “International Summer Academy on Technology Studies: Technology Studies and Sustainability”, Technical University Graz, ISBN 3-95004-721-2, Graz, 1998., str. 105-115.

Pavičić, J.; Renko, N.; Alfirević, N.: *“Role Of Marketing Orientation and Competitive Analysis in Improving Competitiveness of The Non-Profit Sector - Theoretical Background and Empirical Evidence from The Croatian Public Libraries”*, u: Proceedings of the Fourth International Conference “Enterprise in Transition”, ISBN 953-6024-39-X, Ekonomski fakultet Split i World Bank, Split, 2001., str. 115-116. (prošireni sažetak u zborniku); str. 422-437. (puni rad na CD-ROM-u)

Buble, M.; Alfirević, N.: *“Contemporary concepts of sustainable competitive advantage - implications for management of human and knowledge assets”*, u: Proceedings of the International Conference “An Enterprise Odyssey: Economics and Business in the New Millenium 2002”, ISBN 953-6025-05-1, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 2002., str. 154-155. (prošireni sažetak u zborniku); str. 1094-1107. (puni rad na CD-ROM-u)

Čater, T.; Alfirević, N.: *“Sources of Competitive Success of Large Enterprises in Transition: The Case of Croatia and Slovenia”*, u: Proceedings of the Fifth International Conference “Enterprise in Transition”, ISBN 953-6024-49-7, Ekonomski fakultet Split, Split, 2003., str. 545-547. (prošireni sažetak u zborniku); str. 2372-2392. (puni rad na CD-ROM-u)

Alfirević, N.; Vignali, G.; Podrug, N.: *«ESOP as an instrument of compensation management – Cases of Pliva and Zagrebačka banka»*, International Journal of Management

Cases, ISSN 1741-6264, Vol. 8, No. 1 (Special Issue: Privatization and Employee Ownership in Croatia), 2006., str. 78-81.

Alfirević, N.; Pavičić, J.; Vlašić, G.: *“Empirical Analysis of Competitive Advantage and the Strategic Process: The Case of Large Croatian Enterprises”*, u: Proceedings of the 2nd International Conference Enterprise Odyssey: Building Competitive Advantage, ISBN 953-6025-10-8, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 2004., str. 126-127. (prošireni sažetak u zborniku); str. 842-858. (puni rad na CD-ROM-u)

Buble, M.; Alfirević, N.; Garača, Ž.: *“Chaos Theory and the Dynamics of Organizational Change: Detecting 'Chaotic' Stability in Dynamic Systems”*, u: Proceedings of the 2nd International Conference Enterprise Odyssey: Building Competitive Advantage, ISBN 953-6025-10-8, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 2004., str. 140-141. (prošireni sažetak u zborniku); str. 939-952. (puni rad na CD-ROM-u)

Pavičić, J.; Alfirević, N.; Lugović, S.: *«Non-profit Sector in Development of Social Capital in a Transitional Society: Focus On New Managerial Approaches and Technologies»*, u: Proceedings of the Second International Conference ICES 2003: «From Transition to Development: Globalisation and Political Economy of Development in Transition Economics» (Part I), ISBN 9958-605-58-9, Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2004., str. 631-643.

Alfirević, N.; Pavičić, J.; Adžić, B.; Šimurina, J.; Bratić, V.: *«The Balanced Scorecard (BSC) Approach to Performance of a Non-profit Organization in the Transition Environment: The Case of the Commercial Trade Union of Croatia (CTU)»*, u: Proceedings of the Sixth International Conference «Enterprise in Transition», ISBN 953-6024-70-5, Ekonomski fakultet Split, Split, 2005., str. 5-7. (prošireni sažetak u zborniku); str. 5-19. (puni rad na CD-ROM-u)

Alfirević, N.; Batarelo, V. J.; Jelenc, L.: *“Donor Relationship Management in Nonprofit Organizations: From Fund-Raising to Collaborative Intersectoral Approaches”*, u: Proceedings of the Third International “CIRCLE” Conference, ISBN 953-6025-15-9, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 2006., str. 337-346.

Znanstveni radovi objavljeni u domaćim časopisima (časopisima bez međunarodno priznate recenzije i koji nisu uvršteni u relevantne citatne baze podataka) (radovi iz skupine a2)

Alfirević, N.; Pavičić, J.: «*Strateško uklapanje velikih hrvatskih poduzeća u poslovno okruženje s posebnim osvrtom na organizacijske aspekte*», Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, ISSN 1333-899, god. II, br. 1, 2004., str. 159-178.

Alfirević, N.; Dulčić, Ž.; Pavičić, J.: «*Strateške sposobnosti malih i srednjih tehnoloških poduzeća u Hrvatskoj*», Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, ISSN 1333-8900, god. III, br. 1, 2005., str. 249-266.

Pavičić, J.; Alfirević, N.; Ivelja, N.: «*Oblici i mehanizmi suradnje s neprofitnim organizacijama u Hrvatskoj*», Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, ISSN 1333-8900, god. IV, br. 1, 2006, str. 217-238.

Dr. sc. Janko Belošević, prof. emeritus

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru

Životopis

Rođen je 1929. u Slatini Svedruškoj kod Krapine. Osnovnu školu završio je u Petrovskom, a Klasičnu gimnaziju, u Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu grupu arheologija – povijest diplomirao je 1958. Magistrirao je na Filozofskom fakultetu u Beogradu 1968. s temom *Arheološka ostavština Germana VI vijeka na obali i širem priobalnom području istočnog Jadrana*. Doktorirao je 1977. na Filozofskom fakultetu u Zadru s temom *Problemi geneze i razvoja starohrvatske materijalne kulture s posebnim obzirom na rezultate istraživanja nekropola u sjevernoj Dalmaciji*.

Od 1959. do 1979. radi u Arheološkom muzeju u Zadru, gdje je napredovao od kustosa do muzejskog savjetnika, a tijekom 1978. i 1979. obnašao je dužnosti ravnatelja muzeja. Godine 1979. stupa u radni odnos na Filozofskom fakultetu u Zadru u svojstvu izvanrednog profesora za predmet Srednjovjekovna arheologija. Godine 1984. izabran je za redovitog profesora.

Na Filozofskom fakultetu u Zadru bio je vrlo angažiran na znanstveno-nastavnom i istraživačko-publicističkom radu, a isto tako i u upravnim tijelima Fakulteta. Tijekom razdoblja od 1981. do 1983. bio je predsjednik Savjeta Fakulteta, a potom član Savjeta. U vremenu od 1987. do 1989. bio je dekan Fakulteta. Zadnjih 10 godina bio je predstojnik Odsjeka za arheologiju.

Za vrijeme rada u Arheološkom muzeju u Zadru, kao i za vrijeme rada na Fakultetu, vršio je niz samostalnih istraživanja, od kojih navodimo samo nekoliko najznačajnijih: starohrvatsko groblje na Ždrijacu u Ninu, okoliš crkve sv. Križa u Ninu, crkva sv. Ivana u Biogradu n/M (zadužbina hrvatskog kralja Petra Krešimira IV.), kompleksni lokalitet Crkvina u Galovcu, krstionica nekadašnje katedrale sv. Asela u Ninu.

Objelodanio je preko 80 znanstvenih i stručnih radova u zemlji i inozemstvu, od čega 4 samostalne publikacije i više priloga u knjigama. Bio je angažiran kao predavač na poslijediplomskim studijima na Sveučilištu u Zagrebu i Sveučilištu u Splitu.

Bio je članom znanstvenih i stručnih tijela, odbora i redakcija. Član je Međunarodnog komiteta za slavensku arheologiju.

Za svoj znanstveni i stručni rad dobio je više priznanja. Godine 1999. predsjednik Republike odlikovao ga je Redom Danice Hrvatske s likom Ruđera Boškovića za osobite zasluge u znanosti, a 2000. godine Hrvatsko arheološko društvo dodijelilo mu je odlikovanje "Fra Lujo Marun" za osobit doprinos razvoju i ugledu nacionalne arheologije.

Za posebne zasluge u razvoju i napretku Sveučilišta i priznatu nastavnu i znanstvenu djelatnost, nakon umirovljenja, Senat Sveučilišta u Splitu dodijelio mu je počasno zvanje profesor emeritus.

Pisani radovi (izbor):

Knjiga i prilozi u knjigama:

Materijalna kultura Hrvata od 7. do 9. stoljeća, Zagreb, 1980.

Nin u srednjem vijeku – Nin in the Middle Ages (dvojezično), *Nin. Problemi arheoloških istraživanja*, Zadar, 1968.

Nin u srednjem vijeku, *Nin, povijesni i umjetnički spomenici*, Zadar, 1979.

Hrvati i Hrvatska, *Welt der Slaven (Geschichte, Gesellschaft, Kultur)*, [Herausgegeben von J. Hermann] – Leipzig – Jena – Berlin 1986.

Znanstvene rasprave i članci:

Slavenska keramika iz ranosrednjovjekovne nekropole "Materiza" kraj Nina, *Diadora*, 2, Zadar, 1962.

Prvi arheološki tragovi Velike seobe naroda na području sjeverne Dalmacije, *Diadora*, 3, Zadar, 1965.

Ranosrednjovjekovna nekropola u selu Kašić kod Zadra, *Diadora*, 4, Zadar, 1968.

Neobjavljeni ranosrednjovjekovni kameni spomenici s pleternim ukrasom iz Zadra, *Diadora*, 4, Zadar, 1968.

Die ersten slawischen Urnengräber auf dem Gebiete Jugoslawiens aus dem Dorfe Kašić bei Zadar, *Balcanoslavica*, 1, Beograd, 1972.

Stanje istraživanja slavenske keramike na području Dalmacije, *Materijali*, 9, Beograd, 1972.

Materijalna kultura Hrvata na jadranskoj obali od doseljenja do 9. stoljeća, *Materijali*, 12, Zadar, 1976.

Starohrvatska nekropola u Stankovcima kod Benkovca, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 24(11), Zadar, 1985.

Ishodi pete, završne kampanje istraživanja lokaliteta Crkvina u selu Galovcu kod Zadra, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 31(18), Zadar, 1993.

Predromanička kamena plastika s Crkvine u Galovcu kod Zadra, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 35(22), Zadar 1997.

Osvrt na konačne ishode istraživanja položaja Crkvina u selu Galovcu kod Zadra, *Diadora*, 18-19, Zadar, 1997.

Počeci kršćanstva kod Hrvata u svijetlu arheološke građe, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 36(23), Zadar, 1998.

Il complesso dell' architettura paleocristiana a Crkvina di Galovac nei pressi di Zadar, *Acta XIII congressus internationalis archaeologiae christianae III*, Cita' del Vaticano – Split, 1998.

Srednjovjekovno groblje u okolišu crkve sv. Križa u Ninu, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 37(24), Zadar, 1999.

Prof. dr. sc. Zdenko Brusić

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru
Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr
E-mail adresa: zbrusic@unizd.hr

Životopis

Rođen u Šibeniku 16. rujna 1938. Po narodnosti je Hrvat, državljanin Republike Hrvatske. Osnovno obrazovanje stekao je u Privlaci kod Zadra i u Ninu, a gimnaziju od 1953. do 1957. pohađao u Zadru. Jednopedmetnu arheološku grupu na Filozofskom fakultetu u

Zagrebu diplomirao je 1963., a s temom *Eneolit i rano brončano doba na sjeverozapadnom Balkanu* magistrirao 1973. Disertaciju *Import helenističke i rimske reljefne keramike u Liburniju* obranio je 1981. na istom fakultetu.

U veljači 1982. izabran je u zvanje znanstvenog suradnika, a 1990. u višeg znanstvenog suradnika.

Od 1966. do 1969. g. radi kao kustos u arheološkoj zbirci Nin, 1969. prelazi u Muzej grada Šibenika, a od 1982. do 1987. vrši dužnost ravnatelja Arheološkog muzeja u Zadru, nakon čega do 1998. g. obavlja dužnost kustos prapovijesnog odjela, kada prelazi na Filozofski fakultet u Zadru.

Odlukom od 1. veljače 1999. g. izabran u znanstveno-nastavno zvanje izvanrednog profesora za predmet Prapovijesna arheologija, a 1. listopada 2003. g. promaknut u zvanje redovitog profesora. Mentor je doktorskih i magistarskih radova i član povjerenstva za obrane diplomskih radova.

Tijekom studija i rada u muzejskim ustanovama sudjeluje u brojnim istraživanjima (Muline na otoku Ugljanu, Danilo kod Šibenika, Dobova u Sloveniji, Nin, Poveljana na Pagu, Kašić kod Zadra, Bribir, Biograd, Srima kod Šibenika i dr.). Vodio je samostalna istraživanja na lokalitetima Velika Mrdakovica, Tradanj i Šarina Draga kod Šibenika, Vrbica kod Bribira, Pokrovnik, Sitno Donje kod Perkovića, Pećane, i dr., a na zadarskom području istražuje na Kosi kod Ljupča, Ninu, Zadru i dr.

Posebno treba izdvojiti istraživanja podmorskih nalazišta, osobito ona na otoku Mljetu (Stoba, Sobra, Pomena, Glavat i dr.), kao i ostatke srednjovjekovnih brodoloma kod Šušurđa na Šipanu, Drevina kod Dubrovnika, Gnalića kod Biograda, Bisage u Kornatima. Osim istraživanja antičkih i srednjovjekovnih brodoloma istraživao sam i ostatke antičkih luka u Savudriji, Červaru i Poreču u Istri, zatim Polačama na otoku Mljetu, Visu, Murteru i na više mjesta u Pašmanskom i Zadarskom kanalu. Više godina istraživao je antičku luku Enone (Nina), gdje je otkrio prve liburnske brodove osebujne šivane konstrukcije, a kod današnje ninske luke pronašao je dva starohrvatska broda iz 11. stoljeća. Nakon istraživanja i vađenja ovih brodova sudjelovao u njihovoj konzervaciji, prezentaciji i izradi replika.

Bio je suradnik niza projekata vezanih uz povijesno-arheološka istraživanja zadarsko-šibenskog prostora, a sada je glavni istraživač na projektu: *Podmorska arheološka istraživanja antičkih luka hrvatskog priobalja* (0070018), u okviru kojeg istražujem helenističko i rimsko pristanište u Resniku kod Kaštela, prapovijesna i antička pristaništa u Pašmanskom i Zadarskom kanalu, te veliki liburnsko-rimski lučki kompleks u Pakoštanima,

dok izvan programa projekta istražujem pećinu Vlakno, paleolitičku nastambu na Dugom Otoku.

Član je Hrvatskog arheološkog društva i Komisije za istraživanje pomorske i brodograđevne baštine pri HAZU.

Pisani radovi za posljednjih pet godina (izbor):

Knjige i prilozi u knjigama:

Privlački počeci, *Privlaka*, (urednik J. Kolanović), Zagreb 2000, 47 – 70.

Arauzona : Velika Mrdakovica, liburnski grad i nekropola, Šibenik : Županijski muzej, 2000.

[Z. Brusić, M. Jurišić – Ž. Krnčević], *Blago šibenskog podmorja*, Šibenik 2001.

Pokrovnik, neolitičko naselje, Šibenik, 2006.

Znanstveni članci:

Knidska reljefna keramika na jadranskim nalazištima, *Opuscula archaeologica* 23-24, 2000, 83-93.

Vinske amfore i posude za posluživanje vina s hrvatske obale Jadrana, *Annales* 22, Koper 2000, 531 – 542.

Razvoj prapovijesnih obrambenih utvrđenja u Liburniji, *Histria Antiqua*, 6, Pula 2000, 125-144.

Nekropola Gradine kod Dragišića, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 38, Zadar 2000, 1-51.

Nekropole liburnskih naselja Nina i Kose kod Ljupča, *Histria antiqua*, 8, Pula 2002.

Arheološki spomenici otoka Murtera i Kornatskog otočja Murterski godišnjak 2004/2.

Akademik Nenad Cambi,

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru
Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr
E mail: nenad.cambj@st.htnet.hr

Životopis

Rođen 21. veljače 1937. god. u Splitu. Osnovnu školu i Klasičnu gimnaziju završio u Splitu. Diplomirao, magistrirao i doktorirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Radio je kao kustos i viši kustos Arheološkog muzeja u Splitu. Od 1976. god. je honorarni docent, te od 1981.god. honorarni izvanredni profesor na Filozofskom fakultetu u Zadru. Od

1980. do 1982. bio ravnatelj Arheološkog muzeja u Splitu. 1. prosinca 1982.god. prelazi u stalni radni odnos na Filozofski fakultet u Zadru u zvanju izvanrednog profesora. Godine 1986. izabran je za redovnog profesora. Reizabran za redovnog profesora 1990. U trajno zvanje redovnog profesora izabran je godine 1997. Na Sveučilištu u Zadru (ex Filozofski fakultet u Zadru) predaje predmete Klasična arheologija i Starokršćanska arheologija. Na studiju povijesti u sklopu Odijela humanističkih studija Splitskog sveučilišta predaje izborni kolegij "Poganstvo i kršćanstvo na kraju antike". Predavao različite predmete na raznim poslijediplomskim studijima u zemlji i inozemstvu (Dubrovnik, Zagreb-arheologija i povijest umjetnosti, Zadar-arheologija, Split-zaštita spomenika kulture, Marburg/Lahn). Gostujući profesor u više navrata na sveučilištima u Marburgu/Lahn (Njemačka), Macerata, Roma II (Italija), Bordeaux (Francuska) i Ljubljana (Slovenija). Vodi nekoliko magistarskih i doktorskih kandidata. Do sada je bio voditelj 10 doktorskih i 5 magistarskih radova. U ovom trenutku vodi još 2 doktorska rada i 6 magistarskih radova.

Primio je godišnju nagradu grada Splita za kulturu 1980. i godišnju nagradu grada Splita za godinu 1994. (za znanost). U zadnje doba dobio godišnje nagrade za znanost lista Slobodna Dalmacija za godine 1988. i 2002. (Kruno Prijatelj) te godišnju nagradu Matice Hrvatske (Oton Kučera) za godinu 2002 te godišnju nagradu Hrvatskog arheološkog društva Zagrebu (Josip Brunšmid). Odlikovan je redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića.

Predsjednik je Književnog kruga u Splitu već 11 godina. Član je Hrvatskog arheološkog društva, Centra za balkanološka ispitivanja akademije znanosti i umjetnosti Republike BiH (Sarajevo), dopisni član Deutsches Archäologisches Institut (Berlin), dopisni član Pontificia Commissione di Archeologia Sacra (Vatikan), član suradnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (Zagreb) od 1992. 16. svibnja godine 2002., izabran za redovnog član u I. razredu (Razred za društvene znanosti). Bio je predsjednik Nacionalnog odbora XIII. Međunarodnoga kongresa za starokršćansku arheologiju (Split-Poreč) godine 1994. Otada je član Comitato promotore dei Congressi internazionali per l' arheologia Criatiana sa sjedištem u Vatikanu koji se brine za održavanje kongresa za starokršćansku arheologiju. Bio je član Nacionalnog vijeća za znanost Ministarstva znanosti Republike Hrvatske. Član je Nacionalnog vijeća za kulturna dobra Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Član je Nacionalnog vijeća visoko obrazovanje.

Suradnik je najstarijeg projekta Njemačkog arheološkog instituta u Berlinu Corpus der antiken Sarkophagreliefs. Za taj institut priredio za tisak svezak o lokalnim sarkofazima iz Dalmacije.

Sudjelovao na stotinjak domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova s referatima od kojih je najveći dio tiskan. Osobno je organizirao više znanstvenih skupova te bio urednikom njihovih zbornika.

Voditelj je znanstvenog projekta pri Ministarstvu znanosti i tehnologije pod naslovom "Istraživanja antičkog graditeljstva i umjetnosti u Dalmaciji" u kojem sudjeluje veći broj istraživača. Sudjelovao kao suradnik i voditelj na brojnim terenskim (kopnenim i podmorskim istraživanjima). Najvažnija terenska istraživanja: Salona, Naron, Asseria, Burnum, Zmijavci kod Imotskog. Jedan je od pionira podmorske arheologije u Hrvatskoj. Najvažnije podmorska istraživanja uvala Vela Svitnja i uvala Špinut u Splitu.

Područje znanstvenih aktivnosti: klasična arheologija (antička skulptura, religija i arhitektura) i starokršćanska arheologija (arhitektura i skulptura te sitna umjetnost). U posljednje doba intenzivno se bavi poviješću kasne antike, osobito razdobljem tetrahije (Dioklecijan i sudrugovi). Napisao 14 knjiga i oko 300 znanstvenih i stručnih radova, osim toga brojne recenzije i enciklopedijske jedinice u domaćim i svjetskim enciklopedijama.

Pisani radovi za posljednjih pet godina (izbor):

Knjige:

Imago animi. Antički portret u Hrvatskoj, Split 2000.

Antika. [Povijest umjetnosti u Hrvatskoj], Zagreb 2002.

Kiparstvo rimske Dalmacije, Split 2005.

O smrtima progonitelja. Lucije Cecilije Firmijan Laktancije, [ed. Cambi, Nenad - predgovor i prijevod]
Split 2005.

Radovi u znanstvenim časopisima:

Područje šibenske biskupije u starokršćansko doba, "*Sedam stoljeća šibenske biskupije*"
Zbornik radova sa znanstvenog skupa "Šibenska biskupija od 1298. do 1998.", Šibenik
22. do 26. rujna 1998., Šibenik 2001, 9-21.

Biješka o reversu mitričkog reljefa iz Konjica, *Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Godišnjak knj. XXXII, Centar za balkanološka ispitivanja 30*, Sarajevo
2002, 439-445.

Glava božice iz Isse (Vis, otok Vis), "*Grčki utjecaj na istočnoj obali Jadrana*", *Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog 24. do 26. rujna 1998. godine u Splitu*, Split
2002, 303-310.

Sarcofagi con la croce nel centro della cassa, *Sarkophag-Studien 2, Akten des Symposiums "Frühchristliche Sarkophage"*, Marburg 30. 6.-4.7. 1999, Mainz 2002, str. 47-56.

- Urbanistica e architettura del IV a.C. ad oriente dell' Adriatico, *La Sicilia dei due Dionisî. Atti della settimana di studio, Agrigento, 24-28 febbraio 1999*, Roma 2002, 47-75.
- O "bazilici bez krova" u episkopalnom kompleksu u Saloni, *Zbornik Tomislava Marasovića*, Split 2002.
- Dioklecijanova i Konstantinova "politika" odabira imena. *Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* 485. *Knjiga XL. Društvene znanosti*, Zagreb 2002, 31-55.
- La civiltà dei Greci nell' Adriatico orientale, *Hesperia*, 17, *Studi sulla grecità di occidente*, Roma 2003, 11-40.
- Meštrovićev sarkofag Ante Trumbića u samostanu Konventualaca u Splitu, *Zbornik Ivana Mimice u povodu 70. rođendana, Biblioteka školskog vijesnika 1*, Split 2003, 203-209.
- Bilješke o ikonografiji rimske paradne knemide iz Slavonskog Broda, *Opuscula archaeologica* 27, 2003 (Nives Majnarić Pandžić uz 65. obljetnicu), 489-497.
- Stela iz župne crkve u Bjelovaru, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 27, *Ivanki Reberski u čast*, Zagreb.
- O japodskim urnama i sarkofazima, *Senjski zbornik* 30, 2003, 97-108.
- Bilješke uz reljef Epone iz Koprna, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 3.s. XXXV, 2002, 205-214.
- Ograda na aserijatskom forumu, *Asseria* 1, 2003, 45-69.
- Un ritratto tardoatrico da Salona, *Studi di archeologia in onore di Gustavo Traversari I*, Roma 2004, 179-183.
- Kiparstvo na Braču u antičko doba, *Brački zbornik* 21, 2004, 239-272.
- Attis or Someone else on Funerary Monuments from Dalmatia?, *Akten des VII. Internationalen Colloquium über Probleme des provinzialrömischen Kunstschaffens*, Mainz 2003, 511-520.

Dr. sc. Miroslav Glavičić, docent

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru
Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr
E-mail adresa: glavicic@unizd.hr

Životopis

Rođen je 9. veljače 1964. u Senju, gdje je završio osnovnu školu i prva dva razreda srednje škole. Maturirao je u Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu u Zadru godine 1982. upisao je studij arheologije i latinskog

jezika i rimske književnosti, kojega nastavlja sljedeće godine nakon odsluženja vojnog roka. Diplomirao je u lipnju 1989. s temom *Arheološka topografija i pregled prapovijesti na prostoru Velebita*. Od 15. srpnja 1989. do 30. kolovoza 1992. radio je na mjestu kustosa u Gradskom muzeju u Senju, a od 1. rujna 1992., kao znanstveni novak na znanstvenom projektu *Istraživanje antičkog graditeljstva i umjetnosti na istočnom Jadranu* (voditelj prof. dr. Nenad Cambi), zaposlen na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru. 26. siječnju 1995. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu obranio magistarsku radnju pod naslovom *Antička Senija - spomenici i topografija*, te stekao zvanje magistra društvenih, humanističkih i teoloških znanosti iz područja povijesnih znanosti (arheologija). 26. lipnja 1995. izabran za suradnika u nastavi u zvanju asistenta na Katedri za klasičnu arheologiju Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru, gdje predaje predmete *Latinski jezik I, Latinski jezik II, Latinska epigrafika i Numizmatika*. Na Filozofskom fakultetu u Zadru obranio je 21. ožujka 2002. disertaciju pod naslovom *Gradski dužnosnici na natpisima obalnog područja rimske provincije Dalmacije* i stekao akademski stupanj doktora znanosti, polje arheologija. 11. lipnja 2002. izabran je u suradničko zvanje višeg asistenta, a 19. prosinca 2002. izabran je u znanstveno-nastavno zvanje docenta za znanstveno područje humanističkih znanosti, polje arheologija, grana antička arheologija, za predmet *Latinska epigrafika*.

Tijekom rada kao sudjelovao je kao član stručnog tima ili voditelj u više sustavnih i zaštitnih arheoloških istraživanja. Objavio je više znanstvenih i stručnih radova te kao predavač sudjelovao u radu znanstvenih skupova međunarodnoga karaktera. Od godine 1989. je tehnički, a od 2003. glavni urednik znanstvenog časopisa *Senjski zbornik*. Bio je angažiran u pripremi znanstvenog časopisa *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Razdio povijesnih znanosti*.

Aktivni je sudionik Domovinskog rata.

Pisani radovi za posljednjih pet godina:

Znanstveni članci i prilozi u knjigama:

Fortifikacije na primorskom obronku Velebita između Senja i Karlobaga, *Histria antiqua*, 7, Pula, 2001, str. 203-215.

Mithräen *sub divo* in den Dörfern Vratnik und Prozor bei Otočac (*Arupium*), *Archaeologia Poetovionensis*, 2, Akten des internationalen Symposium, Ptuj, 2001, str. 221-231.

Kult Libera u antičkoj Seniji, *Senjski zbornik*, 29 Senj, 2002; str. 5-28

Nekropole antičke Senije, *Histria antiqua*, 8 Pula, 2002. str. 313-319

Tri nova nadgrobna natpisa iz Aserije, *Asseria*, 1, Zadar, 2003; str. 71-95

Epigrafski podaci o korištenju vode u Liburniji, *Histria antiqua*, 10, Pula, 2003, str. 83-89.

Stanovništvo Aserije, *Histria antiqua*, 11, Pula, 2003, str. 429-434.

Nadgrobni spomenik obitelji *Baebius* iz Arbe, *Senjski zbornik*, 30, Senj, 2003, str. 83-96

Naronski magistrati i drugi gradski uglednici, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 22, Zagreb-Metković-Split, 2003, str. 221-232.

Gospodarsko značenje antičke Senije, *Histria antiqua*, 13, Pula, 2005, str. 475-478.

Kultskulpturen aus der antiken Stadt Senia, *Akti VIII. međunarodnog kolokvija o problemima rimskog provincijalnog stvaralaštva*, Golden Marketing - Tehnička knjiga, Zagreb, 2005, str. 223-228.

[Nenad Cambi – Miroslav Glavičić – Dražen Maršić – Željko Miletić – Joško Zaninović], *Amfiteatar u Burnumu. Stanje istraživanja 2003. – 2005.*, Nacionalni park Krka, Drniš – Šibenik - Zadar, 2006.

Dr. sc. Ivor Karavanić, izvanredni profesor

Odsjek za arheologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Adresa osobne web stranice: www.ffzg.hr/arheo/

E-mail adresa: ikaravan@ffzg.hr

Životopis

Dr. sc. Ivor Karavanić, rođen je 27. lipnja 1965. g. u Zagrebu. Nakon mature 1984. g. u Obrazovnom centru Nikola Tesla upisao je studij jednopredmetne arheologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu gdje je diplomirao 1990. g. s radnjom iz prapovijesne arheologije. Magistrirao je 1993., a doktorirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1999., s temom “Gornji paleolitik Šandalje II u okviru jadranske regije.”

Od godine 1991. znanstveni je novak na projektima prof. dr. Nives Majnarić-Pandžić. Docent na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta postao je 2001., a izvanredni profesor 2005.

Voditelj je više domaćih i međunarodnih projekata. U dva navrata kao stipendist francuske vlade studijski je boravio u Francuskoj (Bordeaux i Paris), kao dobitnik Konstantin-Jirečekove stipendije usavršavao se u Beču (Austrija), a Fulbrightove u Albuquerqueiju (SAD).

Od 1986. g. do 1995. bio je član stručnih ekipa ili voditelj istraživanja na nizu arheoloških terena u Hrvatskoj, Francuskoj i Sloveniji. Ističemo višegodišnja istraživanja Mujine pećine u Kaštelanskom polju, pećine Zemunica kod Biska, špilje Zale kod Tounja, Velike pećine u Kličevici kod Benkovca. Višekratno je aktivno sudjelovao na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima (Makarska, Zagreb, Pula, Dubrovnik, Opatija, Regensburg, Mettmann, Liege, Grenoble, Santiago de Compostela, Denver, Reno, Salt Lake City). Autor je više muzejskih izložbi.

Objavio je nekoliko desetaka znanstvenih radova u kojima se bavi arheologijom paleolitika, razvojem čovjeka, prapovijesne cijepane kamene tehnologije i prapovijesne religije. Glavni znanstveni interes usmjerio je na proučavanje prilagodbe srednjopaleolitičkih i

gornjopaleolitičkih lovaca i sakupljača u srednjoj Europi i na Mediteranu, ponajprije s obzirom na njihove litičke industrije.

Pisani radovi u zadnjih pet godina:

Knjige:

Mujina pećina – tragovi života dalmatinskoga pračovjeka/Mujina Pećina – traces of life of Dalmatian Early Man. Kaštel Lukšić: Muzej grada Kaštela, 2003.

[I. Karavanić, J. Balen], *Osvit tehnologije*, Zagreb: Arheološki muzej, 2003.

Život neandertalaca. Zagreb: Školska knjiga, 2004.

[I. Janković, I. Karavanić, J. Balen], *Odiseja čovječanstva: razvoj čovjeka i materijalnih kultura starijeg kamenog doba*, Zagreb: Arheološki muzej, 2005.

Znanstveni članci:

[J. Rink, I. Karavanić, P. Pettitt, J. van der Plicht, F. H. Smith, J. Bartoll], ESR and AMS-based ¹⁴C dating of Mousterian levels at Mujina Pećina, Dalmatia – Croatia, *Journal of Archaeological Science* 29/9, 2002, 943-952.

L'industrie aurignacienne de la grotte de Šandalja II (Istrie, Croatie) dans le contexte de la région de l'est de l'Adriatique. *L'Anthropologie* 107, 2003, 577-602.

[I. Karavanić, T. Šokec], The Middle Paleolithic percussion or pressure flaking tools? The comparison of experimental and archaeological material from Croatia, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu* 20, 2003, 5-14. Balen, J. i Karavanić, I. 2003.

[J. Balen, I. Karavanić], Rukotvorine iz Spiennesa u svjetlu eksploatacije kremenih materijala u neolitiku, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 36, 3. serija, 2003, 7-27.

The Middle Paleolithic settlement of Croatia, *Settlement Dynamics II* (ur. N. Conard), Tübingen: Kerns Verlag. 2004, 185-200.

Mujina pećina – stanište musterijenskih nomada. *Subterranea Croatica* 3, 2004, 51-57.

The Mousterian industry in Dalmatia - Croatia, *Acts of the XIVth UISPP Congress, University of Liège, Belgium* (ur. R. Miller), [=BAR International Series 1240], Oxford: Archaeopress, 2004, 135-139.

[I. Karavanić, J. Balen], Le matériel lithique de Spiennes dans le Musée archéologique de Zagreb. U: *Acts of the XIVth UISPP Congress, University of Liège, Belgium* (ur. R. Miller), [=BAR International Series 1240], BAR International Series 1303. Oxford: Archaeopress, 2004, 243-249.

- [J. C. M. Ahern, I. Karavanić, M. Paunović, I. Janković, F. H. Smith], New discoveries and interpretations of hominid fossils and artifacts from Vindija Cave - Croatia, *Journal of Human Evolution* 46, 2004, 25-65.
- [J. Ahern, I. Karavanić, I. Janković, F. Smith], Erratum to «New discoveries and interpretations of hominid fossils and artifacts from Vindija Cave, Croatia» (J. Hum. Evol.46(1) (2004) 27-67), *Journal of Human Evolution* 49, 2004, 781-782.
- [R. Šošić, I. Karavanić], Cijepani litički materijal s prapovijesnog nalazišta Slavča, Nova Gradiška, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 3. serija, 37, 2004, 17-41.
- [F. H. Smith, I. Janković, I. Karavanić], The assimilation model, modern human origins in Europe, and the extinction of Neandertals. *Quaternary International* 137, 2005, 7-19.
- [C.M. Nielsen-Marsh, M. P. Richards, P. V. Hauschka, J. E. Thomas-Oates, E. Trinkaus, P. B. Pettitt, I. Karavanić, H. Poinar, M. J. Collins], Osteocalcin protein sequences of Neanderthals and modern primates. *Proceedings of the National Academy of Sciences, USA*, 102/12, 2005, 4409-4413.
- [T. Higham, C. B. Ramsey, I. Karavanić, F. H. Smith, E. Trinkaus], Revised direct radiocarbon dating of the Vindija G1 Upper Paleolithic Neandertals, *Proceedings of the National Academy of Sciences, USA*, 103(3), 2006, 553-557.

Dr. sc. Sineva Kukoč, izvanredni profesor

Odjel za arheologiju – Sveučilište u Zadru

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr

E - mail adresa: skukoc@unizd.hr

Životopis

Rođena je 1949 u Šibeniku. Diplomirala je arheologiju i Povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zadru 1973. Magistrirala na Sveučilištu u Zagrebu- na interdisciplinarnom studiju «Susret kultura na istočnoj jadranskoj obali» u Centru za postdiplomske studije u Dubrovnik 1979. Tema magistarskog rada: «Prikaz ljudskog lika u kulturi željeznog doba na području Jugoslavije». Zaposlila se 1981. kao znanstveni asistent za predmet Metodologija arheologije na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru. Tu je 1990. obranila disertaciju «Pojava likovnog antropomorfizma u jadranskom bazenu u željezno doba». U zvanje docenta izabrana je 1991. Od tada vodi kolegij «Umjetnost i religija na Jadranu u protopovijesti» u sklopu Prapovijesne arheologije. Od 1997. predaje Prapovijesnu arheologiju, Brončano i Željezno doba. Predaje i Teorijsku arheologiju (Metodologija I). Predstojnik je Odsjeka za arheologiju 1992-1994. Zadnji izbor u znanstveno - nastavno zvanje bio je u zvanje izvanrednog profesora 8. ožujka 2005. Nositelj je kolegija «Duhovni aspekti protopovijesnih kultura na Jadranu» u sklopu Prapovijesne arheologije, na znanstvenom poslijediplomskom studiju «Arheologija istočnog Jadrana» na Sveučilištu u Zadru. (2002-2005).

Na novom dodiplomskom studiju (od 2005) u sklopu Prapovijesne arheologije predaje obvezne kolegije Brončano i Željezno doba, te izborne kolegije: Istočni Jadran u željezno doba, Željezno doba na sjevernom Jadranu, Umjetnost i religija u jadranskom protopovijesnom svijetu i Razvoj arheološke metodologije.

Bila je suradnik na znanstvenim projektima: *Arheološko istraživanje prapovijesnih, antičkih i srednjovjekovnih kultura Hrvatske* (1982-1989) i *Razvoj prapovijesnih kultura na našem Primorju* (1997-2001). Voditelj je projekata: *Kult mrtvih na Jadranu* (1991-1996) i *Kult mrtvih na Jadranu u željezno doba* (2003-2006).

Kontinuirano se bavi znanstvenim istraživanjem kultura brončanog i željeznog doba na istočnom Jadranu i zaleđu, u prvom redu problemima njihovih duhovnih aspekata (umjetnost, religija). U okviru zadnjeg projekta «Kult mrtvih na istočnom Jadranu» iskapa arheološko nalazište Nadin.

U više navrata znanstveno se usavršavala u inozemstvu (Rim, Firenca, Padova, Ljubljana). Aktivno se služi talijanskim i engleskim, a pasivno francuskim i njemačkim jezikom.

Pisani radovi za posljednjih pet godina:

1. Ikonografska analiza skulpture iz Nezakcija, *Diadora* 20, Zadar 2001 (1-22) (57)
2. Žrtvovanje konja na Jadranu u Iliriku, *Histria Antiqua*, 10/2003, Pula (57-64) (100)
3. Sveti prostor arhaične Histrije, *Glasje* 13/14, Zadar 2003 (52-60) (42)
4. Ptica i konj u solarnoj dinamici svijeta, *Opuscula Archaeologica* 27, Zagreb 2003 (243-250) (8)
5. Štovanje Binda Neptuna, *Histria Antiqua* 12/2005
6. *Japodi. Fragmenta symbolica*, Zadar 2005, u tisku (recenziran rukopis znanstvene knjige)

Dr. Anamarija Kurilić, docent

Odjel za povijest Sveučilišta u Zadru

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr

E-mail adresa: anamarija.kurilic@zd.t-com.hr

Životopis

Anamarija Kurilić rođena je 30. rujna 1963. Osnovno i srednje obrazovanje završila je u Puli. Studijske grupe Arheologija i Talijanski jezik i književnost 1982. upisuje, a 1989. diplomira na Filozofskom fakultetu u Zadru. Na Filozofskom fakultetu Univerze v Ljubljani

(Slovenija) magistrira 1995. Disertaciju *Pučanstvo Liburnije od 1. do 3. st. po Kristu – antroponimija, društvena struktura, etničke promjene, gospodarske uloge* obranila je 2000. na Filozofskom fakultetu u Zadru i stekla naslov doktora povijesnih znanosti.

Od 1992. radi kao mlađi asistent na Odjelu za povijest iste institucije. 2002. g. postala je docent. Na diplomskom studiju povijesti predaje *Metodologiju povijesne znanosti i Hrvatske zemlje u starom vijeku*, a na novom «bolonjskom» studiju niz kolegija iz grčko-rimske povijesti hrvatskog povijesnog prostora. *Antičku povijest Ilirika* predaje na poslijediplomskom studiju *Arheologija istočnog Jadrana*. Suradnik je studija povijesti na Hrvatskim studijima. Mentor je studentima za izradu diplomskih i magistarskih radnji. Član je stručne ekipe u nizu terenskih arheoloških istraživanja, jedan od voditelja iskapanja u Caskoj. Održala je velik broj zapaženih priopćenja na međunarodnim znanstvenim skupovima. Organizator je Okruglog stola Međunarodnog projekta *Informatizirani atlas antičkog Jadrana: "Komunikacije antičkog Jadrana (2. st. pr. Kr. - 7. st. po Kr.): Geografija i ekonomska povijest"*, koji se održao u Zadru 2001. Voditelj je znanstveno-istraživačkog podprojekta *Antroponimija Liburna i Ridita: komparativna studija*. Izvrsno poznaje rad na računalu, na kojem je izradila cjeloviti korpus antičkih natpisa Liburnije. Odlično vlada engleskim i talijanskim jezikom.

Njeni znanstveni interesi prvenstveno su vezani uz socijalnu povijest rimskog Ilirika, domorodačku antroponimiju i latinsku epigrafiku provincije Dalmacije. O tom temama napisala je dvadesetak znanstvenih radova.

Pisani radovi u zadnjih pet godina:

Liburnski antroponimi, *Folia onomastica Croatica*, 11, Zagreb, 2002, 123-148.

Ulomak kasnoantičkog miljokaza iz Aserije, *Asseria*, 1, Zadar, 2003, 185-193.

Un contributo per la valorizzazione economica dei monumenti epigrafici della Liburnia romana, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 40(27), Zadar, 2003, 77-92.

Epigrafski spomenici na prostoru Novalje, [katalog izložbe], Novalja – Zadar, 2003.

Epigrafski spomenici na prostoru Novalje, katalog izložbe (drugo dopunjeno izdanje), Novalja – Zadar, 2004.

Arhitravi s foruma Aserije, *Asseria*, 2, 2004, Zadar, 41-71.

Caska kod Novalje na otoku Pagu. Pokusno istraživanje antičke nekropole u Caskoj i rekognosciranje Caske s okolicom, *Obavijesti HAD-a*, 36/1, Zagreb, 2004, 68-79.

Rimskodobni natpisi otoka Murtera, *Murterski godišnjak*, 2004/2, Murter, 2005.

Dr. sc. Boško Marijan, docent

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr

E mail: bmarija1@unizd.hr

Životopis

Rođen je 15. 03. 1956. u Priluci kod Livna. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Livnu, a diplomirao je na Odsjeku za arheologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu 1979. godine. Magistrirao je 1986. godine na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. 1997. godine obranio je disertaciju "Željezno doba na području istočne Hercegovine" na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Rješenjem Naučnoga vijeća Zemaljskoga muzeja u Sarajevu 1989. godine stječe zvanje višega kustosa, a rješenjem Hrvatskoga muzejskoga vijeća 1997. godine zvanje muzejskoga savjetnika.

Do sada je radio u Zemaljskom muzeju u Sarajevu, na mjestu kustosa za željezno i rano antičko doba (1982. – 1992.) te u Općinskom vijeću Livna, na mjestu suradnika za zaštitu kulturne baštine (1993. – 1995.). Od 1996. godine radi u Zavičajnom muzeju Stjepan Gruber u Županji, na mjestu kustosa i ravnatelja. Od 1989. redoviti je član Hrvatskoga arheološkog društva, a od 1997. Muzejske udruge istočne Hrvatske.

U okviru muzeološke djelatnosti, pored rada na obradi arheološkoga inventara u depoima Zemaljskoga muzeja u Sarajevu ili Zavičajnoga muzeja Stjepan Gruber u Županji, sudjelovao je u izvedbi stalnoga postava "Bosna i Hercegovina u prethistorijsko doba" u Zemaljskom muzeju 1988. godine s autorskim udjelom razdoblja "Bosna i Hercegovina u prethelenističko i helenističko doba". Od 1996. godine i namještenja u Županji sudjelovao je, također, u realizaciji nekoliko manjih izložaba i stalnog postava.

Kao član stručne ekipe, suradnik ili voditelj, sudjelovao je u više znanstveno-istraživačkih projekata. 1979. godine sudjeluje u radu na paleolitičkom nalazištu Badanj kod Stoca, od 1982. do 1984. godine u arheološkim istraživanjima na Gradini u Ošanićima kod Stoca, a od 1984. do 1986. godine u Vranjevu selu kod Neuma. Od 1987. do 1991. godine vodi projekt "Helenistički urbani kompleks na Gradini u Ošanićima". Sudjeluje u sustavnim arheološkim istraživanjima na Groblju sv. Ive u Livnu od 1993. do 1995. godine. U 2000. godini vodio projekt zaštitnih arheoloških istraživanja na pet lokaliteta uz južni trak autoceste Zagreb-Lipovac, poddionica Babina Greda – Županja, a 2004. godine voditelj je zaštitnih arheoloških istraživanja uz južni trak autoceste Zagreb-Lipovac, poddionica Županja-Lipovac. Od 2004. godine vodi sustavna arheološka istraživanja na lokalitetu "Popernjak".

Sudjelovao je u realizaciji projekta "Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine". Bio je organizacijski tajnik i podnositelj uvodnih referata na znanstvenom skupu "Problemi istraživanja, konzervacije i prezentacije helenističkog urbanog kompleksa na Gradini u

Ošanićima" pod patronatom Centra za balkanološka ispitivanja Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine i Zemaljskoga muzeja u Sarajevu. Kao urednik i autor dao je prinos u ostvarenju publikacije "Livanjski kraj u povijesti". U radu na monografiji "Vukovarsko-srijemska županija" bio je član Uredničkoga vijeća. Sudjelovao je, također, na više skupova HAD-a i drugih stručnih simpozija. Od ljetnoga semestra 2003./2004. godine predaje kolegije Prapovijest I i Prapovijest II na studiju arheologije i povijesti umjetnosti na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Mostaru.

Namještenjem u Zemaljskome muzeju u Sarajevu i kasnije u Zavičajnome muzeju u Županji, njegov je rad u struci usmjeren prema pretpovijesnoj arheologiji. Tako je u radu na obradi i interpretaciji arheološkoga materijala objelodanio različitu građu s područja Bosne i Hercegovine i Hrvatske u više znanstvenih, stručnih i drugih članaka, a uglavnom je riječ o temama iz pretpovijesne arheologije, manjim dijelom iz protoantičkoga, sporadično iz antičkoga ili srednjovjekovnoga doba. U znanstveno-nastavno zvanje docenta izabran je 2005.

Pisani radovi za posljednjih pet godina (izbor):

Gradina u Ošanićima (naseobinski okviri i problemi arheoloških istraživanja), *Hercegovina* 6-7 (14-15), Mostar 2000./2001., 7-29.

Željezno doba na južnojadranskom području (istočna Hercegovina, južna Dalmacija), *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 93, Split 2001., 7-221.

Razvoj simbolike vodenih ptica na primjeru prsnoga nakita kasnoga brončanog i ranoga željeznog doba u Bosni i Hercegovini, *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja* 32/30, Sarajevo 2002., 217-234.

Jedan nalaz vučedolske kulture iz županjske Posavine, *Osječki zbornik* 26, Osijek 2002., 9-26.

Nalazi keramike s licenskim ukrasima u županjskom kraju, *OA* 27, Zagreb 2003., 103-115.

Pretpovijesna arheološka nalazišta Dubovo-Košno i Dubovo kod Županje, *Županjski zbornik* 11, Županja 2003., 13-22.

Crtež na fragmentima keramike iz Repovca kod Štitara (Županja), *Radovi Filozofskoga fakulteta u Zadru* 40(27), Zadar 2003, 1-28.

Sjeveroistočna vrata na megalitskom zidu na Gradini u Ošanićima kod Stoca, *GZM* 46, Sarajevo 2005, 87-112.

Zaštitno arheološko istraživanje nalazišta Popernjak kod Bošnjaka (Županja). – *Katalog izložbe «Popernjak - naselje i nekropola brončanog doba»*, Županja 2005.

Dr. sc. Brunislav Marijanović, redoviti profesor

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru
Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr
E mail: bmarijan@unizd.hr

Životopis

Rođen 6. listopada 1949. u Prozoru (Republika Bosna i Hercegovina). Osnovnu školu, a potom i gimnaziju završio u Jajcu. Godine 1968. upisao studij arheologije na Filozofskom fakultetu u Beogradu gdje je i diplomirao 1973. Poslijediplomski studij završio 1980. obranom magistarske radnje "Topografija i stratigrafija starijeg neolitika u Hercegovini". Doktorsku disertaciju pod naslovom "Eneolitik Bosne i Hercegovine" obranio 1990. Od 15. srpnja 1975. do 31. prosinca 1990. zaposlen u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine u zvanjima kustos, viši kustos i viši znanstveni suradnik. U zvanje višeg znanstvenog suradnika izabran 1990. Od 01. prosinca 1991. do listopada 1993. zaposlen kao viši kustos u Arheološkom muzeju u Splitu, a potom izabran u zvanje docenta na Odjelu za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru za predmet Prapovijesna arheologija. U zvanje izvanrednog profesora izabran 24. svibnja 2000., a 2004. godine izabran u zvanje redovitog profesora na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru.

U toku rada u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine vodio tri višegodišnja znanstvena projekta: "Neolitička i metalodobna kultura u Ravliča pećini", "Eneolitik i brončano doba u istočnoj Hercegovini", "Završna istraživanja Akropole na Gradini u Ošanićima". Kao istraživač sudjelovao u realizaciji svih znanstvenih istraživanja na području prapovijesne arheologije u Bosni i Hercegovini: "Pod kod Bugojna – višeslojno prapovijesno nalazište", "Donja Dolina, naselje brončanog i željeznog doba", "Helenistički urbani kompleks u Ošanićima kod Stoca", "Kadića brdo, višeslojno prapovijesno naselje", "Istraživanje prapovijesnih gomila u Hercegovini", te proveo niz pojedinačnih istraživanja na većem broju različitih prapovijesnih nalazišta. S većim brojem suradnika vodio studijski projekt "Analiza stanja istraženosti u Bosni i Hercegovini, s projekcijom daljih istraživanja", a potom i koordinirao sva arheološka istraživanja vođena na području Bosne i Hercegovine između 1985.-1990.

Duži niz godina obnašao dužnost voditelja Odsjeka za prapovijest u Odjelu za arheologiju Zemaljskog muzeja i dužnost načelnika Odjela za arheologiju. Također, više godina bio je član uredništva Glasnika Zemaljskog muzeja.

Tijekom kratkotrajnog rada u Arheološkom muzeju u Splitu radio na problematici starijih prapovijesnih razdoblja u Dalmaciji i istočnoj jadranskoj obali, te objavio nekoliko

znanstvenih priloga iz tog znanstvenog područja. U tom periodu bio je i član uredništva Vjesnika za arheologiju i historiju dalmatinsku.

Od izbora u zvanje docenta 30. rujna 1993. na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru, a sada na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru, predaje predmete Prapovijesna arheologija i Metodologija arheologije. Od osnivanja poslijediplomskog studija "Arheologija istočnog Jadrana" 2001. predaje predmet Prapovijesna arheologija, a voditelj je i istoimenog usmjerenja.

Od 1. listopada 2000. obnašao dužnost predstojnika Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru, a od 2003. obnaša dužnost pročelnika Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru.

Predmet Prapovijesna arheologija od 2001. predaje kao vanjski suradnik i na Odsjeku za arheologiju Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Mostaru.

Voditelj je znanstvenog projekta "Prapovijest našeg primorja". Kao referent sudjelovao na više međunarodnih znanstvenih skupova.

Od 2000. član uredništva časopisa Radovi Filozofskog fakulteta – razdio povijesnih znanosti, a od 2004.. i član uredništva novoutemeljenog znanstvenog časopisa Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru Archaeologia Adriatica.

Bibliografija u posljednjih pet godina:

I. Monografije:

Prilozi za prapovijest u zaleđu jadranske obale, Monografije II, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 2000.

Eneolitik i eneolitičke kulture u Bosni i Hercegovini, Pedagoški fakultet, Mostar, 2003.

Gudnja – višeslojno prapovijesno nalazište, Dubrovački muzeji - Arheološki muzej, Dubrovnik, 2005.

II. Znanstveni članci

Prilog daljem poznavanju starijeg neolitika u Dalmaciji, Radovi Filozofskog fakulteta, Razdio povijesnih znanosti, Sv./Vol. 38/26 (2000), Zadar, 2002.

Novi nalazi minijaturnih neolitičkih sjekira od jadeita u Dalmaciji, Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja ANUBIH, XXXII/29, Sarajevo-Frankfurt am Main-Berlin-Heidelberg, 2002.

Značenje Neretve u prostornom rasporedu prapovijesnih kultura, Međunarodni skup "Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve (Metković 6.-9. listopada 2000.), Izdanja HAD-a 21, Zagreb, 2003.

Višeznačnost vode u životu prapovijesnih zajednica na jadranskom području, Međunarodno savjetovanje "Voda kao izvor života" (Pula 27. studenog-1. prosinca, 2001.), *Histria antiqua* 9, Pula, 2003.

Geomorfološke osnove naseljavanja jadranskog područja u neolitiku, Međunarodno savjetovanje "Naselja i naseljavanje od prapovijesti do srednjeg vijeka", (Pula 26.-30. studenog 2002.), *Histria antiqua* 10, Pula, 2003.

Transjadranska trgovina u neolitiku, Međunarodno savjetovanje "Ekonomija i trgovina kroz povijesna razdoblja", (Pula 25.-29. studenog 2004.), *Histria antiqua* 12, Pula, 2004.

Dr. Dražen Maršić, docent

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr

Životopis

Dražen Maršić rođen je 14. kolovoza 1966. godine u Splitu, gdje je završio osmogodišnju školu. Srednjoškolsko obrazovanje nastavio je prve dvije godine u Ekonomskoj srednjoj školi Split, a zadnje dvije u Brodograđevnom školskom centru. Maturirao je 1985. Iste godine upisuje studij arheologije i povijesti na Filozofskom fakultetu Zadar. Studij završava 1991. godine, obranom diplomske radnje "Narona u prapovijesti, antici i starokršćanskom periodu". 1992. godine zaposlen je na Filozofskom fakultetu u Zadru i izabran u zvanje znanstvenog novaka za stjecanje magisterija na znanstvenom projektu prof. dr. N. Cambija "Istraživanje antičkog graditeljstva i umjetnosti na istočnom Jadranu". Iste godine upisuje poslijediplomski studij na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, koji završava 1995. godine obranom magistarske radnje "Antički Epetij". Od 1998. godine voditelj je poticajnog projekta u sklopu glavnog projekta/teme prof. dr. N. Cambija. 2002. godine obranio je doktorsku radnju «Portretne stele na obalnom području rimske provincije Dalmacije». 2003. izabran je u sadašnje znanstveno-nastavno zvanje docenta.

Na Sveučilištu u Zadru trenutno je angažiran u nastavi na dodiplomskom studiju Odjela za arheologiju, gdje drži nastavu i seminar iz predmeta „Egejske civilizacije brončanog doba“ i „Arheologija antičke Grčke“, te seminar iz predmeta "Klasična arheologija". Na dosadašnjem poslijediplomskom studiju Odjela za arheologiju izvodio je specijalističke kolegije iz predmeta «Klasična arheologija». Vanjski je suradnik Umjetničke Akademije u Splitu gdje predaje predmet "Umjetnost starog vijeka".

Znanstveni članci i poglavlja u knjigama napisani u zadnjih pet godina:

Fragment antičkog reljefa iz Baške Vode, *RFFZd*, 39(26)/2000, Zadar 2001, 37-48.

Nove aserijatske portretne stele, *Asseria*, 1, Zadar 2003, 157-183.

Rekompozicija dvodijelne nadgrobne stele iz Arheološkog muzeja u Splitu, *RFFZd*, 40(27)/2001, Zadar 2003, 65-76.

Antička naselja Pituntium, Neraste i Oneum, *Histria Antiqua*, 11/2003, Pula 2003, 435-448.

Izgubljeni salonitanski spomenici (I) – portretna stela obitelji Pompeius, *Adrias*, 11-14, Split 2005, 5-34.

Rimske portretne stele iz Muzeja grada Trogira, *Opuscula archaeologica*, 28, Zagreb 2005, 111-146.

Aserijatske nadgrobne are, *Asseria*, 3, Zadar 2005,

[Nenad Cambi – Miroslav Glavičić – Dražen Maršić – Željko Miletić – Joško Zaninović],
Amfiteatar u Burnumu. Stanje istraživanja 2003. – 2005., Drniš – Šibenik – Zadar:
Nacionalni park Krka, 2006.

Srima-Prižba, starokršćanske dvojne crkve, Šibenik 2005, (ur. D. Maršić), poglavlja:
Skulptura, str. 71-188, *Freske*, str. 189-206, *Grobovi*, str. 207-218).

Dr. sc. Robert Matijašić, docent
Filozofski fakultet u Puli, Sveučilište u Rijeci
E – mail adresa: robert.matijasic@ffpu.hr

Životopis

Rođen je 1957. u Puli. Diplomirao je Arheologiju i Engleski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1979. Od iste je godine zaposlen u Arheološkom muzeju Istre u Puli kao kustos u Odjelu za antičku arheologiju.

Sudjelovao je na arheološkim terenskim istraživanjima u čitavoj Hrvatskoj (Sesvete kod Zagreba, Vinkovci, Zadar), napose u Istri (Medulin, Červar, Rim kod Roča, Pula), a samostalno je vodio istraživanja nekropole i javne antičke arhitekture u Puli. Postavio i surađivao kod postavljanja mnogobrojnih izložbi u zemlji i inozemstvu. Objavio je tri knjige, pedesetak znanstvenih i četrdesetak stručnih priloga u domaćim i stranim časopisima. Sudjelovao je na više znanstvenih skupova u Hrvatskoj i inozemstvu (Slovenija, Italija). Održao je niz tematskih i prigodnih predavanja za širu javnost. U više je navrata boravio na kraćim studijskim boravcima na Sveučilištu u Padovi i u Francuskoj školi u Rimu (Ecole Francaise de Rome).

U lipnju 1985. završio je poslijediplomski studij *Kulturna povijest istočne jadranske obale* pri Centru za poslijediplomski studij Sveučilišta u Zagrebu (u Dubrovniku) i obranio magistarski rad *Ageri antičkih kolonija Pola i Parentium i njihova naseljenost od I. do III. stoljeća*. Doktorirao je s temom *Gospodarska povijest antičke Istre: arheološki izvori za poznavanje društveno gospodarskih odnosa u Istri u antici, I-III st.* na Zavodu za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu (1994.).

U travnju 1991. godine postao je vršitelj dužnosti ravnatelja Arheološkog muzeja u Puli, a od listopada 1991. do prosinca 1994. godine obnašao je dužnost ravnatelja te institucije.

Od 1991. kao vanjski suradnik predavao je Umjetnost starog vijeka na Odjelu za likovne umjetnosti Pedagoškog fakulteta u Rijeci. Od studenoga 1994. kao vanjski suradnik predaje Opću povijest staroga vijeka i Staru povijest hrvatskih zemalja na studiju povijesti Pedagoškog fakulteta u Puli. Od lipnja 1996. stalno je zaposlen na Pedagoškom fakultetu u Puli kao nastavnik navedenih predmeta u zvanju docenta. Od listopada 1998. je prodekan za znanost i istraživanje. Od listopada 1998. vanjski je suradnik i na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Rijeci, za predmet Stara povijest hrvatskih zemalja.

Od srpnja 1998. voditelj/glavni istraživač znanstvenog projekta *Istočna Istra i sjeverna Liburnija u antičko doba*. Od rujna 1999. voditelj/glavni istraživač međunarodnog projekta *Stoljeća migracijskih, demografskih i narodnosnih gibanja u Istri* (Filozofski fakultet u Puli u Puli – ZRC u Kopru).

Glavni je urednik časopisa *Tabula* (Filozofski fakultet u Puli), član uredništva časopisa *Histria antiqua* (Pula), I (Koper), *Vjesnik Državnog arhiva u Pazinu* (Pazin).

Član je Hrvatskog arheološkog društva (HAD), Hrvatskog društva klasičnih filologa (HDKF – podružnica Pula), te Associazione internazionale di archeologia classica (AIAC).

Pisani radovi u posljednjih pet godina (izbor):

Uvod u latinsku epigrafiju, Pula 2002.

Un nuovo Laecanius dall'Istria meridionale, una nuova dedica votiva in greco al dio

Melosocus da Carnizza d'Arsa, Aquileia Nostra, 72, 2001, 342-348.

Anonimni Ravenjanin, Istra i biskupska središta, *Acta Histriae*. 9, 2001, 285-294.

Le ville rustiche istriani (bilancio storico-archeologico), *Antichita' Altoadriatiche* 49, 2001, 693-711.

[Matijašić, Robert; Tassaux, Francis], *Loron (Croatie), Un grand centre de production d'amphores à huile istriennes (Ier –IVe s. p. C.)*, Bordeaux 2001.

Modeli i strukture naseljenosti novigradskog područja u rimsko doba, *Novigrad Cittanova 599-1999*, (ur. Jerica Ziherl), Novigrad 2002.

Prvi spomen Buzeta u povijesnim vrelima, *Buzetski zbornik* 29, 2003, 13-16.

Richard Francis Burton (1821.-1890.) i istarske prapovijesne gradine, *Nova Istra* 8, 2003, 139-145.

The iconography of indigenous cults in northern Liburnia, *Religija i mit kao poticaj rimskoj provincijalnoj plastici: akti VII. međunarodnog kolokvija o problemima rimskog provincijalnog umjetničkog stvaralaštva*, [ed. M. Sanader, A. Rendić Miočević] Zagreb, 2005.

Buzet i 1200. obljetnica Rižanske skupštine, *Buzetski zbornik* 31, 2005, 15-17.

Istarska enciklopedija, [ur. Bertoša, Miroslav; Matijašić, Robert], Zagreb: Leksikografski zavod Miroslava Krležu, 2005.

Dr. sc. Željko Miletić, docent

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr

E-mail adresa: zmiletic@unizd.hr

Životopis

Željko Miletić rodio se 30. siječnja 1962. u Šibeniku. Živi u Zadru. Oženjen je i otac dva djeteta. Osnovno i srednje obrazovanje stekao je u Šibeniku. Studij arheologije i povijesti umjetnosti upisao je 1981. na Filozofskom fakultetu u Zadru, a diplomirao 1986. Iste godine primljen je za asistenta pripravnika na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zadru. Magistarsku radnju obranio je 1989. u Zagrebu, a 1997. godine u Zadru doktorira s temom "Mitrazizam u rimskoj provinciji Dalmaciji". Znanstveno-nastavni stupanj docenta postigao je 1998. Predaje, održava seminare i ispite iz predmeta Uvod u antičku arheologiju i Provincijalna arheologija, a na poslijediplomskom znanstvenom studiju "Arheologija istočnog Jadrana" predmet Religijski život na istočnom Jadranu u rimsko doba. Na reformiranom «bolonjskom» studiju predaje pet kolegija iz rimsko-provincijalnih tema. Bio je član povjerenstva za ocjenu i obranu šest disertacija i nekoliko desetaka diplomskih radnji.

Član je stručnih ekipa i suradnik u terenskim arheološkim istraživanjima: Salone, Nina, Galovca, Novigrada u Istri, Aserije i Burnuma. Bio je suradnik i istraživač na projektima

"Arheološka istraživanja Nina" i "Istraživanje antičkog graditeljstva i umjetnosti na istočnom Jadranu", a sada vodi projekt "Religijski život na istočnom Jadranu u rimsko doba».

U znanstvenom radu bavi se rimsko-provincijalnim temama o kojima je objavio dvadestak izvornih znanstvenih radova. U njima piše o nekropolama u Saloni i problemima njenog urbanizma, o rimskim cestama, ubikaciji i teritorijalnoj organizaciji naselja, te o doktrini i širenju mitričkog kulta i rimske religije općenito. Aktivno je sudjelovao u nizu međunarodnih znanstvenih skupova u Zadru, Puli, Metkoviću, Zagrebu, Dubrovniku, Ptuju (Slovenija) i Tienenu (Belgija).

Pisani radovi za posljednjih pet godina:

Izvorni znanstveni radovi i poglavlja u knjigama:

1. Bedemi Salone u odnosu na nekropole, *Histria antiqua*, 7, Pula 2001, str. 107-113.
2. The Nymphus Grade and the Reverse of the Mithraic Cult Icon from Konjic, *Ptuj im Römischen Reich - Mithraskult und seine Zeit*, Pokrajinski muzej Ptuj, Ptuj 2001, str. 283-288.
3. O izgledu grobnih parcela salonitanskih nekropola, *Histria antiqua*, 8, Pula, 2002, str. 377-380.
4. Čežnja duše za vlažnošću tijela, *Histria antiqua*, 10, Pula, 2003, str. 119-124.
5. Religijski život u Naroni, Arheološka istraživanja u Naroni i dolini Neretve [= *Izdanja HAD-a* 22], Zagreb – Metković – Split 2003, 215-220.
6. Territorium Asseriae, *Histria antiqua*, 11, Pula, 2003, str. 409-416.
7. O rimskim cestama na aserijatskom području, Asseria 2, Zadar 2004, 7-21.
8. Typology of Mithraic Cult Reliefs from South-Eastern Europe, *Akti VIII. međunarodnog kolokvija o problemima rimskog provincijalnog umjetničkog stvaralaštva "Religija i mit kao poticaj rimskoj provincijalnoj plastici (5.-8. V. 2003., Zagreb)*, Zagreb 2005, str. 269-274.
9. Tragovi rimskih cesta na području župa Konjevrate i Mirlović Zagora, *Konjevrate i Mirlović Zagora – župe šibenske biskupije*, Zagreb 2005, str. 103-110.
[Nenad Cambi – Miroslav Glavičić – Dražen Maršić – Željko Miletić – Joško Zaninović],
Amfiteatar u Burnumu. Stanje istraživanja 2003. – 2005., Drniš – Šibenik – Zadar: Nacionalni park Krka, 2006.

Dr. sc. Jurica Pavičić, izv. profesor
Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
E-mail adresa: jpavicic@efzg.hr

Životopis

Dr. sc. Jurica Pavičić rođen je 14. veljače 1972. godine u Zagrebu. Po nacionalnosti je Hrvat i državljanin je Republike Hrvatske. Oženjen je i otac troje djece. Osnovnu i srednju ekonomsku školu završio je u Vrbovcu. Nakon odsluženja vojnog roka (1990/91.) upisao je studij poslovne ekonomije na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Studirao je na dva smjera: «Marketing» i «Vanjska trgovina». Na smjeru «Marketing» diplomirao je 12. srpnja 1995. godine, a na smjeru «Vanjska trgovina» 6. lipnja 1996. godine. Završio je znanstveni poslijediplomski studij «Teorija i politika marketinga» na istom Fakultetu i magistrirao 23. srpnja 1997. godine obranivši magistarski rad pod nazivom «Mogućnosti primjene strategije marketinga i pokretanja poduzetničkih aktivnosti u humanitarnim organizacijama». Doktorsku disertaciju pod nazivom «Upravljanje strateškim marketingom neprofitnih organizacija» obranio je 9. listopada 2000. godine.

Od 1. studenog 1995. godine zaposlen je na Katedri za marketing Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U svojstvu znanstvenog novaka izabiran je: 1995. godine u suradničko zvanje mlađeg asistenta; 1999. u suradničko zvanje asistenta i 2000. godine u suradničko zvanje višeg asistenta. U zvanje docenta biran je 27. studenog 2001. godine, a u zvanje izvanrednog profesora 29. ožujka 2005.

Pristupnik je bio nositelj i/ili izvođač nastave iz: kolegija «Marketing» i «Strategija marketinga» na dodiplomskom studiju poslovne ekonomije; kolegija «Marketing neprofitnih organizacija» na specijalističkom poslijediplomskom studiju «Upravljanje poslovnim industrijskim marketingom»; kolegija «Marketing neprofitnih organizacija» i «Trendovi u marketingu» na znanstvenom poslijediplomskom studiju «Marketing»; kolegija «Upravljanje marketingom neprofitnih organizacija» na istoimenom specijalističkom poslijediplomskom studiju, koga je i voditelj; kolegija «Osnove marketinga» i «Marketing» na stručnom studiju Društvenog veleučilišta pri Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Kao gostujući predavač predaje kolegij «Strategija marketinga» na dodiplomskom studiju na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Splitu (od ak. godine 2002/03.) i kolegij «Marketing» na dodiplomskom studiju dizajna pri Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (od ak. godine 2003/04.).

Pristupnik se u nekoliko navrata znanstveno usavršavao u inozemstvu: University of Kentucky, Carol Martin Gatton College of Business and Economics, Lexington, SAD (travanj-svibanj 1998. i siječanj-ožujak 1999.), Arizona State University, Morrison School of Agribusiness and Resource Management, Mesa, SAD (veljača 2001.), Salzburg Seminar,

Salzburg, Austrija (rujan 2001.), Universität Klagenfurt, Institut für Soziologie, Klagenfurt, Austrija (siječanj-veljača 2004.).

Prof. dr. sc. Jurica Pavičić je bio član istraživačkih timova na nekoliko istraživačkih projekata Ministarstva znanosti i tehnologije Republike Hrvatske: «Ugradnja marketinga u gospodarski sustav Hrvatske» - Ministarstvo znanosti i tehnologije RH (1995., glavni istraživač: prof. dr. Fedor Rocco), «Strategija marketinga malih i srednjih poduzeća Hrvatske» - Ministarstvo znanosti i tehnologije RH (1996., glavni istraživač: prof. dr. Nataša Renko), «Model za postizanje konkurentske prednosti malih i srednjih poduzeća Hrvatske» - Ministarstvo znanosti i tehnologije RH (2002., glavni istraživač: prof. dr. Nataša Renko). Voditelj je znanstveno-istraživačkog projekta «Procjena i unapređenje kapaciteta civilnog društva za pružanje socijalnih usluga», u okviru programa «Europeizacija socijalnih programa u Hrvatskoj i socijalna kohezija», prihvaćenog od strane MZOŠ 2006. godine.

Pristupnik aktivno sudjeluje u domaćim i inozemnim znanstvenim i stručnim istraživačkim timovima, aktivni je sudionik većeg broja domaćih i inozemnih međunarodnih znanstvenih skupova (kao autor/koautor radova, recenzent, predsjedatelj sesija), objavljuje znanstvene i stručne radove, uređivao je stručni časopis «Marketing u praksi», prevodi i recenzira prijevode znanstvene i stručne literature iz područja marketinga, prevodi u sklopu projekata izrade poslovnih englesko-hrvatskih rječnika, sudjeluje u izradi sveučilišnih udžbenika, te sudjeluje u programima stručne marketinške edukacije koji se organiziraju za brojne specijalizirane korisnike iz profitnog i neprofitnog sektora. Član je sljedećih strukovnih udruženja: CROMAR (Hrvatska zajednica udruga za marketing) i IAA (International Advertising Association). Pristupnik je nagrađivan za znanstveni doprinos i to: nagradama «Mijo Mirković» (Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) 2001. godine za koautorstvo knjige «Marketing» i 2004. godine za autorstvo knjige «Strategija marketinga neprofitnih organizacija», te 2003. godine nagradom PRIDE (Public Relations Division of the National Communication Association) za koautorstvo knjige «The Global Public Relations Handbook». Kao stručni suradnik/konzultant/edukator, pristupnik surađuje s više domaćih i međunarodnih poduzeća/organizacija iz profitnog i neprofitnog sektora. Govori i piše engleski jezik, a dobro se služi njemačkim jezikom.

Prof. dr. sc. Jurica Pavičić je napisao više knjiga i veliki broj znanstvenih radova, objavljenih u znanstvenim časopisima, te zbornicima domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova, od kojih se u nastavku prikazuju radovi koji ga kvalificiraju za izvođenje predmeta.

Pisani radovi:

Znanstveni radovi objavljeni u recenziranim međunarodnim časopisima, kao i domaćim časopisima po vrstnoći izjednačenima s njima

Pavičić, J. (2001): *Ishodišne determinante strateškog pristupa marketingu neprofitnih organizacija*, Ekonomski pregled, br. 1/ 2, ISSN 0424-7558, str. 101-124.

Renko, N., Tkalac, A. & Pavičić, J. (2001): *Evaluation of Advertising Effectiveness – a Case from Croatian Business Practice*, Naše gospodarstvo: Revija za aktualna gospodarska vprašanja, br. 5/6, ISSN 0547-3101, str. 710-726.

Znanstveni radovi recenzirani i objavljeni u zbornicima međunarodnih znanstvenih skupova

Pavičić, J.; Renko, N. & Alfirević, N. (2001): *The Role of Competitive Analysis and Marketing Orientation in Improving Competitiveness of the Non-Profit Sector – Theoretical Background and Empirical Evidence*, Zbornik radova Fourth International Conference on Enterprise in Transition, Split/Hvar, 24-26. svibnja, str. 115-116 (prošireni sažetak u zborniku; str. 422-437(cjeloviti članak na CD-ROM-u).

Renko, N.; Pavičić, J. & Tkalac, A. (2000): *Marketing Orientation of the Nonprofit Sector in Croatia in Current Globalizations Processes*, Zbornik radova First International Conference – Economic Globalization and Development in Small European Countries, Pula, 19-20. listopada, str. 129-134.

Renko, N.; Shultz, C. J. & Pavicic, J. (2000): *Fundamental Issues in Democracy and Professional Re-Education: A Framework for Changes in Transition Economies*, Zbornik radova Third Conference of the International Society for Quality-of-Life Studies, Girona-Španjolska, 20-22. srpnja, str. 387-390.

Tkalac, A.; Pavičić, J. & Tomašević Ličanin, M. (2000): *Information Technology in Developing Countries – Bridges and Buffers of Market Globalization*, Zbornik radova 25th Annual Macromarketing Conference, Lovran, 22-25. lipnja, str. 181-190.

Renko, N.; Tomašević Lišanin, M. & Pavičić, J. (2000): *Global E-Commerce as a Potential Local Threat to Developing and Transitional Countries*, Zbornik radova Second Conference on Global Entrepreneurship and Transitional Economies, Syracuse/New York-SAD, 20-23. kolovoza, str. 1-10.

Renko, N.; Shultz, C. J.; Pavičić, J.; Bratko, S. & Pecotich, A. (2000): *Revitalizing Marketing Activities of Market Leader in Post-War Transition Economies: The Case of Gavrilovic*

Company, Zbornik radova Seventh International Conference on Marketing and Development, Accra-Gana, January 3-8, pp. 4-8.

Pavičić, J.; Alfirević, N. & Lugović, S. (2003): *Non-profit Sector in the Development of Social Capital in a Transitional Society: Focus on Information and Communication Technologies*, Book of Abstracts of ICES 2003: "From Transition to Development: Globalisation and Political Economy of Development: Globalisation and Political Economy of Development in Transition Countries, Sarajevo-Bosna i Hercegovina, 9-11. listopada, str. 121.; Proceedings of the Second International Conference of the Faculty of Economics in Sarajevo (Part I), str. 631-643.

Tkalac, A. & Pavičić, J. (2002): *How Global is the Situational Theory of Publics: The Case of Croatia*, Zbornik radova 9th International Public Relations Research Symposium in conjunction with 2002 Euprera Annual Congress: The Status of Public Relations Knowledge in Europe and Around the World, Bled-Slovenija, 4-7. srpnja, str. 174-182.

Alfirević, N.; Pavičić, J. & Lugović, S. (2003): *The Role of Internet in Supporting Knowledge-Based Strategies of Entrepreneurs in Countries in Transition: From the E-Business Myths to the Case Evidence from the Croatian High-Tech Industry*, Zbornik radova Fifth International Conference on Enterprise in Transition, Split/Tučepi, 22-24. svibnja, str. 231-233 (prošireni sažetak u zborniku); str. 1021-1041(cjeloviti rad na CD-ROM-u).

Alfirević, N., Pavičić, J. & Vlašić, G. (2004): *Empirical Analysis of Competitive Advantage and the Strategic Process: The Case of Large Croatian Enterprises*, Zbornik 2nd International Conference Enterprise Odyssey: Building Competitive Advantage, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 17-19. lipnja, str. 126-127 (prošireni sažetak u zborniku); str. 842-858 (cjeloviti rad na CD-ROM-u)

Pecotich, A., Renko, N. & Pavičić, J. (2004): *Reinterpretation of Industruct and M. E. Porter's Five Forces Model: Empirical Evidence from Croatian Business Practice*, Zbornik 2nd International Conference Enterprise Odyssey: Building Competitive Advantage, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 17-19. lipnja, str. 258 (prošireni sažetak u zborniku); str. 1823-1833 (cjeloviti rad na CD-ROM-u)

Vranešević, T., Mandić, M. & Pavičić, J. (2004): *Customers as the greatest asset of a company*, Zbornik 1st International Conference for Retailing & Consumer Behaviour Research – Leeds Metropolitan University, Leeds-Velika Britanija, 23. lipnja, str. Ap. 1.

Alfirević, N.; Pavičić, J.; Adžić, B.; Šimurina, J.; Bratić, V.: «*The Balanced Scorecard (BSC) Approach to Performance of a Non-profit Organization in the Transition Environment: The Case of the Commercial Trade Union of Croatia (CTU)*», u: Proceedings of the Sixth

International Conference «Enterprise in Transition», ISBN 953-6024-70-5, Ekonomski fakultet Split, Split, 2005., str. 5-7. (prošireni sažetak u zborniku); str. 5-19. (puni rad na CD-ROM-u)

Znanstveni radovi objavljeni u časopisima važnima za struku

Alfirević, N. & Pavičić, J. (2004): *Strateško uklapanje velikih hrvatskih poduzeća u poslovno okruženje s posebnim osvrtom na organizacijske aspekte*, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, br. 1, ISSN 1333-899, str. 159-178.

Alfirević, N.; Dulčić, Ž.; Pavičić, J.: *Strateške sposobnosti malih i srednjih tehnoloških poduzeća u Hrvatskoj*, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, ISSN 1333-8900, god. III, br. 1, 2005., str. 249-266.

Pavičić, J.; Alfirević, N.; Ivelja, N.: *Oblici i mehanizmi suradnje s neprofitnim organizacijama u Hrvatskoj*, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, ISSN 1333-8900, god. IV, br. 1, 2006, str. 217-238.

Knjige

Pavičić, J. (2003): *Strategija marketinga neprofitnih organizacija*, Masmmedia, Zagreb, ISBN 953-157-444-8 (nagrađena nagradom Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu - dr. Mijo Mirković 2004. godine).

Alfirević, N., Pavičić, J. & Vlašić, G. (2004): *Marketinška komunikacija i upravljanje novim medijima*, ZaMirNet, Zagreb. ISBN 953-99855-0-1

Langer, J.; Alfirević, N.; Pavičić, J.: *Organizational Change in Transition Societies*, ISBN 0-7546-4464-2, Ashgate, Aldershot, 2005.

Pavičić, J.; Alfirević, N.; Aleksić, Lj.: *Marketing i menadžment u kulturi i umjetnosti*, ISBN 953-157-487-1, Masmmedia, Zagreb, 2006.

Poglavlja u knjizi

Renko, N. & Pavičić, J. (2001): *Marketinška strategija*, u: Previšić, J. & Bratko, S. (Ur.): *Marketing*, Sinergija, Zagreb, str. 109-134, ISBN 953-6895-07-2. (Pristupnik je za koautorstvo knjige, zajedno s ostalim koautorima, dobio nagradu Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu - dr. Mijo Mirković 2001. godine).

Renko, N., Pavičić, J. & Rukavina, A. (2001): *Development of Small Business Sector in the Regions of Croatia Affected by the War* u: Grbac, B. & Martin, J. (Ur.): *Developing Market Based Resource Strategies for South East Europe*, Sveučilište u Rijeci & John Carroll University, Cleveland/Rijeka, 87-108, ISBN 953-6148-24-2.

Pavičić, J. (2004): *Marketing neprofitnih organizacija* u: Previšić, J. & Ozretić Došen, Đ. (Ur.): *Marketing*, Adverta, Zagreb, str. 467-486, ISBN 953-99712-0-9.

Tkalac, A. & Pavicic, J. (2003): *Non-Governmental Organizations and International Public Relations*, u: Sriramesh, K & Vercic, D. (Ur.): *The Global Public Relations Handbook: Theory, Research and Practice*, Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, str. 490-504, ISBN 0-8058-3922-4. (Za koautorstvo knjige autor nagrađen od strane PRIDE – Public Relations Division of the National Communication Association 2003. godine)

Renko, N. & Pavičić, J. (2004): *Marketinška strategija*, u: Previšić, J. & Ozretić, Došen, Đ. (Ur.): *Marketing*, Adverta, Zagreb, str. 335-364, ISBN 953-99712-0-9.

Znanstveni radovi objavljeni u zborniku domaćeg znanstvenog skupa

Pavičić, J. (2002): *Marketing u profitnim i neprofitnim organizacijama – izazovne distinkcije*, Zbornik radova znanstvenog simpozija «Razvojna strategija i marketing grada i županije, CROMAR, Sisak, 4-5. travnja, str. 167-172.

Znanstveni radovi samo izloženi na znanstvenim skupovima

Pavičić, J., Lipert, M., Vlašić, G. & Žnidar, K. (2003): *Marketing u muzejskoj djelatnosti u Hrvatskoj: Opće značajke i dinamička perspektiva u neprofitnom sektoru*, Zbornik sažetaka, XVIII kongres CROMAR-a, Split, 23-25. listopada.

Dr. sc. Mario Šlaus, izvanredni profesor

Odjel za arheologiju HAZU, Zagreb

Životopis

Mario Šlaus rođen je u Zagrebu 8. rujna 1959. Živi u Zagrebu. Oženjen je i otac dvoje djece. Osnovno i srednje obrazovanje stekao je u Zagrebu i Los Angelesu (SAD). Nakon što je apsolvirao tri godine Medicinskog fakulteta, upisao je arheologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i diplomirao 1989. Tu je 1992 magistrirao, a 1996 doktorirao s temom "Paleodemografska i paleopatološka analiza srednjovjekovnih lokaliteta iz kontinentalne Hrvatske". Od 1990. do danas radi na Odsjeku za arheologiju HAZU, s prekidom od 1990. do 1996. kad boravi u Smithsonian Institution, National Museum of Natural History (Washington, D.C.). 2003. izabran je za višeg znanstvenog suradnika u Odsjeku za arheologiju HAZU u Zagrebu i na Katedri za sudsku medicinu i kriminalitiku Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Iduće godine postao je naslovni izvanredni profesor na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru. Predaje različite segmente antropologije na

dodiplomskim i poslijediplomskim studijima arheologije i Sveučilišta u Zadru, na dodiplomskom studiju antropologije Filozofskog fakulteta u Zagrebu, na poslijediplomskom studiju PMF u Zagrebu, kao i dodiplomski kolegij «Sudska medicina i forenzika» na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Jedan je od organizatora međunarodnog projekta (RH – SAD) "Development of a Forensic Data Base at the University of Zagreb", istraživač na projektu "Romanizacija i kristijanizacija kontinentalne Hrvatske", voditelj znanstvenog projekta «Stvaranje bioarheološke baze podataka za Hrvatsku» i znanstveni istraživač na projektu "Forenzična baza podataka za ekshumirane žrtve Domovinskog rata". Član je tijela kojeg je formirala Vlada Republike Hrvatske za identifikaciju poginulih u Domovinskom ratu. Koordinator je više međunarodnih arheološko-antropoloških projekata. Aktivno je sudjelovao na dvadesetak međunarodnih skupova. Napisao je pedesetak znanstvenih radova u kojima se bavi arheološkom i forenzičkom antropologijom, osobito paleopatološkim i paleodemografskim temama, kranimetrijskim i analizama trauma.

Znanstveni radovi napisani za posljednjih pet godina:

- (2001) Bioarchaeological research of the Štrbinci skeletal series, *Arheološki radovi i rasprave* 13, 205-224.
- (2002) The Bioarchaeology of Continental Croatia. An analysis of human skeletal remains from the prehistoric to post-medieval periods. Archaeopress, BAR International Series 1021, Oxford.
- [Šlaus, M., Kollmann, D, Novak S., and Novak, M.] (2002) Temporal trends in demographic profiles and stress levels in medieval (6th-13th century) population samples from continental Croatia, *Croatian Medical Journal* 43(5), 598-605.
- (2002) Demography and pathology of the medieval population from Stenjevec, *Opuscula Archaeologica* 26, 257-273.
- (2002) Rezultati antropološke analize ljudskog osteološkog materijala s nalazišta Naron-Erešove bare, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 94, 205-215.
- [Šlaus, M., Strinović, D., Škavić, J., and Petrovečki, V.] (2003) Discriminant function sexing of fragmentary and complete femora: standards for contemporary Croatia, *Journal Forensic Sciences* 48(3), 509-512.
- [Šlaus, I., Šlaus, M.] (2003) Knowledge-based society, *Acque&Terre* 2, 61-63.
- [Jakovljević, G, Šlaus, M.] (2003) Rača i župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije u Novoj Rači u svijetlu povijesnih i arheološko-antropoloških istraživanja, *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva* 21, 121-144.

- [Šlaus, M., Novak, M., Krznar, S.] (2003) Paleodemografska i paleopatološka analiza ljudskog osteološkog materijala s kasnosrednjovjekovnog nalazišta Torčec-Cirkvišće kraj Koprivnice, Podravina - časopis za multidisciplinarna istraživanja 2(4), 37-48.
- (2003) Anthropological analysis of human skeletal remains from the Hallstatt period "Vinkovci-Nama" site, *Opuscula Archaeologica* 27, 257-267.
- [Majnarić-Pandžić, N., Šlaus, M., Jurišić, M.] (2003) Ein spathallstattzeitliches Graberfeld in Vinkovci (Nordostkroatien) und das Problem eines neuen Phanomens der Pferdeausstattung in diesem Gebiet, *Germania* 81(2), 481-511.
- [Pećina-Šlaus, N., Gall-Trošelj, K., Šlaus, M., Radić, K., Nikuševa-Martić, T., and Pavelić, K.] (2004) Genetic changes of the E-cadherin and APC tumour suppressor genes in clear cell renal carcinoma, *Pathology* 36(2), 145-151.
- [Šlaus, M., Pećina-Šlaus, N., Brkić, H.] (2004) Life stress on the Roman limes in continental Croatia, *Homo* 54(3), 240-263.
- [Šlaus, M., Novak, M., Kollmann D.] (2004) The Štrbinci skeletal series in context of other Late Antique skeletal series from continental Croatia, *Arheološki radovi i rasprave* 14, 247-292.
- [Šlaus, M., Tomičić, Ž., Uglešić, A., Jurić, R.] (2004) Craniometric relationships among medieval Central European populations: Implications for Croat migration and expansion, *Croatian Medical Journal* 45(4), 434-444.
- (2004) Anthropological remarks on the graveyard, u (E. Marin i M. Vickers urednici): *The Rise and Fall of an Imperial Shrine*, Arheološki muzej, Split, 265-266.
- (2004) Sudska antropologija, u (D. Zečević urednik): *Sudska medicina i deontologija*, Medicinska naklada, Zagreb, 190-209.
- [Brkić, H., Šlaus, M., Keros, J., Jerolimov, V., Petrovečki, M.] (2004) Dental evidence of exhumed human remains from the 1991 War in Croatia, *Collegium Antropologicum* 28 (Supplement 2), 259-266.
- (2004) Bioarheološka analiza ljudskog osteološkog materijala s nalazišta Naron-Augusteum, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 96, 539-561.
- (2004) Comentarís antropologics sobre la necropoli, u (E. Marin i I. Roda urednici): *Divo Augusto, La descubierta d'un temple Roma a Croacia*, Arheološki muzej, Split, 265-266.
- [Šlaus, M., Tomičić, Ž.] (2005) Discriminant function sexing of fragmentary and complete tibiae from medieval Croatian sites. *Forensic Science International* 147, 147-152.

- [Vodanović, M., Brkić, H., Šlaus, M., Demo, Ž.] (2005) The frequency and distribution of caries in the mediaeval population of Bijelo Brdo in Croatia (10th–11th century). *Archives of Oral Biology* 50: 669–680.
- [Novak S.A., Kopp D.V., Kollmann D.D., MacKinnon G. and Šlaus M.] (2003) Human skeletal remains from a third century Roman cave necropolis in Croatia. *Am. J. Phys. Anthropol.* Vol. 120, Supplement 36, page 159.
- [Šlaus M., Novak M.] (2003) Zvonimirovo-Veliko Polje, nalazište Latenske kulture - analiza spaljenog ljudskog osteološkog materijala. *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, 35(2), page 15.
- [Brkić H., Vodanović M., Šlaus M., I Demo Ž.] (2004) Caries prevalence of a medieval population from Croatia. IADR/AADR/CADR 82nd General Session (March 10–13, 2004) Honolulu, HI.
- [Šlaus M., Pećina-Šlaus N., Tomičić Ž., Minichreiter K., Uglešić A.] (2004) Skeletal evidence for neoplasms in Croatian archaeological series. *Proceedings of the 18th Meeting of the European Association for Cancer Research (3–6 July, 2004) Innsbruck, Austria*, pages 277–278.

Dr. sc. Željko Tomičić, redovni profesor

Institut za arheologiju

E mail: zeljko.tomicic@iarh.t.com.hr

Životopis

Rođen je 1942. u Požegi, a od 1944. godine živi u Zagrebu. Na Odjelu za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 1965. Od 1965.-1970. kustos je Arheološkog odjela Gradskog muzeja u Varaždinu, od 1972. do 1985. obnašao je dužnost ravnatelja Muzeja Međimurja u Čakovcu, a od 1986. do danas djeluje u Institutu za arheologiju u Zagrebu.

Godine 1984. je magistrirao, a 1990. doktorirao na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Godine 1990. znanstveni je suradnik, 1994. viši znanstveni suradnik, a 2000. izabran je prvi put u znanstveno zvanje znanstvenog savjetnika. Predavač je na Hrvatskim studijima od 1995., a od 1996. do 1999. bio je gostujući profesor za arheologiju srednjovjekovnog razdoblja pri Filozofskom fakultetu Univerze u Ljubljani. Od 1997.- 2003. bio je predavač u okviru poslijediplomskog studija arheologije srednjovjekovnog razdoblja na Odsjeku za arheologiju Sveučilišta u Zagrebu. Od akademske godine 2002./2003. gostujući je, a od 2004.

naslovni redoviti profesor na Odsjeku za arheologiju Sveučilišta u Zadru.

Od 1995. godine, ustrojem Instituta za arheologiju, javne znanstvenoistraživačke ustanove Republike Hrvatske, ravnatelj je tijekom tri mandata. Voditelj je znanstvenog programa trajne istraživačke djelatnosti Instituta i znanstveno-istraživačkog projekta "Srednjovjekovno arheološko naslijeđe Hrvatske (5.-16. st.)". Iz širokog dijapazona znanstvenog zanimanja projekta, izdvajaju se teme: epoha cara Justinijana I. (6. st); hrvatsko rano srednjovjekovlje (interakcije Hrvata, Avara, Franaka, Bizanta; bjelobrdska kultura); hrvatski kasni srednji vijek (baština viteških redova templara i ivanovaca, plemićki utvrđeni gradovi kontinentalne Hrvatske, sakralno graditeljstvo). Razvio je zamjetnu i široko razgrananu arheološku terensku istraživačku djelatnost organiziranjem brojnih arheoloških iskopavanja diljem Hrvatske. Voditelj je arheoloških istraživanja u Iloku. Predsjednik je sekcije za arheologiju u sklopu Središta za daljinsku interpretaciju HAZU.

Za knjigu (skupina autora) *Hrvati i Karolinzi* dobitnik je Strossmayerove nagrade za 2001. godinu. Godišnja Nagrada Hrvatskog arheološkog društva Dr. Josip Brunšmid za 2002., dodijeljena mu je za osobite zasluge u istraživanju nalazišta Zvonimirovo-Veliko polje u općini Suhopolje kraj Virovitice.

Obnaša dužnost glavnog i odgovornog urednika uglednog znanstvenog časopisa *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*. Autor je dviju knjiga, koautor u devet knjiga te više od stotinu izvornih i stručnih radova objelodanjenih u Hrvatskoj i inozemstvu.

Predstavnik je Republike Hrvatske u međunarodnoj Konferenciji *Castrum Bene*, (arheologija kasnog srednjovjekovlja u državama Srednje Europe od Baltika do Jadrana). Suradnik je međunarodnog projekta o Avarima u Srednjoj Europi (ADAM II). Voditelj je hrvatske skupine arheologa u sklopu međunarodnog projekta Hrvatske i Slovenije. U sklopu Komiteta za slavensku arheologiju voditelj je povjerenstva za bjelobrdsku kulturu.

Sudionik je desetak međunarodnih znanstvenih skupova u Njemačkoj, Poljskoj, Sloveniji i Hrvatskoj.

Znanstveni radovi napisani za posljednjih pet godina (izbor):

Sclavorum regionem, quae Zellia appellatur... Pavla Đakona. Povijesna (renesansna) kartorafija – novi izvor poznavanja hrvatskog ranog srednjovjekovlja, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 18, 2001, 173-188.

Keramika iz (ponekih) ranosrednjovjekovnih grobalja kontinentalnog djela Hrvatske, *Zgodnji Slovani/Die fruehen Slawen* (ur. Mitja Guštin), Ljubljana 2002.

Romanički mač iz rijeke Save kraj Jasenovca, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 19,

2002, 149-163.

Istraživanje kulturnog kontinuiteta na primjeru groblja Zvonimirovo – Veliko polje, *Histria antiqua*, 8, 2002, 385-395.

Na tragu srednjovjekovnog dvora knezova Iločkih (Ujlaky), *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 20, 2003, 56-67.

Vjedrice hrvatskog ranog srednjovjekovlja, *Histria antiqua*, 10, 2003, 149-166.

[M. Šlaus, Ž. Tomičić, A. Uglešić, R. Jurić], Craniometric relationships among medieval Central European populations: Implications for Croat migration and expansion, *Croatian Medical Journal*, 45, 2004, 434-444.

Istraživanje kronologije ranosrednjovjekovnog groblja u Mahovljanima kraj Banja Luke, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 17, 2000, 25-66.

O prstenima s kalotom iz ranosrednjovjekovnog groblja Zvonimirovo – Veliko polje (Hrvatska), *Zbornik na počest Dariny Bialekovej* (ur. Gabriel Fusek), Nitra 2004.

Regensburg – Budim – Ilok. Kasnosrednjovjekovni pećnjaci iz dvora knezova Iločkih dokaz sveza Iloka i Europe, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, 21, 2004, 143-176.

[M. Šlaus, Ž. Tomičić, A. Uglešić, R. Jurić], Craniometric relationships among medieval Central European populations: Implications for Croat migration and expansion, *Croatian Medical Journal*, 45, 2004, 434-444.

[Ž. Tomičić, T. Tkalčec], Plemički grad Vrbovec kraj Klenovca Humskog – ; arheološko konzervatorska istraživanja 2004, *Annales Instituti Archaeologici* 1, 2005; 67-72.

[Ž. Tomičić, T. Tkalčec, Tatjana], Crkvari – Crkva Sv. Lovre 2004., *Annales Instituti Archaeologici* 1, 2005, 14-24.

[Ž. Tomičić, M. Dizdar, B. Šiljeg, D. Ložnjak Dizdar], Ilok - Dvor knezova Iločkih. Rezultati istraživanja 2004, *Annales Instituti Archaeologici* 1, 2005, 9-13.

[Ž. Tomičić, M. Dizdar, B. Šiljeg, H Kalafatić, K. Jelinčić], Ilok - Dvor knezova Iločkih. Rezultati istraživanja 2005., *Annales Instituti Archaeologici* 2, 2006, 9-12.

Prof. dr. Ante Uglešić

Odjel za arheologiju Sveučilišta u Zadru.

Adresa osobne web stranice: www.unizd.hr

E mail: auglesic@unizd.hr

Životopis

Rođen je 18. ožujka 1964. u Velom Ratu (Dugi otok). Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu i Solinama, a srednjoškolsko obrazovanje stekao je u Zadru. Godine 1983. upisao je studij arheologije i povijesti na Filozofskom fakultetu u Zadru i završio ga 1987. U prosincu 1987. zaposlio se kao asistent-pripravnik na Filozofskom fakultetu u Zadru. Iste godine upisao je poslijediplomski studij "Kulturna povijest istočne jadranske obale" na Interuniverzitetskom centru za postdiplomske studije Sveučilišta u Zagrebu, u Dubrovniku, i magistrirao 1989. U prosincu 1989. izabran je u zvanje znanstvenog asistenta i dobio stalno zaposlenje. Tijekom 1995. godine bio je na studijskom boravku na Odsjeku Njemačkog arheološkog instituta u Rimu. Godine 1997. na Filozofskom fakultetu u Zadru obranio je disertaciju pod naslovom *Nazočnost Istočnih Gota u jugoistočnoj Europi u svjetlu arheološke i povijesne izvorne građe*. Godine 1997. izabran je u znanstveno-nastavno zvanje docenta, a 2002. za izvanrednog profesora.

Na Filozofskom fakultetu u Zadru i na Sveučilištu u Zadru, na dodiplomskom studiju, predavao je, odnosno predaje, predmet Srednjovjekovna arheologija I (Seoba naroda) te kolegij Uvod u Srednjovjekovnu arheologiju. Također sudjeluje na poslijediplomskom studiju arheologije na Sveučilištu u Zadru (*Arheologija istočnog Jadrana*), gdje predaje kolegije Arheološka ostavština velike seobe naroda na istočnoj jadranskoj obali i njezinu zaleđu i Problemi kontinuiteta iz kasne antike u rani srednji vijek. Na Visokoj teološko-katehetskoj školi u Zadru predaje predmet Sakralna umjetnost. Na Odsjeku za arheologiju Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Mostaru održava nastavu iz predmeta Uvod u srednjovjekovnu arheologiju i Srednjovjekovna arheologija.

Voditelj je znanstvenog projekta *Arheologija seobe naroda na istočnom Jadranu*, u okviru kojega obavlja sustavna istraživanja lokaliteta Glavčine u selu Podvršje, jednog od najznačajnijih dosad otkrivenih ranokršćanskih lokaliteta na području Hrvatske.

Tijekom rada na Filozofskom fakultetu u Zadru sudjelovao je kao suradnik na istraživanjima Nina (na projektu *Arheološka istraživanja Nina* – 1988. i 1989.), te na višegodišnjim sustavnim istraživanjima ranokršćanskog i srednjovjekovnog nalazišta Crkvina u Galovcu kod Zadra (1988.-1991.), u okviru znanstvenog projekta *Razvoj kulture Hrvata na tlu sjeverne Dalmacije od 7. do 12. st.* Trenutno, također kao suradnik, sudjeluje na projektima *Razvoj kulture Hrvata na tlu sjeverne Dalmacije od 7. do 12. st.* i *Stvaranje bioarheološke baze podataka za Hrvatsku*, te na kolaborativnom projektu *Stvaranje arheološke, bioarheološke i paleontološke baze podataka za Hrvatsku*.

Opredijelio se za rad na užem razdoblju seobe naroda i prijelazu iz rimskog doba u srednji vijek, i iz te problematike diplomirao, magistrirao, doktorirao i napisao najveći broj svojih znanstvenih i stručnih radova, knjigu, jedno poglavlje u knjizi i više drugih publikacija. Također se bavi pitanjima nacionalne (starohrvatske) arheologije i iz te tematike objavio je više znanstvenih radova.

Trenutno je na funkciji prorektora za materijalna pitanja, izdavaštvo i razvoj Sveučilišta u Zadru.

Pisani znanstveni radovi u zadnjih pet godina:

O etničkoj pripadnosti groba 2 s položaja Njive – Podstrana u Naroni, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 38(25), Zadar 2000.

Tri ranokršćanska nalaza iz okoliša crkve sv. Križa u Ninu, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 38(25), Zadar 2000.

Spangenhelme vom Typ Naron/Baldenheim vom Boden der römischen Provinz Dalmatien unter besonders Berücksichtigung der Herkunft dieses Helmtyps, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 39(26), Zadar 2001.

Ranokršćanski nalazi iz Aserije, *Asseria*, 1, Zadar 2003.

Nakit Istočnih Gota na području rimske provincije Dalmacije, *Hrvati i Goti* (ur. R. Tafra), Split 2003.

Dvojne ranokršćanske crkve u Podvršju, Zadar 2004.

Dvojne ranokršćanske crkve u Podvršju, Šibenik 2004.

[M. Šlaus, Ž. omičić – A. Uglešić – R. Jurić], Craniometric relationships among medieval Central European populations: Implications for Croat migration and expansion, *Croatian Medical Journal*, 45.4, Zagreb 2004.

[M. Šlaus, N. Pećina-Šlaus, Ž. Tomičić., K. Minichreiter, A. Uglešić], Skeletal evidence for neoplasms in Croatian archaeological series, Sažetak zbornika *18th Meeting of the European Association for Cancer Research*, 2004.